मेरो गणित

कक्षा १

शिक्षक निर्देशिका

शिक्षक निर्देशिका

मेरो गणित
कक्षा - १

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रकाशक : नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

© सर्वाधिकार : पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

यस शिक्षक निर्देशिकासम्बन्धी सम्पूर्ण अधिकार पाठ्यक्रम विकास केन्द्र सानोठिमी, भक्तपुरमा निहित रहेको छ । पाठ्क्रम विकास केन्द्रको लिखित स्वीकृतिबिना व्यापारिक प्रयोजनका लागि यसको पुरै वा आंशिक भाग हुबहु प्रकाशन गर्न, परिवर्तन गरेर प्रकाशन गर्न, कुनै विद्युतीय साधन वा अन्य प्रविधिबाट रेकर्ड गर्न र प्रतिलिपि निकाल्न पाइने छैन ।

वि.सं. २०७७

मुद्रण :

भूमिका

विद्यालय शिक्षामा आधारभूत तह घरायसी वातावरणबाट विद्यालयको वतावरणमा समायोजन भई औपचारिक शिक्षाको थालनी गर्ने तह हो । आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-३) को उद्देश्य बालबालिकालाई आधारभूत साक्षरता, गणितीय ज्ञान तथा सिप र जीवनोपयोगी सिपहरूका साथै व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा सरसफाइसम्बन्धी बानीको विकास गर्ने अवसर प्रदान गर्नु हो । आधारभूत शिक्षाका माध्यमबाट बालबालिकाहरूले आधारभूत भाषिक, गणितीय तथा सञ्चार सिपको विकास र प्रयोग गर्न सक्छन् । यस तहमा विद्यार्थीमा अनुशासन, सदाचार र स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक एवम् चारित्रिक गुणको विकास गर्नु अपेक्षित हुन्छ । यस्तै विज्ञान, वातावरण, सूचना प्रविधिसम्बन्धी आधारभूत ज्ञानको विकास, शारीरिक तन्दुरुस्ती, स्वस्थकर बानी र जीवनोपयोगी सिपको विकास तथा कला तथा सौन्दर्यप्रति अभिरुचि र सिर्जनात्मकताको विकास पनि यस तहका बालबालिकाको सिकाइका अनिवार्य पक्ष हुन् । यस तहको सिकाइमा बालबालिकाले आफ्नो परिवेशसँग परिचित भई विभिन्न जातजाति, धर्म, भाषा, संस्कृति, क्षेत्रप्रति सम्मान र समभावको विकास गर्न सक्छन् । यस पक्षलाई दृष्टिगत गरी राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ को मार्गदर्शनमा रही विकास गरिएको आधारभूत तहको एकीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा विकसित पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा समावेश भएका सिकाइ क्रियाकलापलाई कक्षा सहजीकरण गर्न मेरो गणित विषयको यो शिक्षक निर्देशिका विकास गरिएको छ । एकीकृत पाठ्यक्रमले विषय क्षेत्रगत आधारमा विषयवस्तुको प्रस्तुतिकरण गरेको छ । यस निर्देशिकामा पनि पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा रहेका छओटा विषयक्षेत्रअन्तर्गत रहेका पाठ तथा अभ्यासको सहजीकरणका सम्भावित क्रियाकलाप प्रस्तुत गरिएको छ । यसमा प्रस्तुत गरिएका सहजीकरण योजना, सिकाइ क्रियाकलापका आधार, शिक्षणका विधि तथा क्रियाकलाप र विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कनका उपाय शिक्षकका लागि नमुना रणनीति मात्र हुन् । विषय क्षेत्रअनुसारका पाठहरूको सहजीकरण गर्न शिक्षकले कक्षामा जानुपूर्व पाठ्यक्रम पढेर, पाठ्य तथा कार्यपुस्तक हेरेर, अरू जानकार शिक्षकसँग छलफल गरेर, शैक्षिक सामग्री तयार गरेर र सिकाइ सहजीकरण योजना तयार पारेर आफूलाई अद्यावधिक गर्नुपर्छ । शिक्षकले कक्षाकोठाको सङ्गठनलाई प्रभावकारी बनाएर बालबालिकालाई सिकाइप्रति उत्प्रेरित गराई सिक्ने अवसर प्रदान गर्न यो निर्देशिका सहयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यसको लेखन कार्य श्री सानुकाजी महत, श्री नवराज पाठक, श्री रितु श्रेष्ठ, श्री जगन्नाथ अधिकारीको समूहबाट भएको हो । निर्देशिकालाई यस स्वरूपमा ल्याउने कार्यमा केन्द्रका महानिर्देशक श्री केशव प्रसाद दाहाल, डा. लेखनाथ पौडेल, प्रा. डा. राममान श्रेष्ठ, श्री लक्ष्मीनारायण यादव, श्री वैकुण्ठप्रसाद खनाल, श्री प्रमिला बखती, श्री राजकुमार माथेमा, श्री गोमा श्रेष्ठ, श्री अनिरुद्रप्रसाद न्यौपानेबाट भएको हो । यसको भाषा सम्पादन श्री चिनाकुमारी निरौलाबाट र लेआउट डिजाइन श्री नवराज पुरीबाट भएको हो । उहाँहरूलगायत यसको विकासमा संलग्न सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति पाठ्यक्रम विकास केन्द्र हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछ ।

यस निर्देशिकालाई सकेसम्म कक्षा वातावरणमा प्रयोग हुने गरी व्यावहारिक बनाउने प्रयास गरिएको छ तापनि सहजीकरणका क्रममा अन्य क्रियाकलापहरू थप्न र असहज क्रियाकलापलाई हटाउन, स्थानीयकरण गर्न वा अनुकूलन गर्न पनि सकिन्छ । यसको प्रयोगलाई प्रभावकारी बनाई बालबालिकालाई गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर सुनिश्चित गर्ने कार्यमा सम्बद्ध शिक्षक तथा सरोकारवालाबाट सक्रिय योगदानको अपेक्षा गरिएको छ । यसमा सुधार तथा परिमार्जन गर्दै अझ प्रभावकारी बनाउनका पाठ्यक्रम प्रयोगकर्तालगायत सबैबाट निरन्तर रचनात्मक सुझावको अपेक्षा गरिएको छ ।

वि.सं. २०७७ | पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

परिचय

आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रम, २०७६ अनुसार परिमार्जन गरिएको कक्षा १ को मेरो गणित पाठ्य तथा कार्यपुस्तकका आधारमा यो शिक्षक निर्देशिका तयार गरिएको छ । परिमार्जित पाठ्यक्रमअनुसार यस कक्षाको गणितीय विषयवस्तुहरूलाई ६ ओटा बहुविषयक थिममा संयोजन गरिएको छ । यस निर्देशिकाले गणितीय विषयवस्तुलाई बहुविषयक थिममा आधारित भई विद्यार्थीको सिकाइलाई विभिन्न विषयसँग अन्तरसम्बन्धित गराएर कसरी सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने, सिकाइलाई कसरी सान्दर्भिक र जीवन्त गराउने भन्ने कुरामा जोड दिएको छ ।

यस निर्देशिकामा विद्यार्थीमा गणितीय सिप विकासका साथै विद्यार्थी सहभागिता र सक्रियता बढोस् भन्ने उद्देश्यले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा रहेका विभिन्न पाठहरू शिक्षणका लागि विविध क्रियाकलाप समावेश गरिएको छ । साथै एकिकृत रूपमा क्रियाकलाप सञ्चालन गरेर पाठ्यक्रमले तोकेका व्यवहार कुशल सिप विकास गराउने किसिमका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न सजिलो हुने गरी सम्भावित क्रियाकलापहरू दिइएका छन् । गणितीय सिप विकासका लागि परियोजना कार्यमा आधारित शिक्षण, खोज विधि, प्रयोगात्मक विधि, स्थलगत अवलोकन आदि जस्ता विद्यार्थीलाई गरेर सिक्ने खालका विधिको चयन गर्नुपर्ने कुरालाई यस निर्देशिकाले आत्मसात् गरेको छ ।

यस निर्देशिकाका प्रत्येक एकाइमा थिमसँग सम्बन्धित भई एकाइको परिचय, सिकाइ उपलब्धि, व्यवहारकुशल सिप, शिक्षण योजना र एकाइ शिक्षण गर्दा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू समेटिएका छन् । साथै कार्यघण्टाअनुसार प्रत्येक पिरियडका लागि सिकाइ उपलब्धि, शैक्षिक सामग्री, क्रियाकलाप, मूल्याङ्कन र थप सुझाव शीर्षकमा शिक्षकका लागि उपयोगी ठानिएका विविध पक्ष उल्लेख गरिएका छन् । निरन्तर विद्यार्थी मुल्याङ्कनलाई आत्मसात् गर्दै प्रत्येक क्रियाकलापपछिको मूल्याङ्कन र त्यसको अभिलेखीकरणलाई यस निर्देशिकाले जोड दिएको छ ।

निर्देशिका प्रयोग सम्बन्धमा

१. शिक्षण सिकाइका क्रममा यस निर्देशिकाको पाठ योजनामा समावेश गरिएभन्दा फरक क्रियाकलाप प्रभावकारी देखिएमा सोहीअनुसार दैनिक पाठ योजना बनाउन सकिने छ ।

२. यस निर्देशिकामा समावेश गरिएका सहजीकरण क्रियाकलाप सिकाइ क्रियाकलाप छनोटमा सहयोग पुर्‍याउने प्रयोजनका लागि तयार गरिएको हो । त्यसैले यसमा प्रस्तुत गरिएका क्रियाकलापहरू नमुना वा उदाहरण मात्र भएकाले आफ्नो परिवेशअनुरूप क्रियाकलापहरू थप गर्न र परिमार्जन गरेर प्रयोग गर्न सकिने छ ।

३. यस शिक्षक निर्देशिकामा पाठका लागि छुट्याइएको कार्यघन्टी अनुमानित मात्र हुन् । शिक्षकहरूले शिक्षण सिकाइका क्रममा यसलाई परिवर्तन गर्न सक्नुहुने छ ।

४. पाठगत विषयवस्तु शिक्षणका लागि उल्लिखित शैक्षिक सामग्रीको सट्टा स्थानीय रूपमा उपलब्ध हुन सक्ने उपयुक्त सामग्रीको प्रयोग गर्न सकिने छ ।

क्रियाकलाप निर्धारण गर्दा ध्यान दिनुपर्ने पक्ष

१. विषयक्षेत्रगत व्यवहारकुशल सिपसँग सम्बद्ध क्रियाकलापलाई छुट्टै क्रियाकलापका रूपमा प्रस्तुत नगरी गणित सिकाइका क्रममै अन्तरसम्बन्धित बनाई सिकाइ सहजीकरण गर्नुपर्ने छ ।

क्र. स.	विषयक्षेत्र	व्यवहारकुशल सिप	सिकाइ उपलब्धि	सम्भावित क्रियाकलाप
१.	म र मेरो परिवार	सञ्चार सिप	• स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन । सहकार्य सिप (S3.2) • देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न । सञ्चार सिप (S3.1)	• स्थान छुट्याउन • वस्तुहरू गन्ती गर्न • सङ्ख्याङ्क पढ्न • सङ्ख्याङ्क लेख्न • प्रश्नोत्तर • समूहमा छलफल
२.	मेरो दैनिक जीवन	सञ्चार सिप	• दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न सञ्चार सिप (S3.1) • हप्ताका दिनहरू भन्न र लेख्न । सञ्चार सिप (S3.1)	• क्रियाकलापका समय भन्न • हप्ताका दिन भन्न • हप्ताका दिन लेख्न • प्रश्नोत्तर • समूहमा छलफल
३.	हाम्रो समुदाय	• सञ्चार सिप • प्रयोग सिप • रचनात्मक सोच सिप	• देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न । सञ्चार सिप (S3.1) • देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एक देखि बिससम्म अक्षरमा पढ्न र लेख्न । सञ्चार सिप (S3.1) • ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न । प्रयोग सिप (S1.1) • योगफल २० आउनेसम्मका तीनओटा सम्म सङ्ख्याहरूको जोड गर्न । प्रयोग सिप (S1.1) • अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसको आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन । रचनात्मक सोच सिप (S1.3)	• वस्तुहरू गन्ती गर्न • सङ्ख्याङ्क पढ्न • सङ्ख्याङ्क लेख्न • सङ्ख्या नाम लेख्न • जोर बिजोर छुट्याउन • जोड गर्न • प्रश्नोत्तर • समूहमा छलफल • ठोस वस्तुहरू अप्रमाणिक नापोद्वारा नाप्न • प्रयोगात्मक पुष्टि

क्र. स.	विषयगत क्षेत्र	व्यवहारकुशल सिप	सिकाइ उपलब्धि	सम्भावित क्रियाकलाप
४..	हाम्रो विद्यालय	• प्रयोग सिप • सिकाइ सिप • रचनात्मक सोच सिप	• पहिलोदेखि दशौँसम्मका स्थान पहिचान गर्न । प्रयोग सिप (S1.1) • हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न । सिकाइ सिप (S1.2) • ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न । प्रयोग सिप (S1.1) • सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न । रचनात्मक सोच सिप (S1.3)	• स्थान भन्न • सङ्ख्याको जोड गर्न • ठोसवस्तुको घटाउ गर्न • सङ्ख्याको घटाउ गर्न • प्रश्नोत्तर • समूहमा छलफल
५..	मेरो सिर्जना	• सहकार्य सिप • प्रयोग सिप	• सिधा रेखा र वक्र रेखा, पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न • सहकार्य सिप (S3.2) • आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न । प्रयोग सिप (S1.1)	• रेखा भन्न • रेखाहरू छुट्याउन • ट्रेस गर्न • रेखा चित्र कोर्न • वरपरको वस्तुमा ज्यामितिय आकृतिहरू चिन्न • प्रश्नोत्तर • समूहमा छलफल
६.	सञ्चार प्रविधि र बजार	• सहकार्य सिप • सूचना साक्षरता सिप	• चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न • सहकार्य सिप (S3.2) • चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन । सूचना साक्षरता सिप (S4.4)	• नेपाली सिक्का तथा नोट प्रदर्शन • नेपाली सिक्का तथा नोट अवलोकन • सिक्का र नोट पहिचान • चित्र ग्राफ प्रदर्शन • जानकारीको लेनदेन • प्रश्नोत्तर • समूहमा छलफल

क्रियाकलाप निर्धारण गर्दा ध्यान दिनुपर्ने पक्ष

२. गणितीय विषयवस्तुलाई बहुविषयक थिममा आधारित भई तल तालिकामा दिइए जस्तै गरी अन्य विषयसँग एकिकृत गरिएको छ । तसर्थ अन्य विषयका विषयवस्तुसँग सम्बद्ध क्रियाकलापलाई एकीकरण गर्दै गणित सिकाइका क्रियाकलापका आधारमा एकीकृत शिक्षण योजना निर्माण गरी सिकाइ सहजीकरण गर्नुपर्ने छ ।

विषयक्षेत्र	गणित विषयसम्बद्ध विषयवस्तु	अङ्ग्रेजी विषयसम्बद्ध विषयवस्तु	हाम्रो सेरोफेरो विषयसम्बद्ध विषयवस्तु	नेपाली विषयसम्बद्ध मुख्य विषयवस्तु
म र मेरो परिवार	स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन, १ देखि २० सम्मका सङ्ख्याको गणना, पढाइ लेखाइ, तुलना	Recognize and read familiar words accompanied by visuals, Draw lines, curves, circles ect., trace the letters and write them	साधारण उपकरणको अवलोकन आफ्नो परिवारका सदस्यको नाम र नाता, परिवारका मुख्य मुख्य कार्यहरू, मोटा, मसिना, सिधा, बाङ्गाटिङ्गा रेखा कोर्न	पठन तथा लेखनपूर्वको चरण : प्रविधिसम्बद्ध सामग्री नाम दिइएका सङ्केतका आधारमा छड्के, सिधा र गोलो रेखा कोर्न, चित्रमा रङ भर्न
मेरो दैनिक जीवन	दैनिक क्रियाकलापको समय र हप्ताका दिनहरू	Talking about days of the week Telling time	घरमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनको नाम चित्र कोराइ (रङ भराइ)	अ, आ, इ र ई वर्ण तथा मात्रा
हाम्रो समुदाय	देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याको गणना, पढाइ लेखाइ, तुलना, जोर तथा बिजोर सङ्ख्या र अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरूको नापो		मेलमिलाप र सहकार्य (आफ्ना दौंतरीसँग मिलेर बस्न र खेल्न तथा साथी र परिवारसँगको आपसी सम्बन्ध, सहयोग र सहकार्य), जनावर हरूका बच्चा चिन्न	उ, ऊ, ऋ, ए वर्ण र मात्रा
मेरो सिर्जना	सिधा रेखा र वक्र रेखा, आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त)		समूहमा ताल मिलाए गीत गायन वा कविता सस्वर वाचन	ख, ग, घ वर्ण र मात्रा प्रयोग

सञ्चार, प्रविधि र बजार	सिक्का र नोटको पहिचान, चित्रग्राफबाट जानकारी	Recognize and read familiar words accompanied by visuals	परिवारका सदस्यले बजारमा किनबेच गर्ने सामग्री आफ्नो परिवार र साथीसँग मौखिक सञ्चार	द, ध, न, प, फ, ब, भ, म, य, र वर्ण तथा मात्रा प्रयोग

३. एकीकृत शिक्षण योजना निर्माण गर्दा कक्षा शिक्षण गर्ने भए सबै सिकाइ क्षेत्र समेटेर पाठयोजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ । यदि शिक्षक समूहले फरक फरक विषय अध्यापन गर्ने भए सम्बन्धित शिक्षक साथीको सहकार्यमा पाठयोजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।

४. विद्यार्थीको मूल्याङ्कनलाई सिकाइ सहजीकरणको क्रियाकलापको अभिन्न अङ्गका रूपमा समावेश गरी सिकाइ सुधार र विकासका लागि निरन्तर पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने माध्यमका रूपमा विकास गर्नुपर्दछ भन्ने कुरालाई आत्मसात् गर्दै प्रत्येक क्रियाकलापको मूल्याङ्कन गर्नु आवश्यक छ ।

५. कुनै पाठ वा एकाइ शिक्षणपश्चात् विद्यार्थी परीक्षण गर्दा सो पाठ वा एकाइमा प्राप्त गर्नुपर्ने उपलब्धिका आधारमा विद्यार्थीका सिकाइ कमजोर देखिएका विद्यार्थीलाई सुधारात्मक सिकाइ क्रियाकलापमा सहभागी गराउनुपर्दछ ।

६. निर्देशिकामा दिइएका क्रियाकलापलाई नमुनाको रूपमा लिई शिक्षकले यिनकै आधारमा बढीभन्दा बढी अभ्यास क्रियाकलाप, कक्षाकार्य गराएर गणितीय दक्षता विकास गर्नुपर्ने हुन्छ ।

७. गणितीय अवधारणाहरू शिक्षण गर्दा विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्ना वरपर रहेका परिचित ठोस वस्तुहरूको प्रयोग, वस्तुको चित्र, उदाहरण, विद्यार्थीका अनुभव, घटनाबाट सुरु गर्नुपर्दछ ।

८. गणितीय विषयवस्तुको अवधारणा शिक्षणका लागि क्रमशः ठोस, चित्र र सङ्केत चरण प्रयोग गरी सिकाउनु पर्दछ ।

विषयसूची

पाठ	शीर्षक	पृष्ठसङ्ख्या
१	आकार, प्रकार र स्थान	१
२	रेखाहरू	१२
३	ज्यामितीय आकारहरू	१७
४	१ देखि ९ सम्मका सङ्ख्याहरू	२७
५	शून्य	४३
६	दश	४७
७	योगफल १० सम्म आउने जोड	५१
८	१० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ	६८
९	११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरू	८५
१०	योगफल २० सम्म आउने जोड	९४
११	२० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ	१०४
१२	जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू	११४
१३	२० सम्मका सङ्ख्याहरू अक्षरमा	१२०
१४	क्रमात्मक सङ्ख्याहरू	१३३
१५	२१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू	१४०
१६	योगफल १०० सम्म आउने जोड	१५०
१७	दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ	१६०
१८	१०० सम्मका हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू	१६८
१९	समय	१८५
२०	सिक्का र नोटहरू	१९१
२१	लम्बाइ	१९७
२२	चित्रग्राफ	२०२

पाठ १

आकार, प्रकार र स्थान

(क) **परिचय (Introduction)**

"म र मेरो परिवार" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, लामो र छोटो, अगाडि, पछाडि र बिच, तल र माथि, नजिक र टाढा, दायाँ र बायाँसम्बद्ध विषयवस्तुमा आधारित छ । यस पाठमा बालबालिकालाई चित्र छलफल गर्न, कविता भन्न, वस्तुको आकार प्रकार र स्थान छुट्याउन लगाएर आकार प्रकार र स्थानसँग परिचित गराउने उद्देश्य राखिएको छ ।

(ख) **सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)**

स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन ।

(ग) **व्यवहार कुशल सिपः सहकार्य सिप (S3.2)**

(घ) **शिक्षण योजना : Teaching Plan**

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	भित्र र बाहिर	१	२
२.	ठुलो र सानो	१	३
३.	अग्लो र होचो तथा लामो र छोटो	१	४, ५
४.	दायाँ, बायाँ र बिच तथा अगाडि र पछाडि	१	६, ७
५.	तल र माथि तथा नजिक र टाढा	१	८-१२

(ङ) **यस पाठको शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू**

- आकार प्रकार र स्थान शिक्षण गर्दा उनीहरूको दैनिक जीवन र आवश्यकतासँग सम्बन्धित गराउनुपर्छ । कविताको भाव नभई विषयवस्तुसँग सम्बन्धित गराई मनोरञ्जनबाट सिर्जनात्मक तवरले गणितीय धारणा दिनुपर्छ ।
- यस पाठको शिक्षणमा विषयवस्तुसँग सम्बन्धित भएर नापो तथा वस्तुको स्थिति कति राख्ने भन्नेबारेमा स्पष्ट हुनुपर्छ, जस्तैः शिक्षक विद्यार्थीतर्फ फर्कदा शिक्षकको दायाँ हात पक्ष विद्यार्थीको बायाँ हात पक्ष हुन्छ । त्यसैले दायाँ र बायाँ तथा अगाडि र पछाडि सिकाउँदा शिक्षक विद्यार्थी झैं नै उभिनुपर्छ ।
- सिकाइमा विद्यार्थीको सक्रिय सहभागिता बढाउनुपर्छ । तुलना गर्दा कम्तीमा दुईओटा वस्तुहरू जस्तैः डेस्क र बेन्च तथा पेन्सिल र मार्करका बिचमा तुलना गर्नुपर्छ । बालबालिकालाई परिचित वस्तुहरूसँग सम्बन्धित गराई सिकाइ गराउनुपर्छ ।

- भित्र र बाहिर, अगाडि, पछाडि र बिच, तल र माथि, दायाँ र बायाँ, नजिक र टाढा यी शब्दहरूको प्रयोग अन्य विषयमा पनि प्रयोग हुने भएकाले शिक्षकले अन्य विषयसँग पनि सम्बन्धित गराई शिक्षण गर्नुपर्दछ ।
- आकार, प्रकार र स्थान, रेखाहरू तथा ज्यामितीय आकारहरू पाठमा आधारित भई सो पाठका सिकाइ उपलब्धि प्राप्तिको लेखाजोखा गर्न पाठ्य तथा कार्यपुस्तक हेरौं, मैले कति सिकें ? मा दिइएका वा त्यस्तै प्रश्नहरू तयार गरेर मूल्याङ्कन गरी अभिलेखीकरण गर्नुपर्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर छुट्याउन

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पोस्टर, पेपर, भित्र र बाहिर जनाउने तस्बिरहरू
- कक्षाकोठाभित्र र बाहिर पाइने विभिन्न ठोस वस्तुहरू

दिइएको चित्र हेरी छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १ को चित्र अवलोकन गराउँदै विद्यार्थीरूसँग के हाम्रो वरपर चित्रमा जस्तै देखिन्छ ? के के देखिन्छ ? के के देखिँदैन ? जस्ता प्रश्न गरी वरपरका वस्तुस्थितिबारेमा छलफल गर्नुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया: यो हाम्रो गाउँ जस्तै छ । हाम्रो वरिपरि हिमाल छ । हाम्रो गाउँ अग्लो पहाडमा छ आदि ।

- चित्रमा के के देखेका छौं र कहाँ छन् भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- पालैपालो सबैलाई चित्रमा देखिएका वस्तुकहाँ छन् भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- एउटा बट्टा र वस्तुका माध्यमबाट त्यसलाई भित्र राख्ने र बाहिर वस्तुहरू निकाल्ने गरी अवलोकन गराई भित्रका वस्तु छुट्याउन लगाउनुहोस् । भित्र र बाहिरको अवधारणा दिनुहोस् ।

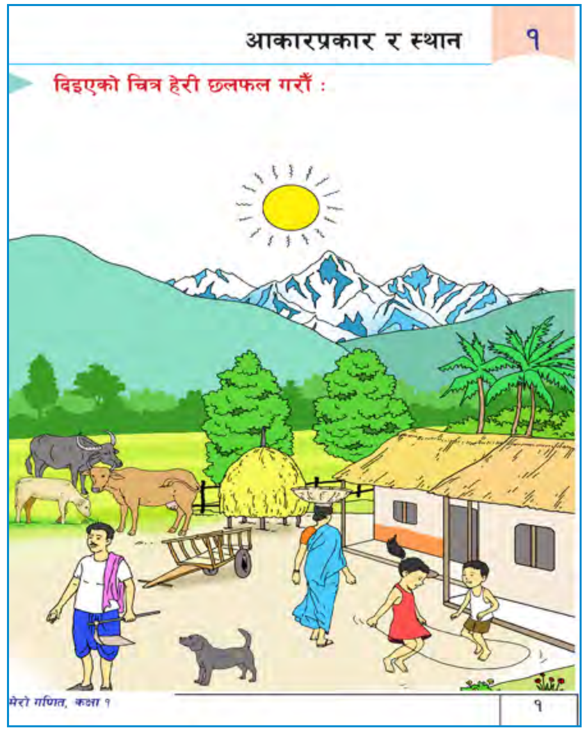

- हामी खेल कहाँ खेल्छौं ? कस्ता खेल भित्र र कस्ता खेल बाहिर खेल्छौं ? भनी सोध्नुहोस् ।
- **विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया:** डन्डीबियो बाहिर खेल्छौं, लुडो भित्र खेल्छौं आदि ।

मूल्याङ्कन

भित्र र बाहिर खेलिने खेलको नाम भन्न सके नसकेको यकिन गर्नुहोस् ।

थप सुझाव

स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, लामो र छोटो, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, नजिक र टाढा, दायाँ, बायाँ र बिच छुट्याउनेसम्बन्धी धारणा दिन दिइएको चित्र छलफल गराउन सकिन्छ ।

कविता पढौं :

क्रियाकलाप : ३

- सबै जना कक्षाकोठामा भएको समयमा विद्यार्थीहरूलाई हामी कहाँ छौं ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया: भित्र, कक्षाकोठामा, विद्यालयमा आदि ।
- कक्षाकोठा वरिपरि भित्र र बाहिर हेर्न लगाउने र के के देखिन्छ भित्र र बाहिर शब्द प्रयोग हुने गरी वाक्य बनाउन लगाउनुहोस् । जस्तै:
  - हामी कक्षाकोठा भित्र छौं ।
  - कक्षाकोठाको बाहिर रुख देखिन्छ ।
- विद्यार्थीहरूले दिएको उत्तरको आधारमा प्रश्नोत्तर गर्दै भित्र र बाहिरको बारेमा प्रस्ट पार्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले बाहिर पहिचान गरि कक्षा कोठा र आफ्नो घर बाहिर रहेका केही वस्तु पहिचान गर्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २ मा भएको कवितालाई लय मिलाउँदै आफूले गाउने र विद्यार्थीलाई पनि गाउन लगाउनुहोस् । भित्र र बाहिर शब्दको पहिचानमा जोड दिनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- चित्र हेरी कवितामा भएका वस्तुहरूबारे प्रश्न गर्नुहोस्, जस्तै:
  - बालक कहाँ छ ?
  - बिरालो कहाँ गयो ?
  - दुधको कराही कहाँ छ ?

भित्र र बाहिर

कविता पढौं :

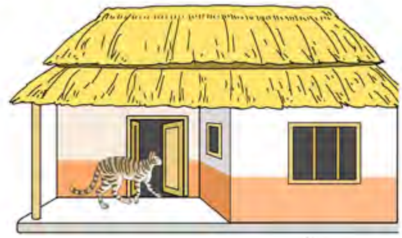

ढोका खुला देखेर
भित्र बाहिर हेरेर
एउटा ढाडे बिरालो
घरभित्र पसेछ
दुधको कराई देखेर
खान अघि बढेछ
बिरालालाई देखेर
बालक भित्र गएछ
डराउँदै बिरालो
बाहिरतिर भागेछ

२ मेरो गणित, कक्षा १

थप सुझाव

- चउरमा वृत्ताकार घेरा बनाउनुहोस् र विद्यार्थीहरूलाई उक्त घेरामा उभिन लगाउनुहोस् ।
- अब शिक्षकले भित्रभन्दा उफ्रेर घेराभित्र जाने र बाहिरभन्दा उफ्रेर घेराबाहिर आउनुपर्ने नियम बताउनुहोस् ।
- भित्र र बाहिरको अभ्यासका क्रममा भित्रको निर्देशनमा बाहिर पर्ने र बाहिरको निर्देशनमा भित्र पर्ने विद्यार्थीलाई खेलबाट हटाउनुहोस् ।
- सोहीअनुसार भित्र र बाहिर भन्दै भित्र र बाहिरको

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- आकारप्रकारका आधारमा वस्तुहरूलाई ठुलो र सानो छुट्याउन

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पोस्टर, पेपर, ठुलो र सानो जनाउने तस्बिरहरू
- कक्षाकोठामा पाइने ठुला र साना विभिन्न ठोस वस्तुहरू

ठुलो वा सानोमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई कक्षाकोठाभित्र प्रत्यक्ष रूपमा देखिने वस्तुहरू जस्तो सिसाकलम, इरेजर, कटर, किताब, शैक्षणिक पाटी आदि देखाई तुलना गर्न लगाउँदै विद्यार्थीहरूलाई कुन ठुलो र कुन सानो छ ? भनी प्रश्न गरी ठुलो र सानो वस्तुका बारेमा छलफल गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पोस्टर वा पेपरमा ठुलो र सानो जनाउने दुई दुईओटा तस्बिरहरू देखाई तुलना गर्न लगाउँदै विद्यार्थीहरूलाई ठुलो र सानो छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- कक्षाकोठा बाहिर लगेर कक्षाकोठा भित्र देखेका र बाहिर देखेका एक एकओटा वस्तुहरू पालैपालो भन्न लगाउनुहोस् ।
- ती २ ओटा वस्तुमा कुन ठुलो र कुन सानो छ ? भनी प्रश्न गर्दै स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- सर्वमान्य उत्तरलाई कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूमा छलफल गराई निष्कर्ष निकाल्न लगाउनुहोस् ।

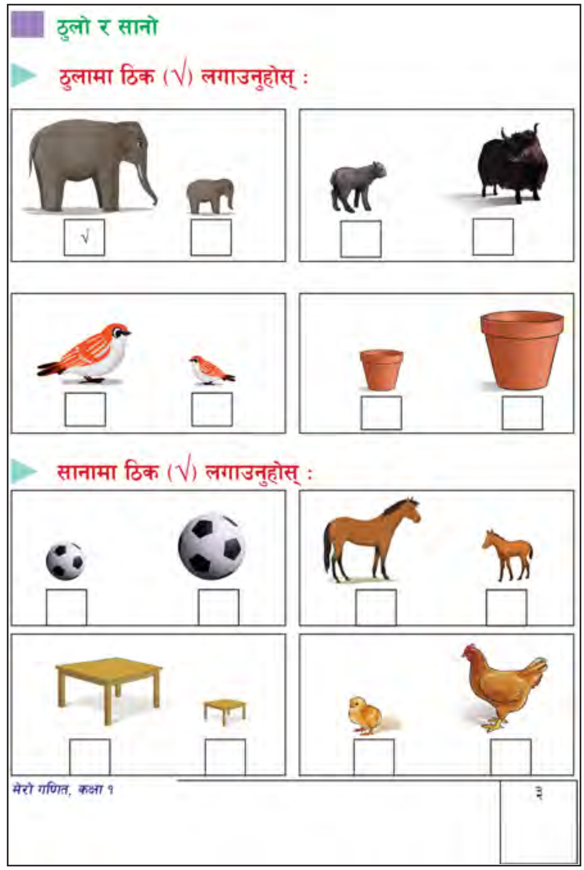

मूल्याङ्कन

- उस्तै आकारका तर साना ठुला कचौरा, गमला, कुखुरा र चल्ला, टेबुल र कुर्सीमा ठुलो र सानो छुट्याउन सके ?

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३ को निर्देशनअनुसार अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- दुई दुईओटा वस्तुहरू सानो र ठुलो हुने गरी पेपरमा चित्र भएका worksheet तयार बनाई ठिक चिह्न प्रयोग गरी ठुलो र सानो छुट्याउन लगाउनुहोस् र वरिपरिका वस्तुहरू अवलोकन गराई सानो र ठुलो छुट्याउन लगाएर अभिलेख राख्नुहोस् ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

आकारप्रकारका आधारमा वस्तुहरूलाई अग्लो र होचो तथा लामो र छोटो छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पोस्टर, पेपर, अग्लो र होचो तथा लामो र छोटो जनाउने तस्बिरहरू, लट्ठी, काठ वा पाइपका टुक्राहरू
- कक्षाकोठामा पाइने अग्लो र होचो तथा लामो र छोटो विभिन्न ठोस वस्तु, धागो, पेन्सिल आदि ।

अग्लो वा होचोमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई उभिन लगाउने र आफू र साथीमा को अग्लो र को होचो छ ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

  विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया : हाम्रो विद्यालयभन्दा रुख अग्लो छ, विद्यालयको भवनभन्दा मन्दिर होचो छ ।

क्रियाकलाप : २

- कक्षाकोठा बाहिर चउरमा लगेर रुख, घर, मन्दिर, पहाड आदि वस्तुहरू अवलोकन गराउनुहोस् र दुई वस्तुहरूबिच तुलना गराई अग्लो र होचो छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पोस्टर वा पेपरमा अग्लो र होचो जनाउने तस्बिरहरू लट्ठी, काठ वा पाइपका टुक्राहरू, धागो, पेन्सिल देखाउँदै कुन अग्ला र कुन होचा छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- २ देखि ३ जनामा तुलना गरी होचो देखि अग्लो क्रममा मिलाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४ को क्रियाकलापमा अग्लोमा ठिक लगाउने र होचामा ठिक लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।
- उनीहरूले गरेका कार्यहरूको परीक्षण गरी अभिलेख राख्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले अग्लो र होचो छुट्याउन सके ?

लामो वा छोटोमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ५

- कक्षाकोठामा भएका सामान तथा विद्यार्थीसँग भएका दुई वस्तुरूबिच तुलना गराई लामो र छोटो छुट्याउन लगाउनुहोस् ।
- जस्तै: कसको पेन्सिल लामो छ ? तिम्रो हातको कुन चाहिँ औंला सबभन्दा लामो र कुन सबभन्दा छोटो छ ? भनी प्रश्न सोधेर देखाउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया : उसको भन्दा मेरो पेन्सिल लामो छ । माइली औंलाभन्दा कान्छी औंला छोटो छ ।

क्रियाकलाप : ६

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूलाई दुईओटा लामा छोटा लट्ठी देखाउँदै कुन लामो र कुन छोटो छ ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- पालैपालो लामोभन्दा लामो लट्ठी र छोटोभन्दा लामो लट्ठी उठाउन लगाउनुहोस्।

क्रियाकलाप : ७

- पोस्टर वा पेपरमा लामो र छोटो जनाउने तस्बिरहरू, लट्ठी, काठ वा पाइपका टुक्राहरू, धागो, पेन्सिल देखाउँदै कुन लामा र कुन छोटा छन् भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

  विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया: लट्ठीभन्दा पाइपका टुक्रा लामो छ । किताब कापी छोटो छ ।

- पहिला अनुमान र पछि धागो वा डोरीले नापेर लामो र छोटोको धारणा दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ८

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५ को क्रियाकलापमा छोटोमा ठिक लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।
- लामोमा ठिक लगाउने कार्य गराउनुहोस् । उनीहरूले गरेका कार्यहरूको परीक्षण गरी अभिलेख राख्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले लामो र छोटो छुट्याउन सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई दायाँ र बायाँ तथा अगाडि र पछाडि छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पोस्टर, पेपर, worksheet
- कक्षाकोठामा पाइने विभिन्न ठोस वस्तुहरू/नमुनाहरू

दायाँ र बायाँ

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई तिमीहरूको दायाँ हात कुन हो ? बायाँ हात कुन हो ? भनी प्रश्न गर्ने र देखाउन लगाउनुहोस् ।
- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूलाई एउटा बेन्चमा ३/३ जना बसाल्ने र पालैपालो सिट परिवर्तन गर्न लगाई प्रत्येक विद्यार्थीलाई तिम्रो दायाँ र बायाँ को को छन्, बिचमा को छ ? भनी प्रश्न गरी दायाँ, बायाँ र बिचको धारणा स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- २/२ जनामा पनि कसको दायाँ को, कसको बायाँ को छ ? भनी दायाँ बायाँ चिनाउनुहोस् ।
- शिक्षक पनि विद्यार्थीहरू जस्तै गरी शैक्षणिक पाटीतिर फर्केर दायाँ र बायाँको धारणा दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूलाई वृत्ताकार घेरामा उभिन लगाई प्रत्येक विद्यार्थीलाई तपाईंको दायाँ र बायाँ को को छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् र दायाँ, बायाँ सिटमा बस्ने साथीको नाम भन्न लगाउनुहोस् ।
- स्थान परिवर्तन गराउँदै दायाँ बायाँ को को छन् ? छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- ३ /३ जनाको समूह बनाइ लाइनमा राखेर स्थान परिवर्तन गराउँदै दायाँ र बायाँ को को छन् । छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यालयको मुख्यद्वारका बाहिर फर्किएर उभिँदा दायाँतर्फ के छ र बायाँतर्फ के छ ? भनी पालैपालो प्रश्न सोध्नुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६ को क्रियाकलाप गराउन पोस्टर वा पेपरमा चित्र भएका worksheet तयार गरी दायाँ र बायाँ रहेका वस्तु पहिचान गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई दायाँ र बायाँ छुट्याउन सके ? अभिलेख राख्नुहोस् ।

अगाडि, बिच र पछाडि

क्रियाकलाप : ४

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूलाई तीन/तीन जनाको समूह बनाई लहर सिधा हुने गरी उभिन लगाई प्रत्येक विद्यार्थीलाई तपाईंको अगाडि, पछाडि र बिचमा को को छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस्। अगाडि, पछाडि र बिचको धारणा स्पष्ट पानुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- तीन/तीन जना विद्यार्थीलाई कसरी उभिन लगाउँदा दायाँ, बायाँ र बीच हुने र कसरी उभिन लगाउँद अगाडि, पछाडि र बीच हुने अवस्था पहिचान गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- कक्षाकोठा बाहिर विद्यार्थीहरूलाई लगेर वरिपरिको वातावरण अवलोकन गराउने र बिद्यालयको अगाडि र पछाडि के छ ? मन्दिर र विद्यालय बिचमा के छ ? जस्ता प्रश्न गर्दै पहिचान गराउनहोस् र ती शब्द प्रयोग गरी छोटा वाक्य बनाउन अभ्यास गराउनुहोस् ।

  विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया : विद्यालयको अगाडि मन्दिर छ, पछाडि रुख छ आदि ।

मूल्याङ्कन

- के सबै जनाले दायाँ, बायाँ र बिच तथा अगाडि र पछाडि छुट्याउन सके ? अभिलेख राख्नुहोस् ।

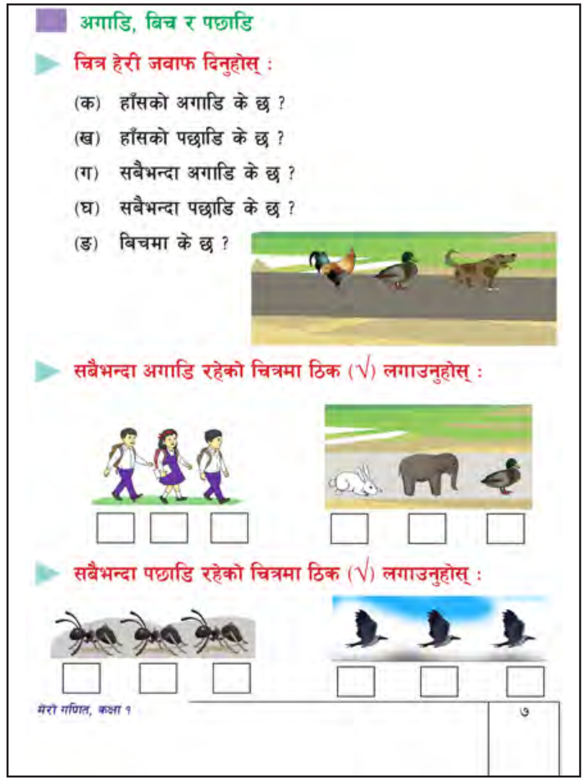
अगाडि, बिच र पछाडि

चित्र हेरी जवाफ दिनुहोस् :

(क) हाँसको अगाडि के छ ?
(ख) हाँसको पछाडि के छ ?
(ग) सबैभन्दा अगाडि के छ ?
(घ) सबैभन्दा पछाडि के छ ?
(ङ) बिचमा के छ ?

सबैभन्दा अगाडि रहेको चित्रमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

सबैभन्दा पछाडि रहेको चित्रमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ ७

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७ मा भएका क्रियाकलापहरू निर्देशनअनुसार अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के पोस्टर वा पेपरमा चित्र भएका worksheet तयार गरी दायाँ बायाँ र बीच तथा अगाडि र पछाडि रहेका वस्तु पहिचान गर्न सके ? अभिलेख राख्नुहोस् ।

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई तल र माथि तथा नजिक र टाढा छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पोस्टर, पेपर, तल र माथि तथा नजिक र टाढा जनाउने तस्बिरहरू
- कक्षाकोठामा पाइने तल र माथि तथा नजिक र टाढा जनाउने विभिन्न ठोस वस्तुहरू, नमुनाहरू ।

तल र माथि

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूलाई ३/३ जनाको समूह बनाउनुहोस् । प्रत्येक समूहमा आआफ्नो झोलालाई एउटाको माथि अर्काको हुने गरी राख्न लगाउनुहोस् र प्रत्येक विद्यार्थीलाई तल र माथि ककसको झोला छ भनी अवलोकन गराई स्थान परिवर्तन गर्दै प्रश्न गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा भएका वस्तुहरू अवलोकन गराइ कुन तल र कुन माथि छ भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रियाः शैक्षणिक पाटीभन्दा पङ्खा माथि छ । भित्ते घडीभन्दा तल शैक्षणिक पाटी छ ।

क्रियाकलाप : २

- किताब, कापी र सिसाकलमको चित्र पेपरमा बनाई शैक्षणिक पाटीमा तल, माथि र बिचमा राख्दै थप अभ्यास गराउनुहोस् ।
- पाठ्यपुस्तकको पेज न. ८ को क्रियाकलाप गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले तल र माथि छुट्याउन सके ?

माथि र तल

माथि रहेकालाई ठिक (√) लगाउनुहोस् :

तल रहेकालाई ठिक (√) लगाउनुहोस् :

८

मेरो गणित, कक्षा १

टेबुल माथि रहेकोलाई ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- टेबुल माथि र तल पालैपालो कक्षामा उपलब्ध सामानहरू जस्तैः पानीको बोतल, किताब, कापी, पेन्सिल, डस्टर आदि तल र माथि राखेर वस्तुको स्थान छुट्याउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ९ को क्रियाकलाप गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई तल र माथि छुट्याउन सके ?

नजिक र टाढा

क्रियाकलाप : ५

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीलाई दुई/दुई जनाको समूह बनाई लहर सिधा हुने गरी उभिन लगाई नजिक र टाढा हुनेगरी कुनै वस्तु राख्नुहोस् । यसरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई त्यो वस्तु नजिक को छ ? टाढा को छ ? भनी प्रश्न गर्दै नजिक र टाढाको धारणा स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- विद्यालयबाट रुख टाढा छ कि मन्दिर टाढा छ ? तिम्रो कक्षाकोठाबाट सबभन्दा नजिक कुन कक्षा र टाढा कुन कक्षा छ ? जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १० मा भएका क्रियाकलापहरू छलफल गरी स्थान पहिचानको अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई नजिक र टाढा छुट्याउन सके ?

क्रियाकलाप : ७

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११ मा भएका क्रियाकलापहरूमा ठिक चिह्न प्रयोग गरी नजिक र टाढा छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, तल र माथि, नजिक र टाढा बारेमा छलफल गरौँ :

क्रियाकलाप : ८

- विद्यार्थीहरूलाई तीन तीन जनाको समूह बनाई पाठ्यपुस्तकको पेज न. १२ को चित्रबारे छलफल गराउनुहोस् ।
- भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, लामो र छोटो, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, नजिक र टाढा, दायाँ, बायाँ र बिच बारेमा पहिचान गराउनुहोस्। ती शब्द प्रयोग गरी छोटा वाक्य बनाउन अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ९

- विद्यार्थीहरूलाई कक्षाकोठा बाहिर लगेर अवलोकन गराई यस पाठका विषयवस्तुको पुनरवलोकन हुने गरी छलफल गर्दै स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, लामो र छोटो, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, नजिक र टाढा, दायाँ, बायाँ र बिच बारेमा छुट्याउन अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले स्थानको आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, लामो र छोटो, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, नजिक र टाढा, दायाँ, बायाँ र बिच बारेमा छुट्याउन सके ?

परियोजना कार्य

अभिभावकको सहयोगमा आफ्नो घर वरिपरि स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, ठुलो र सानो, अग्लो र होचो, लामो र छोटो, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, नजिक र टाढा, दायाँ, बायाँ र बिच के के छन् छुट्याउनुहोस् ।

(शिक्षकले सो कार्यको जानकारीका लागि अभिभावकलाई अगाडि नै सूचना दिने र परियोजना कार्यपश्चात् पनि जानकारी लिनुपर्छ ।)

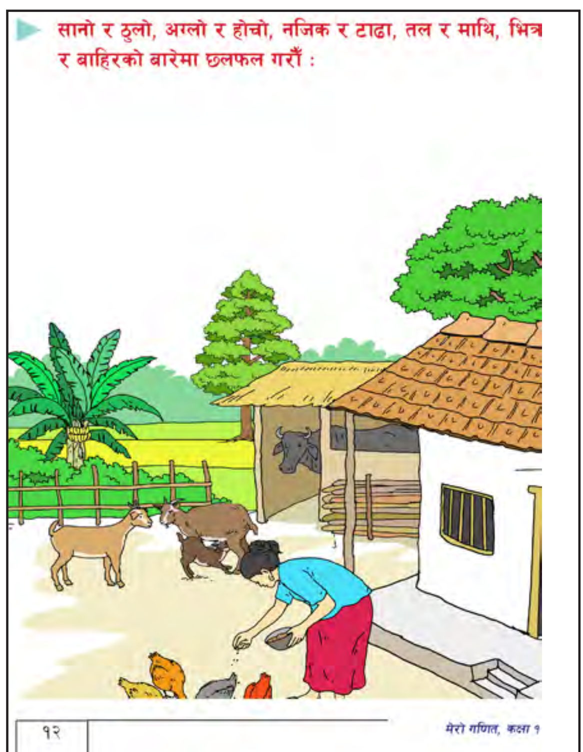

पाठ २

रेखाहरू

(क) **परिचय (Introduction)**

"मेरो सिर्जना" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्ने, सिधा रेखा र वक्र रेखा ट्रेस गर्ने र सिधा रेखा र वक्र रेखा कोर्ने कार्य गरिन्छ जुन ज्यामिति धारणाको आधार मानिन्छ । यस पाठमा बालबालिकाहरूलाई वरपर भएका वस्तुहरूमा सिधा रेखा र वक्र रेखाको पहिचान गर्न लगाउने एवम् स्वतन्त्र रूपमा ठोस वस्तुको प्रयोग- जस्तैः पेन्सिल, किताब, इरेजर आदिबाट सिधा वा वक्र रेखा ट्रेस गर्ने, कोर्ने र रङ लगाउने अभ्यास गराइन्छ ।

(ख) **सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)**

सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न ।

(ग) **व्यवहारकुशल सिप (Soft Skill) : सहकार्य सिप (S3.2)**

(घ) **शिक्षण योजना (Teaching Plan)**

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान	१	१३
२.	सिधा रेखा र वक्र रेखा ट्रेस गर्ने	१	१४
३.	सिधा रेखा र वक्र रेखा कोर्ने	१	१५
४.	दिइएका दुईओटा सिधा थोप्लालाई किनारा भएको वस्तु प्रयोग गरेर र नगरेर जोड्ने	१	१६

(ङ) **यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू**

१. व्यवहारकुशल सिपमा अन्तरवैयक्तिक सिपको सहकार्य सिप प्राप्तिमा जोड दिनुपर्छ ।

२. विद्यार्थीलाई रेखाका बारेमा दैनिक जीवनमा आवश्यकता र प्रयोगबारे परिचित गराउनुपर्छ न कि शब्दको गणितीय अर्थ र परिभाषा सिकाउनु पर्दैन । उनीहरूको सिर्जनात्मक क्षमतालाई स्थान दिनुपर्छ । सिधा तन्काएको धागो र नतन्काएको धागोको उदाहरणबाट सिधा रेखा र वक्र रेखाको धारणा दिनुपर्छ । ज्यामितीय धारणा दिन र लेखन सिपको सुरुको अभ्यासमा सहयोग पुग्ने गरी अभ्यास गराउनुपर्छ ।

३. आफ्नो वरपरका अन्य स्थानीय सामग्री र तरिकाहरूबाट सिधा र वक्र रेखाको धारणा बालबालिकाहरूमा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने देखिएमा सोको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

४. बहुविषयक तथा अन्तरविषयक सिकाइअन्तर्गत हाम्रो सेरोफेरो, मेरो नेपाली र मेरो अङ्ग्रेजी विषयमा सहकार्य, समायोजन, सिर्जना, रङ भर्ने कार्यमा पनि यी विषयवस्तु जोड्न सकिन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- थोप्ला भएका पोस्टर, पेपरका आधाभन्दा साना टुक्राहरू
- किनारा भएका ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू, चुराका टुक्राहरू
- धागोका टुक्राहरू, डोरी, तार आदि ।

छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठा भित्रको कुनै खुला ठाउँ वा कक्षाकोठा बाहिर चउरमा वा अन्य खुला ठाउँमा करिब ४ मि. को फरकमा लट्ठी गाड्ने र लट्ठीको फेदमा डोरी तन्कने गरी बाँधेर पालैपालो डोरीमाथि हिडाउनुहोस् ।
- त्यसैगरी लट्ठीमा र डोरी नतन्कने गरी नागबेली रूपमा बाँध्ने र पालैपालो डोरीमाथि हिडाउने र कुन सिधा र कुन बाङ्गोटिङ्गो छ ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् र धारणा स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- सिधा रेखा र वक्र रेखाको परिचय गराएपछि विद्यालय वरपर भएका वस्तुहरू अवलोकन गरी सिधा र वक्र रेखाहरू चिन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया

- नतन्किएको डोरी वक्र छ र ढोकाको किनारा सिधा छ ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले सिधा र बाङ्गाटिङ्गा छुट्याउन सके ?

सिधा रेखामा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३ मा दिइएको चित्र अवलोकन गराउँदै के के देखेका छौं ? कुन सिधा र कुन वक्र छ ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

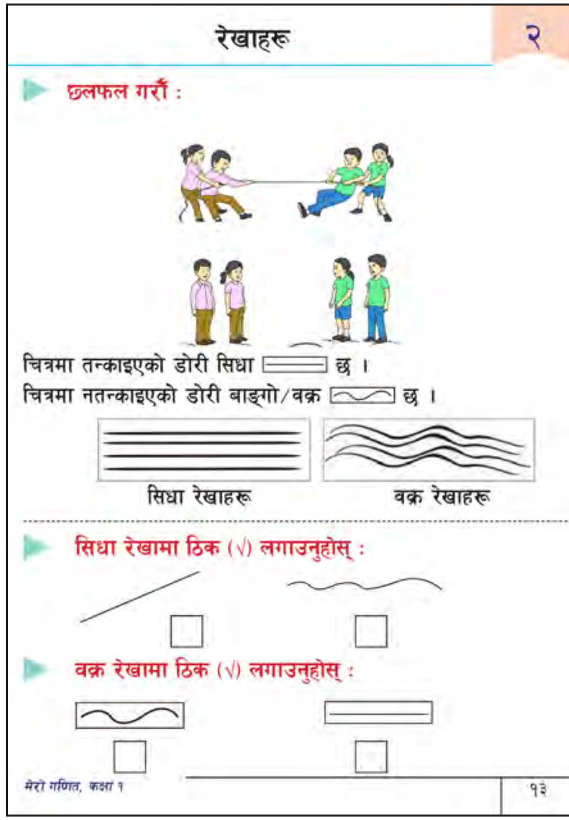
रेखाहरू २

छलफल गरौं :

चित्रमा तन्काइएको डोरी सिधा छ ।
चित्रमा नतन्काइएको डोरी बाङ्गो/वक्र छ ।

सिधा रेखाहरू वक्र रेखाहरू

सिधा रेखामा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

वक्र रेखामा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ १३

मूल्याङ्कन

- धागाका टुक्राहरू दिएर सिधा र बाङ्गोटिङ्गो बनाउन लगाई छुट्याउन लगाउनुहोस् । सबैले छुट्याउन सके नसकेको अवलोकन गर्नुहोस् ।

वक्र रेखामा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको चित्र अवलोकन गराउँदै ठिक चिह्न लगाई सिधा र वक्र रेखा छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले सिधा र वक्र रेखा छुट्याउन सके ?

क्रियाकलाप : ४

- नेपाली वर्णमाला तथा अङ्ग्रेजी वर्णमालाका अक्षरहरूमा सिधा रेखा प्रयोग भएका, वक्र रेखा प्रयोग भएका र दुवै रेखा प्रयोग भएका अक्षरहरू पहिचान गर्न लगाउनुहोस् ।

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

सिधा रेखा र वक्र रेखा ट्रेस गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- थोप्लाा भएका पोस्टर, पेपरका आधाभन्दा साना टुक्राहरू
- किनारा भएका ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू, चुराका टुक्राहरू, तार
- धागोका टुक्राहरू, डोरी आदि ।

सिधा रेखामा निलो र वक्र रेखामा रातो रङ लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- पुस्तक, रुलर आदि सिधा रेखा आउने वस्तुहरू प्रयोग गरी शैक्षणिक पाटीमा खिचेर देखाउनुहोस् ।
- चुराका टुक्रा, हात जस्ता वक्र रेखा आउने वस्तुहरू प्रयोग गरी शैक्षणिक पाटीमा खिचेर देखाउनुहोस् ।
- सिधा र वक्र रेखा कुन कुन हुन् भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले सिधा र वक्र रेखा खिच्न सके नसकेको अवलोकन गर्नुहोस् र आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४ मा निर्देशनअनुसार अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- किताब, रुलर, गिलास, हात, चुराका टुक्रा जस्ता ठोस वस्तु प्रयोग गरी कापीमा ट्रेस गर्न लगाउने र उक्त चित्रमा रङ लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।

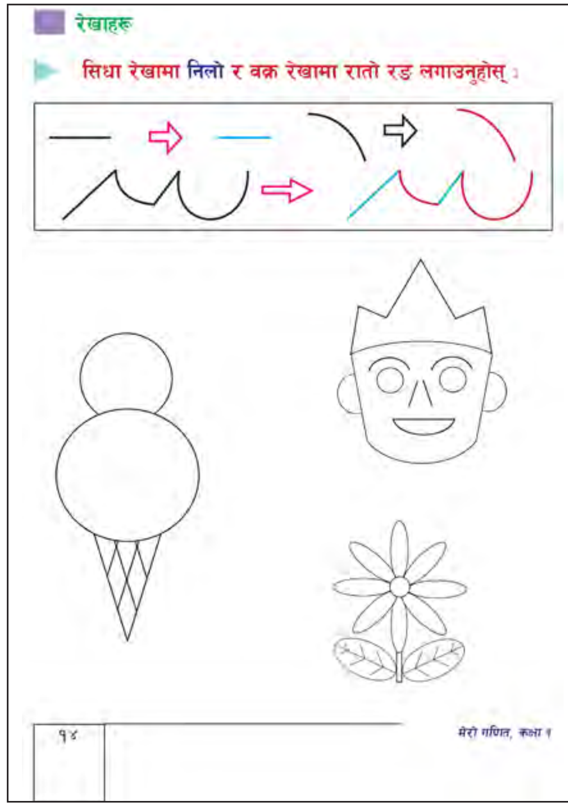

मूल्याङ्कन

- के सबैले ठोस वस्तु प्रयोग गरी ट्रेस गरी रङ लगाउन सके ? सिधा र वक्र रेखा छुट्याउन सके ?

क्रियाकलाप : ४

- माथिका सामग्रीहरू प्रयोग गरी सिधा र वक्र रेखाहरूबाट बन्ने सरल चित्रहरू बनाउन प्रेरित गर्नुहोस्, जस्तै :

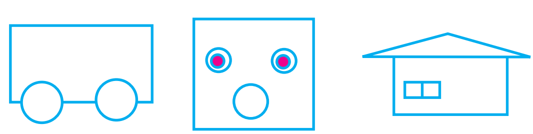

मूल्याङ्कन

- के सबैले ठोस वस्तु प्रयोग गरी ट्रेस गरी सरल चित्र बनाउन सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

सिधा रेखा र वक्र रेखा कोर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- थोप्ला भएका पोस्टर, पेपरका आधाभन्दा साना टुक्राहरू, तार, किनारा भएका ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू, चुराका टुक्राहरू, धागोका टुक्राहरू, डोरी आदि ।

रेखा कोरौं :

क्रियाकलाप : १

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५ को क्रियाकलापअनुसार रेखा खिच्न र पहिचान गर्न लगाई थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले थोप्ला जोडेर सिधा तथा वक्र रेखा खिच्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- कक्षाकोठामा २/२ जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा थोप्लाहरू प्रयोग गरी तयार गरिएका पेपर सिट (सिधा र वक्र रेखा जनाउने) वितरण गर्नुहोस् र अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् ।

  ती थोप्लाहरूलाई क्रमशः जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले थोप्ला जोडेर सिधा तथा वक्र रेखा खिच्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- नेपाली र अङ्ग्रेजी वर्णमालाका dotted अक्षरहरूको चित्र दिएर त्यसमा रेखाहरू कोरेर अक्षर लेख्न लगाउनुहोस् ।

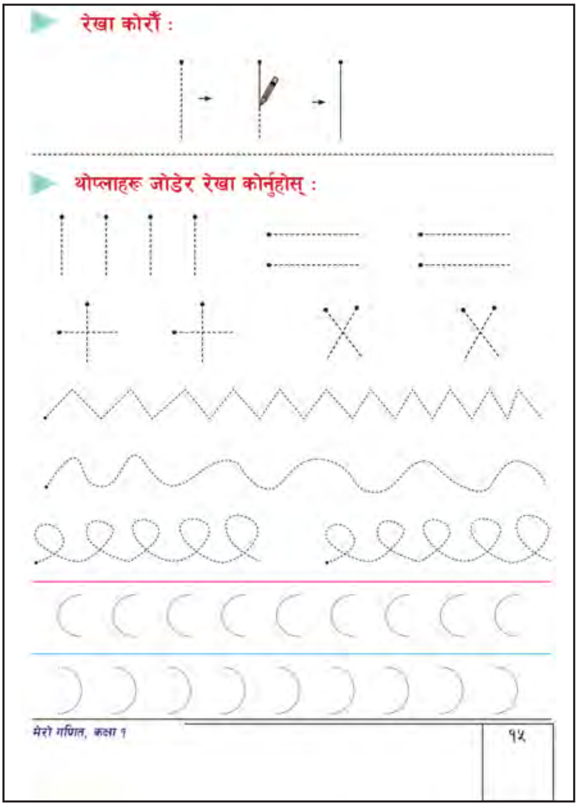

क्रियाकलाप : ४

- शिक्षकहरूले विद्यार्थीहरूलाई यस्तै थोप्लाका प्रयोग गरी थप worksheet बनाउने र जोडेर रङ भर्न लगाउनुहोस्, जस्तै :

  थोप्लाहरू जोडेर फुल तयार गर्नुहोस् र रङ भर्नुहोस् ।
  इन्टरनेटको प्रयोग गरी worksheet तयार गर्नुहोस् ।

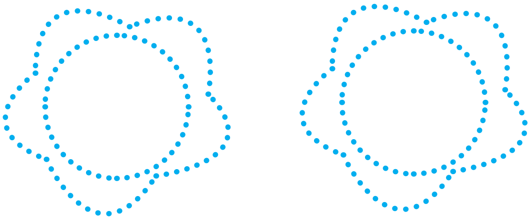

मूल्याङ्कन

- प्रत्येक विद्यार्थीले सिधा रेखा र वक्र रेखाहरू कोर्न सके नसकेको अवलोकन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

दिइएका दुईओटा थोप्लालाई सिधा किनारा भएको वस्तु प्रयोग गरेर र नगरेर जोड्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- थोप्ला भएका पोस्टर, पेपरका आधाभन्दा साना टुक्राहरू
- किनारा भएका ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू, रुलर, धागाका टुक्राहरू, डोरी आदि ।

दुईओटा थोप्लालाई सिधा किनारा भएको वस्तुले जोडेर रेखा कोरौँ :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा दुई दुई थोप्लाहरू प्रयोग गरी तयार गरिएका पेपर सिट वितरण गर्नुहोस् ।
- सिधा किनारा भएका वस्तु प्रयोग नगरी स्वतन्त्र रूपमा जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् । शैक्षणिक पाटीमा आफूले पनि गरेर सहयोग गर्नुहोस् । साथीहरूबिच साटेर अवलोकन गराउनुहोस् । कस्तो रेखा बन्यो ? सोध्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- कक्षाकोठामा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा दुई दुई थोप्लाहरू प्रयोग गरी तयार गरिएका पेपर सिट वितरण गरी अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् ।
- सिधा किनारा भएका वस्तु जस्तैः रुलर, किताब, कापी आदि प्रयोग गरी जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा आफूले पनि गरेर सहयोग गर्नुहोस् ।
- साथीहरूबिच साटेर अवलोकन गराउनुहोस् ।
- कस्तो रेखा बन्यो ? सोध्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो बालुवामा वा पिठोमा औँलाले सिधा रेखा र वक्र रेखा खिच्न लगाउनुहोस् ।

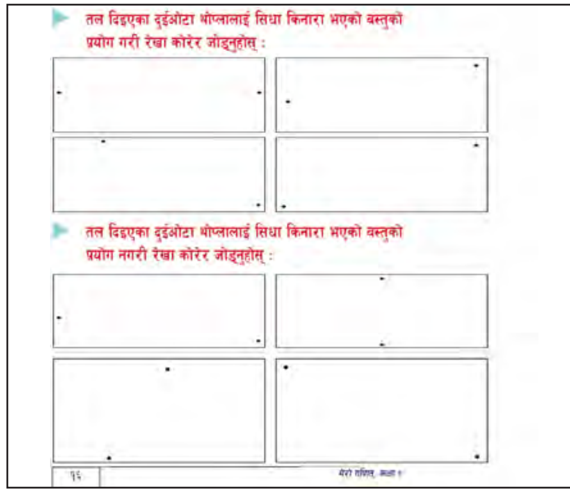

मूल्याङ्कन

- के सबैले दुईओटा थोप्ला दिइएको अवस्थामा सिधा किनारा भएको वस्तु प्रयोग गरी र नगरी जोडेर सिधा र वक्र रेखा खिच्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १6 को क्रियाकलाप गराउनुहोस् । ठोस वस्तुको प्रयोग गरी सिधा रेखा र वक्र रेखा खिच्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- वक्र रेखा र सरल रेखा प्रयोग गरी नेपाली वर्णमाला वा अङ्ग्रेजी वर्णमालाका अक्षरहरू बनाएर देखाउनुहोस् र उनीहरूलाई पनि अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जस्तै : J T

मूल्याङ्कन

- पोस्टर वा पेपरमा दुईओटा थोप्ला भएका worksheet तयार गरी सिधा किनारा भएका वस्तुले जोड्न लगाउनुहोस् र रेखा खिच्न लगाई अभिलेख राख्नुहोस् ।
- के सबै विद्यार्थीहरूले सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न सके ?

परियोजना कार्य

कापीमा स्वतन्त्र रूपमा थोप्लाहरू बनाउनुहोस् र सिधा किनारा भएका वस्तु प्रयोग नगरी स्वतन्त्र रूपमा जोड्ने अभ्यास गर्नुहोस् । त्यस्तै सिधा किनारा भएका वस्तु प्रयोग गरी जोड्ने अभ्यास गर्नुहोस् र कक्षाकोठामा प्रस्तुत गर्नुहोस् । शिक्षकले आवश्यक निर्देशन दिनुहोस् र आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउनुहोस् ।)

पाठ ३

ज्यामितीय आकारहरू

(क) परिचय (Introduction)

"मेरो सिर्जना" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) पहिचान गर्ने विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । यस पाठमा बालबालिकाहरूलाई वरपर भएका वस्तुहरूमा वृत्ताकार आकृति र चतुर्भुजाकार आकृतिको पहिचान गर्न लगाइनुका साथै त्रिभुज, चतुर्भुज, वृत्त पहिचानका लागि उस्तै देखिने आकृतिमा रङ् भर्ने कार्यहरू गराउने एवम् स्वतन्त्र रूपमा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी वृत्ताकार आकृति, त्रिभुजाकार आकृति र चतुर्भुजाकार आकृति छुट्याउने अभ्यास गराइन्छ ।

(ख) **सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)**

आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न ।

(ग) **व्यवहारकुशल सिपहरू (Soft Skill)**

सोचाइ सिपहरू (Thinking Skills) (S1): प्रयोग सिप (S1.1)

(घ) **शिक्षण योजना (Teaching Plan)**

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	मैले देखेका आकृतिहरू	१	१७
२.	उस्तै आकृतिहरू पहिचान गर्ने र सबैभन्दा सानो आकृति छुट्याउने	१	१८, १९
३.	आकृति चिनेर रङ लगाउने	१	२०
४.	वृत्ताकार, त्रिभुजाकार, चतुर्भुजाकार आकृति चिन्ने	१	२१,२२, २३
५.	हेरौं, मैले कति सिकेँ ?	१	२४, २५, २६

(ङ) **यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू**

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीलाई आफ्नो घर, मन्दिर, विद्यालय आदिमा स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार) अवलोकन गराई आकार छुट्याउने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

२. शब्दको गणितीय अर्थ र परिभाषा सिकाउनुभन्दा विद्यार्थीहरूलाई ज्यामितीय आकारहरूका बारेमा पहिचान गराउनुपर्छ । उनीहरूको सिर्जनालाई स्थान दिनुपर्छ । ज्यामितीय धारणा दिन त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त र लेखन सिपको सुरुको अभ्यासमा सहयोग पुग्ने गरी अभ्यास गराउनुपर्छ ।

३. आफ्नो वरिपरिका अन्य स्थानीय सामग्री नाङ्लो, बेन्च, टेबुल, चारकुने चकटी, गुन्द्री, तीनकुने र चारकुने चित्रहरूका उदाहरणबाट धारणा बालबालिकाहरूमा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ

४. विद्यार्थीहरूलाई ज्यामितीय आकारहरू वृत्त, त्रिभुज र चतुर्भुज सिकाउनु अघि तीनकुने, चारकुने र गोलो जस्ता बालमैत्री शब्दको प्रयोग गर्नुपर्छ । बहुविषयक तथा अन्तरविषयक सिकाइअन्तर्गत हाम्रो सेरोफेरो, मेरो नेपाली र मेरो अङ्ग्रेजी विषयमा पनि आकृति पहिचानसम्बन्धी क्रियाकलाप गराउन सकिन्छ ।

५. यो पाठ शिक्षणपश्चात् पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा हेरौं, मैले कति सिकेँ ? अन्तर्गत दिइएका वा अन्य यस्तै ढाँचामा प्रश्नपत्र बनाएर पाठ १, २ र ३ मा तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुने गरी मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ । आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुपर्छ र यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनका साधनको रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

आफ्नो वरपर पाइने वस्तुमा भएका वृत्ताकार तीनकुने र चारकुने आकृति चिन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ब्याट्री, सोली, बाकस, बेलुन ,बल, डाइस, रुमाल, बिस्कुट, पाउरोटी आदि ।
- वृत्ताकार, तीनकुने र चारकुने पोस्टर, पेपरका टुक्राहरू, सिक्का आदि ।

उस्तै आकृति भएका वस्तुलाई धर्काले जोडौं :

क्रियाकलाप : १

- शिक्षकले विद्यालयका प्रधानाध्यापकको नाम र पद लेखिएको त्रिभुजाकार प्रिज्मको आधार, कापी, किताब, चुरा, छात्राले कानमा लगाएको रिङ, औंठी आदि जस्ता विद्यालय परिसरभित्र पाइने वस्तुहरू देखाई र कुन कुन वस्तुको आकार एउटै छ भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- **विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया:** कापी र किताबको आकार एउटै छ, नाम प्लेटको आकार फरक छ आदि ।
- विद्यार्थीलाई तीनकुने, चारकुने, वृत्ताकारभन्नका लागि आवश्यक सहयोग गरी छलफलबाट वस्तुको आकार प्रस्ट पार्नुहोस् ।

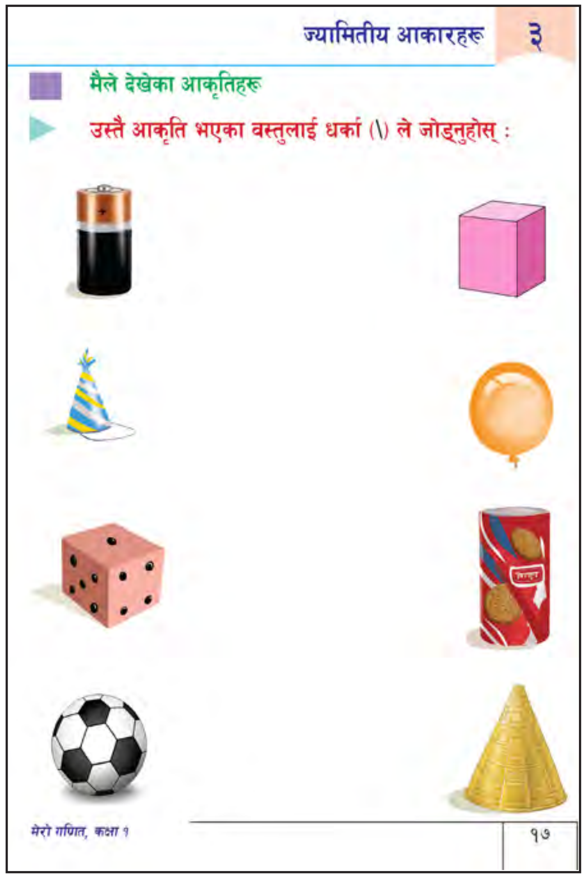

मूल्याङ्कन

- कक्षाकोठा तथा विद्यालय परिसरमा पाइने यस्तै अन्य तीनकुने, चारकुने, वृत्ताकार आकृति भएका वस्तुहरू देखाई पहिचान गर्न सके नसकेको अवलोकन गरी अभिलेख राख्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- वृत्ताकार, तीनकुने र चारकुने पोस्टर, पेपरका टुक्राहरू, सिक्का आदि देखाई तिनीहरूको आकार कस्तो छ भनी प्रश्न गर्दै तीनकुने, चारकुने, वृत्ताकार वस्तु पहिचानको थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- वृत्ताकार, तीनकुने र चारकुने आकृति भएका वस्तुहरू कम्तीमा दुई दुईओटा हुनेगरी एकै ठाउँमा छरेर राखी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो उस्तै वस्तुहरू निकाल्न लगाउनुहोस् । तीमध्ये वृत्ताकार आकृति र उक्त आकृति भएका वस्तु पहिचानमा जोड दिनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले उस्तै आकारका वस्तुहरू छुट्याउन सके ? वृत्ताकार, तीनकुने र चारकुने आकृति चिन्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७ को चित्रमा भएका वस्तुहरू ब्याट्री, सोली, बाकस, बेलुन, बल, डाइस, रुमाल, बिस्कुट, पाउरोटी अवलोकन गराउँदै उस्तै आकृतिका वस्तुलाई धर्काले जोड्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले उस्तै आकृति भएका वस्तु पहिचान गरेर धर्काले जोड्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

उस्तै आकृतिहरू पहिचान गर्न र सबैभन्दा सानो आकृति छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- तीनकुने पोस्टर, पेपरका टुक्राहरू, तीनकुने र चारकुने ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू
- धागोका टुक्राहरू, डोरी, तार, कलर पेन, कैंची, सिक्का आदि ।

उस्तै आकृतिहरू धर्काले जोडौं :

क्रियाकलाप : १

- पुस्तक, रुलर बाकस, त्रिभुजाकार, चतुर्भुजाकार र वृत्ताकार प्लाइका टुक्राहरू वा प्लास्टिकका ठोस आकृतिहरू प्रत्येक विद्यार्थीहरूलाई दिनुहोस् र कापीमा ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् । सामानहरू साटासाट गरी ती आकृतिहरू ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् कस्तो आकार बन्यो प्रश्न सोधेर नाम आफूले बताउँदै दोहोऱ्याएर भन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- **विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया:** तीनकुने, चार कुने, वृत्ताकार ।

क्रियाकलाप : २

- रङ्गीन पेपरका वृत्ताकार, तीनकुने र चारकुने पोस्टर, पेपरका टुक्राहरू दुईभन्दा बढी सेट हुने गरी कैंचीले काटेर तयार गरी समूह समूहमा छुट्याउन लगाउने र समूह समूहमा साटासाट गरी अवलोकन गराई कस्ता आकृति हुन् ? सोधेर स्पष्ट पार्नुहोस् ।

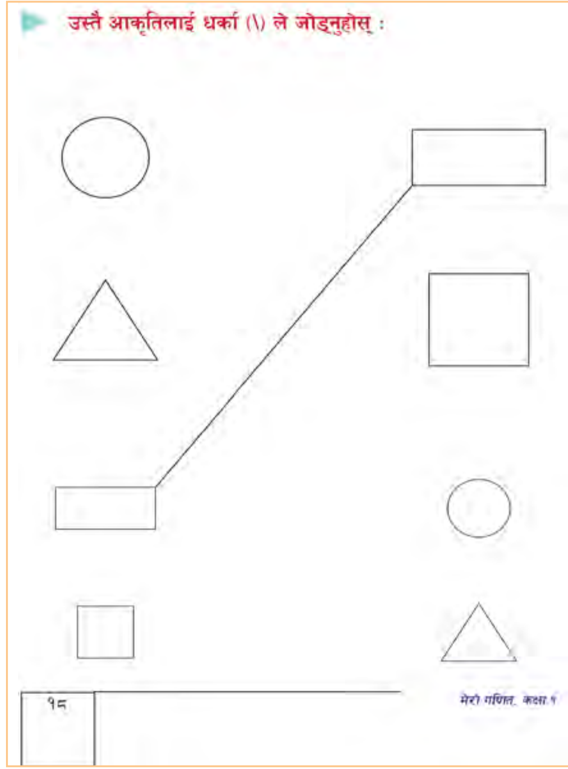

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८ को चित्र अवलोकन गराउँदै उस्तै आकृतिका वस्तुलाई धर्काले जोड्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले उस्तै आकृति पहिचान गरेर धर्काले जोड्न सके ?

सबैभन्दा सानो आकृतिलाई रङ लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १९ को चित्र अवलोकन गराउँदै उस्तै आकृतिमध्ये सानोलाई रङ लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले उस्तै आकारका वस्तुहरू छुट्याउन सके ?

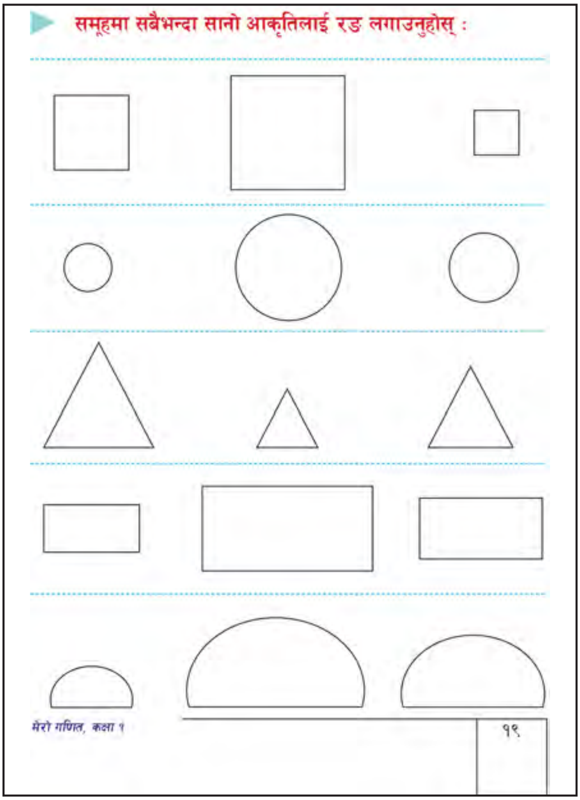

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

उस्तै आकृति (वृत्ताकार, त्रिभुजाकार, चतुर्भुज) चिनेर रङ् लगाउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- तीनकुने पोस्टर, पेपरका टुक्राहरू तीनकुने र चारकुने ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू, धागाका टुक्राहरू, डोरी, तार, कलर पेन, कैंची, चुरा, सिक्का आदि ।

रङ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार कागजका टुक्राहरू प्रयोग गरी जाड्रे वा टाँसेर तयार गरिएका पेपर सिट वितरण गर्नुहोस् ।
- वृत्ताकारमा हरियो, त्रिभुजाकारमा रातो र आयताकार वा चतुर्भुजाकारमा निलो रङ लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।
- साथीहरूबिच साटेर अवलोकन गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- रङ्गीन पेपर प्रयोग गरी वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार आकृतिका साना साना टुक्राहरू पर्याप्त रूपमा तयार गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई तीन समूहमा विभाजन गरी तीन/चार टुक्रा ती आकृति दिने र जोडेर स्वतन्त्र रूपमा जस्तै : बस, रोबट, घर आदि बनाउन लगाई कक्षामा सबै साथीहरूलाई देखाई छलफल गराउनुहोस् ।

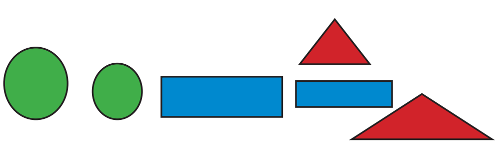

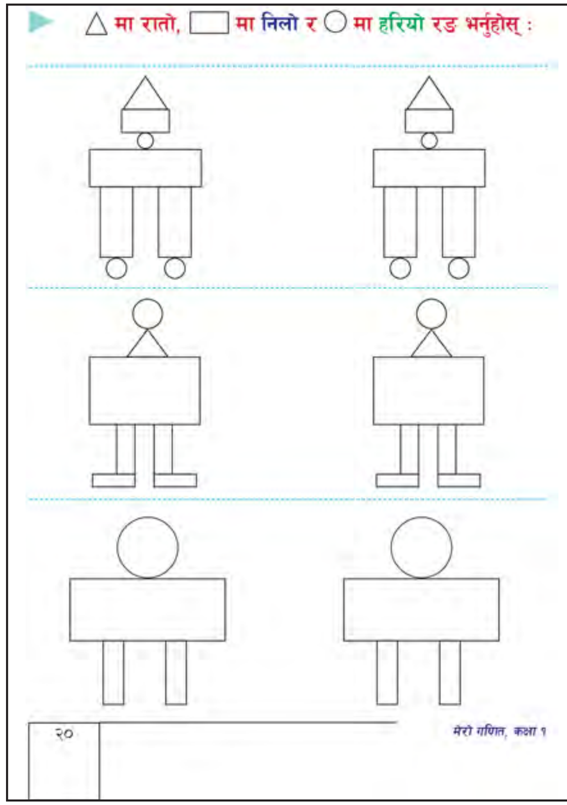

मूल्याङ्कन

- के सबैले स्वतन्त्र रूपमा आकृति बनाउन सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २० को चित्र अवलोकन गराउँदै वृत्ताकारमा हरियो, त्रिभुजाकारमा रातो र आयताकार वा चतुर्भुजाकारमा निलो रङ लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।
- वरपर चतुर्भुजाकार आकृतिका अन्य उदाहरणहरू पहिचान गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- आफ्नो वरपर पाइने वस्तुमा भएका चतुर्भुजाकार आकृति चिन्न र तोकिएका आकृतिमा तोकिएका रङ लगाउन सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

आफ्नो वरपर पाइने त्रिभुजाकार, चतुर्भुजाकार र वृत्ताकार आकृति भएका वस्तु चिन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- तीनकुने पोस्टर, पेपरका टुक्राहरू, तीनकुने र चारकुने ठोस वस्तुहरू, लट्ठीका टुक्राहरू
- धागाका टुक्राहरू, डोरी, तार, कलर पेन, कैंची आदि ।

दिइएका आकृतिहरू कहाँ कहाँ देख्नुभयो ?

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई वरपर भएका ठोस वस्तुहरू सङ्कलन गर्न लगाउनुहोस् र त्यसबाट त्रिभुजाकार, चतुर्भुजाकार, वृत्ताकार सतह भएका र नभएका वस्तुहरू छुट्याउन लगाई अलग अलग समूहमा राख्न र भन्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले आकृतिका नाम बताउन सके ?

क्रियाकलाप : २

- अङ्ग्रेजी र नेपाली अक्षरहरू, अङ्कहरू, मन्दिर, घरभित्रका सामग्रीहरूमा यस्ता आकृतिहरूको खोजी गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २१ को क्रियाकलाप गराउनुहोस् र त्यस्ता आकृतिहरू कहाँ कहाँ देखेका छौ भनी प्रश्न गरी शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।
- अपेक्षित उत्तरहरू : घर तथा विद्यालयका झ्याल तथा ढोका, किताब, कापी, बाल्टिनको मुख तथा पिंधमा बनेका आकृतिहरू ।

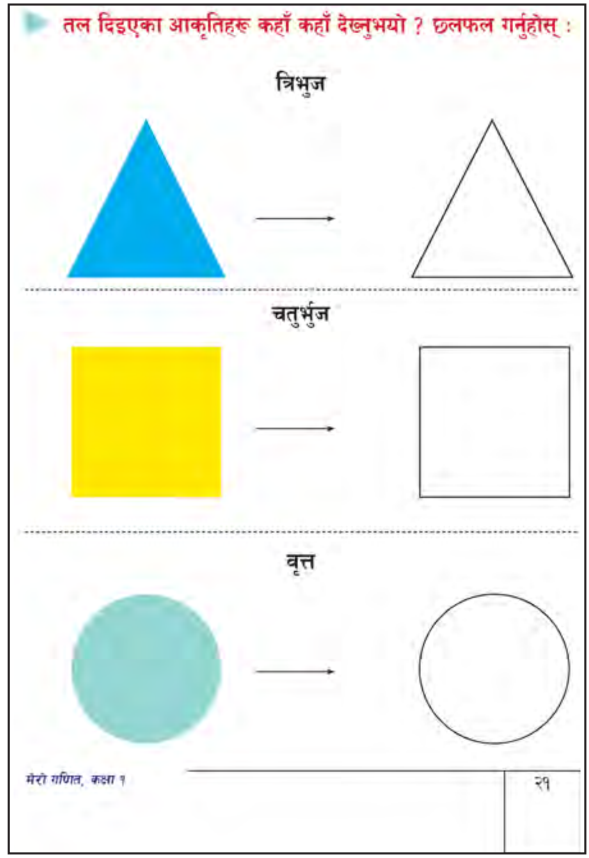

मूल्याङ्कन

- त्रिभुजाकार, चतुर्भुजाकार र वृत्ताकार वस्तु तथा आकृतिहरू आफ्ना वरपर कहाँ के केमा देख्यौ ? भनी प्रश्न गर्दै उत्तरको अभिलेख राख्नुहोस् ।

चित्र हेरी ठिक आकृतिमा (√) चिह्न लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २२ को आकृति चिनेर रेजा (√) चिह्न लगाउने अभ्यासमा विद्यार्थीहरू वृत्त, त्रिभुज, चतुर्भुज जस्ता शब्द पढ्न असमर्थ हुन सक्ने हुदाँ आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- कक्षाकोठामा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई सादा पेपरमा वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार आकृतिका कागजका टुक्राहरू तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् ।
- त्यसपछि फरक आकृतिमा फरक रङ लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।
- साथीहरूबिच छलफल गराउने र वृत्ताकार आकृति हुनेहरूको एउटा समूह, त्रिभुजाकार आकृति हुनेहरूको अर्को समूह र चतुर्भुजाकार आकृति हुनेहरूको अर्को समूहमा बस्न लगाउनुहोस् ।
- ती आकृतिहरू जोडेर नयाँ आकृति वा वस्तु बनाउन लगाउनुहोस् ।
- कुन कस्तो आकृतिको छ ? प्रश्न गर्दै स्पष्ट पारिदिनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) चिन्न सके ?

क्रियाकलाप : ६

- रङ्गीन कागजबाट तीनओटा रङका तीनओटा आकारका चित्रहरूका सेट तयार गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई समूहमा विभाजन गर्नुहोस् र प्रत्येक समूहलाई एक सेट आकृतिहरू उपलब्ध गराउनुहोस् ।
- प्रत्येक समूहमा दुई जना खेलाडी र एक जना सञ्चालक छान्नुहोस् ।
- सञ्चालकले एउटा चित्र रङसहित भन्ने जस्तै हरियो त्रिभुज अनि दुई खेलाडीले एकभन्दा अर्कोले छिटो त्यो आकृति टिप्न लगाउनुहोस् ।

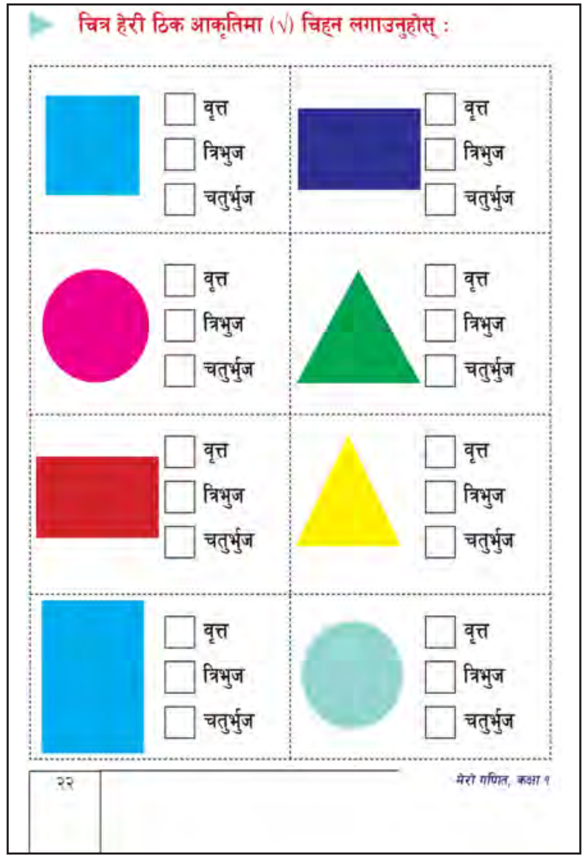

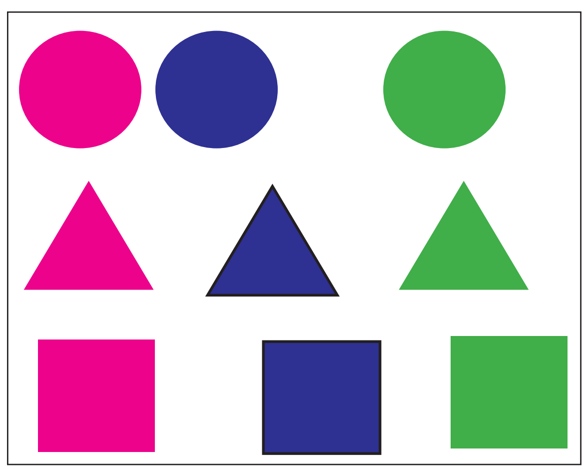

- जसले पाँच वा सोभन्दा बढी चित्र चिनेर टिप्न सक्छ उसलाई सञ्चालकले विजेता घोषणा गर्छ ।
- सञ्चालक र खेलाडी परिवर्तन गर्दै खेल खेलाउनुहोस् ।

त्रिभुजमा रङ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ७

- कक्षाकोठामा दुई/दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार आकृति तयार गरेर पेपर सिट वितरण गनुहोस् ।
- त्यसपछि पालैपालो कुन त्रिभुज हो ? चिनेर रातो रङ लगाएर साथीहरूलाई देखाउन लगाई स्पष्ट पारिदिनुहोस् ।

वृत्तमा रङ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ८

- कक्षाकोठामा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार आकृति तयार गरेर पेपर सिट वितरण गर्नुहोस् ।
- त्यसपछि पालैपालो कुन वृत्त हो ? चिनेर निलो रङ लगाएर साथीहरूलाई देखाउन लगाई स्पष्ट पारिदिनुहोस् ।

चतुर्भुजमा रङ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ९

- कक्षाकोठामा दुई दुई जना विद्यार्थीहरूको समूह बनाई पेपरमा वृत्ताकार, त्रिभुजाकार र चतुर्भुजाकार आकृति तयार गरेर पेपर सिट वितरण गर्नुहोस् ।
- त्यसपछि पालैपालो कुन चतुर्भुज हो ? चिनेर हरियो रङ लगाएर साथीहरूलाई देखाउन लगाई स्पष्ट पारिदिनुहोस् ।
- विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया चतुर्भुज पहिचान गर्न सक्ने ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले विद्यार्थीहरूले आकृतिअनुसार समूहमा बसेर वस्तुको आकृति चिन्न सके ?

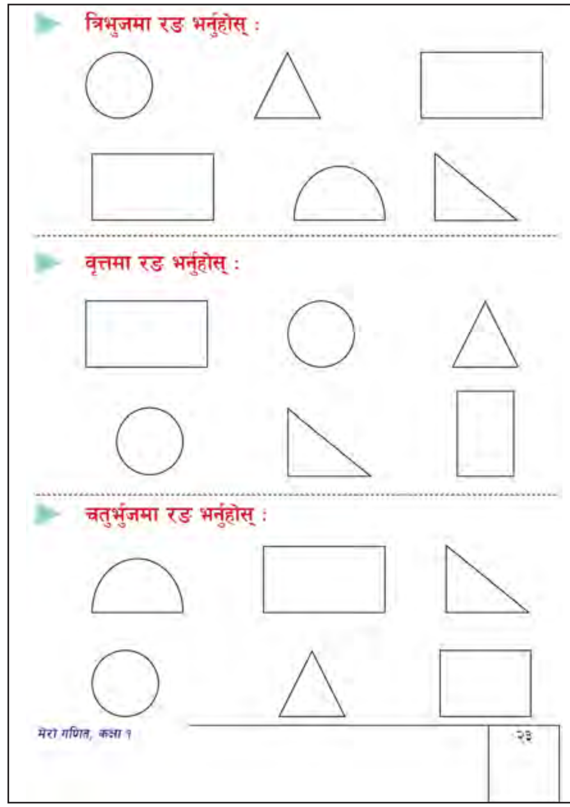

क्रियाकलाप : १०

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २३ आकृतिबारेमा छलफल गराई चित्र हेरी ठिक आकृतिमा (√) चिह्न लगाउने कार्य गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले (त्रिभुज, वृत्त र चतुर्भुज चिन्न सके ?

परियोजना कार्य

आफ्नो घर वरपर पाइने ज्यामितीय आकारहरू (त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त) भएका ठोस वस्तुहरू अवलोकन गरी एक एकओटा वस्तु कक्षाकोठामा ल्याएर प्रदर्शन गर्नुहोस् ।

पाचौँ पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- स्थानका आधारमा वस्तुहरूलाई भित्र र बाहिर, अगाडि र पछाडि, तल र माथि, दायाँ, बायाँ र बिच, नजिक र टाढा छुट्याउन ।
- सिधा रेखा र वक्र रेखा पहिचान गर्न, ट्रेस गर्न र चित्र कोर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पेन्सिल, कटर, फोटोकपी पेपर, पोर्टफोलियो, अभिलेख पुस्तिका

हेरौं, मैले कति सिकें ?

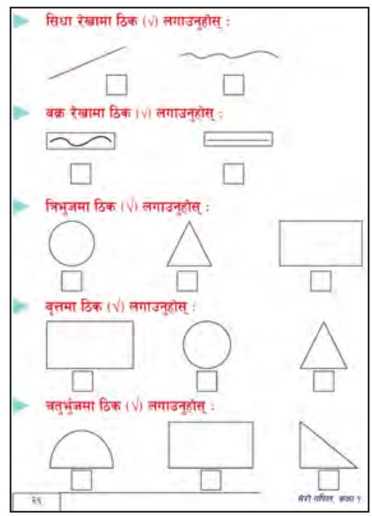

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूको सहज बसाई व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा सबै विद्यार्थीहरू पत्येकलाई पुग्ने गरी हेरौं, मैले कति सिकें ? पेज २४, २५ र २६ को फोटोकपी तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् । पाठ्य तथा कार्यपुस्तकाको प्रयोग पनि गराउन सकिने छ ।
- तोकिएको सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुने गरी यस्तै अन्य प्रश्नपत्र बनाएर पनि प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सके ? लेखाजोखा गरी आवश्यक पृष्ठपोषणसहित कमजोर विद्यार्थीहरूका लागि उपचारात्मक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुहोस् ।

पाठ ४

१ देखि ९ सम्मका सङ्ख्याहरू

(क) परिचय (Introduction)

"म र मेरो परिवार" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा १ देखि ९ सम्मका अङ्कहरू गन्ती गर्ने, पढ्ने, चिन्ने र लेख्ने विषयवस्तु समावेश गरिएका छन् । यसमा बालबालिकाहरूलाई आफू र आफ्नो परिवार र पारिवारिक परिवेशमा पाइने वस्तुहरू तथा त्यहाँ घट्ने घटनाहरू, त्यहाँ गरिने क्रियाकलापहरू/उदाहरणहरूको प्रयोग गरी गीत गाउँने, ठोसवस्तुको गणना गर्ने, पढ्ने, अङ्क ट्रेस गर्ने, अङ्क लेख्ने, वस्तु र अङ्कको जोडा मिलाउने जस्ता विभिन्न क्रियाकलापका आधारमा विषयवस्तुसँग परिचित गराउने उद्देश्य राखिएको छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

देवनागरी सङ्ख्याङ्न पद्धतिमा १ देखि ९ सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सञ्चार सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजनाः Teaching Plan

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	धेरै र थोरै	१	२७, २८, २९, ३०
२.	१ देखि ९ सम्म भन्न	१	३१, ३२
३.	१ ,२ र ३ को चिनारी र लेखन	१	३३, ३४, ३५
४.	४ र ५ को चिनारी र लेखन	१	३६, ३७ र ३८
५.	६ र ७ को चिनारी र लेखन	१	३९ र ४०
६.	८ र ९ को चिनारी र लेखन, १ देखि ९ सम्मका सङ्ख्या चिनौ र लेखौ	१	४१, ४२, ४३, ४४

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. कक्षा १ सङ्ख्याहरूको गन्ती, सङ्ख्याङ्कहरूको पहिचान र लेखनको सुरुआती अवस्था हो । त्यसैले यस वेला नै विद्यार्थीहरूलाई गन्ती गर्ने तथा सङ्ख्याङ्कहरू पहिचान र लेखनसम्बन्धी प्रशस्त अभ्यास गराउनुपर्दछ । यसका लागि विद्यार्थीका शरीरका अङ्गहरूको सङ्ख्या, परिवार सङ्ख्याको गन्ती, विद्यालय तथा घर वरपर पाइने स्थानीय वस्तुहरूको गन्ती गर्न लगाउने जस्ता कार्य गरी गन्ती अभ्यास गर्न सकिन्छ । त्यस्तै सङ्ख्याङ्कहरू लेखिएका पत्तीहरू बनाई त्यसमा रङ भर्ने कार्य गराई सङ्ख्याङ्क पहिचान अभ्यास गराउन सकिन्छ । त्यसै गरी पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा लेखिएका सङ्ख्याङ्कहरू वा worksheet मा लेखी सम्बन्धित सङ्ख्याङ्क माथि औँलाको टुप्पो राखी लेख्न लगाउने, पिठामा वा बालुवामा वा माटामा औँला वा सिन्काले सङ्ख्याङ्कहरू लेख्न लगाउने जस्ता कार्यमा विद्यार्थीहरूलाई सहभागी गराई लेखन अभ्यास गराउन सकिन्छ ।

२. गन्ती सिकाउँदा १ मा १ थपेर दुई , दुईमा एक थप्दा तीन, त्यस्तै २ मा २ थपेर वा ३ मा १ थपेर चार हुन्छ भन्ने कुराको पनि सिकाइ गरिनुका साथै ४ भनेको १ र ३ वा २ र २ वा ३ र १ हो भन्ने जस्तै गरी सङ्ख्यालाई दुईओटामा टुक्रा पार्ने अभ्यास पनि सँगसँगै गराउँदै जानुपर्दछ ।

३. कविताको भावलाई विषयवस्तुसँग सम्बन्धित गराई मनोरञ्जनबाट गणितीय धारणा दिनुपर्दछ ।

४. प्रारम्भिक अवस्थामा गन्तीका अङ्क लेखन कार्यका लागि व्यक्तिगत रूपमा विद्यार्थीसँगै बसेर विद्यार्थीका हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपमा लेखन अभ्यास गराउनुपर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

एक एक मिलानका आधारमा धेरै र थोरै छुटयाउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न ठोसवस्तुहरू, चार्ट, चित्रपत्ती, सङ्ख्यापत्ती

धेरै र थोरै

क्रियाकलाप : १

- टेबुलमा एक ठाउँमा ४ किताब र अर्को ठाउँमा ५ पेन्सिल राखेर कुन धेरै कुन थोरै छ भनी अनुमान गर्न लगाउनुहोस् ।
- अब दुई समूहबाट एक पटकमा एक एकओटा वस्तु एकैपटक उठाउदै देखाउदै जानुहोस् र त्यसलै अलग्गै राख्नुहोस् ।
- अन्त्यमा टेबुलमा पेन्सिल बाँकी रहन्छ त्यसका आधारमा पेन्सिलको सङ्ख्या धेरै छ भन्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २७ एउटालाई एउटासँग धर्का तानेर जोडा मिलाई धेरैमा √ चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।

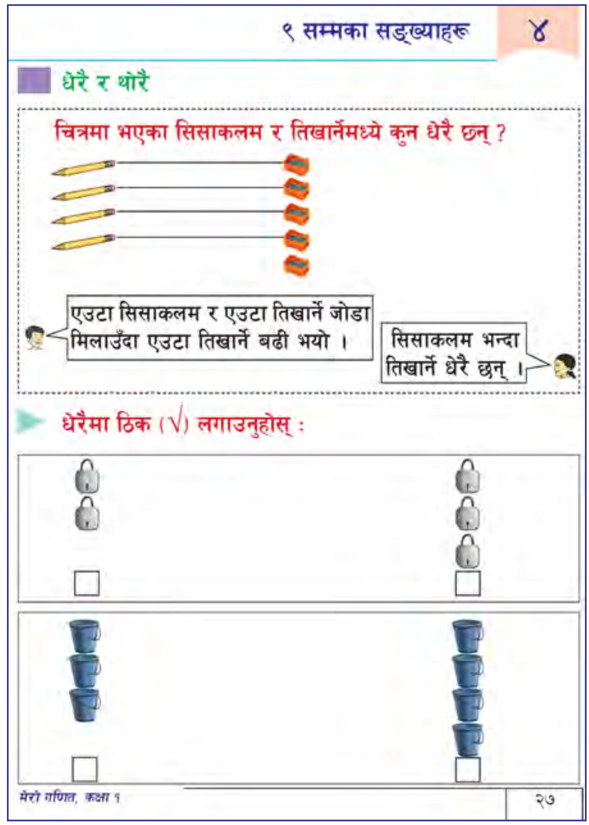
९ सम्मका सङ्ख्याहरू ४

धेरै र थोरै

चित्रमा भएका सिसाकलम र तिखार्नेमध्ये कुन धेरै छन् ?

एउटा सिसाकलम र एउटा तिखार्ने जोडा मिलाउँदा एउटा तिखार्ने बढी भयो ।

सिसाकलम भन्दा तिखार्ने धेरै छन् ।

धेरैमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ २७

मूल्याङ्कन

के सबै विद्यार्थीले गन्ती गरेर धेरै छुटयाउन सके ?

थोरैमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २७ एउटालाई एउटासँग धर्का तानेर जोडा मिलाई थोरैमा √ चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।

धेरैमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २८ मा एउटासँग धर्का तानेर जोडा मिलाई धेरैमा √ चिह्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले उक्त कार्य गर्न सके ?
- चित्रहरू देखाउँदा गनेर कुन धेरै वा थोरै भन्न सके ?

जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. २९ मा दिइएका चित्रमा दायाँतर्फका चित्र र बायाँतर्फ दिएका थोप्ला चित्र गनेर धर्का तानी जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले धर्का तानी जोडा मिलाउन सके ? अवलोकन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३० मा दिइएका दायाँतर्फ चित्र र बायाँतर्फ दिएका थोप्ला चित्र गनेर धर्का तानी जोडा मिलाउनुहोस् ? भनी लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीको कार्य हेर्दै रहनुहोस् र सिकाइमा समस्या भएका विद्यार्थी पहिचान गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

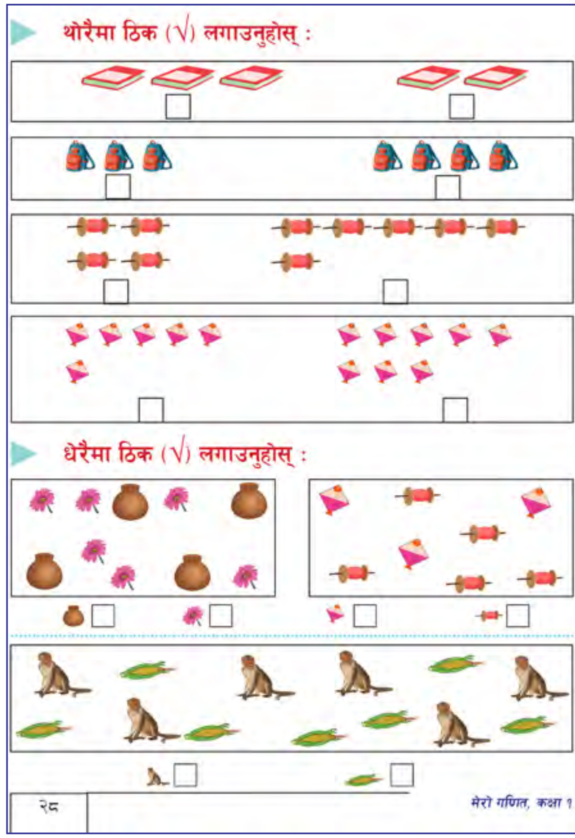

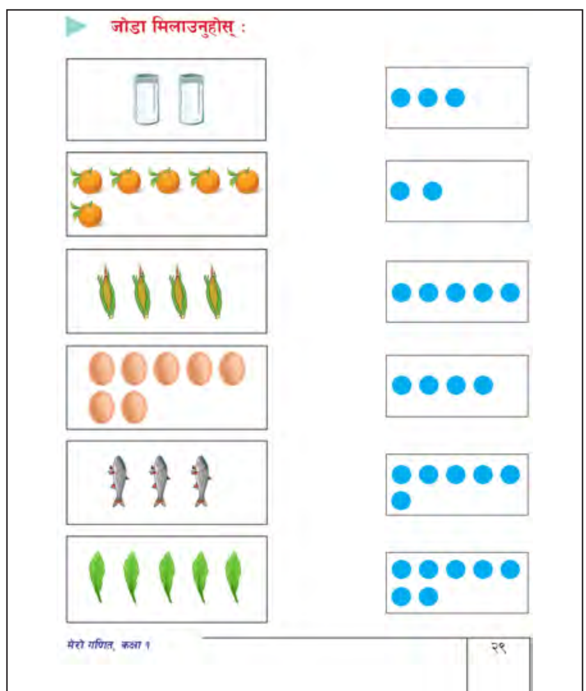

▶ जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ७

- केही थोप्ला पत्तीहरू र सोहीअनुसारका सङ्ख्या भएका चित्र पत्तीहरू बनाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई दुई दुई जनाको जोडीमा विभाजन गरी थोप्ला पत्तीहरू र चित्रपत्ती मिलाउने खेल खेलाउनुहोस् ।
- सबैभन्दा बढी जसले मिलाउन सक्छ उसलाई विजयी घोषणा गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले गन्ती गरी जोडा मिलाउन सके ?
- धेरै र थोरै हुने सङ्ख्या छुट्याउन सके ?

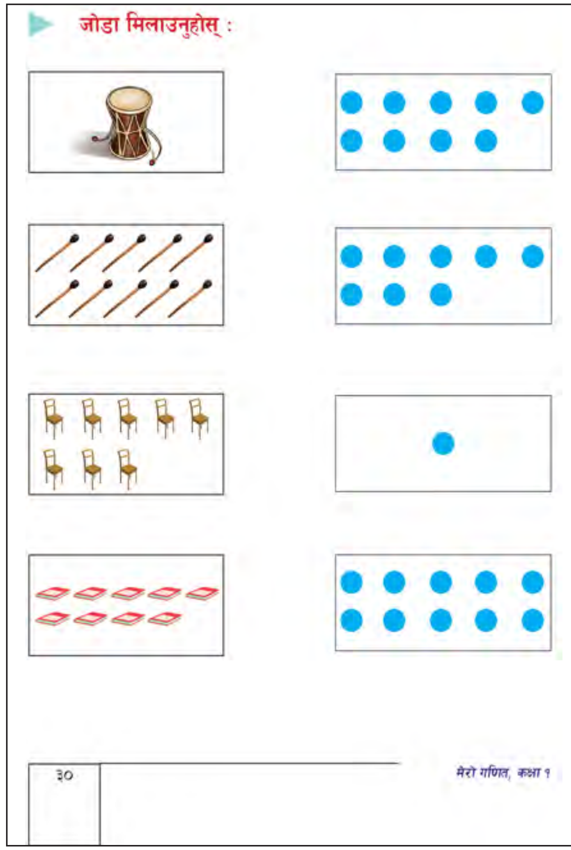
जोडा मिलाउनुहोस् :

३०

मेरो गणित, कक्षा १

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

१ देखि ९ सम्म गन्न र भन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न गन्न मिल्ने ठोसवस्तुहरू

गीत गाऔ

क्रियाकलाप : १

- तिमीहरू कस कसलाई गीत गाउन आउँछ ?
- अब एक दुई गन्ने गीत गाउने है भन्दै गीत लेखिएको पोस्टर टास्ने (पेज ३१)
- पहिले शिक्षक एक्लैले हाउभाउका साथ पाठ्य तथा कार्यपुस्तक पेज ३१ मा दिइएको गीत गाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई पनि सँगसँगै गाउन लगाउनुहोस् ।
- हाउभाउसहित विद्यार्थीलाई मात्र गाउन उत्प्रेरित गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले गीत गाउन सके ?
- हाउभाउ गर्न सके वा सकेनन् ?

गन्ती १ देखि ५ सम्म

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई अब शरीरका बाहिरी अङ्ग देखाउदै कतिओटा छन् ? भन्दै सोध्नुहोस् ।
- हातका औंला देखाउदै एक दुई...... पाँच भन्न सिकाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई त्यसैगरी भन्न लगाउनुहोस् ।
- तपाईंका परिवारमा कति जना सदस्यहरू छन् ? कति जना दाइ, कति जना दिदी हुनुहुन्छ ? आदि ।

मूल्याङ्कन

- हातका औंला देखाउँदै एकदेखि पाँचसम्म गन्न सके ?
- घरका परिवार सङ्ख्या गनेर भन्न सके ?

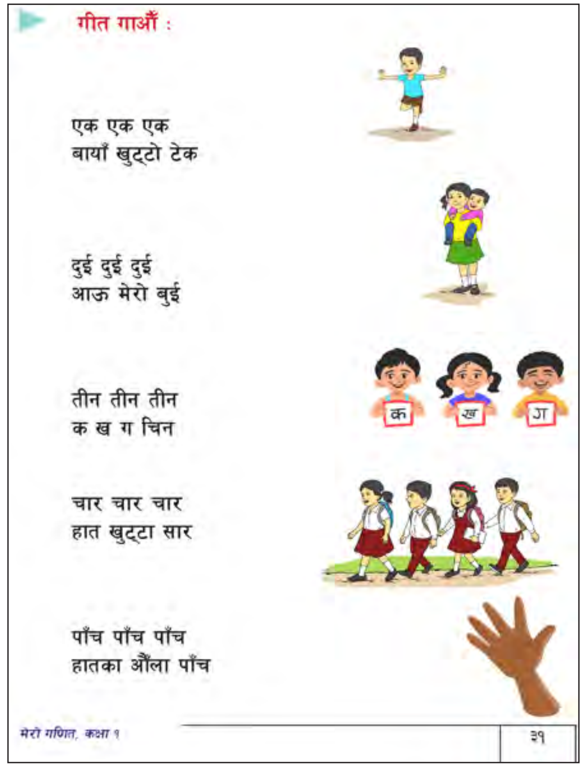

गीत गाऔँ :

एक एक एक
बायाँ खुट्टो टेक

दुई दुई दुई
आऊ मेरो बुई

तीन तीन तीन
क ख ग चिन

चार चार चार
हात खुट्टा सार

पाँच पाँच पाँच
हातका औंला पाँच

मेरो गणित, कक्षा १ — ३१

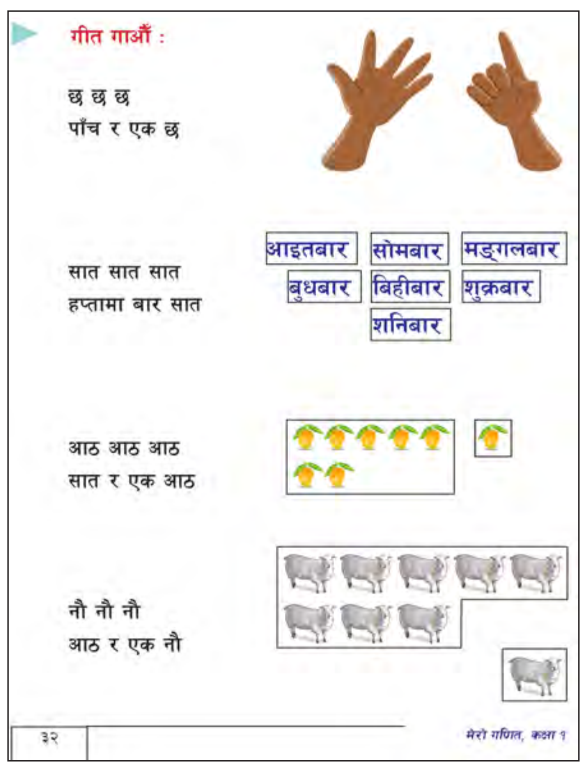

गीत गाऔँ :

छ छ छ
पाँच र एक छ

सात सात सात
हप्तामा बार सात

आठ आठ आठ
सात र एक आठ

नौ नौ नौ
आठ र एक नौ

३२ — मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई एउटा समूहमा चार वा पाँच जना राखेर समूह निर्माण गरी प्रत्येक समूहमा पाँच/ पाँचओटा वस्तुहरू जस्तै : किताब, कापी, कलम जस्ता वस्तुहरू सङ्कलन गर्न लगाउनुहोस् ।
- समूहमा पालैपालो एउटा विद्यार्थीलाई कुनै वस्तु कतिओटा छन् भनी सोध्न लगाउनुहोस् र समूहका अन्य विद्यार्थीहरूलाई उक्त वस्तुको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।

गीत गाऔँ :

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३२ को गीत हाउभाउसहित गाउने अभ्यास गराउनुहोस् । (पहिले शिक्षक, शिक्षकसँगै विद्यार्थी त्यसपछि विद्यार्थी मात्रैले गाउने)

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले गीत गाउन सके ?
- के सबै विद्यार्थीले एक देखि ९ सम्म हाउभाउका साथ गाउन सके ?

छ देखि नौ सम्म गनौँ :

क्रियाकलाप : ५

- हातका औंला देखाउँदै छ......... नौ गन्न र भन्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई त्यसैगरी गन्न र भन्न लगाउनुहोस् ।
- आफू बसेका बेन्चका साथीहरूको सङ्ख्या तथा साथी र आफ्नो परिवारका सदस्य सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- थोप्ला कतिओटा छन ? आदि कुरामा छलफल गर्नुहोस्।
- विद्यार्थीबाट प्राप्त नौ उत्तरलाई समेटदै शैक्षणिक पाटीमा ९ लेख्नुहोस् ।
- आफ्नो परिवारका सदस्य सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- हातका औंला देखाउँदै पाँचदेखि नौसम्म गन्न सके ?
- आफू बसेको बेन्चका साथीहरू गनेर भन्न सके ?

क्रियाकलाप : ६

- ९ ओटा फोटोकपी पेपरमा ९ ओटा फरक फरक वस्तुहरूको चित्र बनाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई चित्र देखाउँदै कुन चित्र कतिओटा छन् भनी सोध्नुहोस् ।
- सबैलाई भन्ने पालो दिनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले एक एकओटा गरी १ देखि ९ सम्म गन्न सके ?
- सबै विद्यार्थीले एक एकओटा गरी ९ देखि १ सम्म गन्न सके ?
- सबै विद्यार्थीले एक एकओटा गरी १ देखि नौ सम्मका वस्तुहरू गन्न र भन्न सके नसकेको टिपोट गर्नुहोस् र आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

१, २ र ३ गन्ती गर्न पहिचान गर्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न ठोसवस्तुहरू, अङ्क चार्ट

एक

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई एउटा ठोस सामग्री देखाएर कतिओटा ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- सँगसँगै १ लेखिएको अङ्कपत्ती पनि देखाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले १ लेख्न सके नसकेको अवलोकन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३३ मा भएका कमिला, च्याउ, कुर्सी, टोकरीको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा भएको च्याउसँगै राखिएको १ मा औंलाको सहायताले माथिबाट छोएर लेखेको अभिनय गरी १ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- दाहिने हातको औंलाको टुप्पाले देब्रे हातको हत्केलामा लेखेको अभिनय गरी १ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई तल दिइए जस्ता वक्र रेखा र सिधा रेखा कोर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३३ मा पहिले ट्रेस गरेर र पछि नगरेर १ लेख्न लगाउनुहोस् ।

दुई

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई ठोस सामग्री पहिला झैं एउटा देखाएर कतिओटा छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

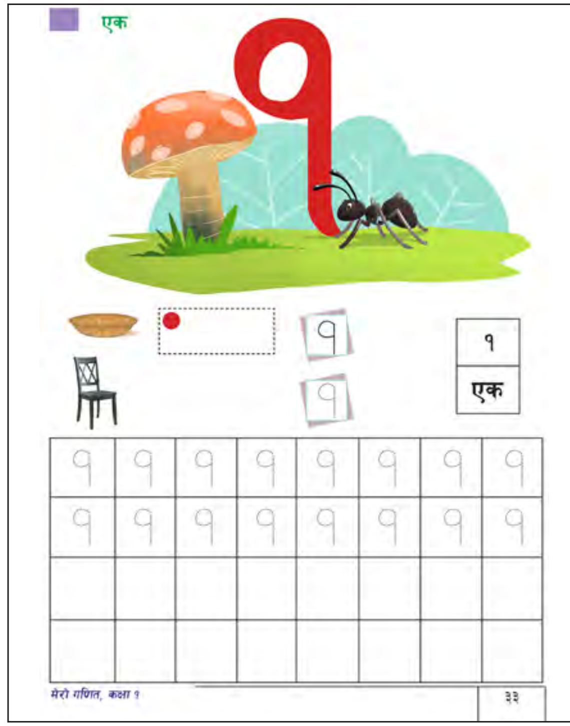

- त्यसपछि एउटा थपेर कतिओटा भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थीले दुई भनेपछि २ लेखिएको अङ्कपत्ती देखाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३४ मा दिइएका वस्तुहरूको चित्रको सङ्ख्या गनेर भन्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा भ्यागुताका बिचमा भएको २ मा औंलाको सहायताले माथिबाट छोएर लेखेको अभिनय गरी २ लेख्न लगाउनुहोस्।
- विद्यार्थीहरूलाई हातको औंलाले हावामा २ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई तल दिइए जस्ता वक्र रेखा र सिधा रेखा कोर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३४ मा पहिला ट्रेस गरेर र पछि नगरी २ लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले २ लेख्न सके ? अवलोकन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

तीन

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३५ मा खरायो गनेर कतिओटा छन् ? गाजर कतिओटा छन् ? बत्ती कतिओटा छन् ? भन्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा भएको गाजरसँगैको ३ मा औंलाको सहायताले माथिबाट छोएर लेखेको अभिनय गरी ३ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३५ मा पहिले ट्रेस गरेर र पछि नगरी ३ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा ३ लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई ३ लेख्ने थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

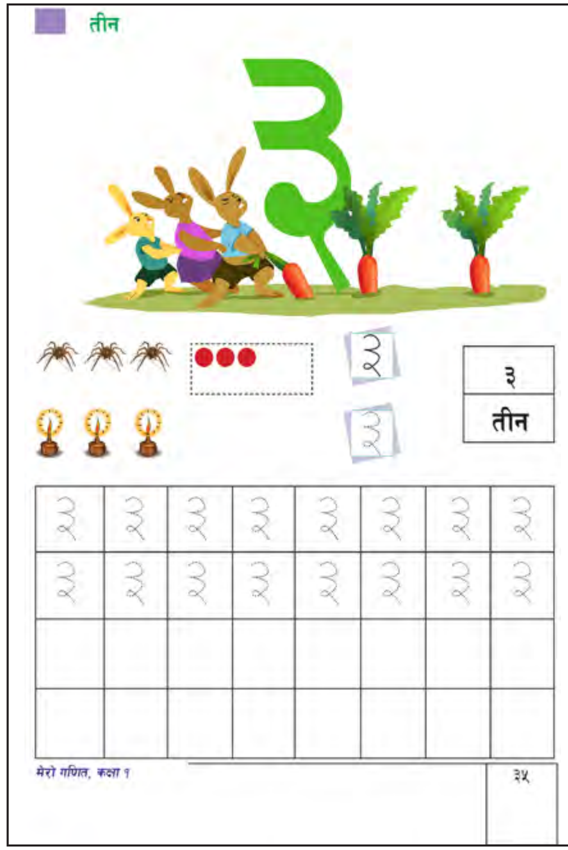

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले ३ लेख्न सके ? राम्रा अक्षर पारेर लेख्न प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।

थप क्रियाकलाप

- थप लेखन तथा पहिचान अभ्यासका लागि फोटोकपी पेपरमा ठुलो अक्षरमा १, २ र ३ लेखी रङ भर्न लगाउनुहोस् ।
- पिठो वा बालुवा वा माटोमा औंला वा सिन्काको सहायताले १, २, ३ लेख्न लगाई १, २, ३ लेखनसम्बन्धी थप अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई दुई दुई जना अगाडि बोलाएर शैक्षणिक पाटीमा तपाईंले भनेका अङ्क (१, २, ३) लेख्न लगाउनुहोस् ।
- जसले छिटो लेख्छ त्यसलाई विजेता बनाउनुहोस् र सबैलाई ताली बजाउन लगाउनुहोस् । यस्ता क्रियाकलाप पालैपालो गराउने ।

समय रहेमा विद्यार्थीहरूलाई बाहिर लगेर निम्नानुसार खेल खेलाउन सकिन्छ :

१. विद्यार्थीहरूलाई एक पटक ताली बजेमा एक्लै, दुई पटक बजेमा दुई जना र तीन पटक बजेमा तीन जना सँगै उभिने भनी भन्नुहोस् । एक पटक, दुई पटक वा तीन पटक बजाउँदा सही कार्य गर्न नसकेसम्म यो खेल खेलाइरहनुहोस् ।

२. Be in Number खेल खलाउनेः विद्यार्थीहरूलाई गोलो घेरामा राख्ने र सङ्गीतको तालमा नाच्दै घुम्न लगाउने, शिक्षकले जुन सङ्ख्या भन्नुहुन्छ त्यति नै जनाको समूह बनाउने, जो समूहमा पर्दैन खेलबाट बाहिरिन्छ ।

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ४ र ५ गन्ती गर्न, पहिचान गर्न र लेख्न ।
- १ देखि ५ सम्म गनेर जोडा मिलाउन र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न ठोसवस्तुहरू, अङ्कपत्ति, worksheet

चार

क्रियाकलाप : १

- **चारओटा ठोसवस्तुहरू जस्तैः** ढुङ्गा, गुच्चाहरू दिएर गन्ती गरी भन्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्यपुस्तकको पेज न. ३६ मा बाँदर कतिओटा छन् ? आइसक्रिम कतिओटा छन् आदि जस्ता प्रश्न गर्दै पाठ्पुस्तकको पेजमा भएका वस्तुहरूको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- सँगसँगै ४ लेखिएको अङ्कपत्ती पनि देखाउनुहोस्
- फोटोकपी पेपरमा ठुलो अक्षरमा ४ लेखी रङ भर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३६ मा बादरको बिचमा लेखिएको ठुलो अक्षरको ४ मा औंलाको सहायताले माथिबाट छोएर लेखेको अभिनय गरी ४ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई हातको औंलाले हावामा ४ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३६ मा पहिले ट्रेस गरेर र पछि नगरी ४ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा ४ लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई ४ लेख्ने थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

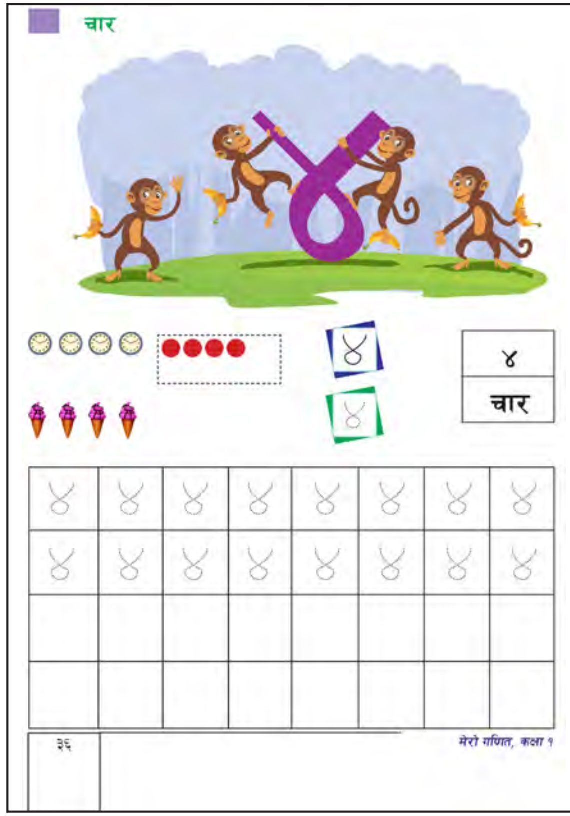

मूल्याङ्कन

के सबै विद्यार्थीले ४ चिन्न र लेख्न सके, यकिन गर्नुहोस् ।

पाँच

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३७ मा कतिओटा बेलुन छन् ? कतिओटा चरा छन् ? कतिओटा थोप्ला छन् ? भनी सोध्नुहोस् ।
- बोर्डमा ५ लेखेर देखाउनुहोस् । फोटोकपी पेपरमा ठुलो अक्षरमा ५ लेखी रङ्ग भर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- बालुवा वा पिठो वा माटोमा ५ लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३७ दिइएको ठुलो अक्षरको ५ मा औँलाको सहायताले माथिबाट छोएर लेखेको अभिनय गरी ५ लेख्न लगाउनुहोस् । पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा पहिले ट्रेस गरेर र पछि नगरेर ५ लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

विद्यार्थीले ५ लेख्न सके नसकेको अवलोकन गरी व्यक्तिगत रूपमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३८ मा दायाँतर्फको चित्र र बायातर्फको थोप्ला गनेर धर्का तानेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

गन्नुहोस् र जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकाको पेज न. ३८ मा दायाँतर्फको चित्र गन्ती गर्न लगाई सोहीअनुसार बायाँतर्फको अङ्कमा धर्का तानेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

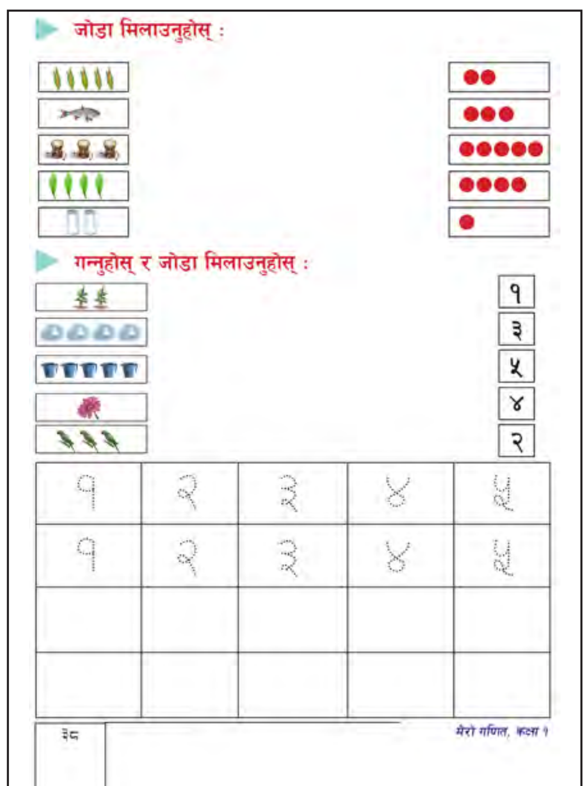

मूल्याङ्कन

सबै विद्यार्थीले धकौ तानेर जोडा मिलाउन सके कि सकेनन् ? यकिन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

के सबैले राम्रोसँग अङ्कहरू लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ७

- विद्यार्थीहलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३८ मा पहिले ट्रेस गरेर र पछि सोहीअनुसार १ देखि ५ सम्म लेख्न लगाउनुहोस्
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा १ देखि ५ लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई १ देखि ५ लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

के सबै विद्यार्थीहरूले अङ्क टुक्र्याएर भन्न सके ?

सह/अतिरिक्त क्रियाकलाप

- ५ ओटा किताब वा पेन्सिल कक्षाकोठाको अगाडिको टेबुलमा सबैले देख्ने गरी राख्नुहोस् ।
- तीमध्ये तीनओटा लिएर दुई जनालाई बाड्नु परेमा कसरी बाड्नुहुन्छ ? भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थीबाट आशातीत प्रतिकिया: एउटा र २ ओटा दिने
- चारओटा लिनुहोस् र सोध्नुहोस् दुई जनालाई बाड्नु परेमा कसरी बाड्न सकिन्छ ?

  विद्यार्थीबाट आशातीत प्रतिक्रिया: १ र ३ ओटा, २ ओटा र २ ओटा
- यसैगरी ५ ओटालाई पनि गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूले टुक्र्याएर भन्न सकेनन् भने ठोस सामग्री लिएर भाग लगाएर देखाउनुहोस् ।

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

६ र ७ गन्ती गर्न, पहिचान गर्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न ठोसवस्तुहरू, अङ्क चार्ट

छ

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाइ पाठ्पुस्तकको पेज न. ३९ मा अवलोकन गर्न लगाई के केका चित्र हुन्, कति कतिओटा छन् भनी गनेर भन्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा ६ देखाउन लगाउनुहोस् ।
- ६ लेखिएका अङ्कपत्ती देखाउनुहोस्, शैक्षणिक पाटीमा ६ लेखेर देखाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा ठुलो अक्षरमा दिइएको ६ मा औँलाका सहायताले माथिबाट छोएर लेखेको अभिनय गरी ६ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ३९ मा पहिले ट्रेस गरेर र पछि नगरी ६ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा ६ लेख्न मिल्ने worksheet बनाइ विद्यार्थीलाई ६ लेख्ने थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

विद्यार्थीले ६ लेख्न सके नसकेको अवलोकन गरी व्यक्तिगत रूपमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

सात

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४० अवलोकन गर्न लगाई माछाहरू कतिओटा छन् ? साइकलहरू कतिओटा छन् ? अरू के केको चित्र कति कतिओटा छन् भनी गन्न लगाएर सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा ७ देखाउन लगाउनुहोस्, शैक्षणिक पाटीमा ७ लेखेर देखाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४० मा ७ लेख्न लगाउनुहोस् । ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा ७ लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई ७ लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

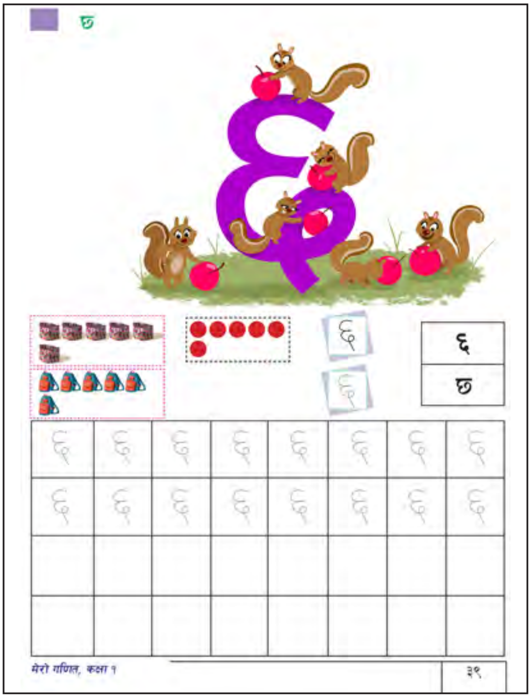

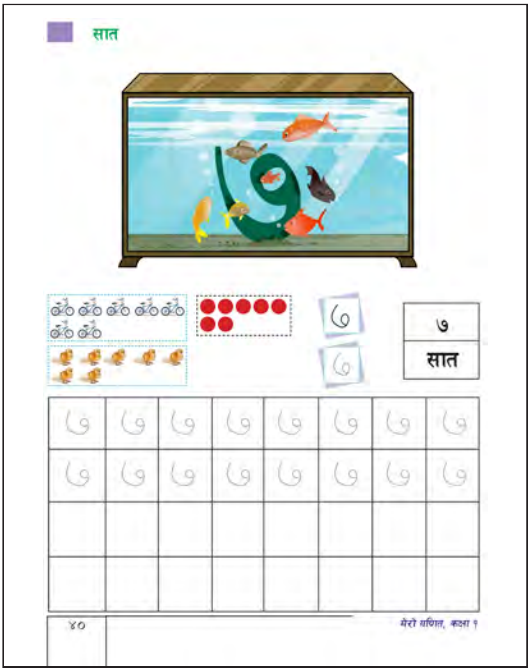

मूल्याङ्कन

के सबैले ७ चिन्न र लेख्न सके ? नसकेमा आवश्यक सहायोग गर्नुहोस् ।

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ८ र ९ गन्ती गर्न, पहिचान गर्न र लेख्न ।
- ५ देखि ९ सम्म गनेर जोडा मिलाउन र लेख्न ।
- १ देखि ९ सम्म क्रमैसँग भन्न र लेख्न

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, विभिन्न ठोसवस्तुहरू जस्तै किताब, पेन्सिल, इरेजर आदि ।

आठ

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४१ मा चित्रमा कतिओटा परेवा छन् ? कतिओटा बोतल छन् ? थोप्ला कतिओटा छन ? आदि जस्ता प्रश्न गर्नुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा ८ लेखेर देखाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा ८ देखाउन लगाई ८ चिन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४१ मा भएको ८ ट्रेस गरेर लेख्न र पछि त्यतिकै पनि लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा ८ लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई ८ लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले राम्रो सँग ८ लेख्न सके ?
- पाठ्यपुस्तकको जस्तै राम्रो ८ लेख्ने प्रेरणा दिनुहोस् ।

नौ

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४२ मा दिइएको चित्रमा कतिओटा पुतली छन् ? थोप्ला कतिओटा छन ? आदि कुरामा छलफल गर्नुहोस् ।

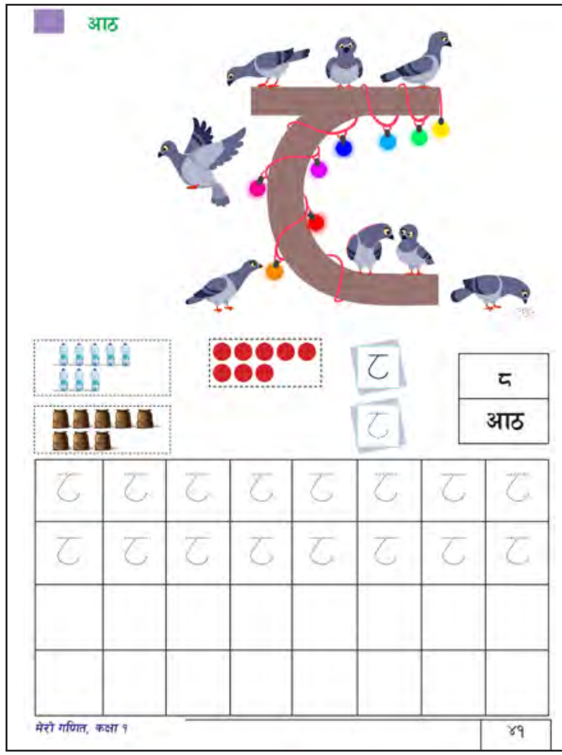

- विद्यार्थीबाट प्राप्त नौ उत्तरलाई समेटदै शैक्षणिक पाटीमा ९ लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४२ मा ९ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- पहिले ट्रेस गरेर लेखाउन लगाउनुहोस् ।
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा ९ लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई ९ लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले ९ लेख्न सके नसकेको अवलोकन गरी व्यक्तिगत रूपमा लेख्न सहयोग गर्नुहोस् ।

जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४३ मा दायाँतिरको चित्रसँग बायाँतिरको थोप्ला गनेर कुन सँग मिल्छ ? धर्का तानेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४३ मा दायाँतर्फ रहेको चित्रसँग बायाँतर्फ रहेको सङ्ख्यासँग मिल्ने धर्का तानेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।
- ५ देखि नौसम्म लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले चित्र थोप्ला र सङ्ख्याङ्कको जोडा मिलाउन सके ?
- सबैले ५ देखि नौसम्मका अङ्क लेख्न सके ?

क्रमैसँग आउने सङ्ख्याङ्क राखेर खाली ठाउँ भर्नहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई साथीको औंला गनेर १ देखि ९ सम्म भन्न लगाउनुहोस् । २ पछि कति आउँछ ? २ र ४ का बिचमा कति पर्छ ? जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।

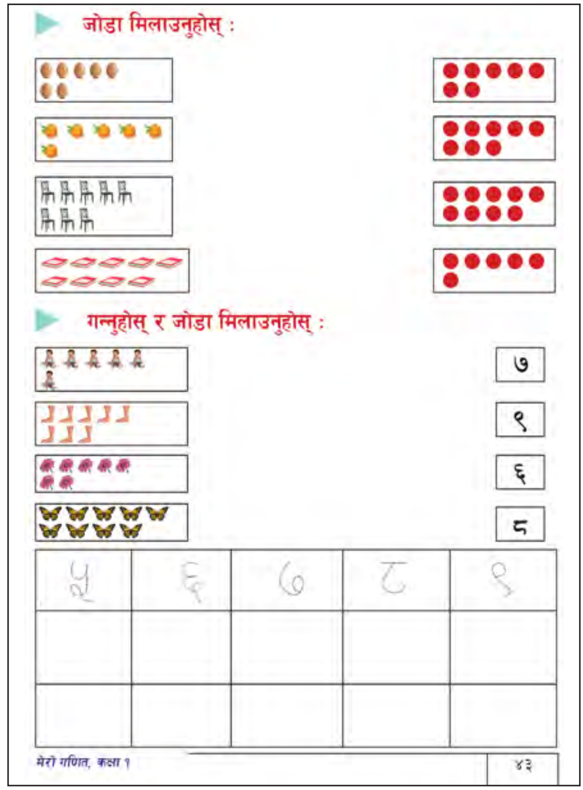

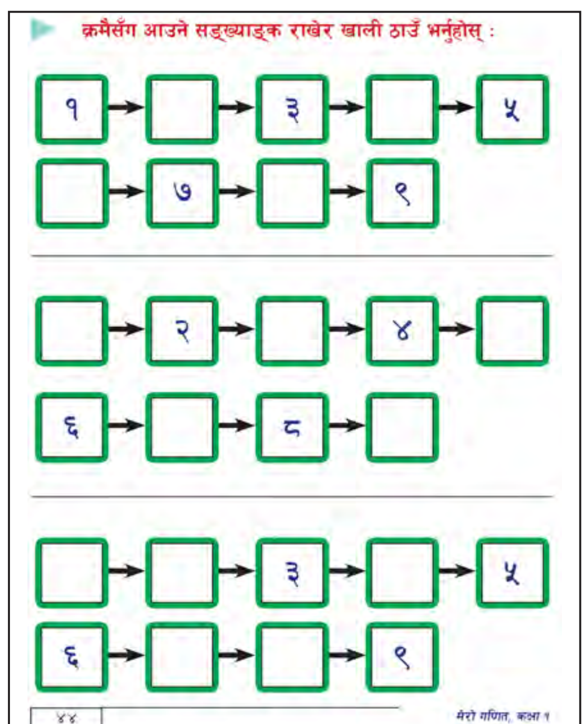

क्रियाकलाप : ४

- १ देखि ९ सम्मका अङ्कपत्तीहरू पालैपालो देखाउदै यो पछि कति हुन्छ ? यो अघि कति हुन्छ ? जस्ता प्रश्नहरू गर्नुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४४ मा दिइएको खाली ठाउँमा क्रमैसँग आउने सङ्ख्या भर्न लगाउनुहोस् । असहज भएमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले अगाडि र पछाडि आउने सङ्ख्या भन्न र लेख्न सके ?
- के सबै विद्यार्थीले खाली ठाउँमा अङ्क लेख्न सके ?

पाठ ५

शून्य

(क) परिचय (Introduction)

"म र मेरो परिवार" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा बालबालिकाहरूलाई आफू र आफ्नो परिवार तथा पारिवारिक परिवेशका उदाहरणहरूबाट खाली वा रित्तो भन्ने सन्दर्भलाई जोड्दै र खेल खेलाउँदै शून्य चिन्ने, पढ्ने र लेख्ने विषयवस्तुलाई विभिन्न क्रियाकलापका आधारमा छलफल गरिने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा शून्य चिन्न, पढ्न, र लेख्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सहकार्य सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	खाली र शून्यको अवधारणा	१	४५, ४६
२.	शून्य चिन्न र लेख्न	१	४७, ४८

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. शून्यको अवधारणा शिक्षणका लागि केही सङ्ख्यामा रहेका वस्तुहरू क्रमशः घट्दै गई खाली वा रित्तो भएको अवस्था सिर्जनाबाट विद्यार्थीलाई शून्य चिन्ने अवसर दिनुपर्दछ ।

२. व्यवहारकुशल सिपमा सहकार्य सिप विकाससँग सम्बन्धित क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

३. शून्यको धारणा दिनका लागि शिक्षकले खाली अथवा रित्तोको अवस्था सिर्जनाका लागि आफ्नो घरपरिवार वरपर पाइने वस्तुहरू तथा उदाहरणहरूको प्रयोगबाट शिक्षण गरिनुपर्दछ ।

४. गीत गाउँदा गीतको भावलाई विषयवस्तुसँग सम्बन्धित गराई मनोरञ्जनबाट धारणा दिनुपर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

शून्य चिन्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, विभिन्न ठोसवस्तुहरू जस्तै : किताब, सिसाकलम, इरेजर आदि ।

सँगसँगै गाऔं :

क्रियाकलाप : १

- तिमीहरू कस कसलाई गीत गाउन आउँछ ?
- अब एक दुई गन्ने गीत गाउने है भन्दै गीत लेखिएको पोस्टर टास्ने (पेज ४५)
- पहिले शिक्षक एक्लैले हाउभाउका साथ पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४५ को गीत गाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई पनि सँगसँगै गाउन लगाउनुहोस् ।
- हाउभाउसहित विद्यार्थीलाई मात्र गाउन लगाउनुहोस् ।
- सँगसँगै चित्रका बारेमा छलफल पनि गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले गीत गाउन सके ?
- हाउभाउ गर्न सके वा सकेनन ?

छलफल गरौं र लेखौं :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई समूहमा वा सम्भव भए प्रत्येकलाई एउटा एउटा प्लेटमा ४, ४ ओटा इरेजर वा पेन्सिल राखेर दिनुहोस् ।
- अब सबैलाई एउटा इरेजर वा पेन्सिल झिकेर बाहिर राख्नुहोस् ? प्लेटमा अब कति इरेजर वा पेन्सिल बाँकी भए भनी गन्न लगाउनुहोस् ।
- क्रमैसँग झिक्न लगाउनुहोस् ।
- कतिओटा बाँकी छ सोध्दै जानुहोस् ।
- अन्त्यमा जब सबैले छैन भन्नेछन् त्यो खाली भइसकेको वा नभएको अवस्था नै शून्य भन्नुहोस् र सबैलाई शून्य भन्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४६ मा दिइएको चित्रको छलफल गरी शून्यको छलफल गर्नुहोस्

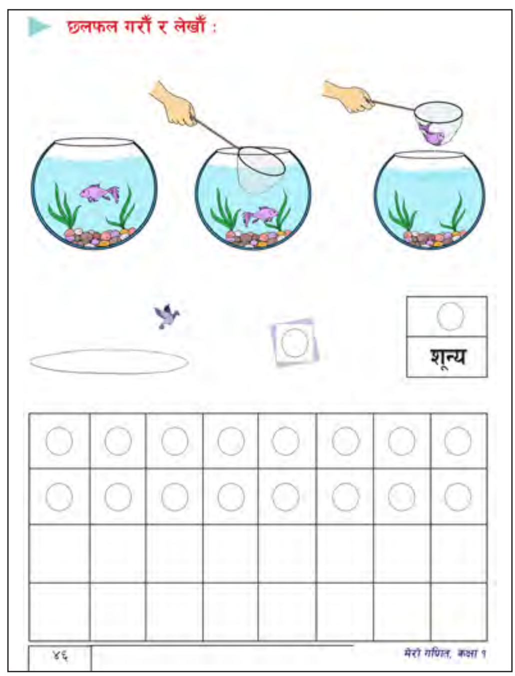

त्यसपछि पहिले ट्रेस गरेर अनि स्वतन्त्र रूपले शुन्य लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- शून्य 0 सबैले चिन्न र लेख्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

गन्ती गरी शून्य लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पाठ्यपुस्तक, पेन्सिल

गन्ती गरी लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- तपाईंको हातमा केही पेन्सिलहरू लिनुहोस् र एक जना विद्यार्थीलाई एक एक गर्दै दिदै जानुहोस् र क्रमशः अब कति पेन्सिल बाँकी रहे भनी सोध्दै पनि जानुहोस् ।
- जब तपाईंको हातमा कुनै पनि पेन्सिल नरहेको अवस्था आउँछ अब मेरो हातमा कति पेन्सिल छन् भनी सोधी शून्यको अवधारणा दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न.४७ मा गनेर उत्तर दिन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले उत्तर दिन सके ?

भित्र भएका भेडा र बाख्रा गन्ती गरी लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४८ मा भेडा र बाख्राहरूको सङ्ख्या गनेर घट्दै गएको अवस्थाबारेमा छलफल गर्नुहोस् ।
- कति बाँकी छ ? गन्दै सँगै दिएको कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले गनेर सङ्ख्या लेख्न सके ?

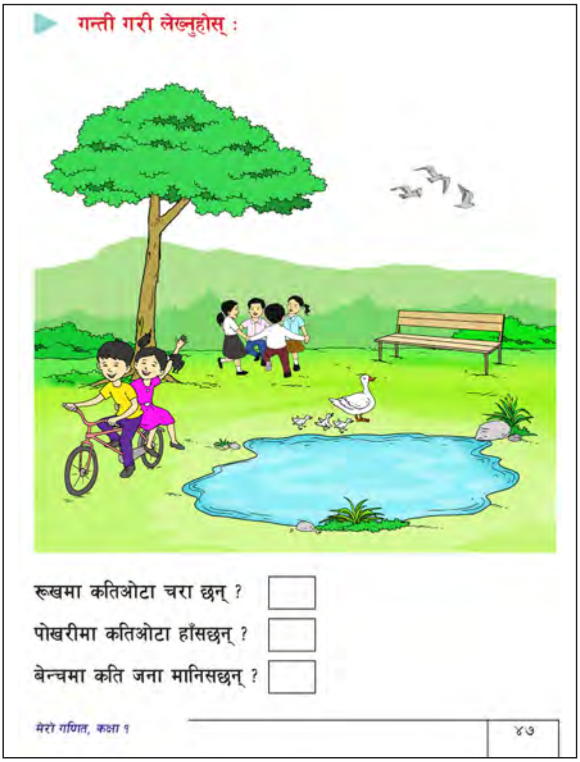

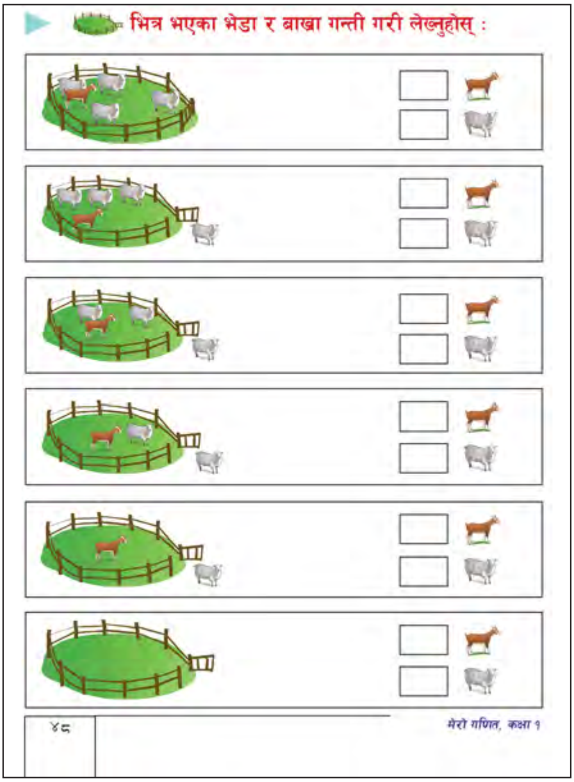

प्रत्येक ट्रेमा भएका वस्तुहरू गन्ती गरी लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- कक्षाकोठाको अगाडि टेबुलमाथि टोकरीहरूमा फरक फरक सङ्ख्यामा सामानहरू राख्नुहोस् ।
- अब विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो सङ्ख्यापत्ती दिएर कुनमा मिल्छ गनेर राख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले गनेर छुट्याउन सके ?
- शून्य छट्याउन सके कि सकेनन् ?

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ४९ मा ट्रेमा भएका सामान गनेर त्यसको तल रहेको कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीको कार्य अवलोकन गर्नुहोस् र आवश्यक सहजीकरण गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- शून्यको प्रयोग कहाँ गरिन्छ ?

  विद्यार्थीबाट आशातीत प्रतिक्रिया : हामीसँग केही छैन भने ।
- सबै विद्यार्थी घर गएपछि कक्षामा कति विद्यार्थी बाँकी हुन्छन् ?

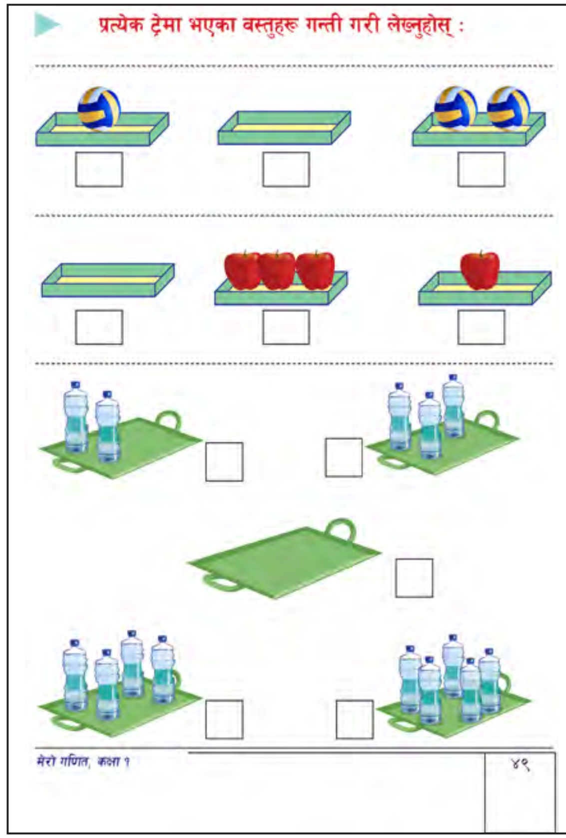
प्रत्येक ट्रेमा भएका वस्तुहरू गन्ती गरी लेख्नुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ ४९

पाठ ६

दश

(क) परिचय (Introduction)

“म र मेरो परिवार” विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा बालबालिकाहरूलाई आफू र आफ्नो पारिवारिक तथा सामाजिक परिवेशका उदाहरणहरूबाट गणना गर्ने सन्दर्भलाई जोडदै र खेल खेलाउँदै १० चिन्ने, पढ्ने र लेख्ने विषयवस्तुलाई विभिन्न क्रियाकलापका आधारमा छलफल गरिने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा दश चिन्न, पढ्न, र लेख्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सहकार्य सिप (S3.1)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	दश पढ्न र चिन्न लेख्न	१	५०, ५१
२.	१० सम्म लेख्न	१	५२, ५३ र ५४

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. १० को गन्ती सिकाउँदा १ मा १ थप्दा दुई, दुईमा एक थप्दा तीन भने जस्तै गरी ९ मा १ थपेर १० हुन्छ भन्ने कुराको सिकाइ गरिनुका साथै १० को बनावटको सम्बन्धमा १० भनेको १ र ९ वा ५ र ५ वा ४ र ६ आदि हो भन्ने जस्तै गरी सङ्ख्यालाई दुई ओटामा टुक्रा पार्ने अभ्यास पनि सँगसँगै गराउँदै जानुपर्दछ ।

२. आफ्ना शरीरका अङ्गहरू जस्तैः औंलाहरू, कान आदि, परिवारका सदस्यहरू तथा आफ्नो वरपरका अन्य स्थानीय सामग्रीको गन्ती गरी १० को गणना गर्न लगाउन सकिन्छ ।

३. अङ्ग्रेजी तथा नेपाली वर्णमालाका अक्षरहरूको १० सम्मका गन्ती गर्न लगाउन सकिन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश चिन्न पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न गन्न मिल्ने ठोसवस्तुहरू, सङ्ख्यापत्ती

दश

क्रियाकलाप : १

- साथीको दुवै हातका औँला गन्न लगाउनुहोस् र कति छन् भन्न लगाउनुहोस् ।
- गन्तीमा नौपछि दश भन्न सहयोग गर्नुहोस् ।
- पाठ्यपुस्तकको पेज न. ५० को चित्रमा फूल कतिओटा छन ? थोप्ला कतिओटा छन ? आदि जस्ता प्रश्न सोधी छलफल गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५० मा पहिले ट्रेस गरेर पछि स्वतन्त्र रूपमा १० लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ट्रेस गरेर र स्वतन्त्र रूपमा १० लेख्न मिल्ने worksheet बनाई विद्यार्थीलाई १० लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थी कार्यको अवलोकन गरी व्यक्तिगत रूपमा आवश्यकतानुसार सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले ट्रेस गरेर १० लेख्न सके ?

गन्ती गरी सङ्ख्याङ्क लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५१ मा चित्र गन्ती गरेर अङ्क लेख्न लगाउनुहोस् ।

लेख्नुहोस् :

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५१ मा 0 देखि १० सम्म लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले 0 देखि १० सम्म लेख्न सके नसकेको अवलोकन गरी व्यक्तिगत रूपमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- कसले कतिसम्म लेख्न सके सोका आधारमा अभिलेख राख्नुहोस् ।

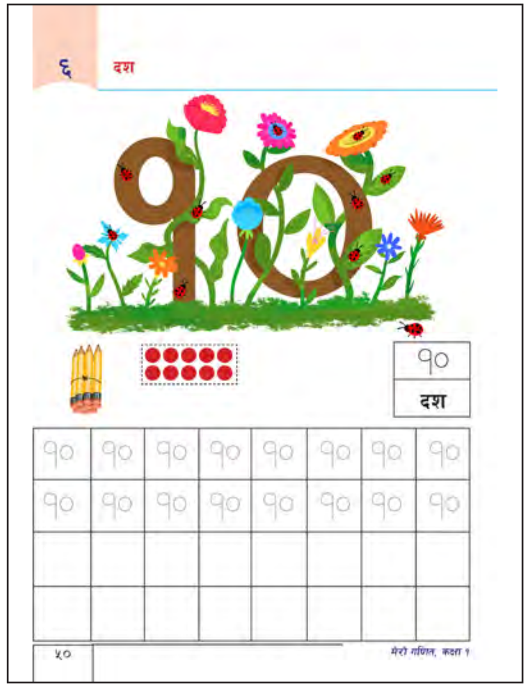

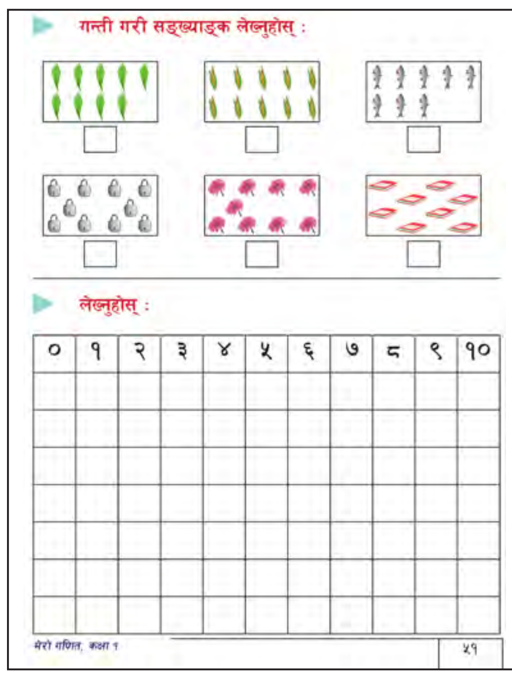

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १ देखि १० सम्मका सङ्ख्याहरूको number bond निर्माण गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- गन्न सकिने (कम्तीमा १० ओटाको समूहमा भएका ठोस वस्तु)

☐ मा ठिक सङ्ख्याङ्क लेख्नुहोस् :

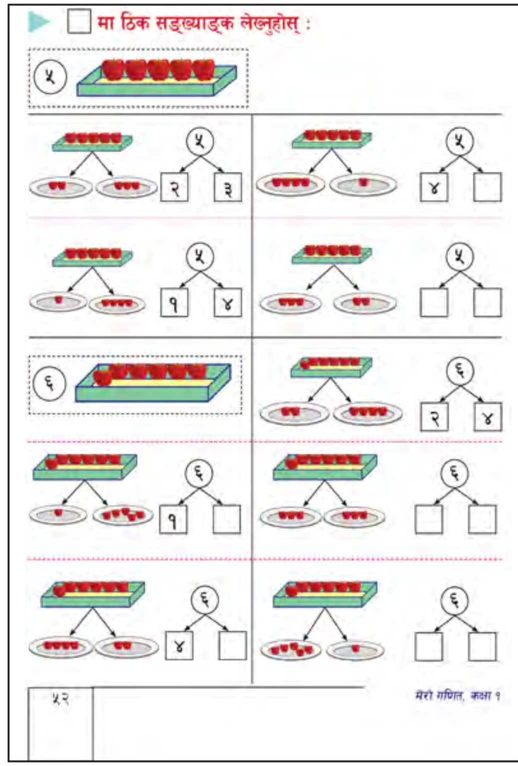

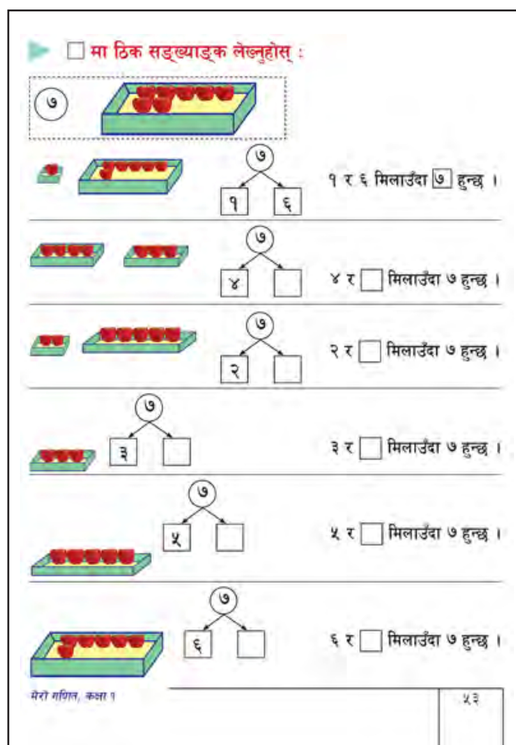

क्रियाकलाप : १

- एक जना विद्यार्थीलाई दुईओटा ढुङ्गा दिनुहोस् र कतिओटा छन् भनी सोध्नुहोस् ।
- पुनः उसलाई दुईओटा ढुङ्गा दिनुहोस् । अब जम्मा कति भयो भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यस्तै सोहीअनुसार अर्को विद्यार्थीलाई एउटा ढुङ्गा र पुनः तीनओटा एवम् एकपटकमा तीनओटा र अर्को पटक एउटा दिँदै माथिअनुसार नै प्रश्न गर्नुहोस् । यसरी तीन तरिकाबाट ४ बनाउन सकिने बताउनुहोस् ।
- यस्तै गरी ३, ५, ६, ७, ८ र ९ को पनि अभ्यास गराउनुहोस्

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५२ मा दिइएको स्याउ गनेर कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ५ र ६ कसरी बनेको रहेछ छलफल गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले खाली कोठामा सही अङ्क लेख्न सके कि सकेनन् ? अवलोकन गरी व्यक्तिगत रूपमा सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५३ मा दिइएको कोठामा सही अङ्क लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ७ कसरी बनेको रहेछ छलफल गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीको कार्यको अवलोकन गर्नुहोस् र आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थी सहभागिता पनि हेर्नुहोस् र टिपोट गर्नुहोस्

१० बनाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- टेबुलमा ९ ओटा पेन्सिल राख्नुहोस् ।
- दशओटा बनाउन कतिओटा थप्नु पर्दछ ? भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यसै गरी ८, ७,.... मा पनि कति थपेपछि १० हुन्छ ? छलफल गर्नुहोस् र पेन्सिल थप्दै देखाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५५ मा दिइएका फरक फरक रङका थोप्ला गनेर फरक फरक कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- १० कसरी बन्छ भनी छलफल गराउनुहोस् ।

बाकसमा सही अङ्क भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५५ मा खाली बाकसमा कति थपे १० हुन्छ ? भनी थोप्लासमेत गनेर लेख्न लगाउनुहोस् ।
- अन्य त्यस्तै क्रियाकलाप पनि बनाएर गराउनुहोस् ।
- सिकाइमा समस्या भएका विद्यार्थीहरूका लागि पुनः सिकाइको अवसर प्रदान गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले दुईओटा समूहका सङ्ख्या गनेर जम्मा १० बनाउने क्रियाकलाप सफलतापूर्वक गर्न सके ?
- कुन सङ्ख्यामा अर्को कुन सङ्ख्या थप्दा १० हुन्छ भन्ने क्रियाकलाप विद्यार्थीले गर्न सके ?

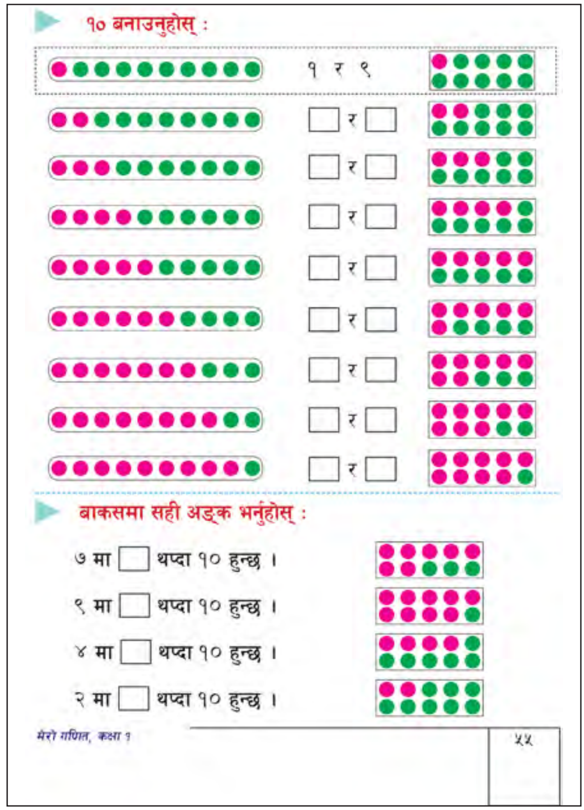
१० बनाउनुहोस् :

१ र ९

☐ र ☐

☐ र ☐

☐ र ☐

☐ र ☐

☐ र ☐

☐ र ☐

☐ र ☐

☐ र ☐

बाकसमा सही अङ्क भर्नुहोस् :

७ मा ☐ थप्दा १० हुन्छ ।

९ मा ☐ थप्दा १० हुन्छ ।

४ मा ☐ थप्दा १० हुन्छ ।

२ मा ☐ थप्दा १० हुन्छ ।

मेरो गणित, कक्षा १ ५५

पाठ ७

योगफल १० सम्म आउने जोड

(क) परिचय (Introduction)

“हाम्रो समुदाय” विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा योगफल १० आउने सम्मका सङ्ख्याहरूको जोड समावेश गरिएको छ । यस पाठमा बालबालिकाहरूलाई स्वतन्त्र रूपमा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी योगफल १० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्ने अभ्यास गराइने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- योगफल १० आउने सम्म दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न ।

(ग) सोचाइ सिपहरू (Thinking Skills) (S1): प्रयोग सिप (S1.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	१० सम्मको गन्ती र गणितीय वाक्यमा जोड	१	५६, ५७, ५८
२.	वस्तुको प्रयोग गरी योगफल १० आउने सम्मका जोड	१	५९, ६०, ६१, ६२
३.	शून्यसँगको जोड र योगफल ५ सम्म आउने जोड	१	६३, ६४, ६५
४.	ठाडो रूपको जोड र जोडेर १, २, ३, ४ बनाउने	१	६६, ६७, ६८
५.	जोडेर ५, ६, ७, ८, ९ र १० बनाउने घनाकार गोटीको प्रयोग गरी ०-५ सम्म आउने खेल र योगफल ५ र १० आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्ने	१	६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. विद्यार्थीहरूलाई सुरुमा ठोसवस्तुहरू त्यसपछि चित्रहरू र अन्त्यमा सङ्ख्यात्मक सङ्केतहरू प्रयोग गरी ठोस, चित्रहरू र सङ्केत चरणहरू क्रमैसँग प्रयोग गरी जोड सिकाउनु पर्दछ । सुरुमा मौखिक रूपमा अभ्यास गराई पछिमात्र लेखेर जोडको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

२. गन्ती गर्दा र जोड्दा ठोस तथा चित्रहरू विद्यालय र त्यस वरपरका वस्तुहरू प्रयोग गराउनुपर्छ । ठोस वस्तु, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई पहिला तेर्सो अनि ठाडो रूपमा राखी सरलदेखि जटिल क्रममा जोडको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

३. वस्तुहरूलाई एकै ठाउँमा मिसाउँदा, वस्तुको सङ्ख्या बढेमा, वस्तुहरूलाई थप्दा कति हुन्छ भन्ने जस्ता व्यावहारिक समस्या वा सोसम्बन्धी कथात्मक समस्या बनाई गणितीय वाक्यलाई सँगसँगै लगेर जोड सिकाउनुपर्छ ।

४. जोडको सुरुआती अवस्था भएको हुदाँ जोड अर्थका साथै जोड चिह्नको प्रयोग सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिनुपर्दछ । यसका लागि जोडको अर्थ र चिह्नको प्रयोग सँगसँगै लैजानुपर्दछ ।

५. सङ्ख्याहरूलाई शून्यसँगको जोडमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । यसका लागि सामग्री प्रयोगबाट प्रत्यक्ष प्रयोगात्मक क्रियाकलाप गरी सङ्ख्यामा शून्य जोड्दा कुनै फरक नपर्ने अवस्थाको जानकारी गराई सिकाउनुपर्ने हुन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १0 सम्मको गन्ती गर्न र शाब्दिक वाक्यलाई गणितीय वाक्यमा लेखी जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, एबाकस, सङ्ख्या तालिका वर्गाकार कागजका टुक्राहरू आदि ।

१0 सम्मको गन्ती

क्रियाकलाप : १

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५६ को चित्र देखाउँदै यो के को चित्र हो ? के के देखेका छौ ? भनी प्रश्न गरी शिक्षकले स्पष्ट पारिदिनुहोस् अनि चित्रमा देखिएका वस्तुहरू गन्ती गर्न प्रेरित गराउनुहोस् ।
- आफ्ना हातका औँलाहरू देखाउँदै १ देखि १0 सम्मका गन्तीका अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले १ देखि १0 सम्म गन्ती गर्न सके ?
- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले चित्रबाट गनेर सङ्ख्या लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५६ को चित्र अवलोकन गराउँदै ती वस्तुहरू कतिओटा छन् गनेर लेख्न लगाउनुहोस्, जस्तै :चित्रमा घर कतिओटा छन् ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूको समूहबाट कुनै एउटा विद्यार्थीलाई अगाडि बोलाउनुहोस् । कति जना विद्यार्थी अगाडि

बोलाइएको हो ? भनी अन्य विद्यार्थीलाई सोध्नुहोस् ।

- पुनः अर्को विद्यार्थीलाई अगाडि बोलाउने र कति जना थपिए ? जम्मा कति जना भए ? भनी पालैपालो छलफल गराउनुहोस् । यसरी एक जनामा, दुई जनामा पुनः एक जना थप्दै बढीमा ५ सम्म योगफल आउने अभ्यास गराउनुहोस् । गणितीय वाक्यमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् । यसका साथै "+" र चिह्नको प्रयोग गर्ने अभ्यास पटक पटक गराउनुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रियाः बढीमा ५ सम्म योगफल आउने जोड गर्ने र गणितीय वाक्यमा भन्ने जस्तैः ४ मा १ थप्दा ५ हुन्छ ।

१० सम्मका सङ्ख्याहरू जोडौं :

क्रियाकलाप : ४

- माथिको जस्तै गरी १ कलममा १ कलम थप्दा २ कलम हुन्छ । २ कलममा १ कलम थप्दा ३ कलम हुन्छ भनी कक्षाकोठा तथा विद्यालय र वरपरमा भएका वस्तुहरू प्रयोग गरी बढीमा ५ सम्म योगफल आउने अभ्यास गराउनुहोस् र गणितीय वाक्यमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- ठोस वस्तुको सट्टा अर्धठोस (चित्रहरू, धर्काहरू, गोलाहरू) को प्रयोग गरी बढीमा जोडफल ५ आउने जोड क्रियाहरू अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५७ को चित्र अवलोकन गराउँदै गणितीय वाक्यमा लेखी जोड गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा भए जस्तै वर्गाकार पेपरका टुक्राहरू प्रयोग गर्नुहोस् ।
- चरणबद्ध रूपमा प्रश्नहरू सोध्नुहोस् जस्तैः यो केको चित्र हो र कतिओटा छन् ? उदाहरणका लागि त्यहाँ ३ जना केटा विद्यार्थी र एक जना केटी विद्यार्थी छन् यसलाई पेपरका टुक्राहरू प्रयोग गरी स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- जस्तैः (□□□→←□), त्यसलाई गणितीय वाक्यमा लेख्ने (जस्तैः ३+१) जम्मा कति भयो ?

  (३+१)=४
- यसरी पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा भएका हिसाबहरू गराउनुहोस् । यसका साथै + र = चिह्न प्रयोग गराउनुहोस् ।
- वर्गाकार कागजका टुक्राहरू प्रयोग गरी थप अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः (i) □□+□□□ = , (ii) □+□□□□=, (iii) □+□□ =) आदि ।

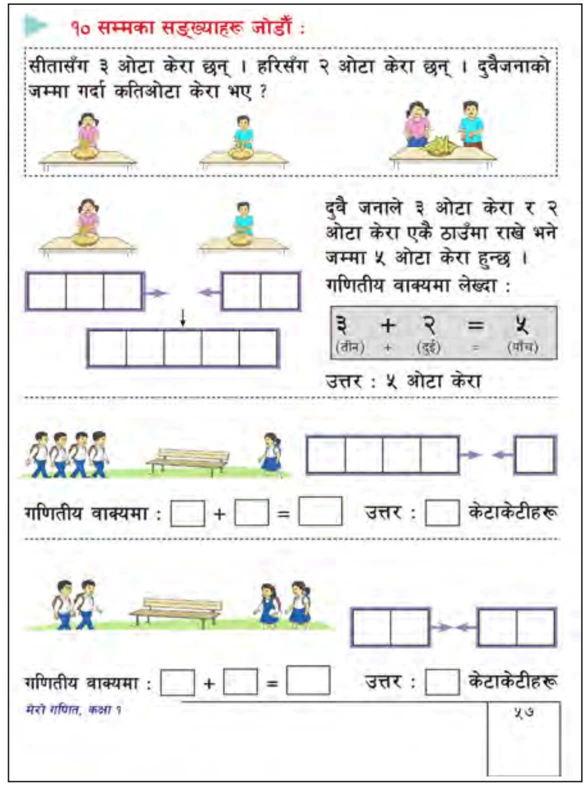

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले बढीमा ५ सम्म योगफल आउने जोड गर्ने र गणितीय वाक्यमा लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तिकाको पेज न. ५८ को चित्र अवलोकन गराउँदै गणितीय वाक्यमा लेखी जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तैः २ चरा भएको ठाउँमा २ चरा थपिए भने जम्मा कति चरा भए भनी प्रश्न गर्दै खाली बट्टामा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले बढीमा ८ सम्म योगफल आउने जोड गर्ने र गणितीय वाक्यमा लेख्न सके ?

जम्मा कतिओटा स्याउ छन् ?

क्रियाकलाप : ७

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५८ को ३ ओटा प्रश्न सोधी जम्मा कति भयो वा जोड्दा कति हुन्छ ? भनी सोधेर लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीको कार्यलाई अवलोकन गरेर विद्यार्थीलाई असहज भएमा सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ८

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५८ को जस्तै प्रश्न बनाएर चित्र बनाएर शैक्षणिक पाटीमा देखाई जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् । जस्तैः ३ ओटा आँप र २ ओटा आँप, २ ओटा केरा र ८ ओटा केरा आदि बनाएर बढ्दो जोडमा देखाउनुहोस् र जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- दिइएको अवस्थाअनुसार उनीहरूले गणितीय वाक्यमा लेखेर जोड्न सके नसकेको हेरेर सही उत्तर बताइदिनुहोस्, जस्तै : (३ +४), (२+८), आदि ।

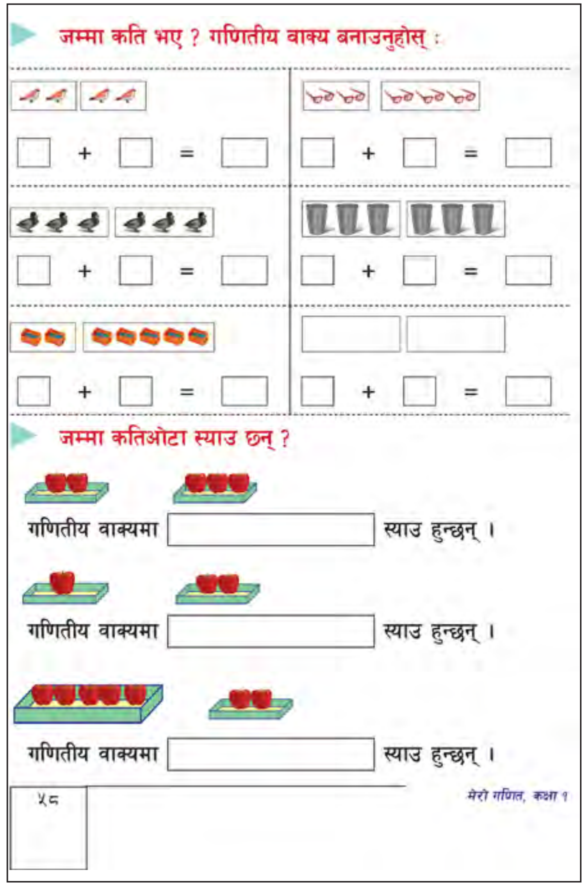

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले दिइएको अवस्थालाई गणितीय वाक्यमा लेख्न सके ?
- सबैले बढीमा १० सम्म योगफल आउने जोड गर्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- वस्तुहरू प्रयोग गरी १० सम्म योगफल आउने जोड गर्न ।
- बढ्दो क्रममा ६ देखि १० सम्म योगफल आउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, चित्रपत्ती, सङ्ख्या तालिका आदि ।

वस्तुहरू प्रयोग गरी जोडौं :

क्रियाकलाप : १

- ठोस वस्तुको सट्टा अर्धठोस (चित्रहरू, धर्काहरू, गोलाहरू, वर्ग, थोप्ला) को प्रयोग शैक्षणिक पाटीमा गरी बढीमा योगफल १० आउने जोड क्रियाहरू अभ्यास गराउनुहोस् र अगिल्लो पाठलाई पुनरवलोकन गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ५९ को worksheet अवलोकन गराउँदै छलफलबाट जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र शिक्षकले अवलोकन तथा सहयोग गरी स्पष्ट पार्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले वस्तुको प्रयोग गरी बढीमा १० सम्म योगफल आउने जोड गर्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६० को worksheet अवलोकन गराउँदै जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र शिक्षकले स्पष्ट पार्नुहोस्।

  जस्तैः २ चरा + २ चरा = कति चरा भए भनी प्रश्न गर्दै खाली कोठामा लेख्ने अभ्यास पार्नुहोस् ।

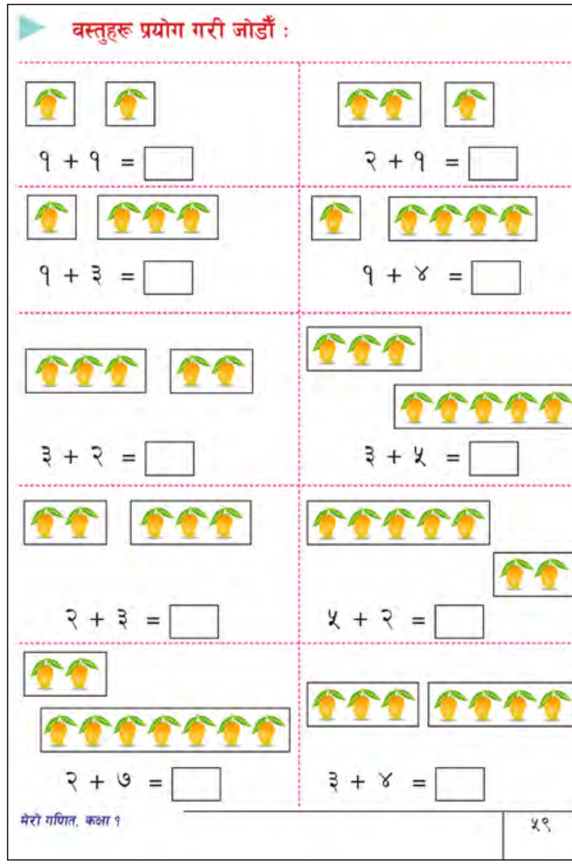
वस्तुहरू प्रयोग गरी जोडौं :

१ + १ =
२ + १ =
१ + ३ =
१ + ४ =
३ + २ =
३ + ५ =
२ + ३ =
५ + २ =
२ + ७ =
३ + ४ =

मेरो गणित, कक्षा १ ५९

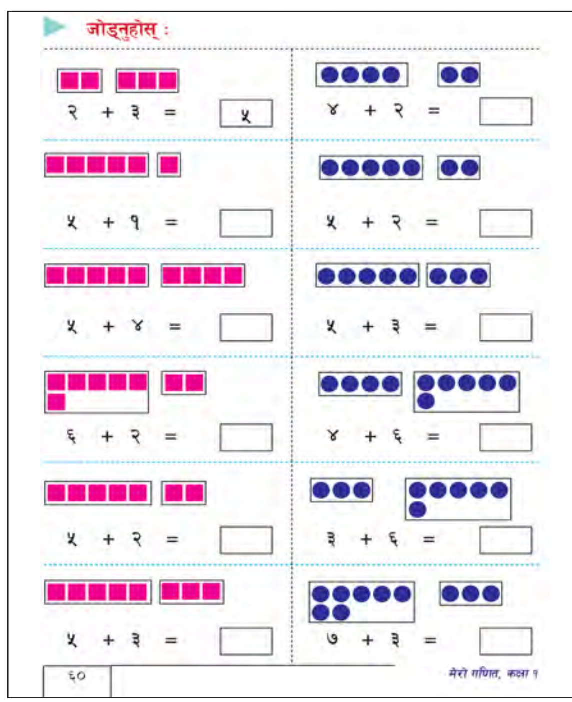
जोड्नुहोस् :

२ + ३ = ५
४ + २ =
५ + १ =
५ + २ =
५ + ४ =
५ + ३ =
६ + २ =
४ + ६ =
५ + २ =
३ + ६ =
५ + ३ =
७ + ३ =

६० मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले दिइएका अवस्था वा सर्तअनुसार जोड गर्न सके ?

जोडौं :

क्रियाकलाप : ४

- कक्षाको अवस्था हेरी दुई वा तीन जना बसेको बेन्चमा एक जना विद्यार्थीलाई गई बस्न भन्नुहोस् र पहिले कति जना थिए र कति जना थपिए ? जम्मा कति भयो ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- त्यसलाई गणितीय वाक्यमा कसरी लेख्ने होला भनी सोधी उनीहरूको प्रतिक्रिया लिनुहोस् र आवश्यक सहयोग गरी निष्कर्ष निकाल्नुहोस् ।
- फेरि अर्को विद्यार्थीलाई गई बस्न भन्नुहोस् । पुनः कति जना थिए र कति थपिए, कतिले बढ्यो, जम्मा कति भयो भनी प्रश्न गर्नुहोस् र गणितीय वाक्य लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६१ दिइएको पहिलो चित्रमा दुई जना विद्यार्थीहरू खेलिरहेका थिए १ जना थपिए भने जम्मा कति भए ? दोस्रोमा दुई जना विद्यार्थी खेलिरहेका थिए तीन जना थपिए जम्मा कति भए ? त्यस्तै तेस्रोमा चार जना खेलिरहेका थिए पाँच जना थपिए भने कति भए ? जस्ता प्रश्न गर्दै थपिदा जोडिने कुरा बताउनुहोस् । त्यसलाई गणितीय वाक्यमा लेख्ने तरिकाबारे बताउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई पनि गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- चित्रमा दिइएका जस्तै अवस्थाहरू सबै विद्यार्थीहरूले बढ्दो जोडका रूपमा गणितीय वाक्यमा व्यक्त गर्न र जोड्न सके ?

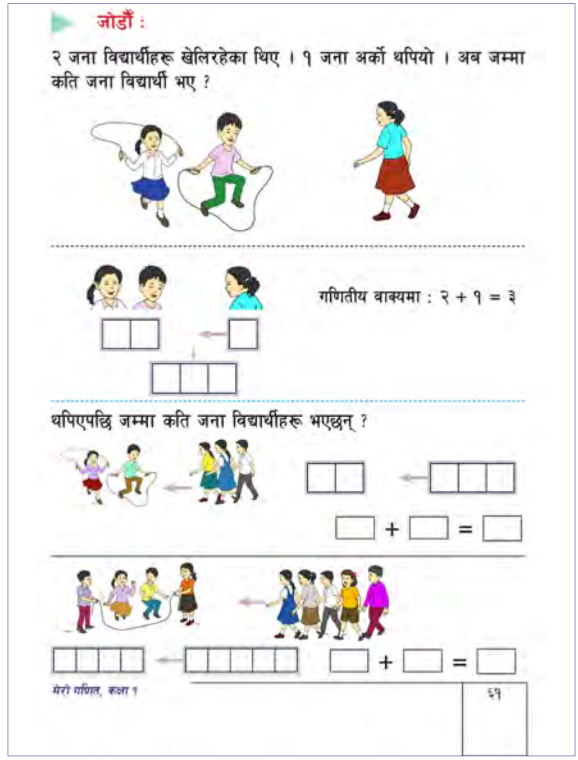
जोडौं :

२ जना विद्यार्थीहरू खेलिरहेका थिए । १ जना अर्को थपियो । अब जम्मा कति जना विद्यार्थी भए ?

गणितीय वाक्यमा : २ + १ = ३

थपिएपछि जम्मा कति जना विद्यार्थीहरू भएछन् ?

□ + □ = □

□ + □ = □

मेरो गणित, कक्षा १ ६१

थपिएपछि कति हुन्छ ? गणितीय वाक्यमा लेख्नुहोस् :

□ + □ = □ □ + □ = □

□ + □ = □ □ + □ = □

फूलदानीमा तीनओटा फूल छन् । पाँचओटा फूल थप्दा जम्मा कतिओटा फूल हुन्छन् ।

□ + □ = □

जोड्नुहोस् :

१ + ३ = □ ६ + २ = □

५ + ५ = □ ३ + ४ = □

२ + ७ = □ ९ + १ = □

६२ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६२ दिइएका चित्रमा के देख्यौ ? के भइरहेको छ ? विद्यार्थीहरू थपिएका, फूलदानीमा फूल थपिएको सन्दर्भलाई क्रियाकलाप ४ मा जस्तै छलफल गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई सङ्ख्या गनेर खाली कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- दिइएका सङ्ख्याहरू जोडेर खाली कोठामा जम्मा कति हुन्छ भनी सङ्ख्या लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले गणितीय वाक्यमा व्यक्त गर्न र जोड्न सके ?
- के सबैले दिइएको अवस्थामा सङ्ख्याहरू जोड्न सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

शून्यसँगको जोड र योगफल ५ सम्म आउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- प्लेट २ ओटा, चकलेट (अथवा ढुङ्गा वा साना गुच्चा वा वस्तु) सङ्ख्या तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- दुईओटा प्लेट तयार गर्नुहोस् र ३ ओटा चकलेट (वा ढुङ्गा वा साना गुच्चा वा अन्य वस्तु) एउटा प्लेटमा राख्नुहोस् र अर्कोमा २ ओटा चकलेट राख्नुहोस् ।
- अब २ ओटा प्लेटमा जम्मा कतिओटा चकलेट भए भनी प्रश्न गर्नुहोस् र यसलाई कसरी हिसाब गर्ने भनी सोध्नुहोस् ।
- सबैले ३+२ = ५ बताउन सके नसकेको हेरेर शैक्षणिक पाटी लेखेर देखाउनुहोस् ।
- दोस्रो प्लेटबाट एउटा चकलेट निकाल्न लगाई माथिको जस्तै प्रश्न सोध्नुहोस् । सबैले ३+१ = ४ बताउन सके नसकेको हेरेर शैक्षणिक पाटी लेखेर देखाउनुहोस् । त्यसरी नै दोस्रो प्लेटबाट १ ओटा वा सबै चकलेट हटाउनेर र माथिको जस्तै प्रश्न सोधी सबैले ३+0 = ३ बताउन सके नसकेको हेरेर शैक्षणिक पाटी लेखेर देखाउनुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया: “३+0 = ३”, “३+0 = ३”, “थाहा भएन”, आदि किनभने शून्य जोड्दा कति हुन्छ अर्थ बताउन नसक्ने हुन्छन् ।

- पहिलो प्लेटबाट एउटा पनि नझिकिएको हुदाँ जम्मा ३ ओटा चकलेट छन् र दोस्रो प्लेटबाट सबै चकलेट झिकेपछि त्यहाँ एउटा पनि चकलेट छैन त्यसैले 0 ओटा चकलेट छ । अब दुवै प्लेटका चकलेटलाई एकै ठाउँमा राख्ने हो भने ३+0 = ३ हुन्छ भनी स्पष्ट पार्नुहोस् ।

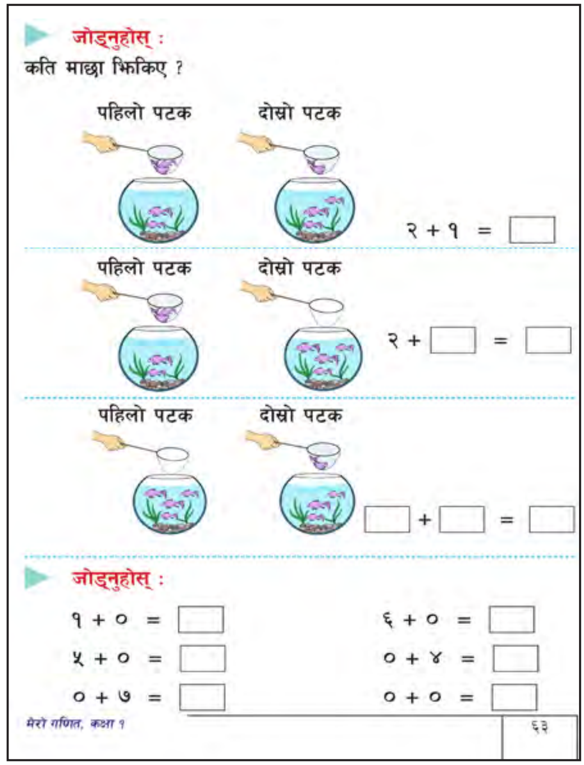
जोड्नुहोस् :
कति माछा झिकिए ?
पहिलो पटक दोस्रो पटक
२ + १ = □
पहिलो पटक दोस्रो पटक
२ + □ = □
पहिलो पटक दोस्रो पटक
□ + □ = □
जोड्नुहोस् :
१ + ० = □ ६ + ० = □
५ + ० = □ ० + ४ = □
० + ७ = □ ० + ० = □
मेरो गणित, कक्षा १ ६३

- माथिको छलफलमा तल दिइएको जस्तो गणितीय वाक्यमा पनि सँगसँगै प्रस्तुत गर्दै जानुहोस् ।

  ३+२ = ५, ३+१ = ४, ३+0 = 0

- साथै उक्त छलफललाई तल दिइएको जस्तो स्वरूपमा पनि छलफल गराउनुहोस् ।

  २+३ = ५, १+३ = ४, 0+३ = 0

- माथिको छलफलमा के गरियो ? भनी सोधी विद्यार्थी प्रतिक्रिया लिनुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया: एउटा सङ्ख्या ३ मा २ → १ → 0 जोड्दा वा सङ्ख्याहरूको क्रममा १ ले घटाउँदै जाँदा ५→ ४→ ३, भएकाले शून्य जोड्दा परिवर्तन नहुने भनी बताउन सक्नेछन् ।

- शून्यमा कुनै सङ्ख्या जोड्दा वा कुनै सङ्ख्यामा शून्य जोड्दा उही सङ्ख्या नै आउने रहेछ भनी निष्कर्ष निकालिदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६३ मा दिइएको चित्रका बारेमा छलफल गराउनुहोस् र शून्यको जोड गरी खाली कोठामा भर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- दिइएको चित्रका बारेमा छलफल गराउनुहोस् र शून्यको जोड गरी खाली कोठामा भर्न सके नसकेको मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू दिई ४ सम्म योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तैः २+0=२, १+१ =२,

  ३+0 = ३, २+१=३, १+२=३,

- ४+0 = ४, १+३ = ४,२+२=४, ३+१=४ को अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६४ मा दिइएका चित्रहरूमा के देख्यौं भनी सोध्नुहोस् ।
- दुईओटा वृत्ताकार वा चतुर्भुजाकार बाकसमा थोप्ला, बल वा स्याउलाई एकै ठाउँमा राख्दा कति हुन्छ ? भनी सोध्नुहोस् र गन्ती गरेर खाली कोठामा भर्न लगाउनुहोस् ।
- २, ३ र ४ कसरी बनेको छ छलफल गर्नुहोस् ।

  विद्यार्थी अपेक्षित प्रतिक्रिया : २+0 = २, १+१ = २

  २+१ = ३, ३+0 = ३

  २+२ = ४, ३+१ = ४

- यीबाहेक अरू तरिकाबाट पनि २, ३ र ४ बनाउन सकिन्छ भनी सोध्नुहोस् र अरू तरिकाबाट पनि २, ३ र ४ बनाएर देखाउनुहोस् ।

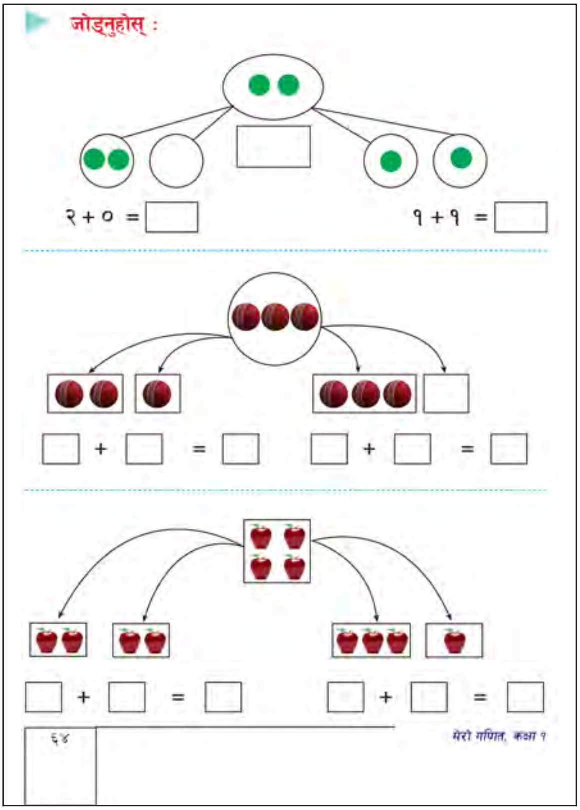

मूल्याङ्कन

- के सबैले जोड्न सके ?
- के सबैले योगफल ४ सम्म आउने जोड गर्न सके ? समस्या भएमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

जोडेर ५ बनाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीहरूलाई ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू दिई ५ योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तै: ५+0=५, १+४=५, ३+२=५, ४+१=५ आदि ।

क्रियाकलाप : ६

- क्रियाकलाप न. ५ का आधारमा पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६५ को क्रियाकलाप छलफल तथा अभ्यासबाट गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले जोड्न सके ?
- के सबै विद्यार्थीले फरक फरक सङ्ख्याहरू जोडेर योगफल ५ बनाउन सके ?

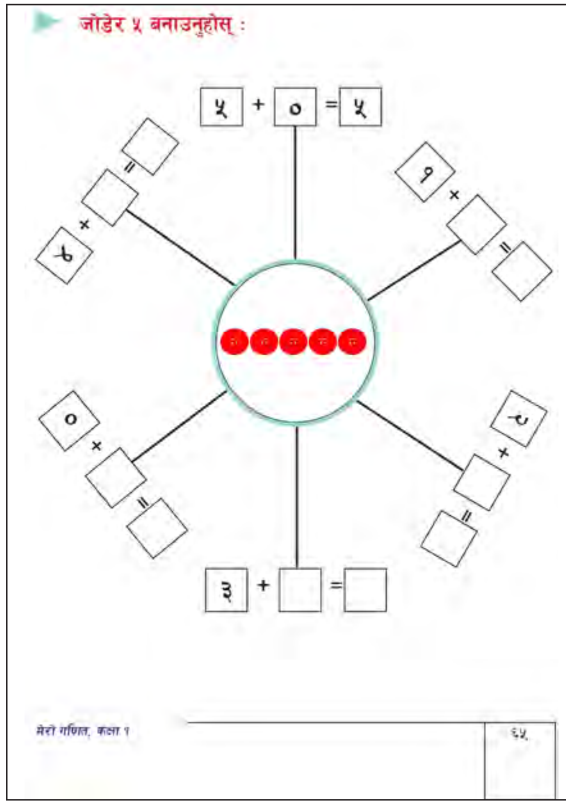

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- योगफल १० सम्म आउने जोड तेर्सो र ठाडो रूपमा वस्तुको प्रयोग गरेर तथा अङ्कमात्र प्रयोग गरी जोड्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू साना वर्गाकार कागजका टुक्राहरू, सिन्काहरू, सङ्ख्या तालिका, गोजीतालिका आदि ।

दुवै समूहका चरा जम्मा गर्दा कतिओटा हुन्छन् :

क्रियाकलाप : १

- अगिल्ला पाठमा ठोस वस्तु, अर्धठोस र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई तेर्सो रूपमा गरेका जोडका अभ्यास पुनरवलोकन तथा थप अभ्यास गराउँदै त्यसलाई ठाडो रूपमा लेख्ने र जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यस प्रक्रियामा उनीहरूलाई चित्र वा धर्काहरू प्रयोग गरी अभ्यास गराउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६६ को क्रियाकलाप छलफल तथा अभ्यासबाट गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले जोड गर्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- ठाडो रूपमा अङ्कहरूमात्र प्रयोग गरी जोडको अभ्यास गराउँदा पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६७ को क्रियाकलाप छलफल तथा अभ्यासबाट गराउनुहोस् तथा कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- यदि समय पुगेमा विद्यार्थीहरूलाई ठाडो र तेर्सो रूपको जोडको थप अभ्यास गराउनुहोस् जहाँ वर्गाकार कागजका टुक्राहरू, चित्र वा धर्का प्रयोग नगरी जोड्न सकुन् ।

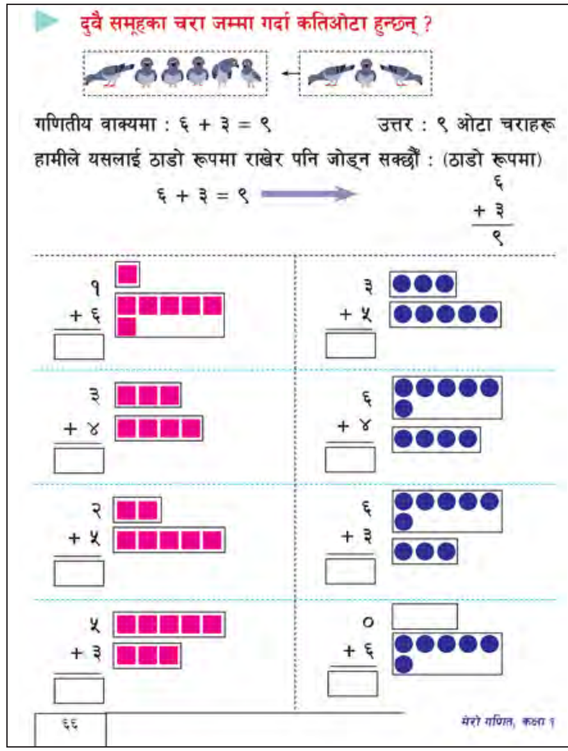
दुवै समूहका चरा जम्मा गर्दा कतिओटा हुन्छन् ?

गणितीय वाक्यमा : ६ + ३ = ९   उत्तर : ९ ओटा चराहरू

हामीले यसलाई ठाडो रूपमा राखेर पनि जोड्न सक्छौं : (ठाडो रूपमा)

६ + ३ = ९ → ६ + ३ = ९

१ + ६, ३ + ५, ३ + ४, ६ + ४, २ + ५, ६ + ३, ५ + ३, ० + ६

६६   मेरो गणित, कक्षा १

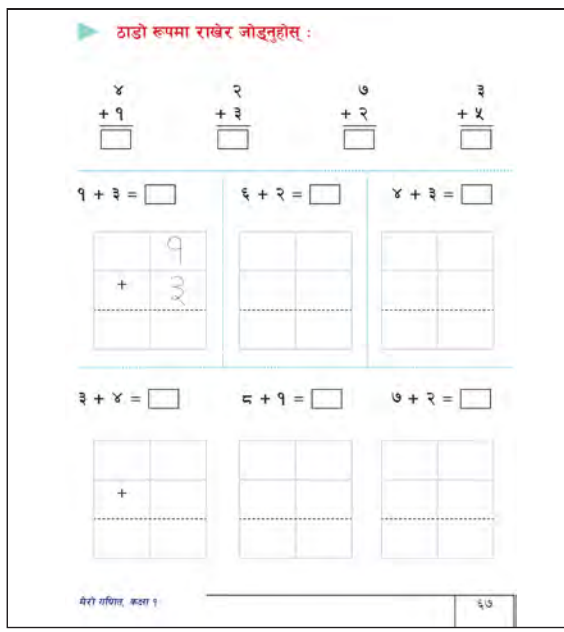
ठाडो रूपमा राखेर जोड्नुहोस् :

४ + १, २ + ३, ७ + २, ३ + ५

१ + ३ = □   ६ + २ = □   ४ + ३ = □

३ + ४ = □   ८ + १ = □   ७ + २ = □

मेरो गणित, कक्षा १   ६७

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले ठाडो रूपमा अङ्कहरू मात्र प्रयोग गरी जोड गर्न सके ?

जोडेर १, २, ३ र ४ बनाऔं :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू दिई ४ सम्म योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- सुरुमा मौखिक रूपमा बढीभन्दा बढी अभ्यास गराइसकेपछि लिखित रूपमा अभ्यास गराउनुहोस्,

  जस्तैः ०+१=१, १+०=१,

  २+०=२, १+१=२,

  ३+०=३, २+१=३, १+२=३,
- ४+०=४, १+३=४, २+२=४, ३+१=४ को अभ्यास गराउनुहोस् ।
- गोजीतालिका प्रयोग गरी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६८ को जोडेर १, २, ३ र ४ बनाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा दिइएको अभ्यासमा दिइएको समस्यालाई दोस्रो कोठाको क्रम बदलेर पहिलो कोठा खाली तल दिइएको जस्तो गरी जोडको अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः

  ४ = □+ १

  ४ = □+४

  ४. = □+ ०

  ४. = □+२ आदि
- विद्यार्थीको उत्तर मिले नमिलेको हेरेर आवश्यक निर्देशन दिनुहोस् ।“३” जहाँ ४ = □+१, त्यसैगरी १ देखि ४ सम्म योगफल आउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

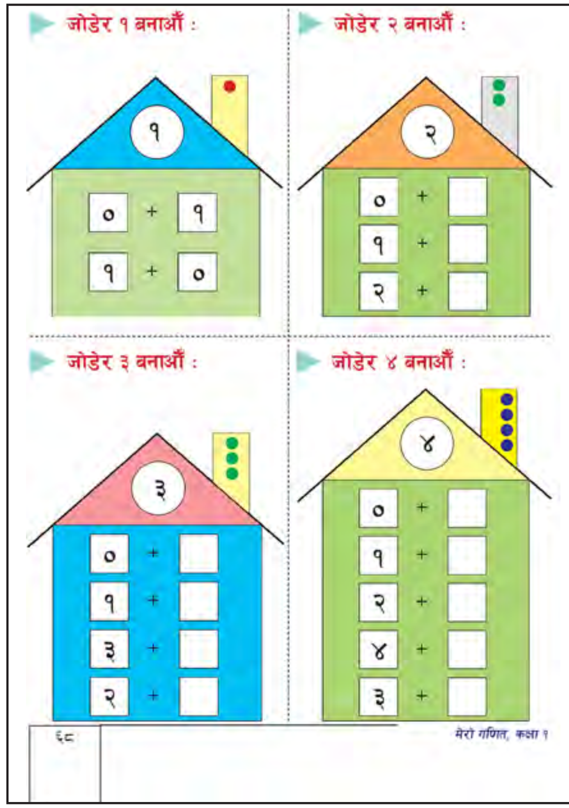

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले जोडेर १, २, ३ र ४ बनाउन सके ?

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- अङ्कहरूको मात्र प्रयोग गरी योगफल ५ देखि १० सम्म आउने जोड गर्न ।
- घनाकार गोटीको प्रयोग गरी ०-५ सम्म आउने खेल खेली योगफल १० सम्म आउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- डाइस, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती एबाकस, सङ्ख्या तालिका, गोजीतालिका आदि ।

जोडेर ५ र ६ बनाऔं :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू दिई ५ योगफल आउने र ६ योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जस्तैः ०+५=५, १+४=५, २+३=५, ४+१=५
- त्यसरी नै ०+६=६, १+५=६, २+४=६,
- ३+३=६, ४+२=६, ५+१=६ को अभ्यास गराउनुहोस् ।
- गोजीतालिका प्रयोग गरी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो पाठ्यपुस्तकको पेज न. ६९ को जोडेर ५ र ६ बनाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा दिइएको अभ्यासमा दिइएका समस्यालाई दोस्रो कोठाको क्रम बदलेर पहिलो कोठा खाली राखी तल दिइएको जस्तो गरी जोडको अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः

  ५ = □ + २

  = □ + ०

  = □ + १

  = □ + ३ आदि

- विद्यार्थीको उत्तर मिले नमिलेको हेरेर आवश्यक निर्देशन दिनुहोस् । दिइएको क्रियाकलाप

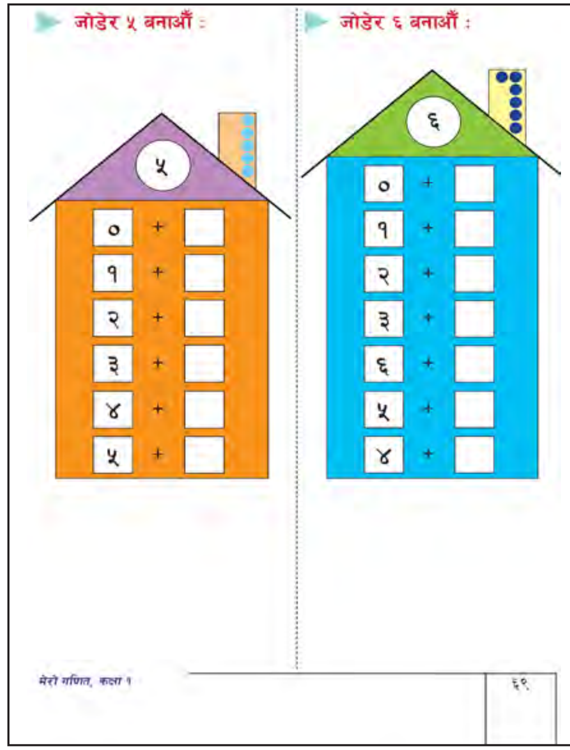

सकेपछि "१ + ४ = ५" र "४ + १ = ५" को जोड हेर्न लगाउनुहोस् र के नतिजा वा योगफल के आयो ? भनी सोध्नुहोस् ।

विद्यार्थीका अपेक्षित प्रतिक्रियाः २ ओटा सङ्ख्यालाई फरक क्रममा राखेर जोड्दा नतिजा एउटै आउँछ ।

- थप अभ्यास गराउनुहोस् जहाँ २ ओटा सङ्ख्यालाई फरक क्रममा राखेर जोड्दा नतिजा एउटै आउँछ भनी सबैले बताउन सकुन् ।

क्रियाकलाप : ३

- गोजीतालिका प्रयोग गरी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ६९ को जोडेर ५ र ६ बनाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले जोडेर ५ र ६ बनाउन सके ?

जोडेर ७ र ८ बनाऔं :

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू दिई ७ योगफल आउने र ८ योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तैः ०+७+७, १+६=७, २+५=७,

  ३+४=७, ३+४=७, ४+३=७, ५+२=७, ६+१=७ आदि ।
- त्यसरी नै ०+८=८, १+७=८, २+६=८, ३+५=८, ४+४=८, ५+३=८ आदिको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- गोजीतालिका प्रयोग गरी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७० को जोडेर ७ र ८ बनाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा दिइएको अभ्यासमा दिइएका समस्याको दोस्रो कोठाको क्रम बदलेर पहिलो कोठा खाली राखी तल दिइएको जस्तै गरी जोडको अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः

  ५ = □ + २

  ५ = □ + ०

  ६ = □ + ६

  ६ = □ + ३ आदि ।

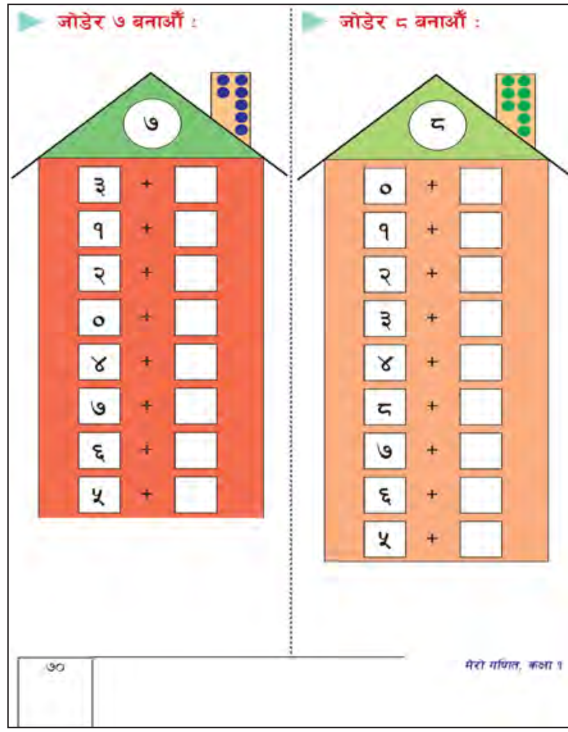

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले जोडेर ७ र ८ बनाउन सके ?

जोडेर ९ र १० बनाऔं :

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीहरूलाई ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू दिई ९ योगफल आउने र १० योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस्,

  जस्तैः ०+९=९, १+८=९, २+७=९,

  ३+६=९ , ४+५=९ ....

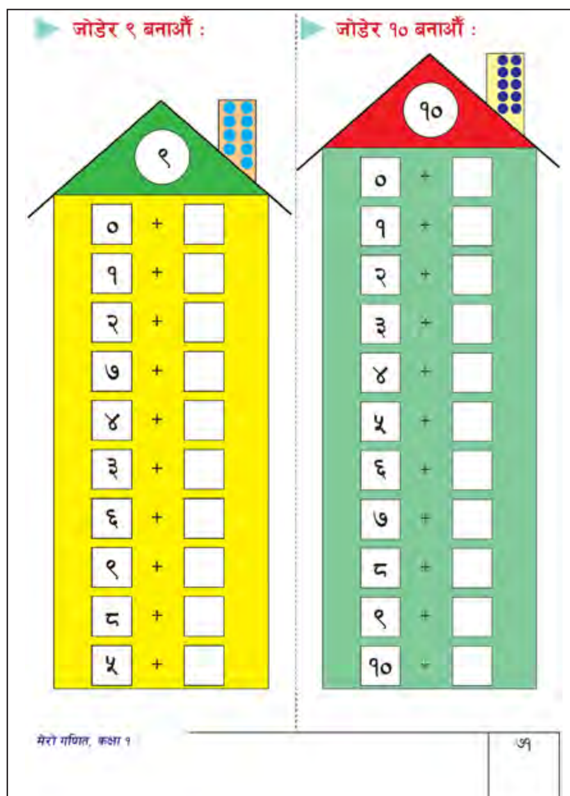

त्यसरी नै ०+१०=१०, १+९=१०, २+८=१०, ३+७=१०, ४+६=१०, ५+५=१०..... आदिको अभ्यास गराउनुहोस् ।

- गोजीतालिका प्रयोग गरी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न.७१ को जोडेर ९ र १० बनाउने अभ्यास गराउनुहोस् पहिलो कोठा खाली राखेर दोस्रो कोठाका सङ्ख्याको क्रम बदल्दा नतिजा एउटै आउने तल दिइए जस्तो अभ्यास गराउनुहोस् :

१०= □+२

१०= □ + ०

१०= □ + ६

१०= □ + ३ आदि ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले जोडेर ९ र १० बनाउन सके ?

० देखि ५ सम्म अङ्कित घनाकार गोटी खेली जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ६

- विद्याथीलाई तीन तीन जनाको समूह बनाउनुहोस् ।
- प्रत्येक समूहलाई १/१ ओटा ० देखि ५ सम्म अङ्कित घनाकार गोटी दिनुहोस् ।
- प्रत्येक समूहको २ जनालाई एक एक पटक गोटी उफार्न लगाउने र तेस्रो व्यक्तिलाई ती २ ओटा सङ्ख्या जोड्न लगाउनुहोस् र त्यसबाट प्राप्त योगफल कति आयो ? सोध्नुहोस् र आवश्यक भए शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।
- समूहका सबैलाई गोटी उफार्न र योगफल पत्ता लगाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले गोटी खेलबाट योगफल १० सम्म आउने जोड गर्न सके ?

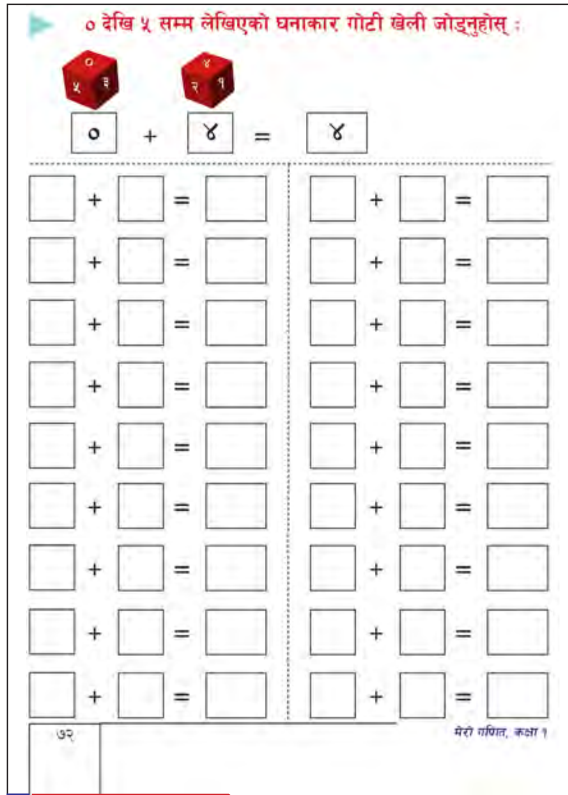

क्रियाकलाप : ७

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७२ को जस्तै worksheet प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी तयार गर्नुहोस् ।
- ० देखि ५ सम्म अङ्कित घनाकार गोटी पहिलो पटक उफार्न लगाउनुहोस् र त्यसबाट प्राप्त सङ्ख्या worksheet को पहिलो कोठामा टिपोट गर्न लगाउनुहोस् ।
- फेरि गोटीलाई दोस्रो पटक उफार्न लगाउनुहोस् र त्यसबाट प्राप्त सङ्ख्या worksheet को दोस्रो कोठामा टिपोट गर्न लगाउनुहोस् ।
- ती दुई कोठाका सङ्ख्याहरू जोड्न लगाउनुहोस् र योगफल तेस्रो कोठामा लेख्न लगाई शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले गोटी खेलबाट योगफल १० सम्म आउने जोड गर्न सके ?

योगफल ५ आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ८

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तिकाको पेज न. ७३ को जस्तै worksheet प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी तयार गर्नुहोस् ।
- योगफल ५ आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्नका लागि उत्प्रेरित गर्दै आवश्यक तरिका बताउनुहोस् ।
- छिटो जसले गर्छ उसलाई स्याबास दिनुहोस् र अल्मलिने विद्यार्थीहरूलाई सहयोग गर्नुहोस् । यसबाट सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गराउन सकिन्छ ।

मूल्याङ्कन

- के सबै जनाले योगफल ५ आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्न सके ? योगफल ५ सम्म आउने जोड गर्न सके ?

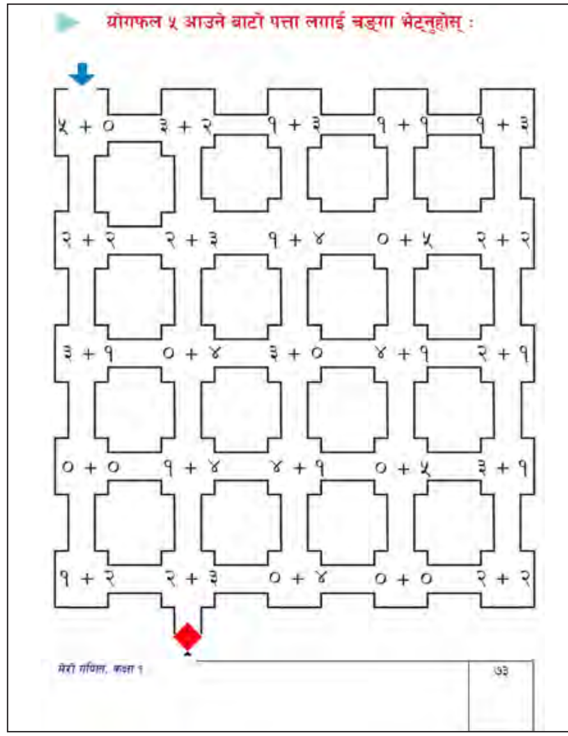

योगफल १० आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्नुहास् :

क्रियाकलाप : ९

- विद्यार्थीहरूलाई ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू तथा 0 देखि ५ सम्म लेखिएका घनाकार डाइसबाट १0 योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तै : 0+१0=१0, १+९=१0, २+८=१0, ३+७=१0, ४+६=१0, ५+५=१0..... आदिको अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै जनाले योगफल १0 आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्न सके ? योगफल १0 सम्म आउने जोड गर्न सके ?

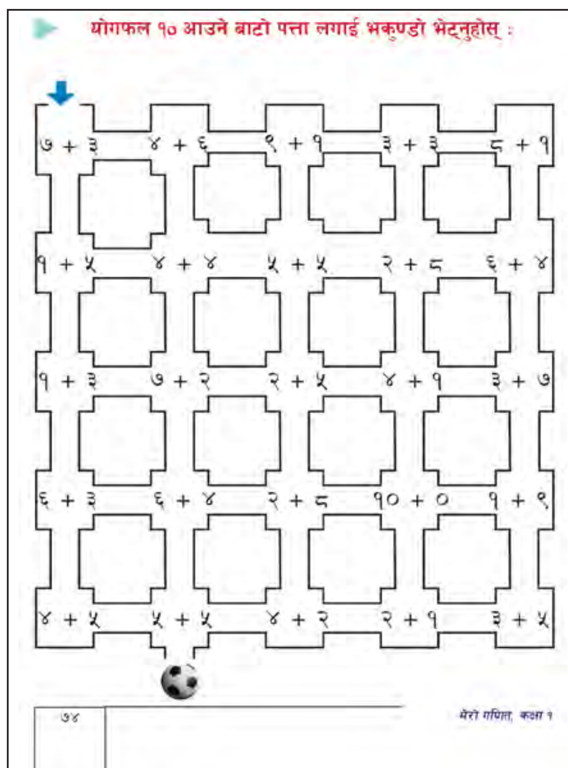

क्रियाकलाप : १०

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७४ को जस्तै worksheet प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी तयार गर्नहोस् ।
- योगफल १० आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्नका लागि उत्प्रेरित गर्दै आवश्यक तरिका बताउनुहोस् ।
- जसले छिटो गर्छ उसलाई पुरस्कार दिने र अल्मलिने विद्यार्थीहरूलाई सहयोग गर्नहोस् । यसबाट सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गराउन सकिन्छ ।

मूल्याङ्कन

- के सबै जनाले योगफल ५ आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्न सके ? योगफल ५ सम्म आउने जोड गर्न सके ?

परियोजना कार्य

0 देखि ५ सम्म लेखिएका २ ओटा घनाकार गोटी एकैसाथ उफार्नुहोस् । पहिलो गोटीमा माथि देखिएको सङ्ख्या कापीमा टिप्नुहोस् र + चिह्न लेख्नुहोस् । फेरि दोस्रो गोटीमा माथि देखिएको सङ्ख्या कापीमा टिप्नुहोस् । अब = चिह्न राखेर जोड्नुहोस् । जम्मा कति भयो ? लेख्नुहोस् । यसरी कम्तीमा १0 पटकसम्म यो कार्य गर्नुहोस् । (शिक्षकले प्रत्येक विद्यार्थीलाई २ ओटा 0 देखि ५ अङ्कित गोटी दिई सूचना सम्बन्धित अभिभावकलाई दिनुपर्छ ।)

पाठ ८

१० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ

(क) परिचय (Introduction)

“हाम्रो विद्यालय” विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठ १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ विषयवस्तुमा आधारित छ । यसमा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी १० सम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्ने अभ्यासात्मक क्रियाकलाप दिइएको छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः प्रयोग सिप (S1.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	गणितीय वाक्यमा लेखेर घटाउ गर्ने	१	७५, ७६
२.	वस्तुको प्रयोग गरी १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ	१	७७, ७८, ७९
३.	ठाडो र तेर्सो घटाउ	१	८०, ८१
४.	कतिले बढी छ ? कतिले कम छ ?	१	८२, ८३
५.	कति फरक छ ? घटाउने र जोडा मिलाउने	१	८४, ८५, ८६
६.	खाली ठाउँ भर्ने, घटाउँदा १ आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्ने, हिसाब गर्ने/शाब्दिक समस्याको घटाउ	१	८७, ८८, ८९
७.	हेरौं, गरौं र सिकौं	२	९०, ९१, ९२

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो विद्यालयमा र वरपर पाइने विभिन्न ठोस वस्तुहरू अवलोकन गराई घटाउ गर्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

२. विद्यार्थीहरूलाई ठोस, चित्र र सङ्केत चरण प्रयोग गरी घटाउ सिकाउनुपर्दछ । पहिला सुरुमा मौखिक रूपमा अभ्यास गराई पछिमात्र लेखेर १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

३. एकै ठाउँमा राखिएका वस्तुहरूबाट केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू झिक्दा, केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू हटाउँदा, वस्तुको सङ्ख्या घटेमा कति हुन्छ भन्ने जस्ता व्यावहारिक समस्या वा सोसम्बन्धी कथा बनाई गणितीय वाक्यलाई सँगसँगै लगेर घटाउ सिकाउनुपर्छ । साथै गणितीय वाक्यलाई पहिला तेर्सो अनि ठाडो रूपमा राखी सरलदेखि जटिल क्रममा घटाउको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

४. घटाउको सुरुआती अवस्था भएको हुदाँ घटाउको अर्थका साथै घटाउ चिह्नको प्रयोग सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिनुपर्दछ । यसका लागि घटाउको अर्थ र चिह्नको प्रयोग सँगसँगै लैजानुपर्दछ ।

५. सङ्ख्याहरूबाट शून्य घटाउ गर्ने सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । यसका लागि सामग्री प्रयोगबाट प्रत्यक्ष प्रयोगात्मक क्रियाकलाप गरी सङ्ख्याबाट शून्य घटाउँदा उही सङ्ख्या आउने अवस्था सिर्जना गराई सिकाउनुपर्ने हुन्छ ।

६. यो पाठ शिक्षणपश्चात् पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा हेरौं, मैले कति सिकें ? अन्तर्गत दिइएको वा अन्य त्यस्तै ढाँचामा प्रश्नपत्र बनाएर तोकिएको सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुने गरी मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ । आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुपर्छ र यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- गणितीय वाक्यमा लेखेर १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, 0 देखि ५ सम्म आदि ।

घटाउ गरौं :

क्रियाकलाप : १

- सबैले देख्ने गरी ९ ओटा पत्तीहरू वा ब्लकहरू टेबुलमा राख्नुहोस् ।
- ९ ओटा मध्येबाट ४ ओटा पत्ती झिकेर मैले के गरें भनी प्रश्नोत्तर, छलफल गराउनुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रियाः झिक्नु भयो, त्यहाँबाट हटाउनु भयो आदि ।
- अब कति बाँकी छ जस्ता प्रश्नहरू सोध्नुहोस् ।
- वस्तु झिक्दा वा हटाउँदा भइरहेको वस्तुको सङ्ख्या कम हुने, घट्ने भन्दै घटाउसँग सम्बन्धित भएर सिकाइ गर्नुहोस् र माथिका क्रियाकलापलाई शैक्षणिक पाटीमा लेखेर देखाउनुहोस् । यसरी घटाउ चिह्नसँग परिचित हुने अवसर दिनुहोस् ।

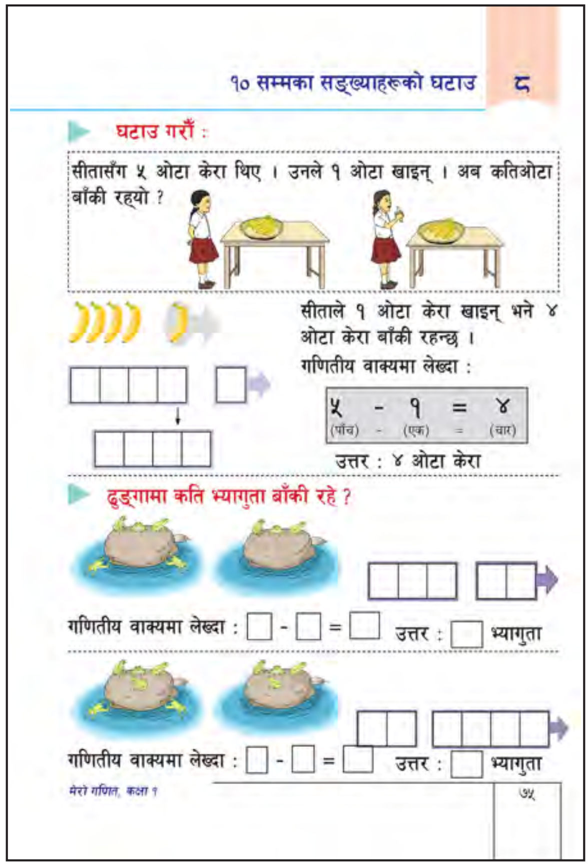
१० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ ८

घटाउ गरौं :

सीतासँग ५ ओटा केरा थिए । उनले १ ओटा खाइन् । अब कतिओटा बाँकी रह्यो ?

सीताले १ ओटा केरा खाइन् भने ४ ओटा केरा बाँकी रहन्छ ।

गणितीय वाक्यमा लेख्दा :

५	-	१	=	४
(पाँच)	-	(एक)	=	(चार)

उत्तर : ४ ओटा केरा

ढुङ्गामा कति भ्यागुता बाँकी रहे ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : ☐ - ☐ = ☐ उत्तर : ☐ भ्यागुता

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : ☐ - ☐ = ☐ उत्तर : ☐ भ्यागुता

मेरो गणित, कक्षा १ ७५

क्रियाकलाप : २

- कक्षाकोठामा ५ जना विद्यार्थीलाई अगाडि बोलाएर उभिन लगाउनुहोस् र कति विद्यार्थी छन् भनी गनेर भन्न लगाउनुहोस् ।
- पालैपालो एक एक गरी आआफ्नो सिटमा गएर बस्न भन्नुहोस् र क्रमशः कति बाँकी रहे भनी प्रश्न

गर्दै जानुहोस् । सोहीअनुसार गणितीय वाक्यमा लेखिएका पत्तीहरू पनि सँगसँगै देखाउदै जानुहोस्, जस्तै ५-१=४, ५-२=३, ५-३=२, ५-४=१, ५-५=0

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई जोडीमा पाँचओटा ढुङ्गाहरू दिई पालैपालो दुईओटाबाट एउटा, तीनओटाबाट एउटा, चारओटाबाट एउट र पाँचओटाबाट एउटा क्रमशः झिक्ने र राख्ने अभ्यास पटक पटक गर्न लगाउनुहोस् ।
- सोहीअनुरूप बढीमा पाँचओटा वस्तुहरूबाट क्रमशः एउटा, दुईओटा, तीनओटा, चारओटा, पाँचओटा वस्तुहरू घटाउने प्रक्रिया धेरै पटक अभ्यास गराउनुहोस् र विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो उत्तर भन्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७५ को पहिलो चित्र अवलोकन गराउनुहोस् । टेबुलमा जम्मा कतिओटा केराहरू छन् ? सिताले के गरिन् ? जस्ता प्रश्न गर्दै सँगसँगै दश आधारपत्तीहरू पनि देखाउदै छलफल गराउनुहोस् ।
- दोस्रो चित्र देखाई ढुङ्गामा भ्यागुता कति छन् ? कतिओटा भ्यागुता पानीमा गए अब कति बाँकी छन् ? जस्ता प्रश्न गदै सँगसँगै सोहीअनुसार दश आधारपत्तीहरू पनि देखाउदै गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- छलफलमा विद्यार्थी सहभागिता तथा उसको कार्यको अवलोकन गरी नोट टिपोट गरी विद्यार्थीका कार्यको अभिलेखीकरण गर्नुहोस् ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ५

- चित्रहरू र सोको सङ्ख्यालाई सङ्ख्याङ्कसँग स्थापित गराई घटाउ (-) चिह्नको प्रयोग गरी घटाउका अभ्यास गराउनुहोस् जसमा परिचित र विद्यालय वरपरका वस्तुहरूको प्रयोग गराउनुपर्छ ।

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७६ को चित्र अवलोकन गराउँदै गणितीय वाक्यमा लेखी घटाउ गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- जस्तैः ७ स्याउ - २ स्याउ = कति स्याउ बाँकी भए ? भनी प्रश्न गर्दै खाली बट्टामा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले बढीमा १0 सम्मका सङ्ख्याको घटाउसँग सम्बन्धित समस्यालाई गणितीय वाक्यमा लेख्न सके ?

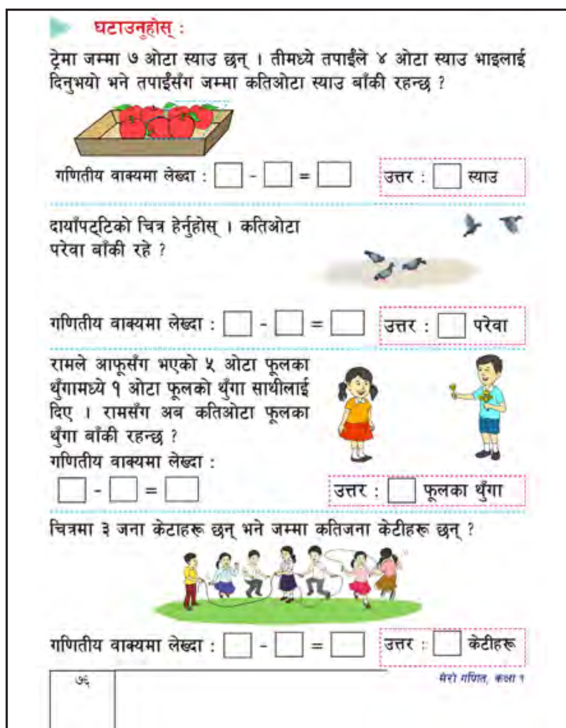
घटाउनुहोस् :

ट्रेमा जम्मा ७ ओटा स्याउ छन् । तीमध्ये तपाईंले ४ ओटा स्याउ भाइलाई दिनुभयो भने तपाईंसँग जम्मा कतिओटा स्याउ बाँकी रहन्छ ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : ☐ - ☐ = ☐ उत्तर : ☐ स्याउ

दायाँपट्टिको चित्र हेर्नुहोस् । कतिओटा परेवा बाँकी रहे ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : ☐ - ☐ = ☐ उत्तर : ☐ परेवा

रामले आफूसँग भएको ५ ओटा फूलका थुँगामध्ये १ ओटा फूलको थुँगा साथीलाई दिए । रामसँग अब कतिओटा फूलका थुँगा बाँकी रहन्छ ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा :

☐ - ☐ = ☐ उत्तर : ☐ फूलका थुँगा

चित्रमा ३ जना केटाहरू छन् भने जम्मा कतिजना केटीहरू छन् ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : ☐ - ☐ = ☐ उत्तर : ☐ केटीहरू

७६ मेरो गणित, कक्षा १

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- वस्तुहरू प्रयोग गणितीय वाक्यमा लेखेर १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, 0 देखि ५ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती एबाकस, सङ्ख्या तालिका आदि ।

घटाऔं :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूको समूहमा ५/५ ओटा ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू लिई पालैपालो एक एकओटा ढुङ्गा वा छेस्का झिक्दै अर्को समूह बनाउँदै पहिलो समूहमा कति बाँकी भए भनी पालैपालो छलफल गराउनुहोस् । यसरी एकबाट, दुईबाट, तीनबाट, चारबाट, पाँचबाट क्रमशः एक घटाउन लगाई ५ सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- वरपरका जनावरहरू, चरा, किरा, फलफूलहरू आदिका उदाहरणबाट गणितीय वाक्य बनाई बढीमा १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७७ र ७८ को worksheet छलफल गराउँदै समूह छोडेर जाँदा, उडेर जाँदा, झिक्दा घट्छ भन्ने धारणा दिँदै घटाउ गर्न अभ्यास गराई स्पष्ट पार्नुहोस् । जस्तैः ५ ओटा परेवामा २ ओटा परेवा उडेर जाँदा कति परेवा बाँकी रहे ? भनी प्रश्न गर्दै खाली कोठामा (-) चिह्नको प्रयोग गरी लेख्ने र घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् । यसै गरी अन्य चित्रको पनि शाब्दिक वाक्यबाट गणितीय वाक्य बनाउन लगाउदै खाली कोठा भर्न लगाउनुहोस् ।

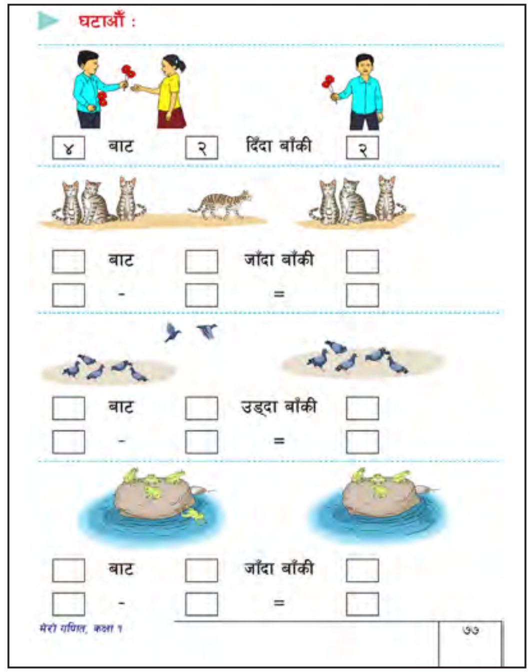

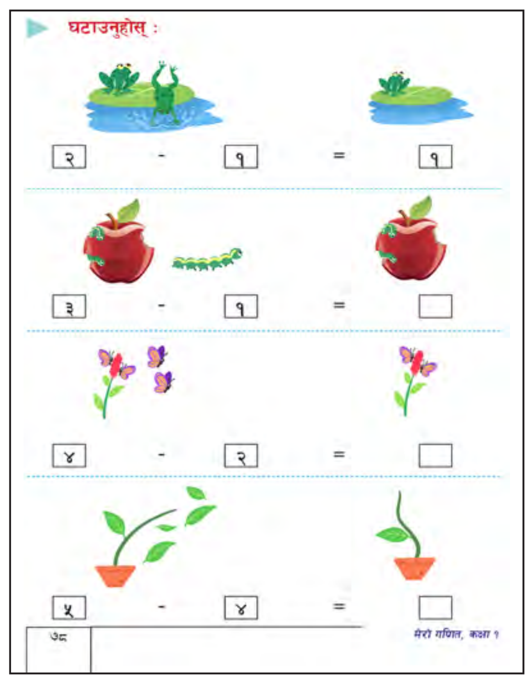

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले घटाउ चिह्न प्रयोग गरी बढीमा ५ सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सके ?

घटाउ गरौँ :

क्रियाकलाप : ४

- एउटा प्लेट लिनुहोस् र ३ ओटा चकलेट (अथवा ढुङ्गा वा साना गुच्चा वा वस्तु) राख्नुहोस् ।
- अब प्लेटमा जम्मा कतिओटा चकलेट छन् भनी प्रश्न गर्नुहोस् । प्लेटबाट एउटा चकलेट झिकेर हातमा देखाउदै मैले कतिओटा चकलेट झिकेँ र प्लेटमा कतिओटा चकलेट बाँकी छन् भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रियाः ३ ओटा चकलेट थिएँ, एउटा झिक्नुभयो अब प्लेटमा २ ओटा चकलेट छन् ।
- यसलाई गणितीय वाक्यमा कसरी लेख्ने होला भनी सोध्नुहोस् र शैक्षणिक पाटीमा लेखेर देखाउनुहोस् अथवा विद्यार्थीहरूलाई लेख्न लगाई अवलोकन गर्नुहोस् ।
- त्यसै गरी दुईओटा चकलेट झिकेर माथिको जस्तै प्रश्न गर्दै गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- अब तीनओटामा तीनओटै चकलेट झिकेर कतिओटा झिकियो र कतिओटा बाँकी छन् भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थी प्रतिक्रियालाई समेट्दै जम्मा वस्तु बराबरको सङ्ख्यामा वस्तु झिकेमा वा हटाएमा वा घटेमा अथवा उही सङ्ख्याबाट उही सङ्ख्या घटाउदा शून्य हुने कुरा बताउनुहोस् । यसका लागि थप उदाहरण समावेश गरेर क्रियाकलाप देखाउन सक्नुहुन्छ ।
- अब तीनओटै चकलेटलाई प्लेटमा राखेर झिकेको जस्तो मात्रै गरी एउटा पनि चकलेट नझिकी विद्यार्थीलाई सोध्नुहोस् जम्मा कति चकलेट थिएँ र कतिओटा झिकियो, कति बाँकी रहेँ ?
- **विद्यार्थी प्रतिक्रियाः** ३ ओटा चकलेट थिएँ, हात खाली छ, कुनै पनि झिक्नु भएन, शून्यओटा चकलेट झिक्नुभयो, ३ बाँकी छन् आदि ।
- त्यसलाई गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् वा शैक्षणिक पाटीमा लेखेर देखाउनुहोस् ।
- छलफलका आधारमा कुनै सङ्ख्याबाट शून्य घटाउँदा त्यति नै बाँकी रहन्छ भनी स्पष्ट पार्नुहोस् ।

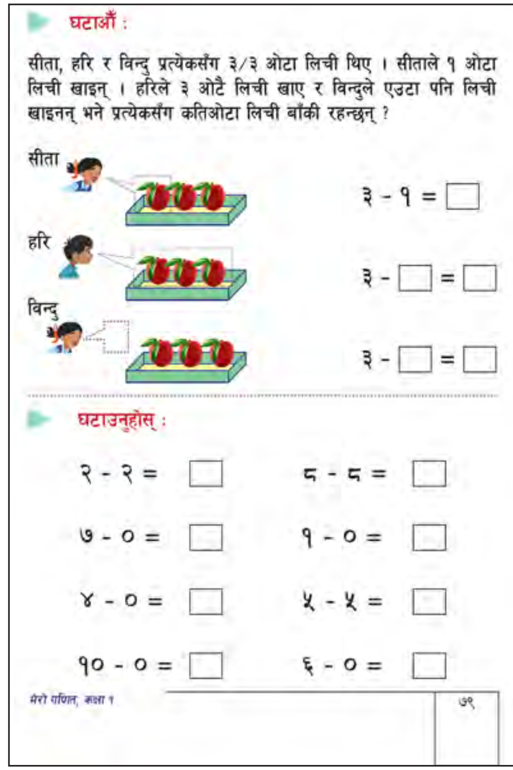
घटाऔँ :

सीता, हरि र विन्दु प्रत्येकसँग ३/३ ओटा लिची थिए । सीताले १ ओटा लिची खाइन् । हरिले ३ ओटै लिची खाए र विन्दुले एउटा पनि लिची खाइनन् भने प्रत्येकसँग कतिओटा लिची बाँकी रहन्छन् ?

सीता ३ - १ = □

हरि ३ - □ = □

विन्दु ३ - □ = □

घटाउनुहोस् :

२ - २ = □	८ - ८ = □
७ - ० = □	१ - ० = □
४ - ० = □	५ - ५ = □
१० - ० = □	६ - ० = □

मेरो गणित, कक्षा १ ७९

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ७९मा दिइएका चित्रहरू अवलोकन, छलफल तथा प्रश्नोत्तर गर्दै गणितीय वाक्यमा लेख्ने र घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् र यस्तै अन्य उदाहरण दिँदै थप अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जस्तैः सीताले ३ ओटा स्याउमा १ ओटा खाइन् भने ३-१=२ बाँकी रहन्छ । बिन्दुले ३ ओटा स्याउमा एउटा पनि खाइनन् भने ३-० = ३ ओटा नै बाँकी रहन्छ ।

क्रियाकलाप : ६

- ठोस वस्तुको सट्टा अर्धठोस (चित्रहरू, धर्काहरू, गोलाहरू) वस्तुको शैक्षणिक पाटी प्रयोग गरी बढीमा १० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- त्यसपछि पाठ्यपुस्तकाको पेज न. ७९ को हिसाब कापीमा अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले घटाउ गर्न सके ?
- छलफलमा विद्यार्थी सहभागिता तथा कार्यको अवलोकन गरी नोट टिपोट गर्नुहोस् । विद्यार्थीका कार्यको अभिलेखीकरण गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ७

- कक्षाकोठामा वा बाहिर २ ओटा गोलो घेरा बनाई र एउटा घेराभित्र बढीमा १० जना विद्यार्थीहरूलाई राख्नुहोस् ।
- शिक्षकले नाम बोलाउँदै पालैपालो अर्को घेराभित्र जान लगाउनुहोस् ।
- पहिलो घेरामा कति जना बाँकी रहे भनी प्रश्नोत्तरबाट छलफल गराउनुहोस् र गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाई घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यसरी शिक्षकले घटाउफल कति आउने घटाउ सिकाउने हो सोअनुसार सिकाउन सकिने छ ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १0 सम्मका सङ्ख्याहरूलाई ठाडो र तेर्सो रूपमा राखेर घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, 0 देखि ५ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, १0 सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- ठोस वस्तुहरूबाट बढीभन्दा बढी विद्यार्थीहरूमा धारणा दिएपछि सोही प्रक्रियालाई स्थानान्तरण गरी अर्धठोस चित्रहरू, धर्काहरू, वृत्ताकार आकृति शैक्षणिक पाटीमा बनाई बढीमा १0 सम्मका सङ्ख्याबाट घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् । छलफल र प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- घटाउका सरल शाब्दिक समस्यालाई छलफल गराउँदै गणितीय वाक्यमा तेर्सो रूपमा लेखेर देखाउने र घटाउन लगाउने र फेरि त्यो समस्यालाई ठाडो रूपमा लेखेर घटाउने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तै: ६ ओटा चरामा २ ओटा उडेर गए भने कति बाँकी रहन्छ ?

तेर्सो रूपमा : ६-२ = ४

ठाडो रूपमा :

$$\begin{array}{r} ६ \\ -२ \\ \hline ४ \end{array}$$

मूल्याङ्कन

- के सबैले तेर्सो रूपबाट ठाडो रूपमा राखेर घटाउन सके ?

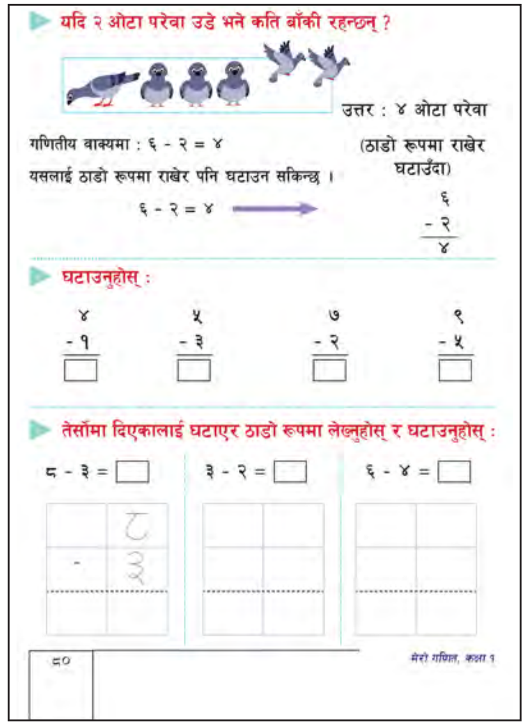
यदि २ ओटा परेवा उडे भने कति बाँकी रहन्छन् ?

उत्तर : ४ ओटा परेवा

गणितीय वाक्यमा : ६ - २ = ४

यसलाई ठाडो रूपमा राखेर पनि घटाउन सकिन्छ ।

(ठाडो रूपमा राखेर घटाउँदा)

६ - २ = ४ → $\begin{array}{r} ६ \\ -२ \\ \hline ४ \end{array}$

घटाउनुहोस् :

$\begin{array}{r} ४ \\ -१ \\ \hline \square \end{array}$ $\begin{array}{r} ५ \\ -३ \\ \hline \square \end{array}$ $\begin{array}{r} ७ \\ -२ \\ \hline \square \end{array}$ $\begin{array}{r} ९ \\ -५ \\ \hline \square \end{array}$

तेर्सोमा दिएकालाई घटाएर ठाडो रूपमा लेख्नुहोस् र घटाउनुहोस् :

८ - ३ = □　　३ - २ = □　　६ - ४ = □

८०　　मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तिकाको पेज न. ८0 को क्रियाकलाप छलफल तथा अभ्यासबाट तेर्सो रूपबाट ठाडो रूपमा राखेर घटाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- छलफलमा विद्यार्थी सहभागिता तथा कार्यको अवलोकन गरी नोट टिपोट गर्नुहोस् । विद्यार्थीका कार्यको अभिलेखीकरण गर्नुहोस् ।

सह/अतिरिक्त क्रियाकलाप

- कक्षाकोठामा हरेक समस्या समाधानमा विद्यार्थीहरूले अपनाएका तरिकाहरूको गहिरो अध्ययन/अवलोकन/निरीक्षण गरी पाठ्य तथा कार्यपुस्तक एवम् शिक्षकले दिइएका तरिकाभन्दा फरक तरिकाले समाधान गरिएको समाधानलाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाई धारणा स्पष्ट पार्न र बुझाइलाई गहिऱ्याउन सहयोग गर्न सकिन्छ, जसबाट विद्यार्थीका हरेक प्रयासको सम्मान प्राप्त हुन्छ र कक्षा सहभागितामा सक्रियता बढ्छ ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई अर्धठोस चित्रहरू, धर्काहरू, वृत्ताकार आकृति शैक्षणिक पाटीमा बनाई बढीमा १० सम्मका सङ्ख्याबाट घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- सुरुमा मौखिक रूपमा बढीभन्दा बढी अभ्यास गराइसकेपछि लिखित रूपमा अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- ठाडो रूपमा घटाउ गर्नका लागि worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् ।
- थोप्लाहरू गनेर घटाउनुपर्ने सङ्ख्या यकिन गर्न लगाई त्यो बराबरको थोप्ला काट्न लगाउनुहोस् र बाँकी सङ्ख्या दिइएको कोठामा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- व्यक्तिगत रूपमा विद्यार्थीका कार्यहरूको अवलोकन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् । साथीलाई सहयोग गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८१ को क्रियाकलाप थोप्लाहरू गनेर घटाउनुपर्ने सङ्ख्या यकिन गर्न लगाई त्यो बराबरका थोप्ला काट्न लगाउनुहोस् र बाँकी सङ्ख्या दिइएको कोठामा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

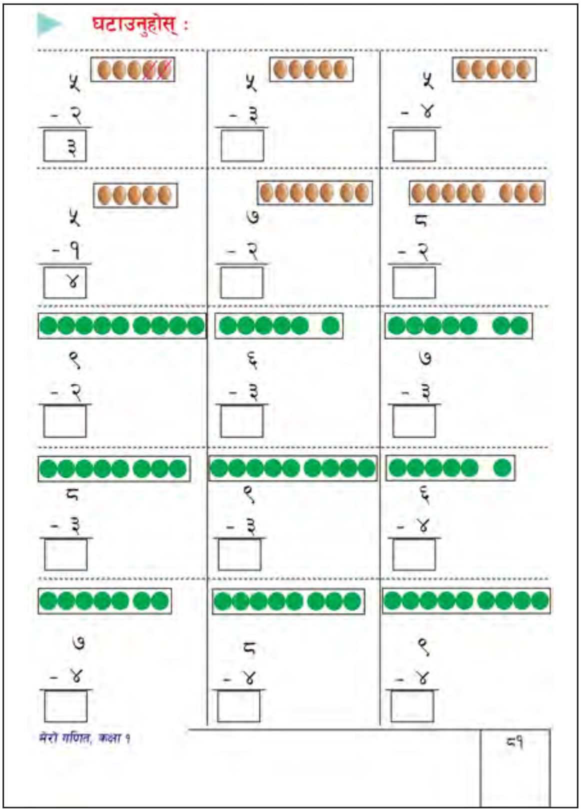

मूल्याङ्कन

- छलफलमा विद्यार्थी सहभागिता तथा कार्यको अवलोकन गरी नोट टिपोट गर्नुहोस् । विद्यार्थीका कार्यको अभिलेखीकरण गर्नुहोस् ।

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १० सम्मका दुईओटा सङ्ख्यामा कुन सङ्ख्या अर्कोभन्दा कतिले बढी र कतिले कम छ भनी छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, ० देखि ५ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, १० सम्मका सङ्ख्या पत्ति, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, चित्रपत्तीहरू, गोजीतालिका आदि ।

घटाउनुहोस् : कतिले बढी छ ? कतिले कम छ ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा कुनै एक जना विद्यार्थीलाई उठाउने र आफूसहित जम्मा कति जना छन् ? केटा कति जना र केटी कति जना छन् ?

  केटा धेरै कि केटी धेरै छन् ? केटाभन्दा केटी कतिले बढी छन् ? वा कतिले कम छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- यसलाई गणितीय वाक्यमा लेखेर देखाई र पालैपालो थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८२ र ८३ का क्रियाकलाप छलफल गरी समूहमा अभ्यास गराउनुहोस् तथा कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

  जस्तैः चित्रमा फूलको सङ्ख्याभन्दा पुतलीको सङ्ख्या कतिले बढी छ ?
- चित्रमा कुर्सीको सङ्ख्या केटाकेटीका सङ्ख्याभन्दा कतिले कम छ ?

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले कतिले बढी छ ? र कतिले कम छ ? भनी छुट्याएर घटाउ गर्न सके ?

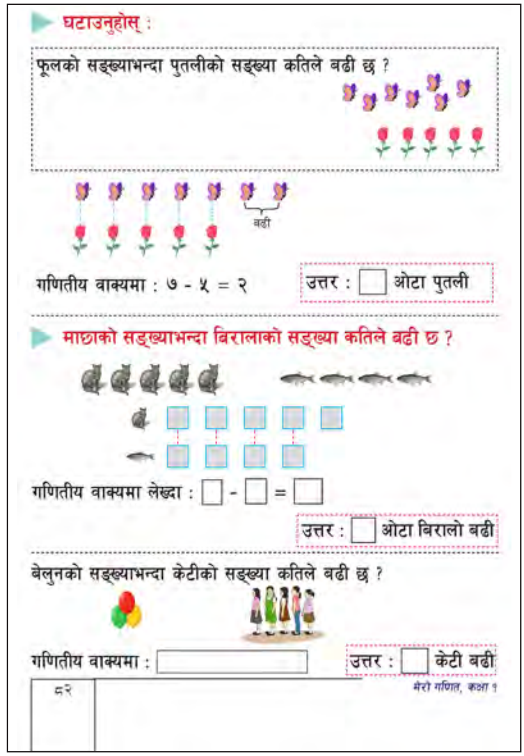
घटाउनुहोस् :

फूलको सङ्ख्याभन्दा पुतलीको सङ्ख्या कतिले बढी छ ?

बढी

गणितीय वाक्यमा : ७ - ५ = २

उत्तर : ☐ ओटा पुतली

माछाको सङ्ख्याभन्दा बिरालाको सङ्ख्या कतिले बढी छ ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : ☐ - ☐ = ☐

उत्तर : ☐ ओटा बिरालो बढी

बेलुनको सङ्ख्याभन्दा केटीको सङ्ख्या कतिले बढी छ ?

गणितीय वाक्यमा : ☐

उत्तर : ☐ केटी बढी

८२

मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई कक्षाकोठाभित्र भएका वस्तुहरू जस्तैः कुर्सी, बेन्च, कापी, किताब, सिसाकलम, इरेजर गन्ती गर्न लगाउनुहोस् र कति कतिओटा छन् भन्न लगाउनुहोस् ।
- कुर्सी र बेन्चको सङ्ख्यामा कति फरक छ ? कापी र किताबको सङ्ख्यामा कतिले फरक छ, सिसाकलम र इरेजरको सङ्ख्यामा कतिले फरक छ भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थी प्रतिक्रिया लिनुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रियाः ५ ले, २ ले फरक छ आदि ।
- अब कुर्सी र बेन्चमा एउटासँग एउटा मिलाउने अभ्यास गरी कुन चाँहि बढी छ, कतिले बढी छ भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यसै गरी एक मिलान अभ्याससबाट कापी र किताब तथा सिसाकलम र इरेजरको सङ्ख्यामा कुन बढी छ ? कतिले बढी छ भनी गणितीय वाक्यमा भन्ने र लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् । (वस्तु लिँदा १० सम्मका सङ्ख्यामा लिनुहोला ।)

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई जोडीमा विभाजन गर्नुहोस् र १0 ओटाको सङ्ख्यामा गेडागुडीमा दानाहरू वा ढुङ्गाहरू वा गुच्चाहरू दिनुहोस् ।
- अब एक जनालाई दुवै हातमा केही सङ्ख्यामा ढुङ्गाहरू लिई मुठी पार्न लगाउनुहोस् र साथीलाई कुन हातमा बढी छ ? भनी अनुमान गर्न लगाउनुहोस् ।
- साथीले उत्तर दिइसकेपछि सही भयो कि भएन भनी दुवै हातको मुठी खोलेर दुवै हातमा भएको ढुङ्गाहरू फरक फरक गन्न लगाउनुहोस् । एक एक मिलान गरी पालैपालो एक ठाउँमा राख्न भन्नुहोस् । अब कुन हातमा कति ढुङ्गा बाँकी रहन्छन् सो हातमा त्यति सङ्ख्यामा ढुङ्गा बढी रहेको बताउनुहोस् ।
- यसप्रकार साथीको अनुमान मिले नमिलेको यकिन गर्न भन्नुहोस् । जसको अनुमान मिल्छ उसले खेल जित्ने बताउनुहोस् ।
- पालैपालो ढुङ्गा लुकाउने र अनुमान गर्ने अवसर दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८४ मा दिइएका चित्रहरूको अवलोकन गराई कुन कति छन् भनी सोध्नुहोस् र एक एक मिलान प्रयोग गरी कुन कतिले बढी छ भनी गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

  जस्तै: कुकुर र बिरालोमा एक एक मिलान गर्दा ३ ओटा कुकुर बढी हुन्छ आदि ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले कुन कति फरक छ भनी बताउन र गणितीय वाक्यमा लेख्न सके ?

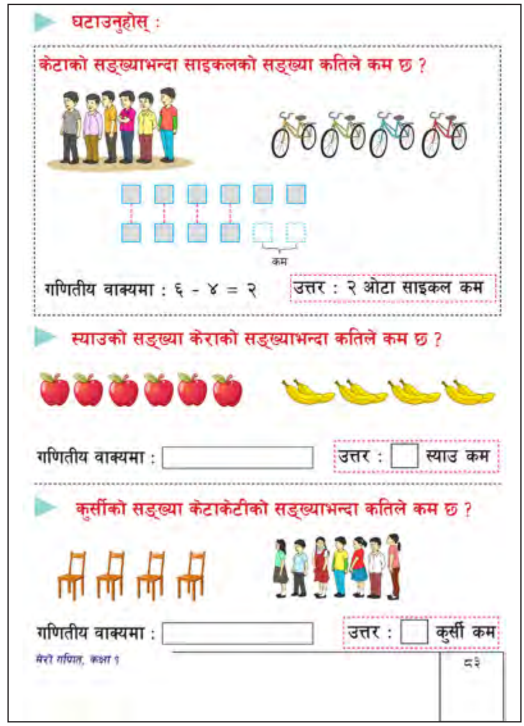

घटाउनुहोस् :

केटाको सङ्ख्याभन्दा साइकलको सङ्ख्या कतिले कम छ ?

कम

गणितीय वाक्यमा : ६ - ४ = २ उत्तर : २ ओटा साइकल कम

स्याउको सङ्ख्या केराको सङ्ख्याभन्दा कतिले कम छ ?

गणितीय वाक्यमा : ☐ उत्तर : ☐ स्याउ कम

कुर्सीको सङ्ख्या केटाकेटीको सङ्ख्याभन्दा कतिले कम छ ?

गणितीय वाक्यमा : ☐ उत्तर : ☐ कुर्सी कम

मेरो गणित, कक्षा १ ८३

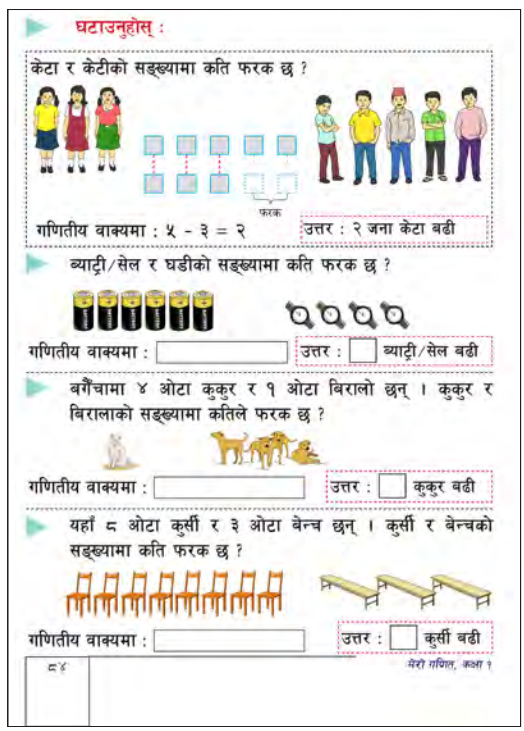

घटाउनुहोस् :

केटा र केटीको सङ्ख्यामा कति फरक छ ?

फरक

गणितीय वाक्यमा : ५ - ३ = २ उत्तर : २ जना केटा बढी

ब्याट्री/सेल र घडीको सङ्ख्यामा कति फरक छ ?

गणितीय वाक्यमा : ☐ उत्तर : ☐ ब्याट्री/सेल बढी

बगैँचामा ४ ओटा कुकुर र १ ओटा बिरालो छन् । कुकुर र बिरालाको सङ्ख्यामा कति फरक छ ?

गणितीय वाक्यमा : ☐ उत्तर : ☐ कुकुर बढी

यहाँ ८ ओटा कुर्सी र ३ ओटा बेन्च छन् । कुर्सी र बेन्चको सङ्ख्यामा कति फरक छ ?

गणितीय वाक्यमा : ☐ उत्तर : ☐ कुर्सी बढी

८४ मेरो गणित, कक्षा १

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ठोस वस्तुको प्रयोग नगरिकन १0 सम्मका सङ्ख्याहरूलाई तेर्सो रूपमा राखेर घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, 0 देखि ५ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, १0 सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, गोजीतालिका आदि ।

घटाउनुहोस् र जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- बढीमा १0 ओटा ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू वा कलमहरू वा कुनै ठोस वस्तुहरू हातमा लिई क्रमशः एउटा, दुईओटा, तीनओटा,......... गरी १0 ओटै वस्तुहरू झिक्दै राख्दै विद्यार्थीहरूबिच छलफल गराई घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- पुनः यही प्रक्रिया क्रमबद्ध सङ्ख्याहरू नलिई ९ ओटाबाट ४ ओटा झिक्दा कति बाँकी रहन्छ ? १0 ओटाबाट ७ ओटा झिक्दा कति बाँकी रहन्छ ? भन्ने जस्ता क्रियाकलाप गराउनुहोस् ।
- सुरुमा मौखिक रूपमा बढीभन्दा बढी अभ्यास गराइसकेपछि लिखित रूपमा अभ्यास गराउनुहोस् ।
- Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई जोडा मिलाउने र खाली ठाउँ भर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

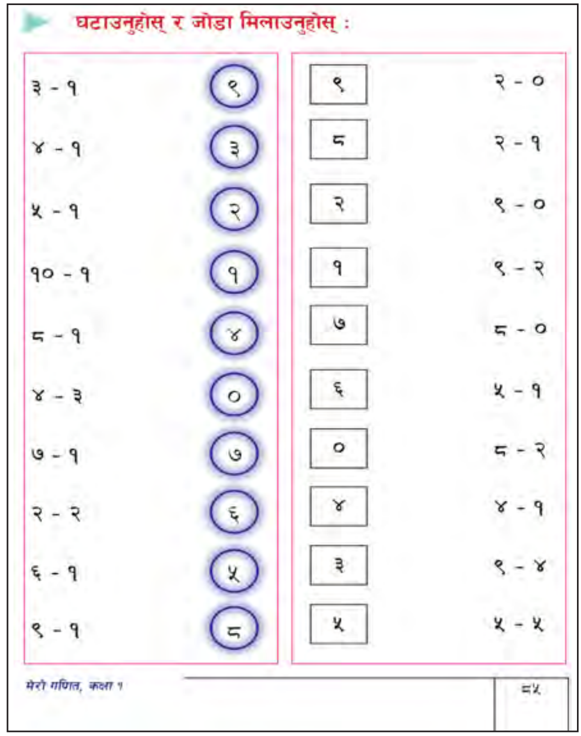

घटाउनुहोस् र जोडा मिलाउनुहोस् :

३ - १	९	९	२ - ०
४ - १	३	८	२ - १
५ - १	२	२	९ - ०
१० - १	१	१	९ - २
८ - १	४	७	८ - ०
४ - ३	०	६	५ - १
७ - १	७	०	८ - २
२ - २	६	४	४ - १
६ - १	५	३	९ - ४
९ - १	८	५	५ - ५

मेरो गणित, कक्षा १ ८५

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८५ को Worksheet तयार गरी पहिला मौखिक रूपमा घटाउन लगाउने अभ्यास गराउनुहोस् । त्यसपछि जोडा मिलाउन पनि लगाउन्होस् ।

मूल्याङ्कन

- प्रत्ये विद्यार्थीले फरक पत्ता लगाई जोडा मिलाउन सके नसकेको अवलोकन गरी जोडीमा सहयोग गरी पूरा गर्न लगाउने तथा व्यक्तिगत रूपमा आवश्यक सहयोग गर्ने कार्य गर्नुहोस् ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू दिई १ बाट, २ बाट, ३ बाट, ..., १० बाट घटाउन सकिने सङ्ख्याहरू खोजी गरी कापीमा लेख्न लगाई घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जस्तैः १−१=०, १−०= १, २−१=१, २−२=०, २−०=२, ...

  १०−१=९, १०−२=८,............

  १०−१०=० को अभ्यास गराउनुहोस् ।
- मैखिक रूपमा साथी साथीबिच प्रश्नोत्तर अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८६ को Worksheet तयार गरी पहिला मौखिक रूपमा घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् । त्यसपछि खाली ठाउँ भर्न लगाउनुहोस् । शब्दमा व्यक्त गर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः ७−५= २ लाई ७ बाट ५ घटाउँदा २ बाँकी रहन्छ ।

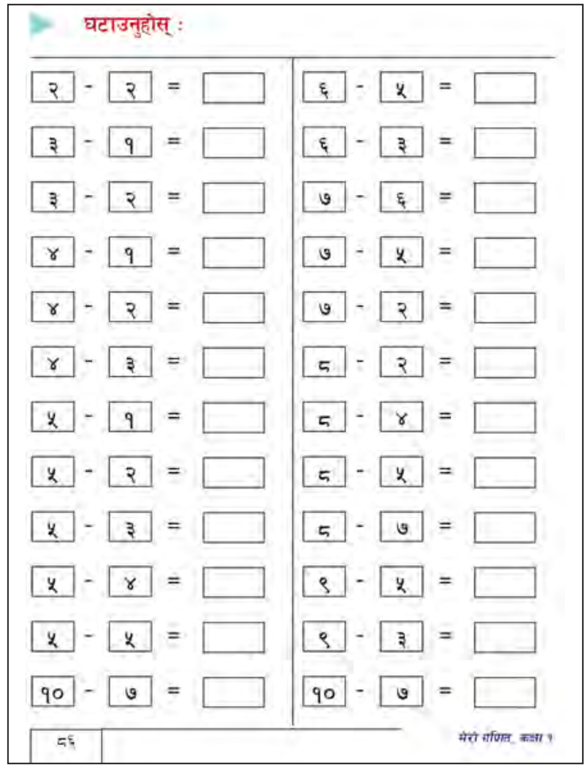

घटाउनुहोस् :

२ - २ = ☐	६ - ५ = ☐
३ - १ = ☐	६ - ३ = ☐
३ - २ = ☐	७ - ६ = ☐
४ - १ = ☐	७ - ५ = ☐
४ - २ = ☐	७ - २ = ☐
४ - ३ = ☐	८ - २ = ☐
५ - १ = ☐	८ - ४ = ☐
५ - २ = ☐	८ - ५ = ☐
५ - ३ = ☐	८ - ७ = ☐
५ - ४ = ☐	९ - ५ = ☐
५ - ५ = ☐	९ - ३ = ☐
१० - ७ = ☐	१० - ७ = ☐

८६ मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले ठिक तरिकाले घटाएर खाली कोठामा सङ्ख्या राख्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- योगफल १० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न र १० सम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू, ० देखि ५ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, १० सम्मका सङ्ख्या पत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, गोजीतालिका आदि ।

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- बढीमा १० ओटा ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू वा कलमहरू वा कुनै ठोस वस्तुहरू हातमा लिई मौखिक रूपमा प्रश्न गर्दै घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जस्तैः ८ बाट कति घटाएमा ७ बाँकी रहन्छ ? कतिबाट ३ घटाए ० बाँकी हुन्छ ? जस्ता अभ्यास गराई पाठ्य- पुस्तकको खाली ठाउँ भर्ने क्रियाकलाप गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८७ को जस्तै worksheet फोटोकपी गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी तयार गर्नुहोस् ।
- घटाउँदा १ आउने बाटो पत्ता लगाई उपहार जित्नका लागि उत्प्रेरित गर्दै आवश्यक तरिका बताउनुहोस् ।
- छिटो जसले गर्छ उसलाई पुरस्कार दिने र अल्मलिने विद्यार्थीहरूलाई सहयोग गर्नुहोस् ।
- यसबाट सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गराउन सकिने छ ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले ठिक तरिकाले खाली ठाउँ भर्न सके ?

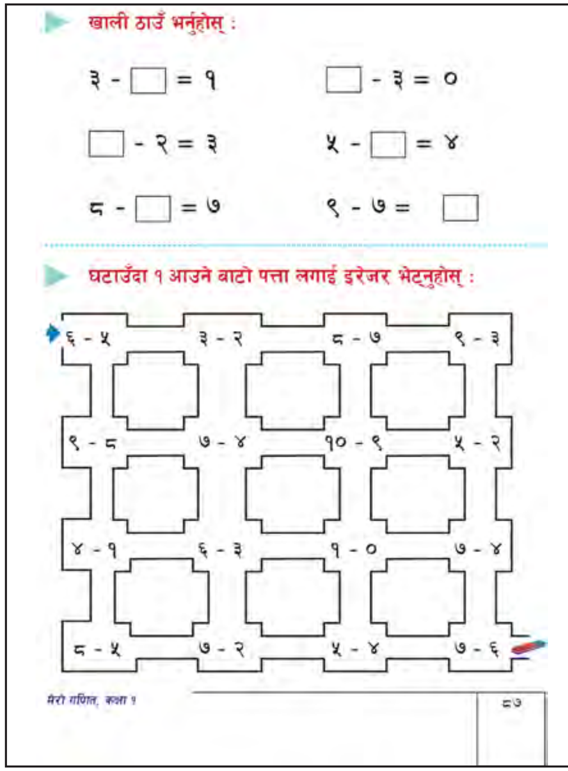
खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

३ - ☐ = १ ☐ - ३ = ०

☐ - २ = ३ ५ - ☐ = ४

८ - ☐ = ७ ९ - ७ = ☐

घटाउँदा १ आउने बाटो पत्ता लगाई इरेजर भेट्नुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ ८७

क्रियाकलाप : ३

- यस्तै किसिमका बाटो चिन्नेसम्बन्धी worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गरी थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले सही बाटो पहिचान गर्न सके नसकेको यकिन गर्नुहोस् ।

हिसाब गरौं :

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू ४ ओटादेखि बढीमा १०/१० ओटा वितरण गर्नुहोस् ।
- प्रत्येक विद्यार्थीलाई आफूसँग भएका ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरूलाई २ भागमा विभाजन गर्न लगाउनुहोस् । कति कतिओटा भाग लगाए सोध्ने र धेरैबाट थोरै घटाउन लगाउने र अर्को पटक २ भागलाई जोड्न लगाई योगफल र फरक कति आयो सोध्नुहोस् ।
- कति कति जोडेको र कतिबाट कति घटाएको हो ? भनी पालैपालो सोध्नुहोस् ।

  जस्तै: ५ + ४+ ९ र ५ – ४= १
- यसरी समूहबाट झिक्ने र पुनः त्यही राख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- उक्त नतिजालाई ठाडो र तेर्सो रूपमा कापीमा लेखी जोड्न र घटाउन लगाउनुहोस् ।

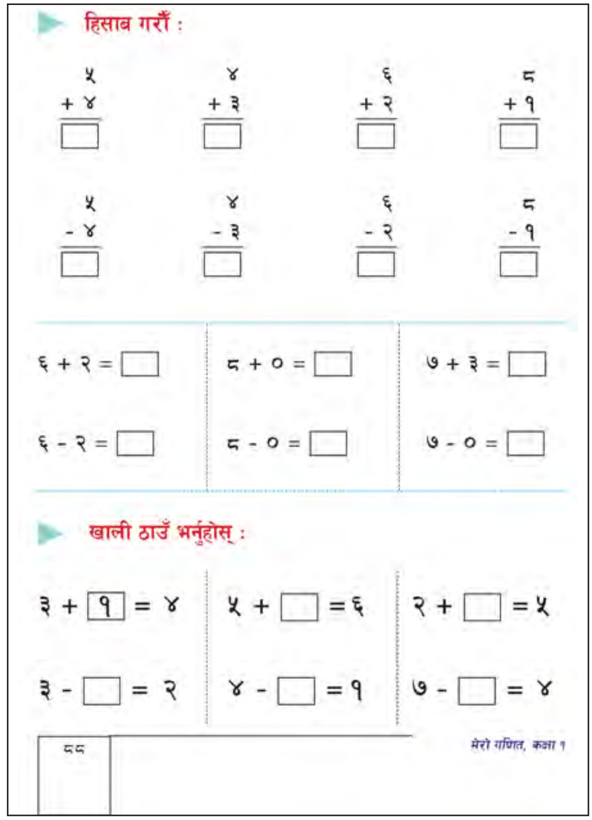
हिसाब गरौं :

५ + ४ = ☐ ; ४ + ३ = ☐ ; ६ + २ = ☐ ; ८ + १ = ☐

५ - ४ = ☐ ; ४ - ३ = ☐ ; ६ - २ = ☐ ; ८ - १ = ☐

६ + २ = ☐ ; ८ + ० = ☐ ; ७ + ३ = ☐

६ - २ = ☐ ; ८ - ० = ☐ ; ७ - ० = ☐

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

३ + 1 = ४ ; ५ + ☐ = ६ ; २ + ☐ = ५

३ - ☐ = २ ; ४ - ☐ = १ ; ७ - ☐ = ४

८८ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८८ को जस्तै **worksheet** प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी तयार गर्नुहोस् ।
- २ ओटा सङ्ख्याको जोड र घटाउ गरी खाली ठाउँ भर्न लगाउनुहोस् र सहयोग गर्नुहोस् ।

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ६

- विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो विद्यालय र घरमा प्रयोग गरिने सामान्य जोड र घटाउका व्यावहारिक समस्याहरू शाब्दिक रूपमा वा मौखिक रूपमा छलफल गराई गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ती हिसाब कापीमा गर्न लगाई सहयोग गर्नुहोस् । जस्तैः तपाईंसँग ३ ओटा कापी छन् । आमाले २ ओटा किनेर दिनुभयो । अब जम्मा कतिओटा कापी भए ?

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले योगफल १० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न र १० सम्मका दुईओटा सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्न सके ?

हिसाब गरौं :

क्रियाकलाप : ७

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ८९ को व्यावहारिक समस्याहरू विद्यार्थीहरूलाई छलफल गराई जोड्ने वा घटाउने के गर्ने हो सोध्नुहोस् र स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- ती समस्यालाई गणितीय वाक्यमा खाली कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- चिह्नअनुसार हिसाब गराउने र शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै ती शाब्दिक समस्यालाई गणितीय वाक्यमा लेखेर हिसाब गर्न सके ?

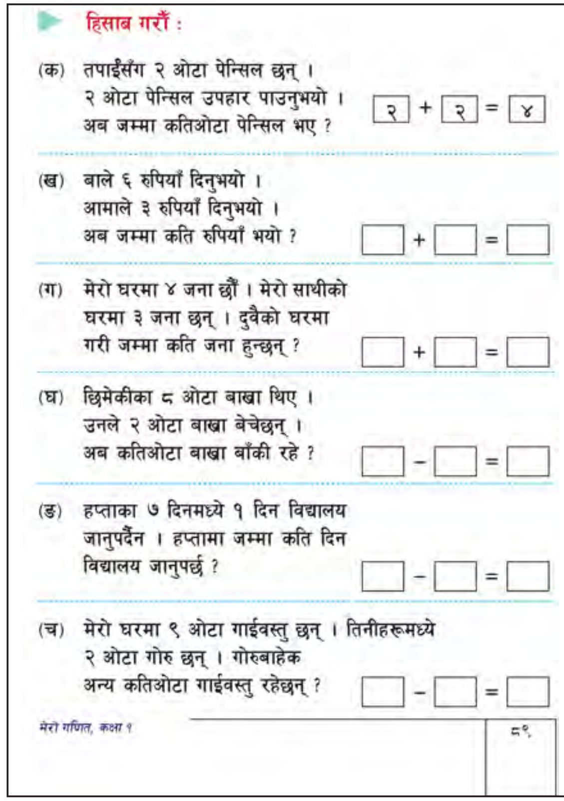

हिसाब गरौं :

(क) तपाईंसँग २ ओटा पेन्सिल छन् ।
२ ओटा पेन्सिल उपहार पाउनुभयो ।
अब जम्मा कतिओटा पेन्सिल भए ? [२] + [२] = [४]

(ख) बाले ६ रुपियाँ दिनुभयो ।
आमाले ३ रुपियाँ दिनुभयो ।
अब जम्मा कति रुपियाँ भयो ? [ ] + [ ] = [ ]

(ग) मेरो घरमा ४ जना छौं । मेरो साथीको घरमा ३ जना छन् । दुवैको घरमा गरी जम्मा कति जना हुन्छन् ? [ ] + [ ] = [ ]

(घ) छिमेकीका ८ ओटा बाखा थिए ।
उनले २ ओटा बाखा बेचेछन् ।
अब कतिओटा बाखा बाँकी रहे ? [ ] - [ ] = [ ]

(ङ) हप्ताका ७ दिनमध्ये १ दिन विद्यालय जानुपर्दैन । हप्तामा जम्मा कति दिन विद्यालय जानुपर्छ ? [ ] - [ ] = [ ]

(च) मेरो घरमा ९ ओटा गाईवस्तु छन् । तिनीहरूमध्ये २ ओटा गोरु छन् । गोरुबाहेक अन्य कतिओटा गाईवस्तु रहेछन् ? [ ] - [ ] = [ ]

मेरो गणित, कक्षा १ ८९

परियोजना कार्य

–	0	१	२	३	४	५	६	७	८	९
९										
८										
७										
६										
५										
४										
३										
२										
१										
0										

ठोस वस्तु वा धर्का तानेर माथिको घटाउ तालिका पूरा गनुहोस् ।

शिक्षकले यस्तै worksheet तयार गरी आवश्यक निर्देशनसहित घरमा सो कार्य गराउन अभिभावकलाई समेत जानकारी दिनुहोस् ।

सातौँ पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- धेरै र थोरै छुट्याउन ।
- दशसम्मका क्रमैसँग आउने सङ्ख्या पहिचान गर्न ।
- ठाडो वा तेर्सोमा राखेर योगफल १० सम्म आउने जोड गर्न ।
- योगफल १० सम्म आउने बाटो पत्ता लगाउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पेन्सिल, कटर, फोटोकपी पेपर, पोर्टफोलियो, अभिलेख पुस्तिका

हेरौँ, मैले कति सिकेँ ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीको सहज बसाइ व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी हेरौँ, मैले कति सिकेँ ? पेज ९० र ९१ को फोटोकपी तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् ।
- तोकिएको सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुनेगरी यस्तै अन्य प्रश्नपत्र बनाएर पनि अभ्यास गराउनुहोस् ।
- आवश्यक निर्देशन सहित ती क्रियाकलापहरू गराइ परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनको रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सके ? लेखाजोखा गरी आवश्यक पृष्ठपोषणसहित सिकाइ कमजोर भएका विद्यार्थीका लागि उपचारात्मक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुहोस् ।

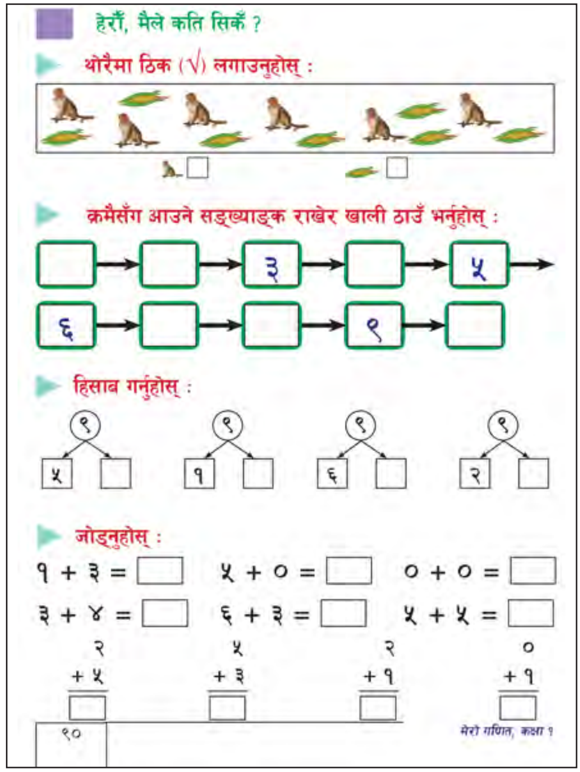
हेरौँ, मैले कति सिकेँ ?

थोरैमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रमैसँग आउने सङ्ख्याङ्क राखेर खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

☐ → ☐ → ३ → ☐ → ५ →

६ → ☐ → ☐ → ९ → ☐

हिसाब गर्नुहोस् :

(९) → ५, ☐ (९) → १, ☐ (९) → ६, ☐ (९) → २, ☐

जोड्नुहोस् :

१ + ३ = ☐ ५ + ० = ☐ ० + ० = ☐

३ + ४ = ☐ ६ + ३ = ☐ ५ + ५ = ☐

२ + ५ = ☐ ५ + ३ = ☐ २ + १ = ☐ ० + १ = ☐

९०

मेरो गणित, कक्षा १

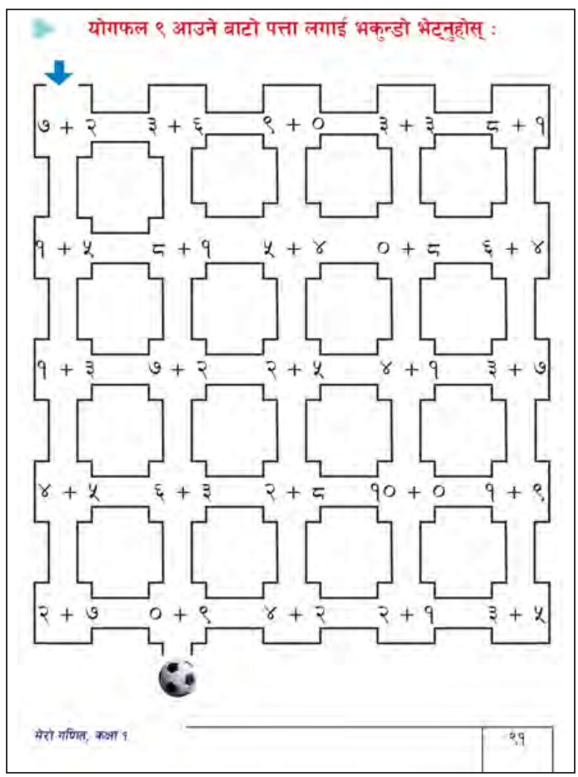
योगफल ९ आउने बाटो पत्ता लगाई भकुन्डो भेट्नुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ ९१

आठौं पिरियड : 8th period

सिकाइ उपलब्धि
(Learning outcome)

- तेर्सो र ठाडोमा राखेर १० भन्दा साना १ अङ्कको सङ्ख्याका घटाउ गर्न ।
- जोड र घटाउका साधारण शाब्दिक समस्यालाई गणितीय रूपमा लेखी हिसाब गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पेन्सिल, कटर, फोटोकपी पेपर, पोर्टफोलियो, अभिलेख पुस्तिका

हेरौं, मैले कति सिकेँ ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीको सहज बसाइ व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी हेरौं, मैले कति सिकेँ ? पेज न. ९२ को फोटोकपी तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको प्रयोग पनि गराउन सकिने छ ।
- तोकिएको सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुनेगरी यस्तै अन्य प्रश्नपत्र बनाएर पनि प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

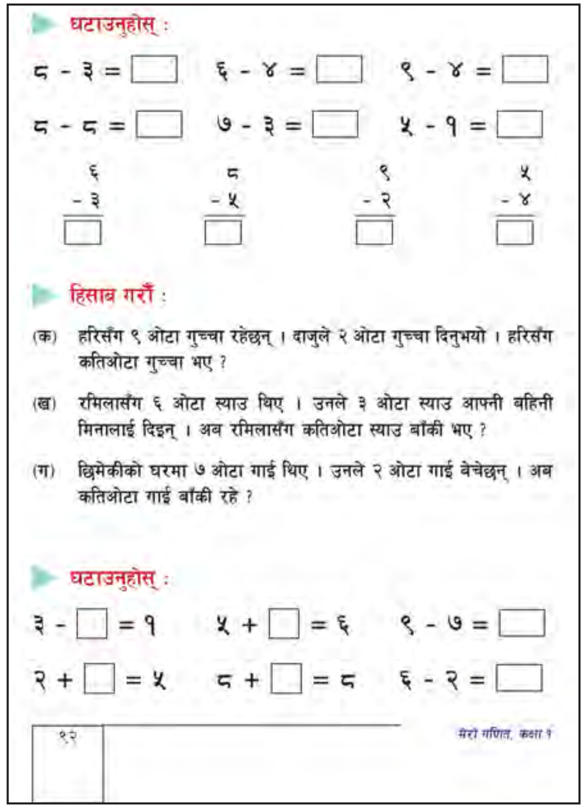

घटाउनुहोस् :

८ - ३ = □ ६ - ४ = □ ९ - ४ = □

८ - ८ = □ ७ - ३ = □ ५ - १ = □

६	८	९	५
- ३	- ५	- २	- ४
□	□	□	□

हिसाब गरौं :

(क) हरिसँग ९ ओटा गुच्चा रहेछन् । दाजुले २ ओटा गुच्चा दिनुभयो । हरिसँग कतिओटा गुच्चा भए ?

(ख) रमिलासँग ६ ओटा स्याउ थिए । उनले ३ ओटा स्याउ आफ्नी बहिनी मिनालाई दिइन् । अब रमिलासँग कतिओटा स्याउ बाँकी भए ?

(ग) छिमेकीको घरमा ७ ओटा गाई थिए । उनले २ ओटा गाई बेचेछन् । अब कतिओटा गाई बाँकी रहे ?

घटाउनुहोस् :

३ - □ = १ ५ + □ = ६ ९ - ७ = □

२ + □ = ५ ८ + □ = ८ ६ - २ = □

९२ मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्याथीले तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सके ? लेखाजोखा गरी आवश्यक पृष्ठपोषणसहित कमजोर विद्यार्थीका लागि उपचारात्मक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुहोस् ।

पाठ ९

११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरू

(क) परिचय (Introduction)

"म र मेरो परिवार" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठ ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्ने अङ्क चिन्ने, पढ्ने र सङ्ख्याङ्कहरू लेख्ने विषयवस्तुमा आधारित छ । यसमा अगिल्लो पाठमा छलफल भइसकेका १ देखि १० सम्मका गन्तीलाई आधार मानी १० का समूहहरू बनाउने, ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरूबिच तुलना गर्ने, सानो, ठुलो सङ्ख्या छुट्याउने, अगाडि पछाडि आउने सङ्ख्या पत्ता लगाउने जस्ता क्रियाकलापहरू गरी ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न लगाउने कार्य गरिने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा ११ देखि २० सम्मका अङ्कहरू गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सहकार्य सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	दशको समूह बनाउने र ११ देखि २० सम्म गन्ती गर्ने	१	९३, ९४
२.	दशको समूह बनाई ११ देखि २० सम्म लेख्ने	१	९५, ९६
३.	सङ्ख्याहरू चिनौँ र लेखौँ (सङ्ख्या रेखासहित)	१	९७
४.	सङ्ख्या लेखौँ ११, १२,१३, १४,१५,१६	१	९८, ९९
५.	सङ्ख्या लेखौँ १७,१८,१९,२०	१	१००, १०१
६.	अगाडि, पछाडि, बिच, सानो र ठुलो	१	१०२, १०३, १०४

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. ११ देखि २० सम्मका गन्ती सिकाउँदा १ देखि १० सम्मका सङ्ख्या गन्तीलाई आधार मानी १० का एउटा समुह बनाउने र त्यसमा क्रमशः १ थप्दा वा मिसाउँदा ११, २ थप्दा वा मिसाउँदा १२ गर्दै ९ थप्दा वा मिसाउँदा १९ हुन्छ भन्ने कुराको सिकाइ गर्नुका साथै २० भनेको दुईओटा १० को समूह वा १९ मा १ थपेर वा मिसाएर २० भएको सन्दर्भलाई जोडेर सिकाउनुपर्दछ ।

२. विद्यार्थीहरूलाई १ दश र १ एक बराबर ११, १ दश र २ एक भनेको १२ गर्दै २ दशलाई २० भन्ने र लेख्ने अभ्यास गराउनुपर्दछ ।

३. आफ्ना शरीरका अङ्गहरू जस्तै : औँलाहरू, परिवारका सदस्यहरू तथा आफ्नो वरपरका अन्य स्थानीय सामग्रीको गन्ती गरी २० को गणना गर्न लगाउन सकिन्छ ।

४. अङ्ग्रेजी तथा नेपाली वर्णमालाका अक्षरहरूको २० सम्मका गन्ती गर्न लगाउन सकिन्छ ।

५ शिक्षक शैक्षणिक सामग्री पहिले नै तयार गर्नुपर्ने कुरामा सजग रहनु पर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि
(Learning outcome)

- ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्यालाई दशको समूहमा गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- दश आधारपत्तीहरू वा ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू

१० को समूह बनाऔं :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई दुई दुई जनाको जोडीमा विभाजन गर्नुहोस् ।
- दुवै जनालाई केही (१० देखि २० ओटासम्म) सिन्काहरू दिनुहोस् ।
- अब दुवै जनालाई दशओटा बराबर एक मुठा बनाउन लगाउनुहोस् ।
- प्रत्येकसँग कतिओटा दशका मुठा र कतिओटा खुला सिन्का भए भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थीबाट आशातीत प्रतिक्रिया: १० को एक मुठा र एउटा, एक मुठा र २ ओटा

मूल्याङ्कन

विद्यार्थीले दशको समूह बनाउन सके नसकेको अवलोकन गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ९३ मा देखाइएका चित्रहरू गनेर उदाहरणमा दिए जस्तै १० को समूह बनाउन लगाउनुहोस् र दशको समूह बनाउन सके नसकेको वा दश बन्न नसकेका सङ्ख्याहरू भन्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- अब १० को एक मुठालाई १ दश र १ खुला सिन्कालाई १ एक भनी बताउनुहोस् र विद्यार्थीलाई १० को एक

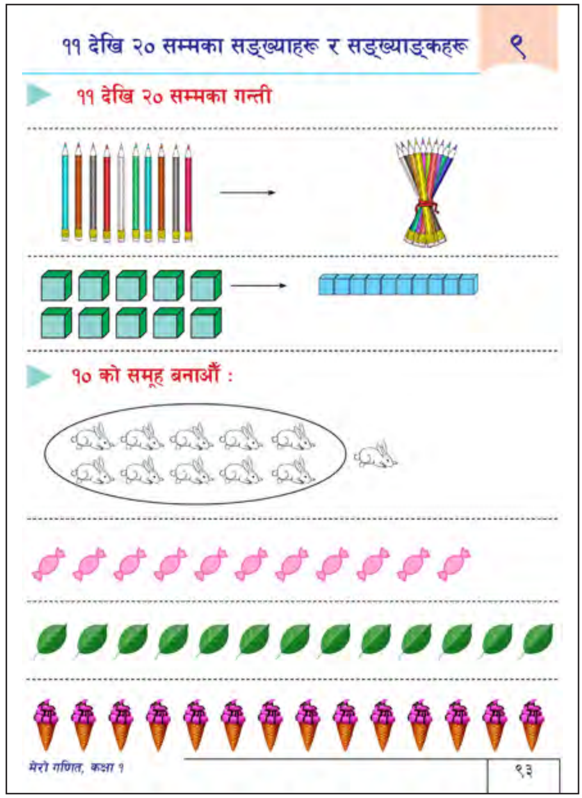
११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरू र सङ्ख्याङ्कहरू ९
११ देखि २० सम्मका गन्ती
१० को समूह बनाऔं :
मेरो गणित, कक्षा १ ९३

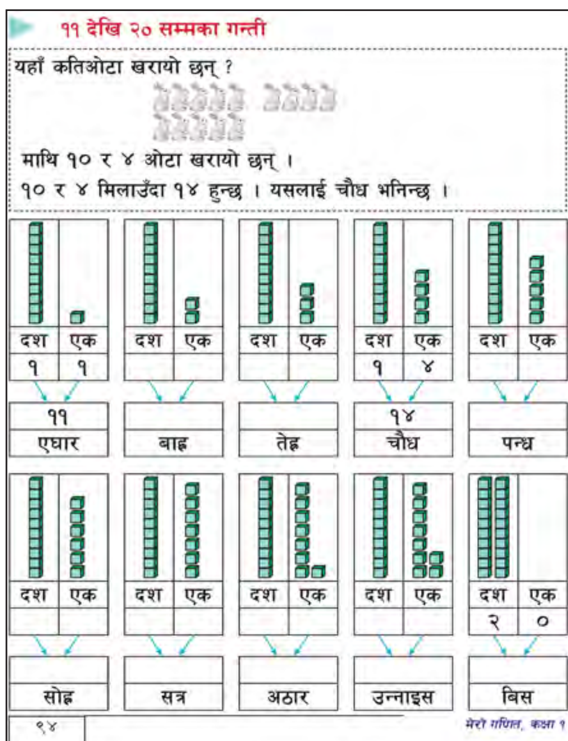
११ देखि २० सम्मका गन्ती
यहाँ कतिओटा खरायो छन् ?
माथि १० र ४ ओटा खरायो छन् ।
१० र ४ मिलाउँदा १४ हुन्छ । यसलाई चौध भनिन्छ ।

दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक
१	१					१	४		
११ एघार		बाह्र		तेह्र		१४ चौध		पन्ध्र	

दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक
								२	०
सोह्र		सत्र		अठार		उन्नाइस		बिस	

९४ मेरो गणित, कक्षा १

मुठा र क्रमशः एउटा, दुईओटा....... खुला सिन्काहरू देखाउदै कति हो भनी प्रश्न गरी दश र एक भनी अभ्यास गराउनुहोस् ।

- अब १ दश र १ एक बराबर ११ हुने बताउनुहोस्
- त्यसै गरी १ दश र २ एक बराबर १२, १ दश र ३ एक बराबर १३ गर्दै २० सम्म गन्ती गर्न सिकाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ९४ छलफलका लागि दश आधा पत्तीहरू देखाई दशको समूह र एकको सङ्ख्या भन्ने अभ्यास गराउनुहोस् । त्यसपछि उदाहरणमा दिइएअनुसार लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले गनेर दशसँग मिलाएर लेख्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- दश आधारपत्तीहरू वा ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू

गन्ती गरेर लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई जोडीमा १ देखि १५ सम्मका दश आधारपत्तीहरू दिई गन्ती गरेर एक अर्कालाई सुनाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- जोडीमा भएको छलफलको अवलोकन गर्नुहोस् । यदि जोडीमा दुवै जनालाई गन्तीमा समस्या भएमा सहयोग गर्नुहोस् । यदि एकलाई समस्या भएमा साथीमा एक अर्कालाई सहयोग गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ९५ मा दिइएका ब्लकका सङ्ख्याहरू गन्ती गरी उदाहरणमा दिइए जस्तै गरी कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- गन्ती गरेर कोठामा लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा हेरेर आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् । विद्यार्थी कार्यको अभिलेख राख्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पहिलो क्रियाकलापमा जस्तै अब १ देखि २० सम्म ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू कक्षाकोठा अगाडिको टेबुलमा राख्नुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई पालैपालो अगाडि बोलाएर गन्ती गरी साथीलाई सुनाउन लगाउनुहोस् ।
- सबैलाई अगाडि आई गन्ती गर्ने अवसर दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न.९५ मा दिइएका ब्लकका सङ्ख्याहरू गन्ती गरी उदाहरणमा दिइए

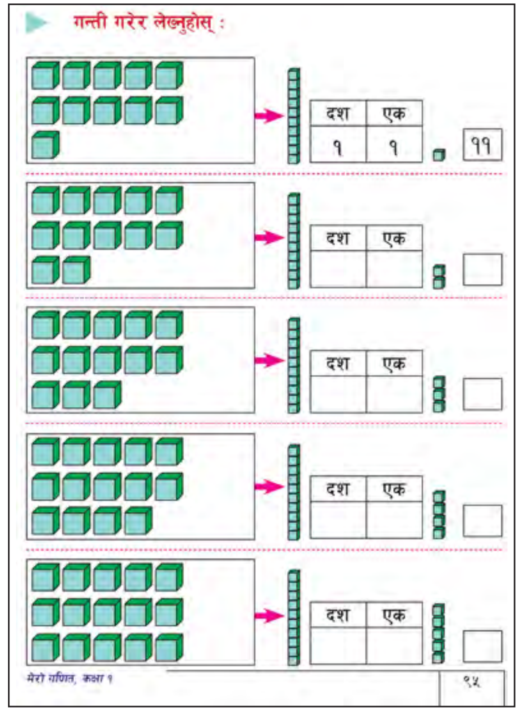

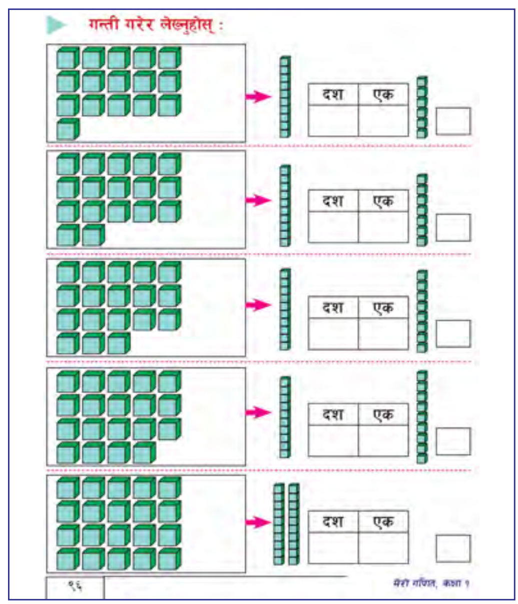

जस्तै गरी कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- गन्ती गरेर कोठामा लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा हेरेर आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् । विद्यार्थीका कार्यको अभिलेख पनि राख्नुहोस् ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्यालाई दशमा थपिएको आधारमा गन्ती गर्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती

☐ मा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई चउरमा लानुहोस् र एउटा विद्यार्थीलाई १० जना साथीको एक समूह बनाउन लगाउनुहोस् ।
- अब बाँकी विद्यार्थीमध्ये एक जनालाई त्यो समूहमा जान भन्नुहोस् ? यसरी दशमा एक जना थपिदा वा मिसिदा कति भयो ? भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यस्तै गरी अरू पनि थप्दै सोध्दै जानुहोस् । यसप्रकार क्रमशः १ दशमा १ एक थपेमा ११, १ दशमा दुई थपेमा १२.........हुने बताउनुहोस् ।
- थप अभ्यासका लागि दश आधारपत्तीहरू वा सिन्काहरू वा पेन्सिलहरूको प्रयोग गरी दशको समूह र त्यसमा थप गर्दै ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- माथिको छलफलका आधारमा पाठ्य तथा कार्यपुस्तकका पेज न. ९७ को कोठामा सङ्ख्या भर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- एउटा लामो डोरीमा २, २ फिटको फरकमा गाठो बनाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई बाहिर लानुहोस् प्रत्येक गाठोमा समातेर उभ्याउनुहोस् ।
- अब सुरुको गाठोलाई ० र क्रमशः १, २, ३... २० सम्म गन्न र भन्न लगाउनुहोस् ।
- ५ र ८ का बिचमा कुन कुन अङ्क पर्छ ? १२ भन्दा ३ पछि कुन आउँछ ? भनी प्रश्नोत्तर गरी छलफल गर्नुहोस् ।
- सँगसँगै पुस्तकक पेज न. ९७ मा दिइएको सङ्ख्या रेखामा गन्ती गर्दै छलफल गर्नुहोस् ।

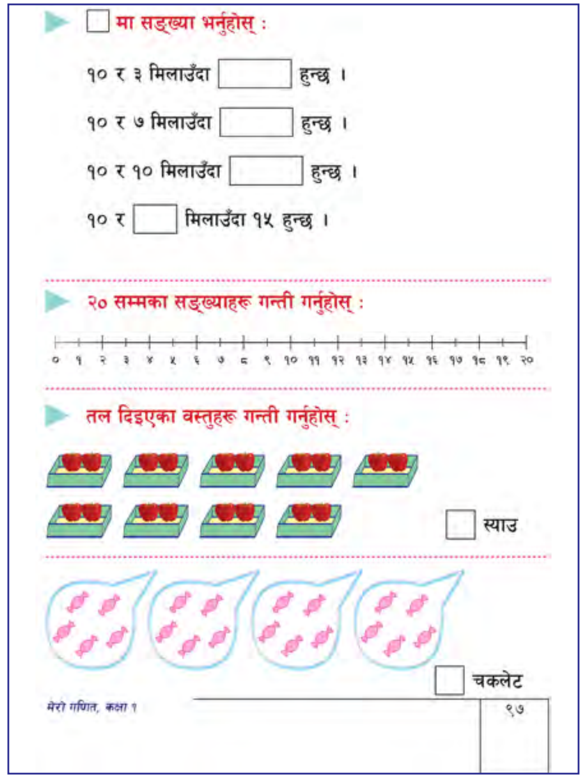
☐ मा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१० र ३ मिलाउँदा ☐ हुन्छ ।

१० र ७ मिलाउँदा ☐ हुन्छ ।

१० र १० मिलाउँदा ☐ हुन्छ ।

१० र ☐ मिलाउँदा १५ हुन्छ ।

२० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्नुहोस् :

० १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०

तल दिइएका वस्तुहरू गन्ती गर्नुहोस् :

☐ स्याउ

☐ चकलेट

मेरो गणित, कक्षा १

९७

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न.९७ मा दिइएका वस्तुका समूहका चित्रलाई एकपछि अर्को थपिँदै गएको छलफल गराउदै जम्मा वस्तुको सङ्ख्या गनेर कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले खाली कोठामा भर्न सके कि सकेनन् ?
- सङ्ख्या रेखामा अगाडि, पछाडि वा बीचका सङ्ख्या भन्न सके कि सकेनन् ?
- ठोस वस्तुहरू गनेर भन्न सके कि सकेनन् ?

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई आआफ्नो नाम अङ्ग्रेजीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- सबैलाई आफ्ना नाममा कतिओटा अङ्ग्रेजी अक्षर रहेछन् गन्न लगाउनुहोस् ।
- सबभन्दा थोरै अक्षरबाट क्रमशः धेरै अक्षर भएकालाई लाइनमा राख्नुहोस् र सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ११ देखि १६ सम्मका सङ्ख्याहरू क्रमैसँग भन्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- गन्न मिल्ने ठोस वस्तुहरू

तालिका पूरा गर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- ठोस वस्तुहरूबाट दशको एक मुठा र एउटा देखाएर कतिओटा भयो ? भनी सोध्नुहोस् र कापीमा लेखाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- ठोस वस्तुहरूबाट दशको एक मुठा र दुईओटा देखाएर कतिओटा भयो ? भनी सोध्नुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् ।
- सङ्ख्यालाई कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- यसैगरी क्रमशः सोहीअनुसार १२, १३, १४, १५, १६ पनि लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तिकाको पेज न. ९८ र ९९ मा ११, १२, १३, १४, १५, १६ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- लेख्न समस्या भएकालाई सहयोग गर्नुहोस् ।
- कापीमा पुनः लेखाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई बाहिर लैजानुहोस् र ५, ५ जनाको समुह बनाउनुहोस् ।
- केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू सङ्कलन गर्न लगाउनुहोस्
- सङ्कलन गरेका वस्तुहरू गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- साथीहरूलाई सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम कुन सामग्री सङ्कलन भएछ ? सुनाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा ११ देखि १६ सम्म क्रमैसँग भन्न र लेख्न सके ?

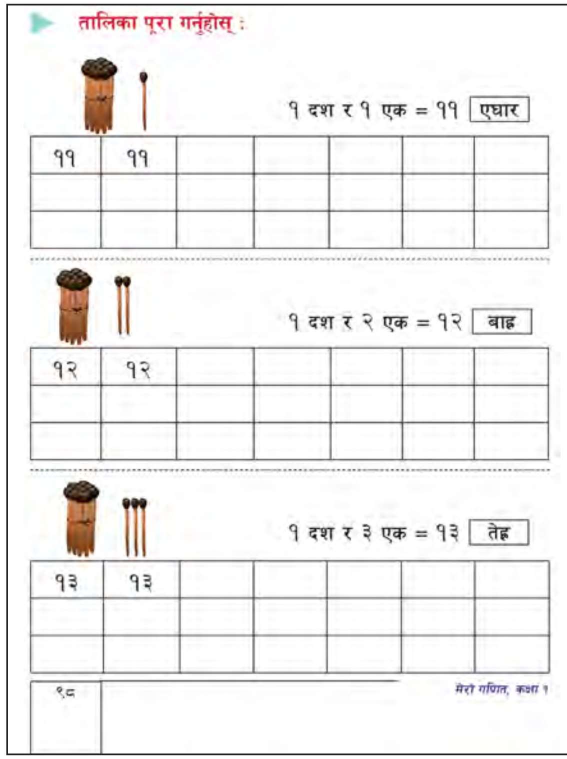
तालिका पूरा गर्नुहोस् :

१ दश र १ एक = ११ एघार

११	११					

१ दश र २ एक = १२ बाह्र

१२	१२					

१ दश र ३ एक = १३ तेह्र

१३	१३					

९८ मेरो गणित, कक्षा १

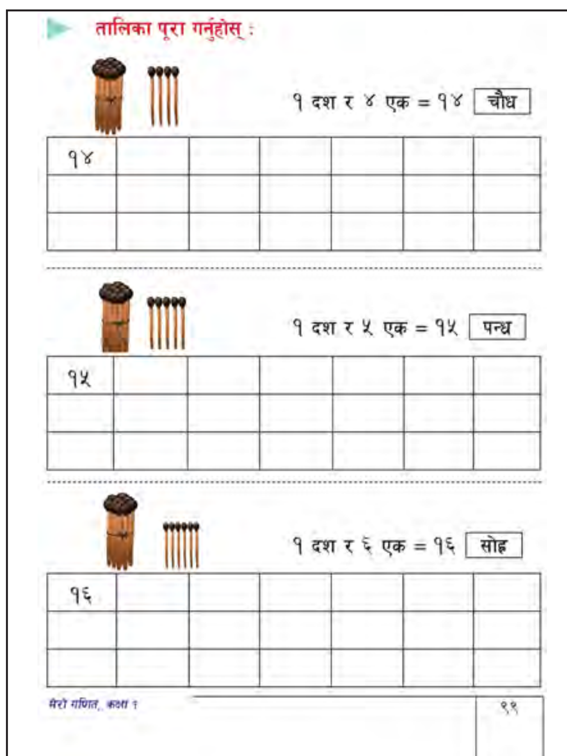
तालिका पूरा गर्नुहोस् :

१ दश र ४ एक = १४ चौध

१४						

१ दश र ५ एक = १५ पन्ध्र

१५						

१ दश र ६ एक = १६ सोह्र

१६						

मेरो गणित, कक्षा १ ९९

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १७ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरू क्रमैसँग भन्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- टुथ पिक्स

तालिका पूरा गर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- टुथ पिक्सका दशको एक मुठा र सातओटा देखाएर कतिओटा भयो ? भनी सोध्नुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् ।
- सङ्ख्यालाई कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- यसैगरी क्रमशः सोहीअनुसार १८ र १९ पनि लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- बिसओटा खुला सिन्काहरूलाई दश बराबर एक मुठा बनाउन भन्नुहोस् ।
- कतिओटा दशका मुठा भए सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रियाः दुईओटा दशका मुठा भए
- दशको दुई मुठा भनेको दुई दश बराबर २० वा १९ मा १ थपिँदा २० भनी भन्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०० र १०१ मा १७, १८ ,१९, २० लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले worksheet मा १७, १८, १९, र २० चिन्न भन्न र लेख्न सके नसकेको यकिन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

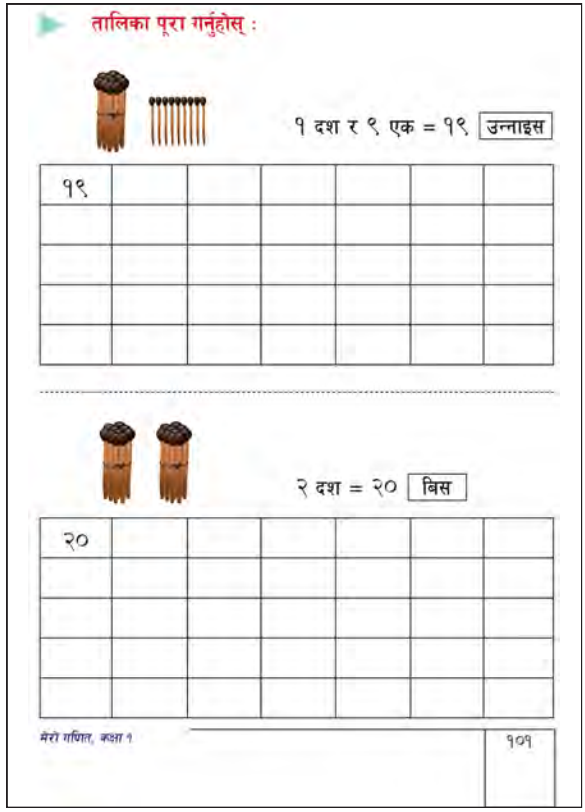

तालिका पूरा गर्नुहोस् :

१ दश र ९ एक = १९ उन्नाइस

१९						

२ दश = २० बिस

२०						

मेरो गणित, कक्षा १ १०१

क्रियाकलाप : ४

- कक्षामा भएका विद्यार्थी सङ्ख्याअनुसार प्रत्येक विद्यार्थीलाई १ देखि २० सम्म लेखिएका एक/एकओटा सङ्ख्यापत्तीहरू दिनुहोस् ।
- अब शिक्षकले क्रमशः एकपछि अर्को गर्दै सङ्ख्या भन्नुहोस् र सङ्ख्या परेको विद्यार्थीलाई सङ्ख्यापत्ती देखाई उभिन भन्नुहोस् ।
- भनीएअनुसार सही सङ्ख्यापत्ती देखाउन सके नसकेको हेर्नुहोस् । यसै गरी बारम्बार अभ्यास गराउनुहोस् ।

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ११ देखि २०सम्मका सङ्ख्याङ्कहरू तुलना गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्क चार्ट

ठिक अगाडिर पछाडि के आउँछ :

क्रियाकलाप : १

- सबै विद्यार्थीलाई अब एकै पटक सङ्ख्या रेखामा गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- सङ्ख्या रेखा देखाउँदै १२ का ठिक अगाडि के आउँछ ? भनी सोध्नुहोस् । त्यस्तै अरू प्रश्न पनि सोध्नुहोस् ।
- ११ को ठिक पछाडि के आउँछ ? त्यस्तै १४ को पछाडि के आउँछ ? जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०२ मा ठिक अगाडि र पछाडि आउने सङ्ख्या लेख्न लगाउनुहोस् ।

सानो र ठुलो सङ्ख्यालाई ○ लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०२ मा सानो र ठुलोमा चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई सानो र ठुलो चिन्न कठिनाइ भएमा सङ्ख्या रेखा देखाई स्पष्ट पार्नुहोस् ।

खाली ठाउँमा भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०३ मा दिइएको अगाडि पछाडि बिचमा खाली छोडिएको कोठामा मिल्ने सङ्ख्या भर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले सङ्ख्याका अगाडि र पछाडि आउने सङ्ख्या भन्न र लेख्न सके वा सकेनन् ?

ठिक अगाडि के आउँछ ?

१४	१५		१२		१८
	११		१७		२०

ठिक पछाडि के आउँछ ?

११		१३		१५	
१७		१४		१८	

सानो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

१७	१८	१४	१५	१५	१६
२०	१९	१८	१७	१२	११

ठूलो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

९	१९	८	१२	७	१७
११	१५	९	१४	१०	१८

१०२ मेरो गणित, कक्षा १

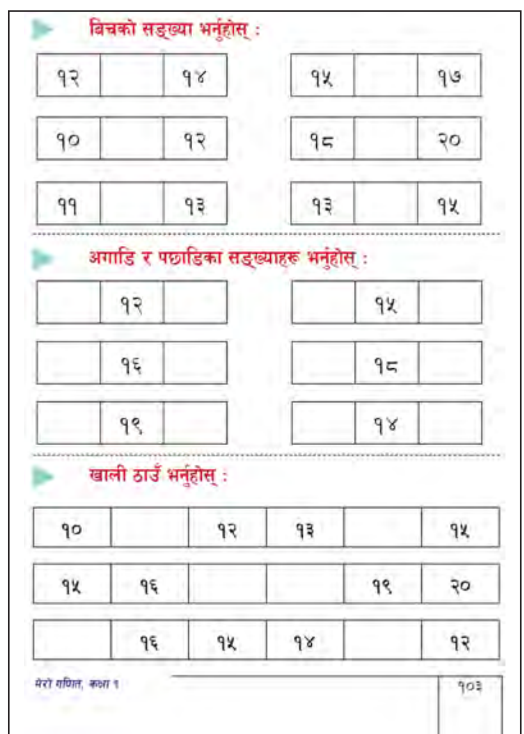

बिचको सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१२		१४	१५		१७
१०		१२	१८		२०
११		१३	१३		१५

अगाडि र पछाडिका सङ्ख्याहरू भर्नुहोस् :

	१२			१५	
	१६			१८	
	१९			१४	

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१०		१२	१३		१५
१५	१६			१९	२०
	१६	१५	१४		१२

मेरो गणित, कक्षा १ १०३

सबभन्दा सानो सङ्ख्यालाई ○ लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०४ मा सबभन्दा सानोमा चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।
- सिकाइमा समस्या भएकालाई सहयोग गर्नुहोस् । यदि विद्यार्थीले सकेनन् भने उनीहरूलाई गन्तीमा कुन सङ्ख्या पहिला आउँछ ? भनी सोध्नुहोस् र गन्न पनि लगाउनुहोस् ।

सबभन्दा ठुलो सङ्ख्यालाई ○ लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ६

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०४ मा सबभन्दा ठुलोमा ○ चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीले ठुलो चिन्न नसकेमा सबभन्दा पछि कुन आउँछ भनी सोधेर चिह्न लगाउन सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले सानो र ठुलो छुटयाउन सके कि सकेनन् ?
- अगाडि आउने सङ्ख्या सानो कि ठुलो हो ?

सबैभन्दा सानो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

१२	१३	(११)	१४	१३	१६
१४	१३	१२	१३	१७	१९
११	१७	१८	१९	२०	१३
१५	१४	१७	१०	१८	१९

सबैभन्दा ठुलो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

१२	१३	१४	१४	११	१७
१३	१५	१२	१९	१५	१४
१८	१६	१४	१६	२०	१४
१४	१६	११	१२	१५	१९

१०४ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ७

- तलका जस्ता प्रश्नहरू बनाई थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

खाली ठाउँमा मिल्ने सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१. १३ ..... १५ ...... १७ ....१८ ......१९

२. १७.......१५ ....१३..........११........९

सबभन्दा सानोमा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

१. १२ ११ १५ १३

२. १६ १९ १४ १०

सबभन्दा ठुलोमा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

१. ८ १४ १६ १९

२. १६ १२ १३ ११

पाठ १०

योगफल २० सम्म आउने जोड

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो समुदाय र हाम्रो विद्यालय" यी विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा योगफल २० सम्म आउने जोड विषयवस्तुमा आधारित छ । यसमा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी योगफल २० सम्म आउने दुईओटा र तीनओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्ने अभ्यास गराइने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- योगफल २० सम्म आउने बढीमा तीनओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सहकार्य सिप (S1.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	१० र १ अङ्कको सङ्ख्याको जोड	१	१०५
२.	ठोस वस्तुको प्रयोग नगरी योगफल २० सम्म आउने र दुई अङ्कको सङ्ख्या र १ अङ्कको सङ्ख्याको जोड	१	१०६
३.	योगफल २० सम्म आउने १ अङ्कको ३ ओटा सङ्ख्याको जोड	१	१०७
४.	शाब्दिक समस्यामा २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोड गर्ने	१	१०८
५.	२ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोड गर्ने	१	१०९
६.	कोठा गनेर योगफल २० सम्म आउने १ अङ्कको २ ओटा सङ्ख्याको जोड	१	११०
७.	२ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोडेर हिसाब गर्ने	१	१११
८.	तेर्सो र ठाडो जोड	१	११२, ११३
९.	थप्नुपर्ने सङ्ख्या पत्ता लगाउने	१	११४

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो समुदाय, विद्यालयमा र वरपर पाइने विभिन्न ठोस वस्तुहरू अवलोकन गराई जोड गर्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

२. सोचाइ सिपअन्तर्गत प्रयोग सिप प्राप्तिमा जोड दिनुपर्छ । विद्यार्थीहरूलाई ठोस, चित्र र सङ्केत चरण प्रयोग गरी जोड सिकाउनु पर्दछ ।

३. आफ्नो वरिपरिका अन्य स्थानीय सामग्री, फलफूल, चित्रहरूका उदाहरणबाट बालबालिकाहरूमा धारणा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । चित्रहरू र सोको सङ्ख्यालाई अङ्कसँग सम्बन्ध स्थापित गराई जोड चिह्नको प्रयोग गरी जोडको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

४. वस्तुहरूलाई एकै ठाउँमा मिसाउँदा, वस्तुको सङ्ख्या बढेमा, वस्तुहरूलाई थप्दा कति हुन्छ भन्ने जस्ता व्यावहारिक समस्या वा सोसम्बन्धी कथा बनाई गणितीय वाक्यलाई सँगसँगै लगेर जोड सिकाउनुपर्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्याङ्कहरू तुलना गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्क चार्ट

ठिक अगाडि र पछाडि के आउँछ ?

क्रियाकलाप : १

- सबै विद्यार्थीलाई एकै पटक सङ्ख्या रेखामा गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- सङ्ख्या रेखा देखाउँदै १२ का ठिक अगाडि के आउँछ ? भनी सोध्नुहोस् । त्यस्तै अरू प्रश्न पनि सोध्नुहोस् ।
- ११ को ठिक पछाडि के आउँछ ? त्यस्तै १४ को पछाडि के आउँछ ? जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रिया

१२, १५..... आदि, जोडेर बताउन सक्ने

मूल्याङ्कन

- कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले जोडेर बताउन सके ?

क्रियाकलाप : २

- विद्यालय र वरपरका ठोस वस्तुहरू देखाउँदै क्रियाकलाप १ को जस्तै अभ्यास बनाउनुहोस् ।
- कापीमा गणितीय वाक्यमा लेख्ने वा हिसाब बनाई जोडेर लेख्ने अभ्यास बनाउनुहोस् ।
- ईशानसँग १० ओटा पेन्सिलहरू छन् र सितासँग २ ओटा पेन्सिलहरू छन् । अब दुवै जनासँग भएका पेन्सिललाई एकै ठाउँमा राख्यौं भने कतिओटा पेन्सिल भए जस्ता व्यावहारिक शाब्दिक समस्या वा कथा बनाएर योगफल २० सम्म आउने दुई अङ्कको सङ्ख्या र एक अङ्कको सङ्ख्याको जोड गर्न लगाउनुहोस् ।

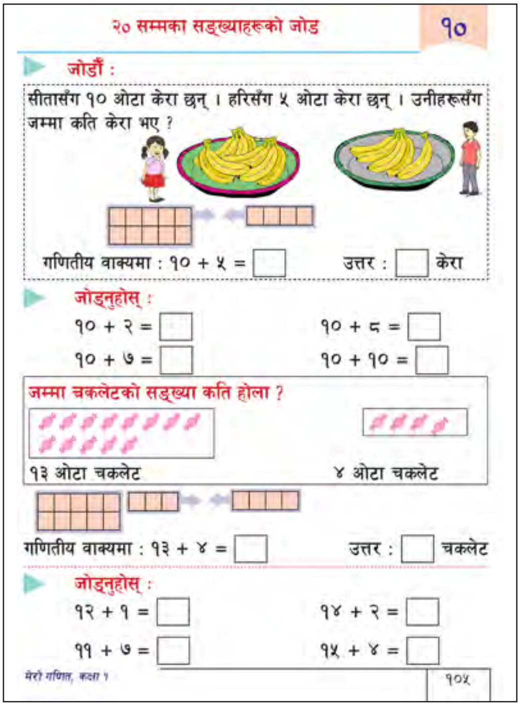

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०५ को चित्र अवलोकन गराउँदै ती वस्तुहरू कतिओटा छन् गनेर भन्न लगाउनुहोस् र गणितीय वाक्यमा लेख्नसमेत लगाउनुहोस् ।
- परिचित ठोस वस्तुको प्रयोग गरी वा सामग्रीको प्रयोग गरी जोड चिह्नको प्रयोग गरेर दिइएका जोडका हिसाब गर्न लगाई शिक्षकले पनि आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई ३ ओटा समूहमा बाँडी पालैपालो पहिलो समूहलाई १० देखि २० सम्मका कुनै एउटा सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- दोस्रो समूहलाई १ अङ्कको एउटा सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् र शिक्षकले ती सङ्ख्याहरू बोर्डमा टिपेर बिचमा जोड चिह्न राखेर तेस्रो समूहलाई जोड्दा कति भयो भनी प्रश्न गर्दै जोड्न लगाई शैक्षणिक पाटीमा लेखेर देखाइदिनुहोस् । जहाँ योगफल २० सम्म आउने गरी आउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यसरी पालैपालो सबै समूहलाई जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् । योगफल आउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

  विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिक्रियाः बढीमा २० सम्म योगफल आउने जोड गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई २ ओटा समूहमा बाँड्ने अनि पालैपालो पहिलो समूहलाई १० देखि २० सम्मका कुनै एउटा सङ्ख्या भन्न लगाउने र

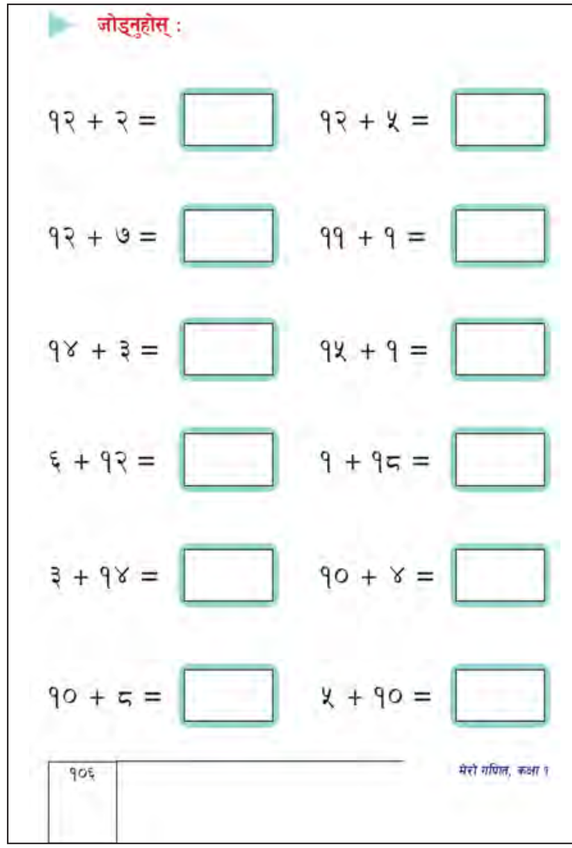

जोड्नुहोस् :

१२ + २ = □	१२ + ५ = □
१२ + ७ = □	११ + १ = □
१४ + ३ = □	१५ + १ = □
६ + १२ = □	१ + १८ = □
३ + १४ = □	१० + ४ = □
१० + ८ = □	५ + १० = □

१०६ मेरो गणित, कक्षा १

दोस्रो समूहलाई सो सङ्ख्यामा कति थप्दा २० आउँछ भनी प्रश्न गर्दै जोडेर २० बनाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

- यो कार्य पालैपालो दुवै समूहलाई गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०६ को worksheet छलफल गराउँदै जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र सहयोग गरी साथीको पनि सहयोग लिन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले ठोस वस्तुको प्रयोग नगरी योगफल २० सम्म आउने दुई अङ्कको सङ्ख्या र १ अङ्कको सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- योगफल २० सम्म आउने १ अङ्कको ३ ओटा सङ्ख्याको जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

हिसाब गर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई ४ ओटा समूहमा राखी पालैपालो तीनओटा समूहलाई ० देखि ९ सम्मका कुनै एउटा एउटा सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- शिक्षकले ती सङ्ख्याहरू पलैपालो बोर्डमा टिपेर बिचमा जोड चिह्न राखेर हिसाब बनाउनुहोस् ।
- चौथो समूहलाई जोड्दा कति भयो भनी प्रश्न गर्दै जोड्न लगाई शैक्षणिक पाटीमा लेखेर देखाइदिनुहोस् । जहाँ योगफल २० सम्म आउने गरी आउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यसरी पालैपालो सबै समूहलाई जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् । योगफल २० सम्म आउने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः ८+२+५ = १५

मूल्याङ्कन

- के सबैले योगफल २० सम्म आउने बढीमा तीनओटा सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- प्रत्येक विद्यार्थीलाई फरक फरक ३ ओटा १ अङ्कका सङ्ख्यापत्तीहरू दिनुहोस् र कुन कुन सङ्ख्याहरू परे ? साध्ने र जोडेर पालैपालो भन्ने अभ्यास गराउनुहोस्, जहाँ योगफल २० सम्म मात्र आउने हुनुपर्छ ।

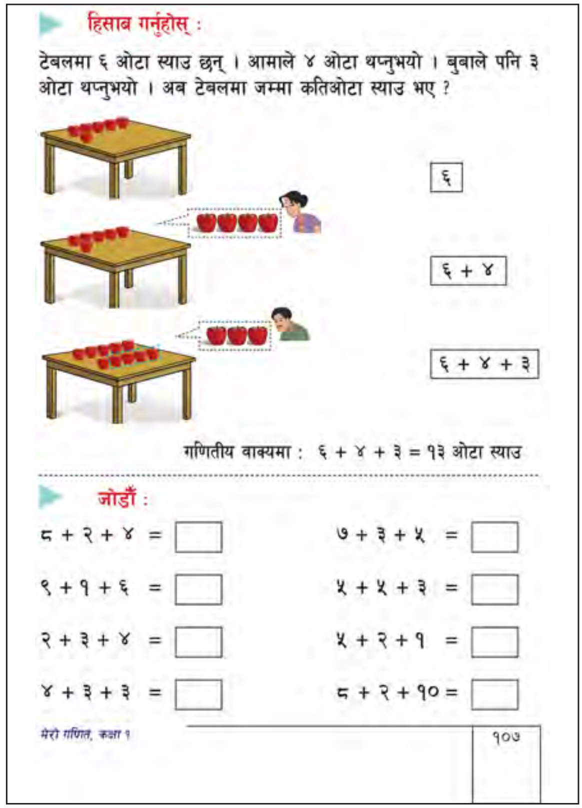

हिसाब गर्नुहोस् :

टेबलमा ६ ओटा स्याउ छन् । आमाले ४ ओटा थप्नुभयो । बुबाले पनि ३ ओटा थप्नुभयो । अब टेबलमा जम्मा कतिओटा स्याउ भए ?

६

६ + ४

६ + ४ + ३

गणितीय वाक्यमा : ६ + ४ + ३ = १३ ओटा स्याउ

जोडौँ :

८ + २ + ४ = ☐	७ + ३ + ५ = ☐
९ + १ + ६ = ☐	५ + ५ + ३ = ☐
२ + ३ + ४ = ☐	५ + २ + १ = ☐
४ + ३ + ३ = ☐	८ + २ + १० = ☐

मेरो गणित, कक्षा १   १०७

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०७ को जस्तै व्यावहारिक शाब्दिक समस्या बनाएर छलफल गराई जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।
- worksheet छलफल गराउँदै जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र शिक्षकले सहयोग गर्ने र साथीको पनि सहयोग लिन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले योगफल २० सम्म आउने १ अङ्कका ३ ओटा सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- शाब्दिक समस्यामा २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका, गोजीतालिका आदि ।

हिसाब गर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- अगिल्ला पाठमा ठोस वस्तु, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई तेर्सो रूपमा गरेका जोडको अभ्यास पुनरवलोकन तथा थप अभ्यास गराउनुहोस् ।
- त्यसमा २ ओटामध्ये एउटा सङ्ख्यालाई १० बनाएर जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् यस प्रक्रियामा उनीहरूलाई चित्र वा धर्काहरू प्रयोग गरी अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः कस्मीनासँग ८ ओटा केरा छन् । कुसुमसँग ६ ओटा केरा छन् । अब उनीहरूसँग जम्मा कतिओटा केरा भए ?

  ८+६ = ८+२+४ = १४ ओटा

क्रियाकलाप : २

- कोठा वा धर्का प्रयोग गरी १० बनाएर बाँकी रहेकालाई १० मा जोडेर अभ्यास गराउनुहोस् । जस्तैः ९+५=९+१+४=१०+४= १४ ओटा

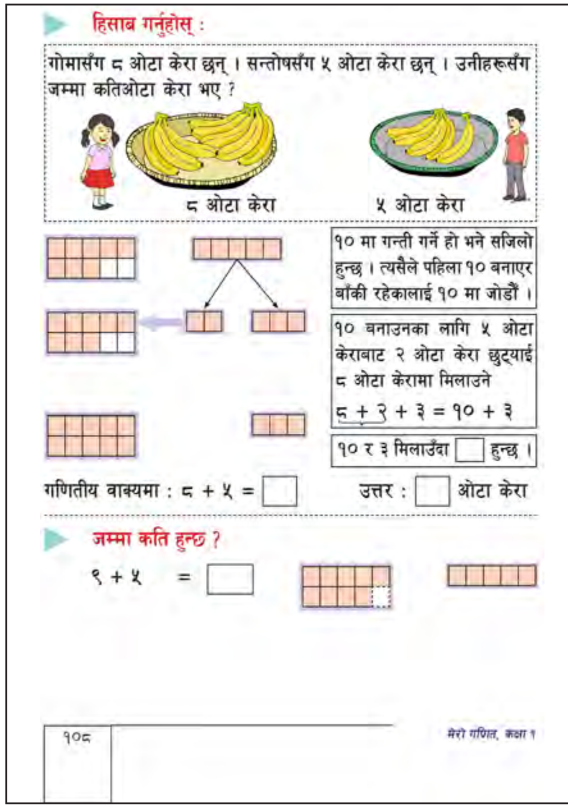
हिसाब गर्नुहोस् :

गोमासँग ८ ओटा केरा छन् । सन्तोषसँग ५ ओटा केरा छन् । उनीहरूसँग जम्मा कतिओटा केरा भए ?

८ ओटा केरा

५ ओटा केरा

१० मा गन्ती गर्ने हो भने सजिलो हुन्छ । त्यसैले पहिला १० बनाएर बाँकी रहेकालाई १० मा जोडौं ।

१० बनाउनका लागि ५ ओटा केराबाट २ ओटा केरा छुट्याई ८ ओटा केरामा मिलाउने

८ + २ + ३ = १० + ३

१० र ३ मिलाउँदा ☐ हुन्छ ।

गणितीय वाक्यमा : ८ + ५ = ☐ उत्तर : ☐ ओटा केरा

जम्मा कति हुन्छ ?

९ + ५ = ☐

१०८

मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०८ को जस्तै व्यावहारिक शाब्दिक समस्या बनाएर छलफल गराउनुहोस् र जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।
- कोठा वा धर्का प्रयोग गरी १० बनाएर बाँकी रहेकालाई १० मा जोडेर अभ्यास गराई कापीमा पनि लेख्न लगाई सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले शाब्दिक समस्यामा २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोड गर्न सके ?

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका गोजीतालिका आदि ।

▶ १० बनाइ जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई पहिला ठोस वस्तुहरू जस्तै : ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू दिई ११ देखि २० योगफल आउने जोडको अभ्यास गराउनुहोस् जसमा एउटा सङ्ख्या १० बनाउन लगाउनुहोस् ।

  जस्तैः ८+७ जोड्दा ८ लाई ७ ओटाको छेस्काबाट २ ओटा छेस्काहरू झिकेर १० बनाउन लगाउनुहोस् र बाँकी ५ ओटा १० मा जोड्दा कति भयो भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।

- यहाँ १० बनाउन ८ मा कति थप्नुपर्छ ? ७ लाई २ र कतिमा छुट्याउनुपर्छ ? १० बनाउन ८ मा कति जोड्नुपर्छ ?

  १० मा ५ जोड्दा कति हुन्छ जस्ता प्रश्न सोधेर जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

विद्यार्थीको अपेक्षित प्रतिविक्रिया: एउटा सङ्ख्यालाई १० बनाएर जोड्न सक्ने

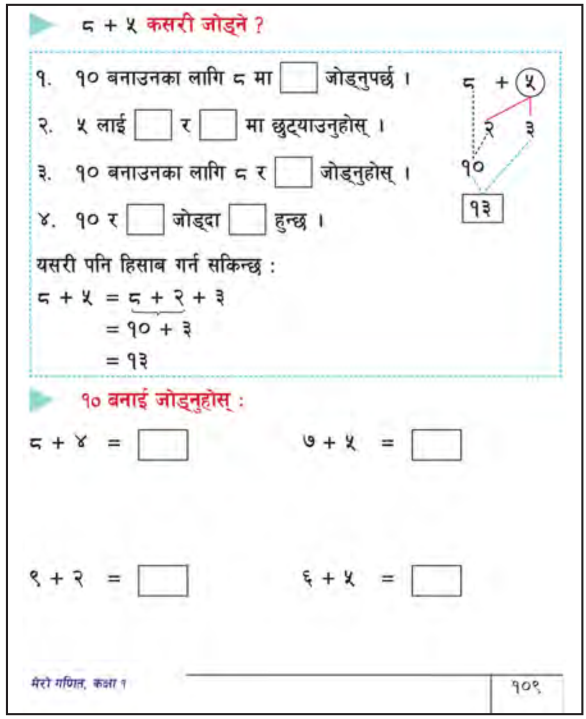

▶ ८ + ५ कसरी जोड्ने ?

१. १० बनाउनका लागि ८ मा ☐ जोड्नुपर्छ ।

२. ५ लाई ☐ र ☐ मा छुट्याउनुहोस् ।

३. १० बनाउनका लागि ८ र ☐ जोड्नुहोस् ।

४. १० र ☐ जोड्दा ☐ हुन्छ ।

यसरी पनि हिसाब गर्न सकिन्छ :

८ + ५ = ८ + २ + ३
= १० + ३
= १३

▶ १० बनाई जोड्नुहोस् :

८ + ४ = ☐   ७ + ५ = ☐

९ + २ = ☐   ६ + ५ = ☐

मेरो गणित, कक्षा १   १०९

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १०९ को समस्यालाई रोचक ढङ्गबाट शाब्दिक रूपमा छलफल गराउनुहोस् र जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।
- कोठा वा धर्का प्रयोग गरी १० बनाएर बाँकी रहेकालाई १० मा जोडेर अभ्यास गराउनुहोस् र कापीमा पनि लेख्न लगाई शिक्षकले सहयोग गर्नहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १० बनाई जोड गर्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- कोठा गनेर योगफल २० सम्म आउने १ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- बेस टेन ब्लकहरू, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका गोजीतालिका, कलर पेन, १० ओटा कोठा भएका कार्डपत्तीहरू आदि ।

रङ भरी जोड गर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११० को worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् । दिइएको सङ्ख्याका आधारमा रङ भरी जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।
- रङ्गाइएका जम्मा कोठा गनेर कापीमा लेख्न शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।
- विद्यार्थीले गरेका क्रियाकलाप साथी साथी बीच देखाउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्य पुस्तकमा दिइए जस्तै worksheet तयार गरी थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

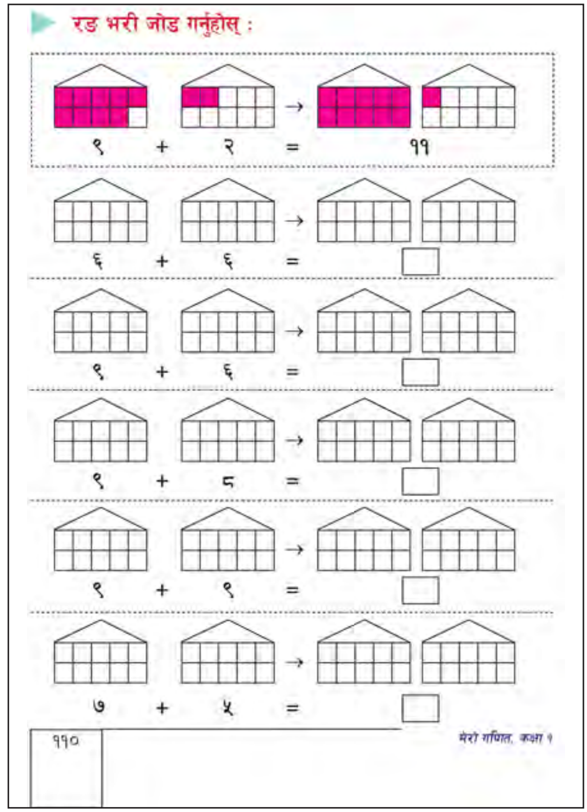

क्रियाकलाप : ३

- उक्त २/२ ओटा रङ्गीन र २/२ ओटा नरङ्गाएका काडपत्तीहरू प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी वितरण गर्ने र क्रियाकलाप १ को निर्देशनअनुसार जोड्न लगाउने साथै अन्य खाली कोठा भएका कार्डमा योगफल जनाउने गरी रङ्गाएर देखाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थीले गरेका क्रियाकलाप साथीसाथी बिच देखाउन लगाउनुहोस् र सोलाई गणितीय वाक्यमा लेख्ने र जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले रङ भरी जोड गर्न सके ?

सातौं पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १0 बनाई जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २0 सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका गोजीतालिका आदि ।

हिसाब गर्नुहोस्/जम्मा कति हुन्छ ?

क्रियाकलाप : १

- दुई जना विद्यार्थीलाई कक्षाको अगाडि बोलाउनुहोस् र एक जनालाई ८ ओटा र एक जनालाई ५ ओटा सिन्काहरू दिनुहोस् ।
- दुवै जनासँग भएका जम्मा सिन्का कति होलान् ? कसरी पत्ता लगाउन सकिन्छ ? भनी प्रश्न सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रियाः जम्मा १३ ओटा, एकै ठाउँमा राखी एकैपटक गनेर आदि ।
- अरू फरक तरिकाबाट पनि जम्मा पत्ता लगाउन सक्छौ ? भनी सोध्नुहोस्। विद्यार्थीबाट प्राप्त हुने रचनात्मक प्रतिक्रियालाई प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।
- अब ८ लाई दश बनाउन के गर्नुपर्ला ? भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी अपेक्षित प्रतिक्रिया : ८ लाई दश बनाउन ८ ओटा सिन्का भएको साथीलाई ५ ओटा सिन्का भएको साथीले दुईओटा सिन्का दिनुपर्छ ।
- ८ ओटा सिन्का समातेको साथीलाई ५ ओटा सिन्का समातेको साथीले २ ओटा सिन्का दिन लगाउनुहोस् र उसँग बाँकी रहेको सिन्का गन्न लगाएर ३ ओटा बाँकी रहेको बताउनुहोस् ।
- अब एउटा दश र ३ एक कति भयो भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थी प्रतिक्रियालाई समेट्दै १३ हुने बताउनुहोस् ।
- त्यसै गरी ५ लाई दश बनाएर पनि ८ र ५ लाई जोड्न

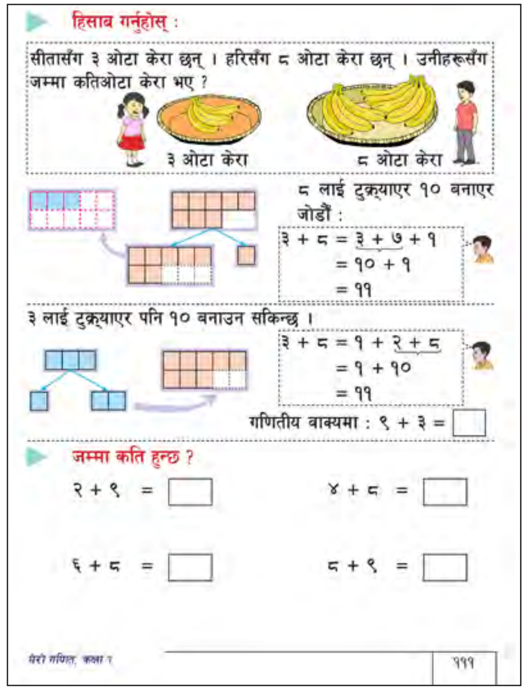

सकिने बताउनुहोस् । यसप्रकार योगफल ११ देखि २० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्दा दुईओटा मध्ये एउटालाई दश बनाएर पनि जोड्न सकिने बताउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १११ मा दिइएको व्यावहारिक समस्यामा छलफल गराउनुहोस् र दिइएका दुईओटामध्ये एउटा सङ्ख्यालाई दश बनाउने तरिकामा छलफल गर्दै सङ्ख्याहरूलाई जोड्न लगाउनुहोस् । सँगसँगै दश आधारपत्तीहरू, वा सिन्काहरूको प्रयोग गरी वा कापीमा धर्का तान्न लगाई जोड गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले २ ओटा सङ्ख्यामा एउटालाई १0 बनाई जोड गर्न सके ? आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

आठौं पिरियड : 8th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ठाडो वा तेर्सोमा राखेर योगफल २० सम्म आउने १ अङ्कको २ ओटा सङ्ख्याको जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यपत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका, गोजीतालिका आदि ।

हिसाब गर्नुहोस्/ठाडो रूपमा राखेर जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- अगिल्ला पाठमा ठोस वस्तु, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई तेर्सो रूपमा गरेका जोडका अभ्यास पुनरवलोकन तथा थप अभ्यास गराउँदै त्यसलाई ठाडो रूपमा लेख्ने र जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- उदाहरणबाट शाब्दिक समस्याका रूपमा व्यक्त गर्दै गणितीय वाक्यमा तेर्सो रूपमा राखेर जोड्नुहोस् र त्यसलाई ठाडो रूपमा लेखेर जाडेर देखाउनुहोस्, जस्तैः रुखमा ८ ओटा चरा बसिरहेका छन्, ७ ओटा थपिए जम्मा कति चरा भए ?

यहाँ, ८+७ = १५

$$\begin{array}{r} ८ \\ +\ ७ \\ \hline १\ ५ \end{array}$$

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११२ र ११३ को worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र दिइएको सङ्ख्याका तेर्सो र ठाडो रूपमा जोड गर्ने अभ्यास गराउँदै जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले जोड गर्न सके ?

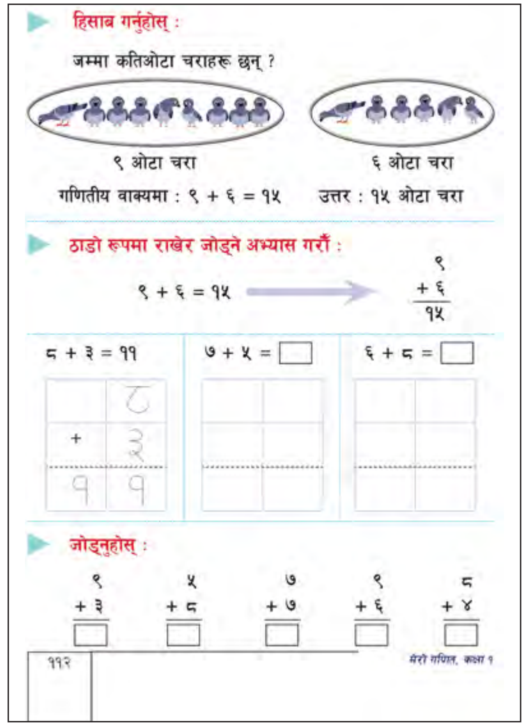

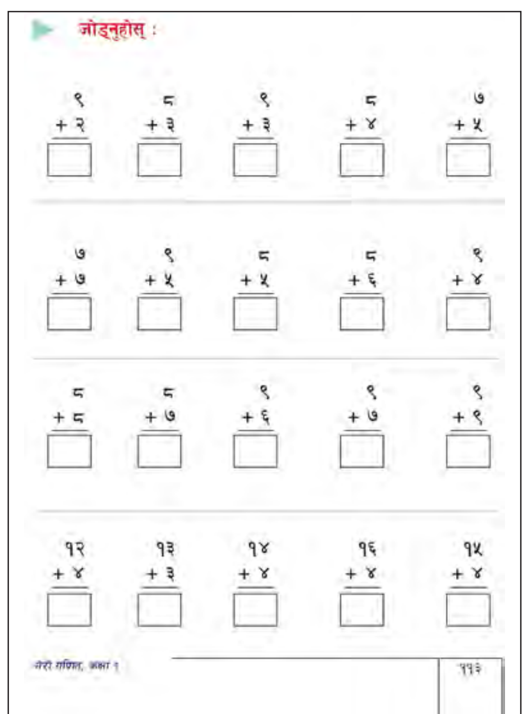

नवौं पिरियड : 9th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- योगफल र एउटा सङ्ख्या दिइएमा थप्नुपर्ने अर्को सङ्ख्या पत्ता लगाउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका, गोजीतालिका, सङ्ख्याचक्र, रङ्गीन कार्डबोर्ड पेपर, गम कैंची आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- रङ्गीन कार्डबोर्ड पेपरमा पाठ्यपुस्तकमा दिएका जस्तै आकारमा पेपर काटेर टाँस्नुहोस् ।
- बिचमा योगफल निकाल्नुपर्ने ११ देखि २० सम्मका सङ्ख्या लेख्नुहोस् र अन्य भागमा कुनै 0 देखि २० सम्मका सङ्ख्या लेखेर + चिह्न र खाली कोठा बनाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई जस्तैः योगफल १६ बनाउन ११ मा कति थप्नुपर्छ ? भनी सोधी खाली ठाउँमा सो सङ्ख्या राखेर देखाउनुहोस् र थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई ४ ओटा समूहमा बाँड्नुहोस्
- क्रियाकलाप १ मा जस्तै ४ सेट Worksheet तयार गरी प्रत्येक समूहलाई भर्न लगाउनुहोस् र साटासाट गरेर छलफल गराउनुहोस् ।

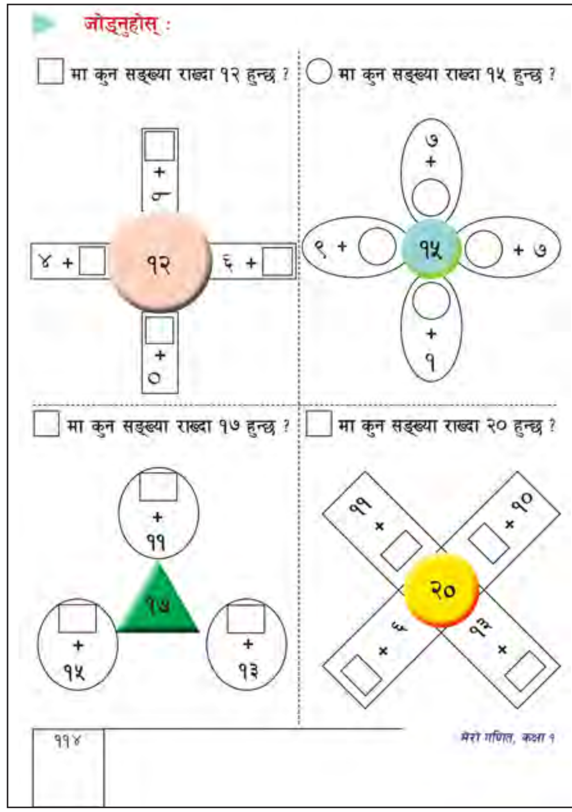

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११४ को worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् ।
- खाली ठाउँमा भर्नुपर्ने सङ्ख्या सोधेर भर्ने अभ्यास गराउनुहोस् र शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले खाली ठाउँमा भर्नुपर्ने सङ्ख्या पत्ता लगाएर योगफल २० सम्म आउने सङ्ख्याहरूको जोड गर्न सके ?

पाठ ११

२० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो विद्यालय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठ २० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ विषयवस्तुमा आधारित छ । यसमा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्ने अभ्यास गराइने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सहकार्य सिप (S1.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	गणितीय वाक्यमा लेखेर २० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ गर्ने	१	११५
२.	एउटै सङ्ख्याबाट बढीमा २ पटकसम्म सङ्ख्याको घटाउ	१	११६
३.	१० देखि २० सम्मका दुई अङ्कको सङ्ख्याबाट १० बनाई १ अङ्कको सङ्ख्यालाई घटाउ गर्ने	१	११७
४.	१० बनाई घटाउने	१	११८, ११९
५.	तेर्सो र ठाडो रूपको घटाउ	१	१२०
६.	तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउ गर्ने	१	१२१, १२२
७.	१ अङ्कका बढीमा ३ ओटा सङ्ख्याहरूको जोड र घटाउ	१	१२३

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो विद्यालयमा र वरपर पाइने विभिन्न ठोस वस्तुहरू अवलोकन गराई घटाउ गर्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

२. सोचाइ सिपअन्तर्गत प्रयोग सिप प्राप्तिमा जोड दिनुपर्छ र outdoor तथा indoor क्रियाकलाप गराउँदा होसियारी अपनाउनुपर्छ ।

३. विद्यार्थीहरूलाई ठोस, चित्र र सङ्केत चरण प्रयोग गरी घटाउ सिकाउनु पर्दछ । सुरुमा मौखिक रूपमा अभ्यास गराएपछि मात्र लेखेर २० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

४. आफ्नो वरिपरिका अन्य स्थानीय सामग्रीहरू र चित्रहरूका उदाहरणबाट धारणा बालबालिकाहरूमा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । चित्रहरू र सोको सङ्ख्यालाई अङ्कसँग सम्बन्ध स्थापित गराई स्थानमान तालिका प्रयोग गर्दै घटाउ चिह्नको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

५. एकै ठाउँमा राखिएका वस्तुहरूबाट केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू झिक्दा, केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू हटाउँदा, वस्तुको सङ्ख्या घटेमा कति हुन्छ भन्ने जस्ता व्यावहारिक समस्या वा सोसम्बन्धी कथा बनाई गणितीय वाक्यलाई सँगसँगै लगेर घटाउ सिकाउनुपर्छ । साथै गणितीय वाक्यलाई पहिला तेर्सो अनि ठाडो रूपमा राखी सरलदेखि जटिल क्रममा घटाउको अभ्यास गराउनुपर्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- गणितीय वाक्यमा लेखेर १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- २ जना विद्यार्थीलाई अगाडि उभिन लगाउने र एक जनालाई १५ ओटा पेन्सिल दिने अनि अरू विद्यार्थीलाई जस्तैः रामसँग कतिओटा पेन्सिलहरू छन् ? भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यसपछि क्रमशः एउटा पेन्सिल अर्को उभिएको साथीलाई दिन लगाउनुहोस् अनि रामसँग कतिओटा पेन्सिल बाँकी छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- क्रमशः शैक्षणिक पाटीमा गणितीय वाक्यमा लेखिदिने र उनीहरूलाई पनि अभ्यास गराउने गर्नुहोस्,

  जस्तै : १५-१=१४, १५-२=१३,

  १५-३=१२, १५-४=११, १५-५=१०
- सिन्काहरू वा ठोस परिचित वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याबाट ९ सम्मका सङ्ख्याको घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले ५ सम्मको घटाउ गर्न सके ?

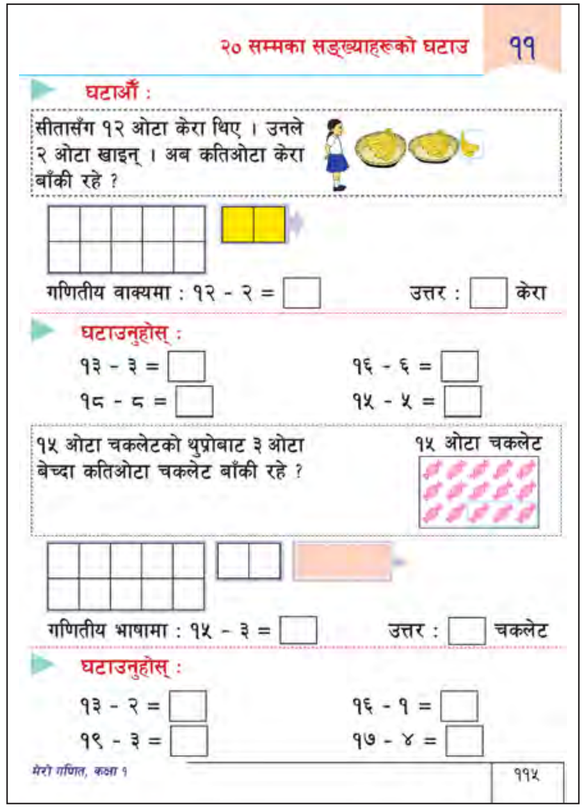
२० सम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ ११

घटाऔँ :

सीतासँग १२ ओटा केरा थिए । उनले २ ओटा खाइन् । अब कतिओटा केरा बाँकी रहे ?

गणितीय वाक्यमा : १२ - २ = ☐ उत्तर : ☐ केरा

घटाउनुहोस् :

१३ - ३ = ☐ १६ - ६ = ☐

१८ - ८ = ☐ १५ - ५ = ☐

१५ ओटा चकलेटको थुप्रोबाट ३ ओटा बेच्दा कतिओटा चकलेट बाँकी रहे ?

१५ ओटा चकलेट

गणितीय भाषामा : १५ - ३ = ☐ उत्तर : ☐ चकलेट

घटाउनुहोस् :

१३ - २ = ☐ १६ - १ = ☐

१९ - ३ = ☐ १७ - ४ = ☐

मेरो गणित, कक्षा १ ११५

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई रोचक तरिकाले शब्दमा घटाउका समस्या बताएर घटाउन अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः नितासँग १५ ओटा केरा थिए । उनले ३ ओटा केरा खाइन् । अब उनीसँग कतिओटा केरा बाँकी रहे ?
- पालैपालो सबैलाई यस्ता प्रश्नहरू गर्दै गणितीय वाक्यमा लेखेर घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न.११५ को क्रियाकलापहरू छलफल र अवलोकन गराउँदै गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउने र घटाउन लगाउने प्रकृतिका अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले गणितीय वाक्यमा व्यक्त गरेर १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्याको घटाउ गर्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- एउटै सङ्ख्याबाट बढीमा २ पटकसम्म सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

घटाउ : कति बाँकी हुन्छ ?

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीको समूहमा बढीमा १० ओटा ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, ब्लकहरू लिई पालैपालो १ ओटा, २ ओटा ३ ओटा, ४ ओटा हुने गरी २ पटक ढुङ्गा वा छेस्का झिक्दै अर्को समूह बनाउँदै पहिलो समूहमा कति बाँकी भए भनी पालैपालो छलफल गराउनुहोस् । जम्मा कति झिकियो ? भनी प्रश्न गर्दै शैक्षणिक पाटीमा गणितीय वाक्यमा लेखेर घटाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई पनि थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई शाब्दिक समस्याबाट घटाउन प्रेरित गर्नुहोस् जस्तैः पदमसँग ८ ओटा स्याउ थिए । भाइलाई २ ओटा स्याउ दिए । बहिनीलाई १ ओटा स्याउ दिए भने अब पदमसँग जम्मा कतिओटा स्याउ बाँकी छन् ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् र गणितीय वाक्यमा लेखेर घटाउनुहोस् :

  जहाँ ८-२ = ६

  ८-२-१ = ५

- त्यसपछि गणितीय वाक्यमा लेखेर एउटा सङ्ख्याबाट २ पटक घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् जस्तैः ७-१-४ = ... कति हुन्छ ? ७ बाट १ घटाउँदा कति बाँकी रहन्छ ? फेरि

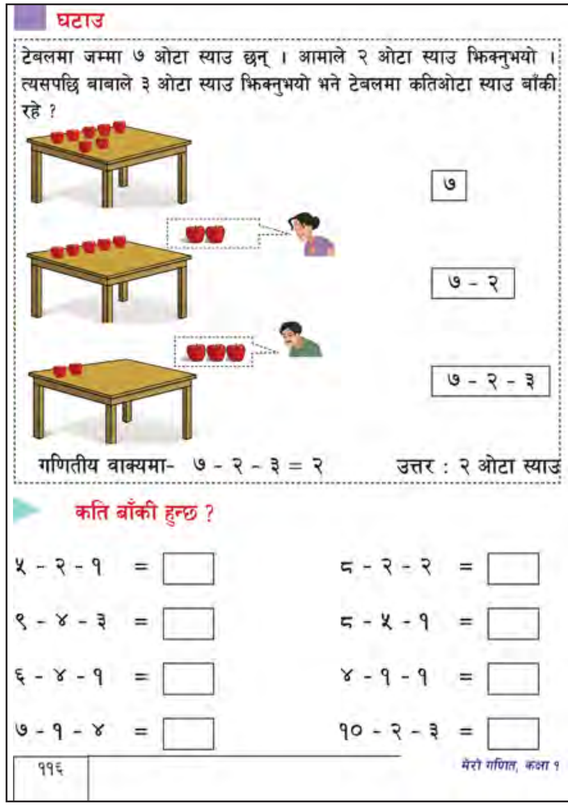

घटाउ

टेबलमा जम्मा ७ ओटा स्याउ छन् । आमाले २ ओटा स्याउ झिक्नुभयो । त्यसपछि बाबाले ३ ओटा स्याउ झिक्नुभयो भने टेबलमा कतिओटा स्याउ बाँकी रहे ?

७

७ - २

७ - २ - ३

गणितीय वाक्यमा- ७ - २ - ३ = २ उत्तर : २ ओटा स्याउ

कति बाँकी हुन्छ ?

५ - २ - १ = ☐	८ - २ - २ = ☐
९ - ४ - ३ = ☐	८ - ५ - १ = ☐
६ - ४ - १ = ☐	४ - १ - १ = ☐
७ - १ - ४ = ☐	१० - २ - ३ = ☐

११६ मेरो गणित, कक्षा १

त्यसबाट ४ घटाउँदा कति बाँकी रहन्छ ? भनी प्रश्न गर्दै गणितीय वाक्यमा लेखेर घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११६ worksheet छलफल गराउँदै एउटै सङ्ख्याबाट २ पटक घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् र कति बाँकी हुन्छ ? खाली कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् । यसै गरी पाठ्यपुस्तकको हिसाब गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले घटाउ चिह्न प्रयोग गरी बढीमा एउटै सङ्ख्याबाट २ पटकसम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १० देखि २० सम्मका दुई अङ्कका सङ्ख्याबाट १० र बाँकी बनाई एक अङ्कको सङ्ख्या घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्या पत्ति, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान् तालिका आदि ।

१० बनाई घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- १५ ओटा सिन्का लिनुहोस् र ८ ओटा सिन्का हटाएर कति बाँकी रहे भनी सोध्नुहोस् । बाँकी सिन्कालाई गनेर भन्न लगाउनुहोस् ।

विद्यार्थी प्रतिक्रिया: ७ ओटा बाँकी रहे ।

- यसलाई अर्को तरिकाबाट पनि घटाउन सकिन्छ कि ? भनी सोधी विद्यार्थी प्रतिक्रिया लिनुहोस् । विद्यार्थीबाट प्राप्त हुने रचनात्मक प्रतिक्रियालाई प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।
- दुई जना विद्यार्थीलाई कक्षाको अगाडि बोलाउनुहोस् र क भन्ने विद्यार्थीलाई १५ ओटा सिन्का दिनुहोस् ।
- अब क भन्ने विद्यार्थीसँग भएका सिन्काहरू मध्ये दशओटा बराबर एक मुठा र बाँकीलाई खुला राख्न लगाउनुहोस् । एक दश र कति खुला भए सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रिया: एक दश र ५ खुला।
- दशको मुठाबाट ख भन्ने विद्यार्थीलाई ८ ओटा सिन्का दिन भन्नुहोस् र दशको मुठामा कति बाँकी रहे सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी अपेक्षित प्रतिक्रिया: २ ओटा सिन्का
- अब दशबाट बाँकी रहेका २ ओटा र खुला रहेको ५ ओटा सिन्का जोड्न लगाउनुहोस् र कति भयो भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी अपेक्षित प्रतिक्रिया: २+५=७ ओटा सिन्का बाँकी रहे ।

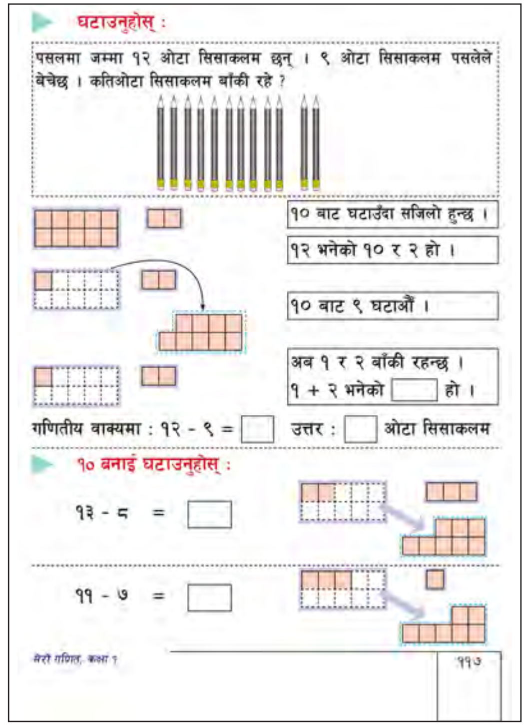

- यसप्रकार १५-८=७ हुने कुरा बताउनुहोस् । यसरी दुई अङ्कले बनेको सङ्ख्यालाई १० र बाँकीमा टुक्रा पारेर पनि एक अङ्कको घटाउ गर्न सकिने बताउनुहोस् ।
- यसै गरी अन्य थप क्रियाकलाप गरी अभ्यास गराउनुहोस्

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११७ मा दिइएको व्यावहारिक समस्यामा छलफल गराउनुहोस् र दिइएका दुई अङ्कको सङ्ख्यालाई १० र बाँकीमा टुक्रा पारेर एक अङ्कको सङ्ख्या घटाउन लगाउनुहोस् । सँगसँगै दश आधार पत्तीहरू वा सिन्काहरूको प्रयोग गरी वा कापीमा धर्का तान्न लगाई घटाउ गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले गणितीय वाक्यमा लेखेर १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्याको १० बनाई घटाउ गर्न सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १० देखि २० सम्मका सङ्ख्यालाई १० मा टुक्रयाई १ अङ्कको सङ्ख्या घटाउ गर्न

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

▶ १० बनाई घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई पहिला ठोस वस्तुहरू जस्तै : ढुङ्गा वा छेस्का दिई ११ देखि २०सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको घटाउको अभ्यास गराउनुहोस्, जसमा एउटा सङ्ख्या १० बाट घटाउन लगाउनुहोस् ।
- सुरुमा मौखिक रूपमा बढीभन्दा बढी अभ्यास गराइसकेपछि लिखित रूपमा अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तैः १६-९ अथवा १६ बाट ९ घटाउँदाः १६ भनेको १० र ६ हो । १० बाट ९ घटाउने र अब १ र ६ बाँकी रहन्छ ।
- १+६=७ हुन्छ त्यसैले १६-९=७ हुन्छ भनी प्रश्न गर्दै बताउँदै थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- क्रियाकलाप १ का समस्यालाई यसरी पनि हिसाब गरेर देखाइदिनुहोस् र अभ्यास गर्न पनि लगाउनुहोस्,

जस्तैः १६-९

= ६ + १०-९

= ६ + १

= ७

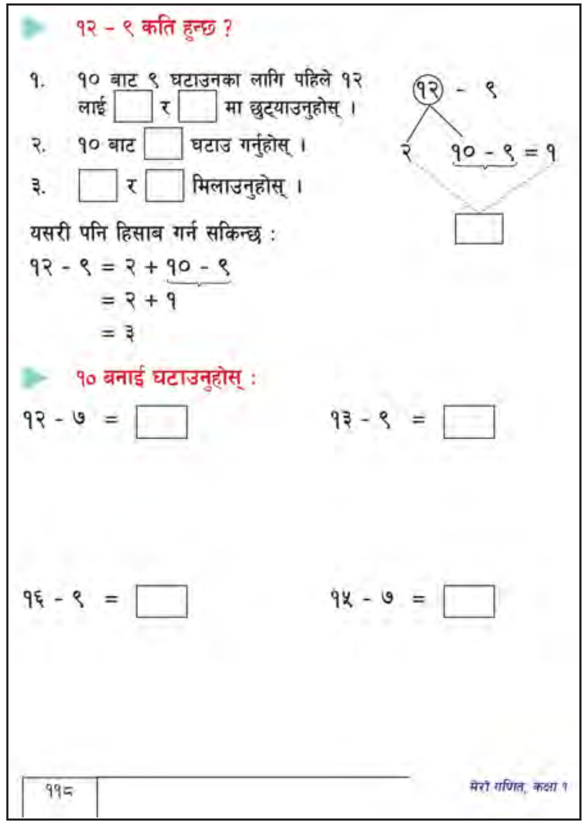

▶ १२ – ९ कति हुन्छ ?

१. १० बाट ९ घटाउनका लागि पहिले १२ लाई [ ] र [ ] मा छुट्याउनुहोस् ।

२. १० बाट [ ] घटाउ गर्नुहोस् ।

३. [ ] र [ ] मिलाउनुहोस् ।

यसरी पनि हिसाब गर्न सकिन्छ :

१२ - ९ = २ + १० - ९

= २ + १

= ३

▶ १० बनाई घटाउनुहोस् :

१२ - ७ = [ ]　　१३ - ९ = [ ]

१६ - ९ = [ ]　　१५ - ७ = [ ]

११८　मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११८ को समस्यालाई रोचक ढङ्गबाट शाब्दिक रूपमा छलफल गराउँदै कति बाँकी रहन्छ ? भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।
- कोठा वा धर्का प्रयोग गरी १० बनाई घटाउन र बाँकी रहेकालाई जोडेर घटाउको अभ्यास गराउनुहोस् । यसका साथै विद्यार्थीलाई कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् र शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले १० देखि २० सम्मका सङ्ख्यालाई १० मा टुक्रयाई घटाउ गर्न सके ?

घटाउनुहोस् : १० बनाई घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- घटाउका सरल शाब्दिक समस्यालाई छलफल गराउँदै गणितीय वाक्यमा तेर्सो रूपमा लेखेर देखाउनुहोस् । यस क्रममा धर्का वा कोठा वा गोला प्रयोग गरी घटाउन लगाउनुहोस्, जस्तैः रिनासँग १२ ओटा स्याउ छन् । तीमध्ये ४ ओटा स्याउ बहिनीलाई दिइन् भने कति बाँकी रह्यो भनी प्रश्न गर्नुहोस् र १० बनाई घटाउने अभ्यास गराउँदै जानुहोस् ।

  जस्तैः १२ भनेको १० र २ हो । १० बाट ४ घटाउने र अब ६ बाँकी रहन्छ ।

- ६ र २ मिलाउँदा कति हुन्छ भनी प्रश्न गर्दै उक्त समस्यालाई यसरी पनि हिसाब गरेर देखाइदिनुहोस् र विद्यार्थीलाई अभ्यास पनि गर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः १२-४

  = २ + १०-४

  = २ + ६

  = ८

क्रियाकलाप : ५

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. ११९ का क्रियाकलाप छलफल गरी १० बनाई घटाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

के सबै विद्यार्थीले १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्या १० बनाई घटाउ गर्न सके ?

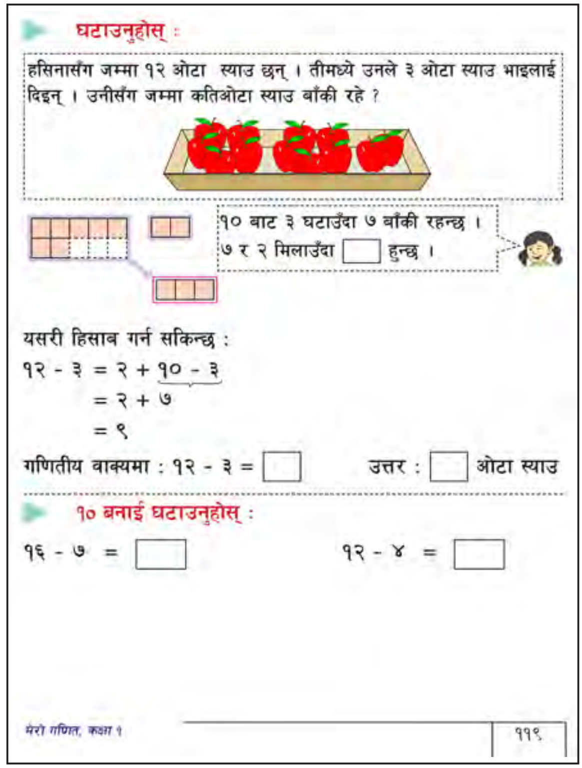

घटाउनुहोस् :

हसिनासँग जम्मा १२ ओटा स्याउ छन् । तीमध्ये उनले ३ ओटा स्याउ भाइलाई दिइन् । उनीसँग जम्मा कतिओटा स्याउ बाँकी रहे ?

१० बाट ३ घटाउँदा ७ बाँकी रहन्छ ।
७ र २ मिलाउँदा ☐ हुन्छ ।

यसरी हिसाब गर्न सकिन्छ :

१२ - ३ = २ + १० - ३

= २ + ७

= ९

गणितीय वाक्यमा : १२ - ३ = ☐ उत्तर : ☐ ओटा स्याउ

१० बनाई घटाउनुहोस् :

१६ - ७ = ☐ १२ - ४ = ☐

मेरो गणित, कक्षा १ ११९

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १0 देखि २0 सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्या तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २0 सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

घटाएर ठाडो रूपमा राख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- अगिल्ला पाठमा ठोस वस्तु, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई तेर्सो रूपमा गरेका घटाउका अभ्यास पुनरवलोकन तथा थप अभ्यास गराउँदै त्यसलाई ठाडो रूपमा लेख्ने र घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यस प्रक्रियामा उनीहरूलाई धर्काहरू तथा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी अभ्यास गराउनुहोस् ।
- उदाहरणबाट शाब्दिक समस्याका रूपमा व्यक्त गर्ने र गणितीय वाक्यमा तेर्सो रूपमा राखेर घटाउने र त्यसलाई ठाडो रूपमा लेखेर घटाएर देखाउँदै थप अभ्यास गराउनुहोस् जस्तैः घरको छानामा १४ ओटा परेवा थिए, ८ ओटा परेवा उडे । छानामा कतिओटा परेवा बाँकी रहे ? भनी प्रश्न गर्दै तेर्सो र ठाडो घटाउ गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

  यहाँ, १४-८ = ६ (तेर्सो रूपमा)

```
 १ ४     (ठाडो रूपमा)
-  ८
-----
   ६
```

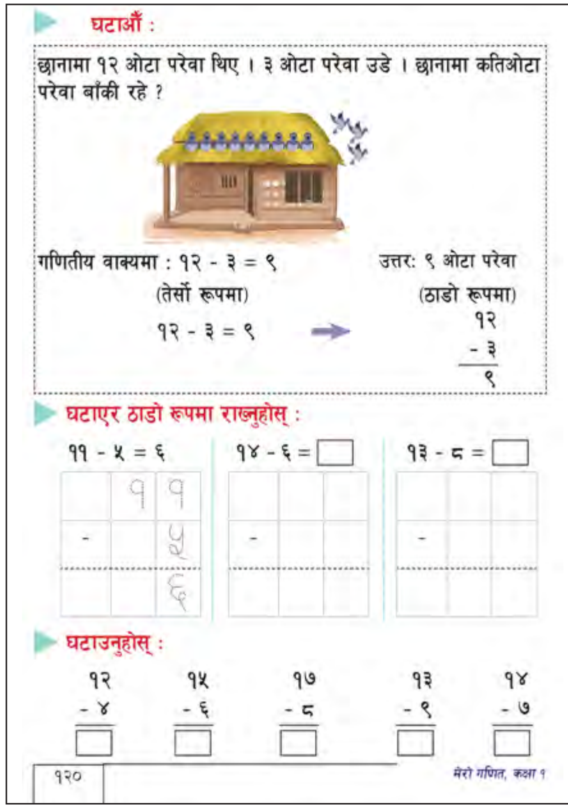

घटाऔं :

छानामा १२ ओटा परेवा थिए । ३ ओटा परेवा उडे । छानामा कतिओटा परेवा बाँकी रहे ?

गणितीय वाक्यमा : १२ - ३ = ९ — उत्तर: ९ ओटा परेवा

(तेर्सो रूपमा) १२ - ३ = ९ → (ठाडो रूपमा) १२ - ३ = ९

घटाएर ठाडो रूपमा राख्नुहोस् :

११ - ५ = ६   १४ - ६ = ☐   १३ - ८ = ☐

घटाउनुहोस् :

१२	१५	१७	१३	१४
- ४	- ६	- ८	- ९	- ७
☐	☐	☐	☐	☐

१२०   मेरो गणित, कक्षा १

घटाएर ठाडो रूपमा राख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२0 को Worksheet तयार गरी पहिला मौखिक रूपमा घटाउफल पत्ता लगाउने अभ्यास गराउनुहोस् अनि तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउको प्रशस्त अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यसका लागि स्थानमान तालिकाअनुसार कोठाको प्रयोग पनि गराउन सकिन्छ ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले १0 देखि २0 सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्या तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउ गर्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्या तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई चित्रहरू, धर्काहरू, गोलाहरू शैक्षणिक पाटीमा बनाई १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कका सङ्ख्या घटाउने अभ्यास गराउनुहोस्, जहाँ वस्तु हटाउने वा धर्का बनाई कटाउन लगाउने र बाँकी मान कति भयो ? गन्ती गरी भन्ने र लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- सुरुमा मौखिक रूपमा बढीभन्दा बढी अभ्यास गराइसके पछि लिखित रूपमा अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः १९ बाट ७ घटाउँदा १९ ओटा वस्तु, धर्का वा गोला बनाउने वा लिने र ७ ओटा हटाउने र अब कति बाँकी रहन्छ ? भनी सोध्ने, १९-७=१२

  फेरि १२+७=१९ र १९-१२=७ कति हुन्छ भनी सोध्ने र जोड र घटाउ सँगसँगै उही सङ्ख्या प्रयोग गरी सिकाउने र ठाडो रूपमा लेखेर अभ्यास गर्न लगाउनुहोस् ।

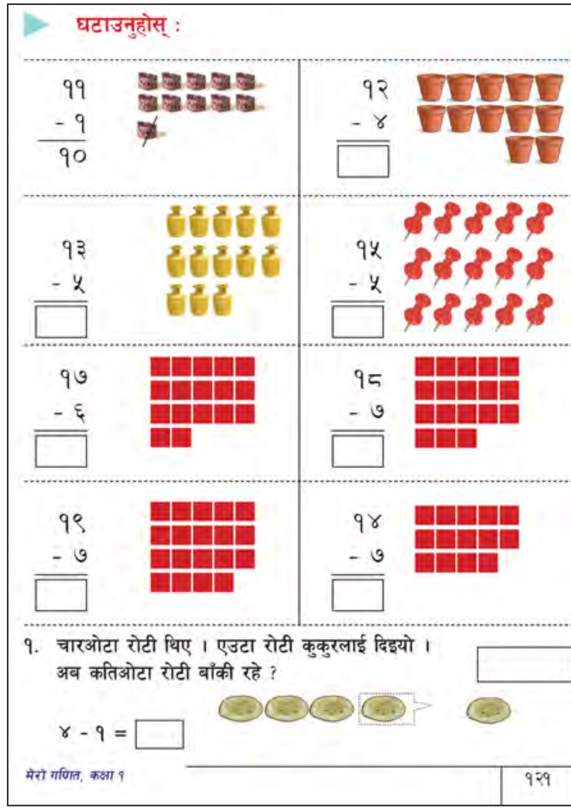

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२१ को Worksheet तयार गरी पहिला मौखिक रूपमा घटाउन अभ्यास गराउनुहोस् साथै तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर पनि घटाउ गर्न लगाउनुहोस् ।
- स्थानमान तालिकाअनुसार कोठाको प्रयोग पनि गराउन सकिन्छ ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्या तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउ गर्न सके ?

जोड गर्नुहोस्/घटाउ गर्नुहोस्

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई ढुङ्गाहरू वा छेस्काहरू वा धर्काहरू प्रयोग गरी प्रश्नोत्तरबाट पाठ्यपुस्तकको पेज न. १२२ मा दिइएका हिसाबको worksheet तयार गरी जोड्न र घटाउन ।
- लगाई साथी साथीबिचमा छलफल गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले १० देखि २० सम्मका सङ्ख्याबाट १ अङ्कको सङ्ख्या तेर्सो र ठाडो रूपमा राखेर घटाउ गर्न सके ?

जोड गर्नुहोस् :

११ + १ =		९ + ७ =	
१२ + २ =		८ + ८ =	
१३ + ३ =		९ + ९ =	
१४ + ४ =		१४ + ४ =	
१५ + ५ =		१२ + ८ =	
१६ + ४ =		१० + १० =	

घटाउ गर्नुहोस् :

१० - ५ =		१० - ६ =	
१२ - ६ =		१२ - २ =	
१४ - ८ =		१४ - ३ =	
१६ - ८ =		१६ - ९ =	
१८ - ४ =		१८ - ८ =	
१९ - ७ =		१९ - ९ =	

१. आमाले १५ ओटा रोटी पकाउनुभयो । ५ ओटा रोटी छोरीलाई दिनुभयो । अब आमासँग कतिओटा रोटी बाँकी रहे ?

१२२ मेरो गणित, कक्षा १

सातौं पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १ अङ्कका बढीमा ३ ओटा सङ्ख्याहरू बिच जोड र घटाउ चिह्न प्रयोग गरी हिसाब गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, सिन्काहरू, कलमहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, २० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

जोडौं र घटाऔं/हिसाब गर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा भएका ठोस परिचित वस्तुहरू वा फलफूल आदि प्रयोग गरी रोचक प्रसङ्ग बनाएर शाब्दिक रूपमा प्रश्न गर्नुहोस् ।
- जोड र घटाउका व्यावहारिक समस्याहरूलाई गणितीय वाक्यमा व्यक्त गर्न लगाई जोड/ घटाउ गर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः मदनसँग जम्मा ८ ओटा स्याउ थिए । २ ओटा स्याउ बुबाले खाइदिनु भयो । ३ ओटा स्याउ आमाले थपिदिनु भयो । अब मदनसँग कतिओटा स्याउ भए भनी मौखिक छलफल गराउनुहोस्।
- त्यसपछि गणितीय वाक्यमा लेखेर हिसाब गर्ने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः ८-२+३ = कति हुन्छ भनेर प्रश्न गर्दै असहज भएमा शिक्षक स्वयम्ले स्पष्ट पारिदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- सबै विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२३ समस्याहरूलाई गणितीय वाक्यमा व्यक्त गर्न लगाउनुहोस् र ठोस वस्तुको प्रयोग गरी हिसाब गर्ने प्रशस्त अभ्यास गराउनुहोस् ।

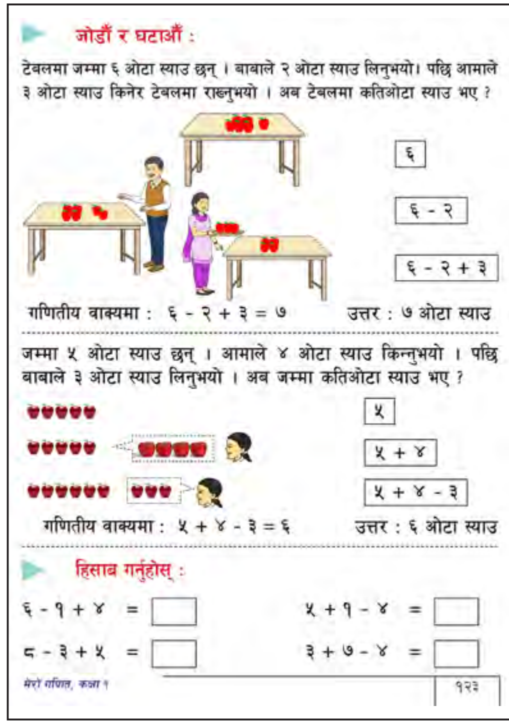
जोडौं र घटाऔं :

टेबलमा जम्मा ६ ओटा स्याउ छन् । बाबाले २ ओटा स्याउ लिनुभयो। पछि आमाले ३ ओटा स्याउ किनेर टेबलमा राख्नुभयो । अब टेबलमा कतिओटा स्याउ भए ?

गणितीय वाक्यमा : ६ - २ + ३ = ७ उत्तर : ७ ओटा स्याउ

जम्मा ५ ओटा स्याउ छन् । आमाले ४ ओटा स्याउ किन्नुभयो । पछि बाबाले ३ ओटा स्याउ लिनुभयो । अब जम्मा कतिओटा स्याउ भए ?

गणितीय वाक्यमा : ५ + ४ - ३ = ६ उत्तर : ६ ओटा स्याउ

हिसाब गर्नुहोस् :

६ - १ + ४ = ☐ ५ + १ - ४ = ☐

८ - ३ + ५ = ☐ ३ + ७ - ४ = ☐

मेरो गणित, कक्षा १ १२३

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले शाब्दिक समस्यालाई गणितीय वाक्यमा लेख्न सके ?
- के सबै विद्यार्थीले ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याको जोड/ घटाउ गर्न सके ?

परियोजना कार्य

१ देखि १0 सम्मका सङ्ख्यापत्तीहरू लिनुहोस् । कुनै ३ ओटापत्तीहरू लिनुहोस् । ३ ओटामध्ये सबभन्दा ठुलोलाई अगाडि कार्डबोर्डमा टाँस्नुहोस् । त्यसपछि + वा– चिह्न राखी त्यही लाइनमा अर्को पत्ती टाँस्नुहोस्, फेरि + वा – चिह्न राखी तेस्रो पत्ती टाँस्नुहोस् र कति भयो हिसाब गर्नुहोस् र = चिह्न राखी देखाउनुहोस् । यस्ता ३ ओटा हिसाब गरेर कक्षकोठामा देखाउनुहोस् । **(शिक्षकले कार्डबोर्ड पेपर र सङ्ख्यापत्तीहरू उपलब्ध गराई आवश्यक निर्देशन दिनुहोस् ।)**

पाठ १२

जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू

(क) **परिचय (Introduction)**

"हाम्रो समुदाय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यो पाठमा बालबालिकाहरूलाई जोर र बिजोर अङ्कहरू चिन्ने र सङ्ख्याहरू लेख्ने विषयवस्तु समावेश गरिएका छन् । यी विषयवस्तु शिक्षणका लागि समुदायमा पाइने र बालबालिका परिचित भएका ठोस वस्तुहरूको प्रयोग गरी जोडामा छुट्याउन लगाई जोर बिजोर छुट्याउन लगाइने छ ।

(ख) **सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)**

- ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २० सम्मका सङ्ख्याङ्कहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न

(ग) **व्यवहारकुशल सिपः प्रयोग सिप (S1.1)**

(घ) **शिक्षण योजना (Teaching Plan)**

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	जोर बिजोर छलफल गरौँ	१	१२४
२.	जोर बिजोर छुट्याऔं	१	१२५
३.	तेसौ धर्का तानेर जोर बिजोर छुट्याऔं	१	१२६
४.	जोर बिजोर सङ्ख्या छुट्याऔं	१	१२७

(ङ) **यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू**

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्ना वरिपरिका सामग्रीहरूको उदाहरण र खेलबाट रमाइलो गर्दै गनेर जोडा बनाउने, २ को समुह बनाउने वातावरण शिक्षकले मिलाउनु पर्दछ ।

२. यो पाठमा विद्यार्थीहरूमा व्यवहारकुशल सिपअन्तर्गत प्रयोग सिप विकास गराउने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनु पर्दछ ।

३. समुदायमा पाइने ठोस वस्तुहरू तथा उदाहरणहरूको प्रयोग गरी जोर बिजोर सिकाउनु पर्दछ ।

४. ठाडो वा तेर्सो रूपमा जोडी बने नबनेको अवलोकन गराई जोर बिजोर छुट्याउन लगाउनु पर्दछ ।

५. लेखन कार्य गराउँदा विद्यार्थीलाई कापी कलम पनि हुनुपर्ने कुरा पहिले नै भन्नु पर्दछ ।

६. विद्यार्थीलाई कक्षाकोठा बाहिर लादा र खेलाउँदा हासियार हुनु पर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २/२ ओटाको जोडी बनाउने प्रक्रियाका आधारमा २० सम्मका जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू पहिचान गर्न ।

शैक्षिणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न गन्न मिल्ने ठोसवस्तुहरू जस्तैः पेन्सिल, कापी आदि ।

छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- केही सङ्ख्यामा पेन्सिल र कापी विद्यार्थीबाट सङ्कलन गरी टेबुलमा विद्यार्थीले देख्ने गरी राख्नुहोस् ।
- कुनै विद्यार्थीलाई गनेर देखाउन लगाउनुहोस् ।
- अर्को विद्यार्थी बोलाइ पेन्सिल र कापीको अलग अलग दुई दुई हुने गरी जोडी बनाउन लगाउनुहोस् ।
- सबैको जोडी बने नबनेको भन्न लगाउनुहोस् । जोडी बनेको जोर र जोडी बन्न नसकेको बिजोर सङ्ख्या भनी प्रस्ट्याउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई केही सङ्ख्यामा ढुङ्गा वा गेडागुडीका दानाहरू वितरण गर्नुहोस् (जोर सङ्ख्यामा र बिजोर सङ्ख्यामा पर्ने गरी बढीमा २० ओटासम्म)
- विद्यार्थीलाई गनेर तिमीसँग कतिओटा छ ? त्यसलाई जोडीमा राखी जोर वा बिजोर छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्यपुस्तकको पेज न. १२४ मा दिइएका चित्रहरूलाई जोडी बने नबनेको आधारमा जोर बिजोर छुट्याउन लगाई दिइएअनुसार लेख्न लगाउनुहोस् ।

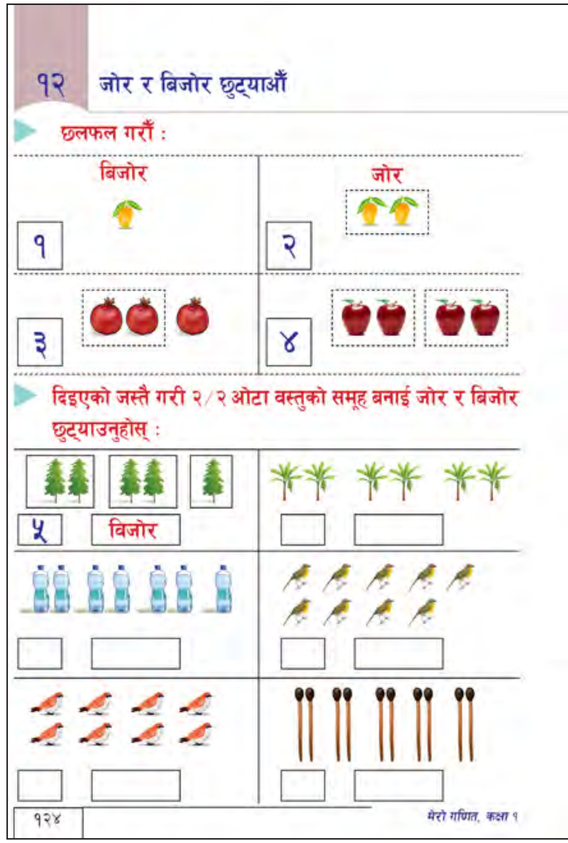
१२ जोर र बिजोर छुट्याऔँ

छलफल गरौँ :

बिजोर | जोर

१ | २ | ३ | ४

दिइएको जस्तै गरी २/२ ओटा वस्तुको समूह बनाई जोर र बिजोर छुट्याउनुहोस् :

५ बिजोर

१२४ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई १ देखि २० सम्म थोप्ला भएको चित्रपत्ती दिनुहोस् ।
- सबै विद्यार्थीलाई आफूलाई परेको पत्तीमा भएका थोप्ला गनेर जोर वा बिजोर मनमनै छुट्याउन लगाउनुहोस् ।
- जोर भन्नेलाई एकातर्फ र बिजोर भन्नेलाई अर्कोतर्फ आमनेसामने हुनेगरी बस्न भन्नुहोस् ।
- अब आफ्नो थोप्ला कार्ड साथीलाई देखाउन र भन्न लगाउनुहोस् ।
- सही देखाउन सके नसकेको अवलोकन गर्नुहोस् र सही देखाउन सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- दिइएका सामग्रीलाई जोडामा राखेर जोर र बिजोर छुट्याउन सके कि सकेनन् ?

क्रियाकलाप : ५

- शैक्षणिक पाटीमा 0 देखि १0 सम्म अङ्क लेख्नुहोस् ।
- कापीमा सार्न लगाई विद्यार्थीलाई जोर सङ्ख्यामा गोलो चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई के परिणम आयो सोध्नुहोस् ।

  आशातीत उत्तरः पाँचओटा जोर, ४ ओटा जोर
- शून्य के हो जोर कि बिजोर ?
- जोर बिजोर उत्तर आउने छ । यो न जोर न बिजोर भनी बताई दिनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले जोर बिजोरमा घेरा गरेर छुट्याउन सके ?
- प्रत्येक एउटा पछि जोर वा बिजोर हो कि होइन भन्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ठाडो धर्का तानेर जोर बिजोर सङ्ख्या छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- डाइस आदि ।

ठाडो धर्का तानेर जोर बिजोर छुट्याउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई चउरमा लगेर दुई लाइनमा राख्नुहोस् ।
- एउटा विद्यार्थीलाई आमनेसामनेका दुई दुई जना छुट्याएर जोर बिजोर छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२५ मा ठाडो धर्का तानेर थोप्लाका जोडी बने नबनेको हेर्न लगाई जोर बिजोर छुट्याएर लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले गनेर, ठाडो धर्का तानेर जोर बिजोर छुटयाउने कार्य गर्न सके कि सकेनन ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई जोडीमा विभाजन गरी एउटा डाइस दिई उफार्न भन्नुहोस् र डाइस उफारेर जोर बिजोर के आउछ छुट्याउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- डाइसका थोप्लाहरू गनेर जोर बिजोर छुट्याउन सबेले सके कि सकेनन ?

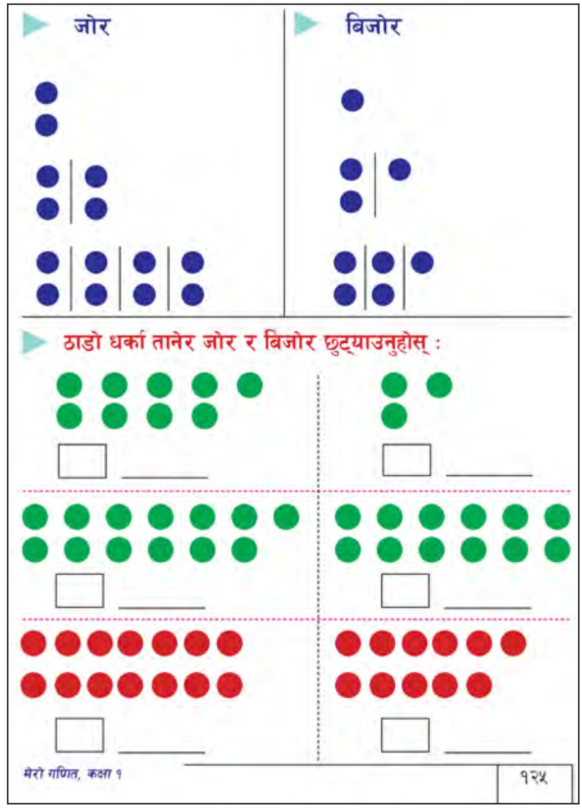

क्रियाकलाप : ४

विद्यार्थीलाई तलका जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् :

- तपाईंको घरमा कति जनाको परिवार छ ?
- तपाईंको परिवार सङ्ख्या जोर हो कि बिजोर ?
- हाम्रो कक्षामा कति जना विद्यार्थी छौं ?
- हाम्रो कक्षामा भएको विद्यार्थी सङ्ख्या जोर हो कि बिजोर ?
- तपाईंको मिल्ने साथीको घरमा कति जना सदस्य छन ? सोधी त्यो सङ्ख्या जोर हो कि बिजोर ? छुट्याउनुहोस् ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- तेर्सो धर्का तानेर जोर बिजोर सङ्ख्याहरू छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न सङ्ख्यामा रहेका चित्र, कार्ड ठोस वस्तु

तेस्रो धर्का तानेर जोर बिजोर छुटयाउनुहोस्:

क्रियाकलाप : १

- शैक्षणिक पाटीमा दुई लाइनमा रहने गरी जोर र बिजोर सङ्ख्यामा स्याउको चित्र बनाउनुहोस् । वा पहिले नै तयार पारेका चित्र टाँस्नुहोस् ।
- एउटा विद्यार्थीलाई अगाडि बोलाएर जोर बिजोर छुटयाउन लगाउनुहोस् ।
- अब विद्यार्थीलाई त्यही चित्रमा तेर्सो धर्का तानेर तल र माथि बराबर छ कि छैन ? सोध्नुहोस् ।
- बराबर छ भने जोर र नभए बिजोर हुन्छ भनी गरेर देखाइदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्यपुस्तकको पेज न.१२६ मा तेर्सो धर्का तानेर जोर बिजोर छुट्याउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीको कार्य अवलोकन गर्दै अलमलिएमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले तेर्सो धर्का तानेर जोर बिजोर छुट्याउन सके कि सकेनन ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा दिइए जस्तै worksheet बनाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई दिई निम्न कार्य गराउनुहोस् :

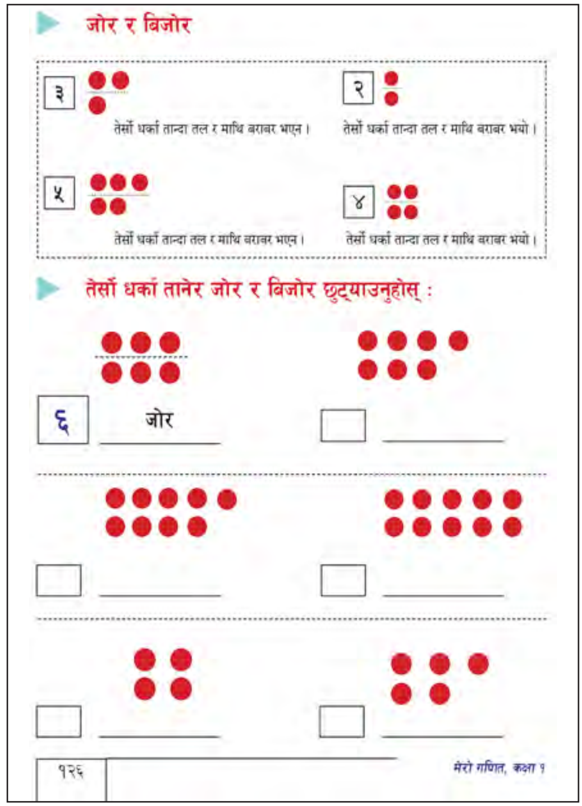

- विद्यार्थीलाई तेर्सो धर्का तानेर जोर बिजोर छुट्याउन लगाउनुहोस्
- समूहका चित्र कार्ड साटेर फेरि अभ्यास गराउनुहोस् ।
- कुन सङ्ख्या जोर र कुन बिजोर हो भन्न र कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- शैक्षणिक पाटीमा १ देखि २० सम्म लेखी विद्यार्थीहरूलाई कापीमा सार्न लगाउनुहोस् ।
- १ देखि २० कुन कुन सङ्ख्या बिजोर रहेछन् ? गोलो घेरा लगाउन लगाउनुहोस् ।
- अब कुन कुन सङ्ख्या बिजोर रहेछन् ? कुन कुन जोर रहेछन् ? कतिओटा जोर सङ्ख्या रहेछन् ? जस्ता प्रश्नहरू गर्नुहोस् ।

विद्यार्थीबाट आशातीत प्रतिक्रिया: १, ३, ५, ७, ९, ११, १३, १५, १७, १९ बिजोर सङ्ख्या हुन् ।

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि
(Learning outcome)

- १ देखि २० सम्मका जोर बिजोर सङ्ख्या छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

१ देखि २० सम्म रहेका सङ्ख्यापत्ती

जोर र बिजोर सङ्ख्या छुट्याएर लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई १ देखि २० सम्म भएको सङ्ख्यापत्ती एक एकओटा बाड्नुहोस् ।
- सङ्ख्यापत्ती जोर वा बिजोर के हो ? छुट्याएर छेउमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- गनेर जोर लेख्ने जतिलाई मेरो दायाँ बस्नुहोस् ।
- गनेर बिजोर लेख्ने जतिलाई बायाँतर्फ बसाउनुहोस् ।
- पहिला जोर सङ्ख्यापत्ती देखाएर कुन कुन सङ्ख्या जोर रहेछ ? भनी पढ्न लगाउनुहोस् ।
- कुन कुन सङ्ख्या बिजोर रहेछ ? पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्यपुस्तकको पेज न. १२७ मा जोर बिजोर छुट्याएर तालिकाको दुईतिर लेख्न भन्नुहोस् ।
- विद्यार्थीको कार्य अवलोकन गरी सिकाइमा समस्या भएका विद्यार्थी पहिचान गरी सहयोग गर्नुहोस् । पहिला गोलो गरेर लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले जोर बिजोर छुट्याउन सके ?
- १ देखि २० सम्म कतिओटा जोर सङ्ख्या रहेछन् ? कतिओटा बिजोर सङ्ख्या रहेछन ? छुट्याउन सके ?

जोर र बिजोर सङ्ख्या छुट्याएर लेख्नुहोस् :

१, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०
११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, १९, २०

जोर	बिजोर

मेरो गणित, कक्षा १ १२७

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई चाउरमा लैजानुहोस् र १ देखि २० सम्म लेखिएका अङ्कपत्ती सबैलाई बाड्नुहोस् ।
- अगाडि २ ओटा ठुलो गोलो घेरा बनाउनुहोस् । त्यसमा जोर र बिजोर लेख्नुहोस् ।
- अब जोर पर्ने जति जोर लेखिएको घेरामा र बिजोर पर्ने जति बिजोर लेखिएको घेराभित्र बस्न लगाउनुहोस् ।
- सबै जना ठिकसँग बसे बसेनन् हेर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- १ देखि २० सम्मका सङ्ख्यारूमा कुन कुन सङ्ख्यारू जोर रहेछन् ? र कुन कुन सङ्ख्यारू बिजोर रहेछन् ? छुट्याउन सके कि सकेनन् ?

पाठ १३

२० सम्मका सङ्ख्याहरू अक्षरमा

(क) परिचय (Introduction)

“हाम्रो समुदाय” विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा १ देखि २० सम्मका अङ्कलाई अक्षरमा लेख्ने विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । यसमा १ देखि २० सम्मका सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्न लगाउन विभिन्न क्रियाकलापका आधारमा अभ्यास गराउने उद्देश्य राखिएको छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १ देखि २० सम्मका अङ्कहरू चिन्न, पढ्न र अक्षरमा लेख्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिप: सञ्चार सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	१ देखि ३ सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
२.	४ देखि ७ सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
३.	८ देखि १० सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
४.	१ देखि १० सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
५.	११ देखि १३ सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
६.	१४ देखि १६ सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
७.	१७ देखि २० सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२८ आंशिक
८.	१ देखि २० सम्म अक्षरमा लेख्न	१	१२९

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यो पाठमा विद्यार्थीहरूमा व्यवहारकुशल सिपअन्तर्गत सहकार्य सिप विकास गराउने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनु पर्दछ ।

२. गन्ती गर्न सिकाउँदा र लेख्दा आफू र समुदाय तथा सामग्रीहरूसँग सम्बन्धित रहेर सिकाइलाई दैनिक व्यवहारसँग जोड्दै सिर्जनशील बनाउनु पर्दछ ।

३. आवश्यक सामग्रीको तयारी पहिले नै गर्नुपर्ने कुरामा होसियार रहनु पर्दछ ।

४. लेखन कार्यको प्रारम्भिक अवस्था भएको हुदाँ हात समातेर, ट्रेस गरेर, स्वतन्त्र रूपले बालुवामा वा पिठोमा लेख्न लगाएर अभ्यास गर्ने प्रशस्त अवसर दिनुपर्दछ ।

५. यसमा दिइएका कार्यपत्र जस्तै लेखनमा अभ्यस्त बनाउन विद्यार्थी पाठ्यपुस्तकमा दिइएको भन्दा थप worksheet तयार गरी अभ्यासका लागि उत्प्रेरित गर्ने वातावरण बनाउनु पर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १ देखि ३ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अक्षरमा पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अक्षरपत्ती, सङ्ख्यापत्ती, worksheet

१ देखि ३ सम्म पढौँ र अक्षरमा लेखौँ :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई अङ्कपत्तीबाट १ देखाउनुहोस् र प्रश्न सोध्नुहोस् यो कति हो ?
- त्यसलाई कापीमा सोहीअनुसारको अङ्क लेख्न लगाउनुहोस् ।
- अब १ लेखिएको अक्षरपत्ती देखाउँदै यसलाई कसरी लेख्ने होला ? भनी सोधी विचार र प्रयास गर्ने अवसर दिनुहोस् ।
- ट्रेस गर्न मिल्ने गरी एक लेखिएको अक्षरपत्ती वितरण गरी विद्यार्थीलाई लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई दायाँ दिइएको जस्तै worksheet बनाई वितरण गरी आवश्यकताअनुसार सहमति लिई हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले दुई लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा पटक पटक एक लेख्न लगाउनुहोस् । लेखनमा समस्या भएकालाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले अक्षरमा एक लेख्न सके ?

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी एक पढ र लेख :

१	एक	एक	एक	एक	एक
१					
१					
१					
१					
१					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी दुई पढ र लेख :

२	दुई	दुई	दुई	दुई	दुई
२					
२					
२					
२					
२					
२					
२					
२					

थप सुझाव

- विद्यार्थीलाई २ को अङ्कपत्ती देखाएर यो कति हो ? भनी सोध्नुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा टाँस्नुहोस् र दुई लेखिएको अक्षरपत्ती देखाउँदै दुई पढ्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई पालैपालो सो अक्षरपत्तीमा लेखिएको अक्षर माथि औँलाले लेख्न लगाउनुहोस् ।
- अब ट्रेस गर्न मिल्ने गरी दुई लेखिएको अक्षरपत्ती वितरण गरी विद्यार्थीलाई लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई दायाँ दिइएको जस्तै worksheet बनाई वितरण गरी आवश्यकताअनुसार सहमतिमा हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले तीन लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा पटक पटक दुई लेख्न लगाउनुहोस् । लेखनमा समस्या हुनेलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- मेटाकार्ड दिएर वा कागजका टुक्रा राम्रा अक्षरमा दुई लेख्न लगाउनुहोस् । विद्यार्थीले लेखेको शैक्षणिक पाटीमा टाँसी हौसला प्रदान गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले अक्षरमा दुई लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- शैक्षणिक पाटीमा ३ लेखिएको अङ्कपत्ती र सँगै अक्षरमा तीन लेखिएको अक्षरपत्ती टाँस्नुहोस् । विद्यार्थीलाई पढ्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२८ मा दिइएको एकदेखि तीन पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- शैक्षणिक पाटीमा टाँसिएको अक्षरपत्तीमा तीन लेखिएको माथि हातका औँलाले छोएर ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् ।
- दायाँ दिइएको जस्तै तीन लेख्न मिल्ने worksheet तयार गरी विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् र सुरुमा स्वतन्त्र रूपमा कोसिस गर्न दिनुहोस् र आवश्यकताअनुसार हात समातेर तीन लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा पटक पटक तीन लेख्न लगाउनुहोस् । लेखनमा समस्या हुनेलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी तीन पढ र लेखः					
३	तीन	तीन	तीन	तीन	तीन
३					
३					
३					
३					
३					
३					
३					
३					

मूल्याङ्कन

- के सबैले अक्षरमा तीन लेख्न सके ?

थप सुझाव

- एकदेखि तीनसम्म लेखिएका अङ्कपत्ती र अक्षरपत्तीहरू जोडीमा दिनुहोस् र एउटाले अङ्कपत्ती देखाउने र अर्कोले सोही सङ्ख्याको अक्षरपत्ती देखाउन लगाउनुहोस् ।
- मकैका वा गेडागुडीका दानाहरू, ढुङ्गाहरूले अक्षर र सङ्ख्याङ्कमा १ देखि ३ लेख्न लगाउनुहोस्।
- अक्षरमा १ देखि ३ सम्म लेखिएका अक्षरपत्तीहरूमा रङ भर्न लगाउनुहोस् ।
- बालुवामा वा पिठामा वा माटामा औँला वा सिन्काले १ देखि ३ सम्म अक्षरमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थीका बिचमा राम्रो अक्षर लेख्ने प्रतिस्पर्धा गराउन सकिन्छ । प्रत्येक विद्यार्थीको प्रयासको सम्मान गर्न भने बिर्सनु हुँदैन ।

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

४ देखि ७ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अक्षरमा पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, सङ्ख्यापत्ती, worksheet

४ देखि ७ सम्म पढौँ र अक्षरमा लेखौँ :

क्रियाकलाप : १

- हामीले कति कति लेख्यौ ? अब कति लेख्ने पालो हो ? भनी सोधी विद्यार्थीलाई लेखनका लागि तयार गर्नुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा चार लेखिएको अङ्कपत्ती र अक्षरपत्ती दुवै शैक्षणिक पाटीमा टाँसेर पढ्न लगाउनुहोस् ।
- अब ट्रेस गर्न मिल्ने गरी चार लेखिएको अक्षरपत्ती

क्रियाकलाप : २

- दायाँ दिइएको जस्तै worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गरी आवश्यकता अनुसार सहमतीमा हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले चार लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा पटक पटक चार लेख्न लगाउनुहोस्। लेख्न नसक्नेलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले अक्षरमा चार लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाँच लेखिएको अक्षरपत्ती विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् र त्यसलाई आआफ्नो कापी माथि राखी पटक पटक त्यसमा ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् ।
- दायाँ दिइएको जस्तै worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गरी पाँच लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा पटक पटक पाँच लेख्न लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गर्नुहोस् ।

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी चार पढ र लेख :

४	चार	चार	चार	चार	चार
४					
४					
४					
४					
४					
४					
४					
४					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी पाँच पढ र लेख :

५	पाँच	पाँच	पाँच	पाँच	पाँच
५					
५					
५					
५					
५					
५					
५					
५					

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई ६ देखि ७ सम्म लेखिएका एक एकओटा अङ्कपत्ती र अक्षरपत्ती वितरण गर्नुहोस् ।
- अङ्कमा ६ र अक्षरमा छ कोसँग छ ? प्रश्न गरी अगाडि बोलाउनुहोस् र शैक्षणिक पाटीमा टाँसी सबैलाई पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- छ लेखिएको अक्षरपत्ती विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् र त्यसलाई आआफ्नो कापी माथि राखी पटक पटक त्यसमा ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई दायाँ दिइएको जस्तैः worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गरी छ लेख्न लगाउनुहोस् । आआफ्नो कापीमा पटक पटक छ लेख्न लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- सोहीअनुसार ७ लाई अक्षरमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले ६ र ७ लाई अक्षरमा लेख्न सके ?

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी छ पढ र लेख :

छ	छ	छ	छ	छ	छ
६					
६					
६					
६					
६					
६					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी सात पढ र लेख :

७	सात	सात	सात	सात	सात
७					
७					
७					
७					
७					
७					

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ८ देखि १० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अक्षरमा पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, अक्षरपत्ती, कार्य पत्र

८ देखि १० सम्म पढौं र अक्षरमा लेखौं:

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई ८ देखि १० सम्म लेखिएको अङ्कपत्ती र अक्षरपत्ती एक एकओटा बाँड्नुहोस् ।
- अङ्कमा ८ र अक्षरमा आठ कोसँग छ ? प्रश्न गरी अगाडि बोलाउनुहोस् र उक्त पत्ती शैक्षणिक पाटीमा टास्नुहोस् । सोहीअनुसार ९ र १० पनि टाँस्न लगाउनुहोस् ।
- सबैलाई पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- आठ लेखिएको अक्षरपत्ती विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् र त्यसलाई आआफ्नो कापी माथि राखी पटक पटक त्यसमा ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् ।
- दायाँ दिइएको जस्तै worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गरी आठ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा पटक पटक आठ लेख्न लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई सहयोग गर्नुहोस्।
- सोहीअनुसार ९ र १० लाई पनि अक्षरमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- अङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा अवलोकन गरी आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले ८, ९ र १० लाई अक्षरमा लेख्न सके ?

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी आठ पढ र लेख :

८	आठ	आठ	आठ	आठ	आठ
८					
८					
८					
८					
८					
८					
८					
८					
८					
८					
८					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी नौ पढ र लेख :

९	नौ	नौ	नौ	नौ	नौ
९					
९					
९					
९					
९					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी दश पढ र लेख :

१०	दश	दश	दश	दश	दश
१०					
१०					
१०					
१०					

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

१ देखि १० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अङ्क र अक्षरमा लेखिएको पहिचान गर्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, अक्षरपत्ती, worksheet

अक्षरमा एकदेखि दशसम्म चिन र लेख :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई १ देखि १० लेखिएको अङ्कपत्ती र अक्षरपत्ती चार चार जनाको समूहमा एक एक सेट बाँड्नुहोस् ।
- भुइँमा एक ठाउँमा अङ्कपत्ती र अर्कोमा अक्षरपत्ती घोप्ट्याएर राख्नुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई पालैपालो गई एकओटा अङ्कपत्ती र एकओटा अक्षरपत्ती टिप्न भन्नुहोस् ।
- जसले अङ्क र अक्षर मिल्ने गरी टिप्छ ऊ विजयी हुने बताउँदै सबैले पालो पाउने गरी खेलाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पहिले नै तयार गरिएको worksheet मा पढी दायाँ र बायाँतर्फ दिइएको मिल्ने अङ्क र अक्षर धर्का तानेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले अङ्क र अक्षर जोडा मिलाउन सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२८ मा १ देखि १० सम्म पढ्न र लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पहिले नै तयार पारेको worksheet मा अङ्कलाई अक्षरमा र अक्षरलाई अङ्कमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

अङ्क र अक्षरमा धर्का तानेर जोडा मिलाउनुहोस् :

३	पाँच
२	सात
५	तीन
९	दुई
७	नौ

पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

१	एक	एक	एक	एक
२	दुई			
३	तीन			
४	चार			
५	पाँच			
६	छ			
७	सात			
८	आठ			
९	नौ			

दिइएको खाली कोठामा अङ्कलाई अक्षरमा र अक्षरलाई अङ्कमा लेख्नुहोस् :

	एक	एक	एक	
३			२	
	पाँच			नौ
१०			८	
	एक			सात
६			४	

मूल्याङ्कन

- के सबैले एकदेखि दशसम्म चिन्न पढ्न र लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ५

- घरमा भएका वस्तुहरू जस्तैः जनावरहरू, थाल, कचौरा, मोबाइल, आदिका सङ्ख्याहरू टिपेर अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

पाचौँ पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ११ देखि १३ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, अक्षरपत्ती, कार्यपत्र

अक्षरमा एघारदेखि तेरसम्म पढौँ र लेखौँ :

क्रियाकलाप : १

- शैक्षणिक पाटीमा अक्षर र अङ्कमा एघार र ११ लेखेर पढ्न लगाउनुहोस् ।
- तपाईं सँगै एकै पटक र पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।
- सोहीअनुसार बाह्र र तेर पनि पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- ११, १२ र १३ लाई अक्षरमा लेखिएका अक्षरपत्तीहरू वितरण गरी त्यसमा रङ भर्न लगाउनुहोस् ।
- अक्षरपत्ती माथि गेडागुडीका दानाहरू राखेर ११, १२ र १३ लाई अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- एघार लेखिएको अक्षरपत्ती बनाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई औँलाले वा पेन्सिलले त्यसमाथि पटक पटक ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् ।
- अब दायाँ दिइएको जस्तै worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् र अक्षरमा ११ लेख्न लगाउनुहोस् र आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् ।
- सोहीअनुसार १२ र १३ लाई पनि अक्षरमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- अङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा अवलोकन गरी आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् ।

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी ११ पढ र लेख :					
११	एघार	एघार	एघार	एघार	एघार
११					
११					
११					
११					
११					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी बाह्र पढ र लेख :					
१२	बाह्र	बाह्र	बाह्र	बाह्र	बाह्र
१२					
१२					
१२					
१२					
१२					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी बाह्र पढ र लेख :					
१२	बाह्र	बाह्र	बाह्र	बाह्र	बाह्र
१२					
१२					
१२					
१२					
१२					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी तेर पढ र लेख :					
१३	तेर	तेर	तेर	तेर	तेर
१३					
१३					
१३					
१३					
१३					

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले ११, १२ र १३ लाई अक्षरमा लेख्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १४ देखि १६ सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, अक्षरपत्ती, कार्यपत्र

अक्षरमा चौधदेखि सोरसम्म पढौं र लेखौं :

क्रियाकलाप : १

- शैक्षणिक पाटीमा अक्षर र अङ्कमा १४ लेखेर पढ्न लगाउनुहोस् ।
- तपाईंसँगै एकै पटक र पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।
- सोहीअनुसार १५ र १६ पनि पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- चौध लेखिएको अक्षरपत्ती बनाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई औंलाले वा पेन्सिलले त्यसमाथि पटक पटक ट्रेस गर्न लगाउनुहोस् ।
- अब दायाँतर्फ दिइएको जस्तै worksheet बनाई विद्यार्थीलाई वितरण गर्नुहोस् र अक्षरमा १४ लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् ।
- सोहीअनुसार १५ र १६ लाई पनि अक्षरमा लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- अङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा अवलोकन गरी आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- अङ्क र अक्षरपत्तीहरू मिलाउने खेल खेलाउनुहोस् ।
- अङ्क र अक्षरमा लेखिएका worksheet बनाई अङ्क र अक्षरको जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।
- १४, १५, १६ सम्म अक्षरमा लेखिएको worksheet बनाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी १४ पढ र लेख :

१४	चौध	चौध	चौध	चौध	चौध
१४					
१४					
१४					
१४					
१४					
१४					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी पन्ध्र पढ र लेख :

१५	पन्ध्र	पन्ध्र	पन्ध्र	पन्ध्र	पन्ध्र
१५					
१५					
१५					
१५					
१५					
१५					
१५					
१५					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी सोर पढ र लेख :

१६	सोर	सोर	सोर	सोर	सोर
१६					
१६					
१६					
१६					
१६					
१६					
१६					
१६					

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले १४, १५ र १६ लाई अक्षरमा लेख्न सके ?

सातौँ पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १७ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती, अक्षरपत्ती, कार्यपत्र

अक्षरमा सत्रदेखि बिससम्म पढौँ र लेखौँ :

क्रियाकलाप : १

- शैक्षणिक पाटीमा सत्र र १७ लेखेको कार्ड टाँसेर पहिला शिक्षकले पढ्नुहोस् र विद्यार्थीलाई सँगै पटक पटक भन्न लगाउनुहोस् ।
- अङ्कपत्ती झिकेर अक्षरपत्तीमा लेखिएको पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पहिले नै तयार गरिएको worksheet मा पढ्दै राम्रोसँग सत्र लेख्न लगाउनुहोस् ।
- लेखनमा समस्या हुने विद्यार्थी पहिचान गरी आवश्यक सहयोग गर्नहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले सत्र लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- शैक्षणिक पाटीमा अठार र १८ लेखेको कार्ड टाँसेर पढ्न भन्नुहोस् । आफूसँगै पटक पटक पढ्न लगाउनुहोस् ।
- अङ्कपत्ती झिकेर अक्षरपत्तीमा लेखिएको पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पहिले नै तयार पारेको worksheet मा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा हेरी आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् र व्यक्तिगत अभिलेख राख्नुहोस् ।

तल तालिकामा दिइएजस्तै गरी १७ पढ र लेख :

१७	सत्र	सत्र	सत्र	सत्र	सत्र
१७					
१७					
१७					
१७					
१७					
१७					

तल तालिकामा दिइएजस्तै गरी अठार पढ र लेख :

१८	अठार	अठार	अठार	अठार	अठार
१८					
१८					
१८					
१८					
१८					
१८					

क्रियाकलाप : ५

- शैक्षणिक पाटीमा उन्नाइस लेख्नुहोस् र आफूसँगै पढ्न लगाउनुहोस् ।
- सँगै पटक पटक र छुट्टाछुट्टै पढ्न पनि लगाउनुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा १९ र उन्नाइस लेखिएको कार्ड टास्नुहोस् र हेरेर लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस्।
- लेख्न सहयोग र प्रोतसाहन पनि गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- पहिले नै तयार गरिएको worksheet मा राम्रा अक्षर बनाएर उन्नाइस लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ७

- शैक्षणिक पाटीमा २० लेखेको कार्ड टाँसेर पढ्न लगाउनुहोस् ।
- अक्षरमा बिस कसले लेख्न सक्छ ? सोधी विद्यार्थीलाई लेख्न उत्प्रेरित गर्नुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा बिस लेखिएको कार्ड टास्नुहोस् र हेरेर लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ८

- पहिले नै तयार पारेको worksheet मा बिस लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले लेख्न सके नसकेको व्यक्तिगत रूपमा पहिचान गरी आवश्यकताअनुसार सहयोग गर्नुहोस् र व्यक्तिगत अभिलेख राख्नुहोस् ।

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी उन्नाइस पढ र लेख :

१९	उन्नाइस	उन्नाइस	उन्नाइस	उन्नाइस	उन्नाइस
१९					
१९					
१९					
१९					
१९					
१९					
१९					

तल तालिकामा दिएजस्तै गरी बिस पढ र लेख :

२०	बिस	बिस	बिस	बिस	बिस
२०					
२०					
२०					
२०					
२०					
२०					

क्रियाकलाप : ९

- विद्यार्थीलाई समूहमा बाँडेर एघारदेखि बिससम्म लेखिएको अक्षरपत्ती दिनुहोस् र त्यसलाई क्रमशः मिलाएर राख्न लगाउनुहोस् ।
- अक्षरपत्तीमा भएको जस्तै गरी एघारदेखि बिससम्म लेख्न लगाउनुहोस् । आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- अङ्क र अक्षरमा लेखिएको worksheet बनाई जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।
- ११ देखि २० सम्म अक्षरमा लेखिएको worksheet बनाइ सङ्ख्याङ्कमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

आठौं पिरियड : 8th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई सङ्ख्याङ्क र अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती र अक्षरपत्ती

पढ्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई दुई समूहमा शैक्षणिक पाटी अगाडि राख्नुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा एकदेखि बिससम्म लेख्ने दुई ठाउँ छुट्याई दिनुहोस् ।
- अब प्रत्येक विद्यार्थीलाई पालैपालो एक, दुई गरेर कुन समूहले पहिला लेखी सक्ने भनी लेखन अभ्यास गराउनुहोस् ।
- कुन समूहले पहिला लेखी सक्छ उही विजेता समूह हुन्छ भनी भन्नुहोस् ।
- सबैले लेखेकोमा धन्यवादशहित ताली बजाउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकका पेज न. १२८ मा एकदेखि बिससम्म राम्रोसँग लेख्न र पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई अक्षरपत्ती बाँड्नुहोस् र शैक्षणिक पाटीमा अङ्कपत्ती टाँस्नुहोस् ।
- अब कसलाई कुन अङ्कसँग मिल्ने अक्षरपत्ती परेको छ हेर्न लगाउनुहोस् ।
- पालैसँग अङ्कपत्तीसँगै अक्षरपत्ती राख्न लगाउनुहोस् ।

शैक्षणिक पाटीमा राख्न अप्ठेरो भएमा आधा आधा गरी सिकाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा तालिका worksheet मा लेख्न सके ?

१३ २० सम्मका सङ्ख्याहरू अक्षरमा

पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

१	एक	एक	एक	एक
२	दुई			
३	तीन			
४	चार			
५	पाँच			
६	छ			
७	सात			
८	आठ			
९	नौ			
१०	दश			
११	एघार			
१२	बाह्र			
१३	तेह्र			
१४	चौध			
१५	पन्ध्र			
१६	सोह्र			
१७	सत्र			
१८	अठार			
१९	उन्नाइस			
२०	बीस			

१२८ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ४

- दुई दुई जनाको समूहमा विद्यार्थीलाई ससाना टुक्रामा एकदेखि बिससम्म लेखिएका अक्षरपत्ती र अङ्कपत्ती बाँड्नुहोस् ।
- अब उनीहरूलाई पढ्दै क्रमशः मिलाउएर राख्न लगााउनुहोस् ।
- कसरी मिलाउँछन् असहज हुनेलाई सहयोग गर्नुहोस् ।

कक्षाको टेबुलमा अप्ठेरो भएमा कहाँ सजिलो हुन्छ त्यही लगेर गराउन सकिन्छ ।

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीलाई दुई दुई जना गरी अगाडि बोलाउनुहोस् ।
- अङ्कपत्तीबाट नहेरीकन एउटा एउटा झिक्न लगाउनुहोस् ।
- त्यो सङ्ख्याङ्कलाई शैक्षणिक पाटीमा अक्षरमा लेखाउनुहोस् ।
- यस्तै अभ्यास सबैलाई गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२९ मा सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख भनी लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ७

- विद्यार्थीलाई दुई दुई जना गरी अगाडि बोलाई अक्षरपत्तीबाट नहेरीकन एउटा एउटा झिक्न लगाउनुहोस् ।
- त्यो अक्षरपत्तीको सङ्ख्यालाई शैक्षणिक पाटीमा अङ्कमा लेखाउनुहोस् ।
- पालैपालो सबैलाई यो कार्यको अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ८

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १२९ मा अक्षरलाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

तल दिइएका सङ्ख्याङ्कहरूलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

२		१५	
५		११	
८		१३	
७		२०	
९		१७	

अक्षरमा लेखिएको सङ्ख्यालाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

तीन		बाह्र	
चार		चौध	
एक		उन्नाइस	
दश		अठार	
छ		सोह्र	

मेरो गणित, कक्षा १ १२९

मूल्याङ्कन

- के सबैले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा तोकिएअनुसारका कार्य गर्न सके ?

पाठ १४

क्रमात्मक सङ्ख्याहरू

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो विद्यालय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा पहिलोदेखि दशौंसम्मका स्थान पहिचान गर्ने विषयवस्तु राखिएको छ । यसका लागि बालबालिकाहरूलाई आफ्नो विद्यालय वातावरणसँग सम्बन्धित उदाहरणहरू (चित्र, कार्यहरू आदि) को प्रयोग गरी क्रमात्मक सङ्ख्याहरू पत्ता लगाउने काम गरिन्छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- पहिलोदेखि दशौंसम्मका स्थान पहिचान गर्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः प्रयोग सिप (S1.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	पहिलोदेखि दशौंसम्मको क्रमात्मक सङ्ख्याहरू गन्ने, चिन्ने र छुट्याउने	१	१३०
२.	क्रमात्मक सङ्ख्या र गन्तीका सङ्ख्याबिच भिन्नता छुट्याउने	१	१३१
३.	गणितीय समस्या समाधानमा क्रमात्मक सङ्ख्याको प्रयोग गर्ने	१	-
४	हेरौं, गरौं र सिकौं	२	१३२, १३२, १३४ र १३५

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठमा शारीरिक क्रियाकलापहरू, हाम्रा दैनिक क्रियाकलापहरू, विद्यालय र त्यस वरपरका वस्तुहरू, स्थान र क्रम जनाउने तस्बिरहरू प्रयोग गराउनुपर्छ । ठोस वस्तु, अर्धठोस र सङ्केत प्रयोग गरी पहिलो, दोसो,......., दशौं रूपमा स्थान वा क्रमलाई सङ्ख्यामा व्यक्त गर्ने अभ्यास गराउनुपर्छ ।

२. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो विद्यालयमा र वरपर पाइने विभिन्न ठोस वस्तुहरू अवलोकन गराई स्थान वा क्रम पहिचान गर्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

३. सोचाइ सिपअन्तर्गत प्रयोग सिप प्राप्तिमा जोड दिनुपर्छ र outdoor तथा indoor क्रियाकलाप गराउँदा सुरक्षात्मक तवरले होसियारी अपनाउनुपर्छ ।

४. विद्यार्थीलाई ठोस, अर्धठोस र सङ्केत चरण प्रयोग गरी सिकाउनु पर्दछ ।

५. आफ्नो वरिपरिका अन्य स्थानीय सामग्रीहरू र चित्रहरूका उदाहरणबाट धारणा बालबालिकाहरूमा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । चित्रहरू र सोको क्रमलाई सङ्ख्यासँग सम्बन्ध स्थापित गराई अभ्यास गराउनुपर्छ ।

६. बहुविषयक तथा अन्तर विषयक सिकाइअन्तर्गत हाम्रो सेरोफेरो, मेरो नेपाली र मेरो अङ्ग्रेजी विषयमा क्रमात्मक सङ्ख्या र गन्तीका सङ्ख्याबिच तालमेल गरी सिकाइमा जोड्न सकिन्छ ।

७. यो पाठको अन्त्यमा हेरौं, मैले कति सिकें ? (२ घण्टा) मा समावेश गरिएका वा त्यस्तै प्रश्नहरू तयार गरी पाठ परीक्षाका रूपमा क्रियाकलापहरू गराई निरन्तर मूल्याङ्कनमा अभिलेख राख्नुपर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- पहिलोदेखि दशौंसम्मको क्रमात्मक सङ्ख्याहरू गन्न, चिन्न र छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- क्रमात्मक सङ्ख्याहरू उल्लेख गरिएका चित्रसहितका तालिका, कार्डबोर्ड पेपर

छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा कुनै १० ओटा ठोस वस्तुहरू वा परिचित वस्तुका चित्रहरूलाई क्रम मिल्ने गरी देखाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई पहिलो चित्रमा के छ ? दोस्रो चित्रमा के छ , ... दशौं चित्रमा के छ ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- प्रवेशद्वारबाट (वा अगाडिबाट वा पछाडिबाट प्रत्येक चित्र कुन कुन स्थानमा छ ? भनी पालैपालो सोध्नुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा सबै चित्रहरूको क्रम बुझाउने शब्दहरू पहिलो, दोस्रो, ... दशौं लेखेर स्थान भन्ने र चिन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले दशौं स्थानसम्म गन्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३० को चित्र अवलोकन गराउँदै प्रवेशद्वारबाट क्रमशः पहिलो स्थानमा कुन जनावर छ ? दोस्रो स्थानमा कुन जनावर छ ? ,......, दशौं स्थानमा कुन जनावर छ ? पालैपालो सबैलाई प्रश्न गर्दै छलफल गराउनुहोस् ।
- त्यसरी नै कुन जनावर कुन स्थानमा छ ? भनी प्रश्न गर्दै छलफल गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले दशौं स्थानसम्म गन्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई चउर वा अन्य खुला ठाउँमा लैजानुहोस् र १० जनालाई (पङ्क्तिमा) लाइनमा उभिन लगाउनुहोस् ।
- पालैपालो प्रत्येक विद्यार्थीलाई आफूभन्दा अघि कति जना छन् ? गन्न लगाउनुहोस् ।
- प्रत्येक विद्यार्थीलाई अगाडिबाट, पछाडिबाट आआफ्नो स्थान चिन्न र भन्न लगाउनुहोस् ।
- दायाँ हातबाट र बायाँ हातबाट क्रमशः पहिलो, दोस्रो, ..., दशौं स्थानसम्म गन्ने अभ्यास गराउनुहोस् । बढीमा १० जनालाई मात्र लाइनमा राख्नुपर्छ । विद्यार्थीलाई अन्य विद्यार्थीको क्रम भन्न लगाई शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले जनावर र तिनीहरूको क्रम र स्थान गन्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- क्रमात्मक सङ्ख्या र गन्तीका सङ्ख्याबिच भिन्नता छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- क्रमात्मक सङ्ख्याहरू उल्लेख गरिएका चित्रसहितका तालिका, कार्डबोर्ड

छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई चउर वा अन्य खुला ठाउँमा लगी १0 जनालाई तेर्सो लाइनमा उभिन लगाउनुहोस् ।
- दायाँबाट चौथो स्थानमा के छ ? बायाँबाट तेस्रो स्थानमा के छ ? जस्ता प्रश्नहरू सोध्नुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई स्थान परिवर्तन गराउँदै यस्तै प्रश्नहरू सोधेर सही उत्तरका लागि शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।
- त्यस्तै पहिला जम्मा १0 जनालाई निश्चित दुरी दौडाउने र पहिलो, दोस्रो, तेस्रो,........., दशौं हुने विद्यार्थी छुट्याउनुहोस् र रेकर्ड राख्दै जानुहोस् । अन्य विद्यार्थीलाई स्थान पहिचान गर्न लगाउनुहोस् र क्रमात्मक र गन्तीका सङ्ख्याबिच भिन्नता स्पष्ट पारिदिनुहोस् । फेरि बाँकी रहेका विद्यार्थीलाई पनि सोही प्रक्रियाले दौडाउनुहोस् र उत्कृष्ट १0 जना छानेर पुरस्कार दिनुहोस् ।
- त्यसपछि पहिलो, दोस्रो, ..., दशौं स्थान सम्म गन्ने र चिन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई कार्डबोर्ड पेपरमा विभिन्न १0 ओटा जनावरको चित्र बनाउने वा टाँस्ने र फाटोकपी गरी वा त्यस्तै वर्कसिट तयार गरी विद्यार्थीलाई दिने कार्य गर्नुहोस् ।
- छलफल तथा प्रश्नोत्तर गरी आफ्नो वर्कसिटमा तल क्रम मिलाएर पहिलो, दोस्रो, ..., दशौं स्थानसम्म गन्ने, चिन्ने र लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै जनाले क्रमात्मक सङ्ख्या र गन्तीका सङ्ख्याबिच भिन्नता छुट्याउन सके ?

छलफल गरौं :

प्रवेश द्वार ... बाहिर

प्रवेशद्वारबाट पहिलो ४ स्थानमा रहेका जनावरहरू

प्रवेशद्वारबाट चौथो स्थानमा रहेको जनावर

☐ लगाउनुहोस् :

प्रवेशद्वारबाट पहिलो ३ स्थानमा रहेका जनावर

प्रवेशद्वारबाट दोस्रो स्थानमा रहेको जनावर

बाहिर निस्कने द्वारबाट चौथो स्थानमा रहेको जनावर

बाहिर निस्कने द्वारबाट तेस्रो स्थानमा रहेको जनावर

मेरो गणित, कक्षा १   १३१

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३१ को चित्र अवलोकन र छलफल गराउँदै प्रवेशद्वारबाट पहिलो एक स्थानमा रहेको, पहिलो दुई स्थानमा रहेको,............., पछिल्लो छैटौं स्थानमा रहेको जनावर कुन हो भनी प्रश्न गर्नुहोस् र स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- प्रवेशद्वारबाट नजिक पर्ने ३ ओटा वा (४, ५, .. ओटा) जनावरको नाम बताउन लगाउने जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् र क्रमात्मक र गन्तीका सङ्ख्याबिचको तालमेल स्पष्ट पार्नुहोस् ।
- क्रमात्मक र गन्तीका सङ्ख्या फरक आउने गरी फरक फरक प्रश्नहरू सोध्नुहोस्, जस्तैः बाहिर निस्कनेद्वारबाट छैटौं स्थानमा बाघ छ भने बाघभन्दा पछाडि कतिओटा जनावर छन् ? बाघभन्दा अगाडि कतिओटा जनावर छन् ? जस्ता प्रशनहरू सोधी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- गणितीय समस्या समाधानमा क्रमात्मक सङ्ख्याको प्रयोग गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- क्रमात्मक सङ्ख्याहरू उल्लेख गरिएका चित्रसहितका तालिका, कार्डबोर्ड पेपर, पुरस्कार

छलफल गरौँ :

क्रियाकलाप : १

- कक्षामा कुनै ९ जना विद्यार्थीलाई एकपछि अर्को हुनेगरी लाइनमा उभिन लगाउनुहोस् ।
- उनीहरूको नाम र स्थान क्रमशः लेख्नुहोस् । त्यसपछि को विद्यार्थी कुन स्थानमा छ भनी सोध्नुहोस् र स्पष्ट पार्नुहोस्, जस्तैः नवौँ स्थानमा को छ ? मिना कुन स्थानमा छिन् ? मिनाभन्दा पछाडि कति जना छन् ? अगाडि कति जना छन् ? जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई कार्डबोर्ड पेपरमा विभिन्न १० ओटा जनावरको चित्र बनाई टाँस्नुहोस् र फाटोकपी गरी वा त्यस्तै वर्कसिट तयार गरी विद्यार्थीलाई दिनुहोस् ।
- प्रत्येक चित्रका तल क्रमशः १, २, ३, ..., १० लेख्न लगाउनुहोस् ।
- छलफल तथा प्रश्नोत्तर गरी आफ्नो १, २, ३,..., १० ले क्रमशः पहिलो, दोस्रो, ..., दशौँ स्थान जनाउँछ भनी धारणा दिँदै गन्ने, चिन्ने र छुट्याउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई कक्षामा आयताकार हुनेगरी उभिन लगाउनुहोस्, (जस्तैः कुनै २० जनालाई) बाँकीलाई अरू वरिपरि उभिन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई दायाँ भन्नाले उनीहरूको दाहिने हातपट्टि र बायाँ भन्नाले उनीहरूको देब्रे हातपट्टि

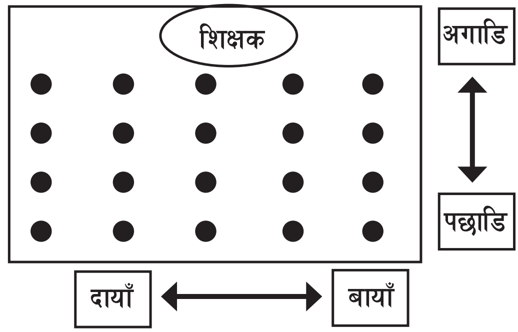

तथा अगाडि पछाडि चिनाउन शिक्षकपट्टि फर्कने भनी स्पष्ट पार्नुहोस् ।

विद्यार्थीहरूलाई निम्न प्रश्न गर्नुहोस् :

- "म दायाँबाट चौथो र अगाडिबाट दोस्रो स्थानमा छु, म को हुँ ?"
- अरू विद्याथीलाई सो विद्यार्थीको नाम भन्न लगाउनुहोस् र आफूले सहयोग गर्नुहोस् ।
- "म बायाँबाट तेस्रो र मभन्दा अगाडि ३ जना छन् भने म को हुँ ?" भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थीलाई सो विद्यार्थीको नाम भन्न लगाउनुहोस् र आफूले सहयोग गर्नुहोस् ।
- "म बाट बायाँ ३ जना र पछाडि ४ जना छन् भने म को हुँ ?" भनी प्रश्न गर्दै विद्यार्थीलाई सो विद्यार्थीको नाम भन्न लगाउनुहोस् । यस्ता धेरै प्रश्नहरू गर्नुहोस् जसबाट विद्यार्थीहरूले क्रमात्मक सङ्ख्या र गन्तीका सङ्ख्या चिनेर प्रयोग गर्न सकुन् ।

क्रियाकलाप : ४

विद्यार्थीलाई निम्न प्रश्नमा छलफल गराउनुहोस् :

- "केही विद्यार्थी पङ्क्तिमा उभिएका छन् । नरेन्द्र अगाडिबाट तेस्रो स्थानमा छ र ऊभन्दा पछाडि २ जना छन् भने सो लाइनमा कति जना छन् ?" विद्यार्थीलाई चित्र बनाउन लगाउनुहोस् र उत्तर भन्न प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।
- सबै जनालाई एकपछि अर्को हुनेगरी लाइनमा उभिन लगाउनुहोस् ।
- कक्षाका सबै जनाको उत्तर मिले नमिलेको हेरी शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

- त्यस्तै “केही विद्यार्थीहरूलाई पङ्क्तिमा उभिएका छन् । कल्पना अगाडिबाट चौथो स्थानमा छिन् र उनीभन्दा पछाडिबाट दोस्रो स्थानमा छिन् भने सो लाइनमा कति जना छन् ?” विद्यार्थीलाई चित्र बनाउन लगाई उत्तर भन्न प्रोत्साहन गर्नुहोस्

  “केही विद्यार्थी पङ्क्तिमा उभिएका छन् । नरेन्द्र अगाडिबाट तेस्रो स्थानमा छ र ऊभन्दा पछाडि २ जना छन् भने सो लाइनमा कति जना छन् ?” विद्यार्थीलाई चित्र बनाउन लगाउनुहोस् र उत्तर भन्न प्रोत्साहन गराउनुहोस् ।
- सबै जनालाई एकपछि अर्को हुनेगरी लाइनमा उभिन लगाउनुहोस् ।
- कक्षाका सबै जनाको उत्तर मिले नमिलेको हेरी शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- त्यस्तै ”केहि विद्यार्थीहरूलाई पङ्क्तिमा उभिएका छन् । कल्पना अगाडिबाट चौथो स्थानमा छिन् र उनीभन्दा पछाडिबाट दोस्रो स्थानमा छिन् भने सो लाइनमा कति जना छन् ?” विद्यार्थीलाई चित्र बनाउन लगाई उत्तर भन्न प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले गणितीय समस्या समाधानमा क्रमात्मक सङ्ख्याको प्रयोग गर्न सके ?

परियोजना कार्य

एउटा कार्डबोर्ड पेपर लिनुहोस् । कुनै १० ओटा जनावरका चित्रका टुक्राहरू कैँचीले काटेर एउटै पङ्क्तिमा टाँस्नुहोस् । सुरुको चित्र अगाडि प्रवेशद्धार बनाउनुहोस् । प्रवेशद्धारबाट क्रमशः ती चित्रका तल क्रमशः १, २, ...,१० लेख्नुहोस् र १ भनेको पहिलो, २ भनेको दोस्रो क्रम,..........., १० लाई दशौँ भनेर पढ्ने अभ्यास गर्नुहोस् र कक्षाकोठामा देखाउनुहोस् ।

(शिक्षकले कार्डबोर्ड पेपर र पुराना किताबबाट जनावरका चित्रहरू सङ्कलन गरेर आवश्यक निर्देशनसहित दिनुहोस् र अभिभाकलाई जानकारी पनि दिनुहोस् ।)

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न (११ देखि २० सम्म) दशसम्मका
- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एकदेखि बिससम्म अक्षरमा लेख्न
- ठोस वस्तुको प्रयोग गरी १ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न
- २० सम्म योगफल आउने २ ओटा सङ्ख्याको जोड गर्न गर्न
- २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न
- पहिलोदेखि दशौँसम्मका क्रमात्मक सङ्ख्याहरू गन्न, चिन्न र छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पेन्सिल, कटर ,फोटोकपी पेपर, पोर्टफोलियो, अभिलेख पुस्तिका

हेरौँ, मैले कति सिकेँ ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीको सहज बसाइ व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा सबै विद्यार्थीहरू प्रत्येकलाई पुग्ने गरी हेरौँ, मैले कति सिकेँ ? पेज १३२ र १३५ को फोटोकपी तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् ।
- जसका लागि पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको प्रयोग पनि गराउन सकिने छ ।
- तोकिएको सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुनेगरी यस्तै अन्य प्रश्नपत्र बनाएर पनि प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सके ? लेखाजोखा गरी आवश्यक

हेरौँ, मैले कति सिकेँ ?

सिसाकलमको सङ्ख्या गन्ती गरी लेख्नुहोस् :

☐ ☐

☐ मा मिल्ने सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१० र २ मिलाउँदा ☐ हुन्छ ।

१० र ☐ मिलाउँदा १७ हुन्छ ।

ठिक अगाडि के आउँछ ?

☐	१३
☐	१६
☐	१०

ठूलो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

१३	१४
१६	१२
११	१५

सबैभन्दा सानो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

१२	१३	१४
१४	११	१७

१३२ मेरो गणित, कक्षा १

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

	११			१४	

जोड्नुहोस् :

१० + ४ = ☐ १२ + ७ = ☐ १३ + ५ = ☐

जोड्नुहोस् :

९ + १ + ५ = ☐ २ + ३ + ५ = ☐

१० बनाई जोड्नुहोस् :

८ + ६ = ☐ ९ + ५ = ☐ ७ + ४ = ☐

९ + ३ = ☐ ८ + ७ = ☐ ९ + ७ = ☐ ६ + ५ = ☐

मेरो गणित, कक्षा १ १३३

पृष्ठपोषणसहित सिकाइ कमजोर भएका विद्यार्थीका लागि उपचारात्मक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुहोस् ।

पाचौँ पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १०० सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न
- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा एकदेखि बिससम्म अक्षरमा लेख्न
- ठोस वस्तुको प्रयोग गरी १ देखि २० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई जोर र बिजोर सङ्ख्यामा वर्गीकरण गर्न
- २० सम्म योगफल आउने २ ओटा सङ्ख्याको जोड गर्न गर्न
- २० सम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न
- पहिलोदेखि दशौँसम्मका क्रमात्मक सङ्ख्याहरू गन्न, चिन्न र छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पेन्सिल, कटर, फोटोकपी पेपर, पोर्टफोलियो, अभिलेख पुस्तिका

हेरौँ, मैले कति सिकेँ ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीको सहज बसाइ व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा सबै विद्यार्थी पत्येकलाई पुग्ने गरी हेरौँ, मैले कति सिकेँ ? पेज न. १३५ को फोटोकपी तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् ।
- यसका लागि पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको प्रयोग पनि गराउन सकिने छ ।
- तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुने गरी यस्तै अन्य प्रश्नपत्र बनाएर पनि प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सके ? लेखाजोखा गरी आवश्यक पृष्ठपोषणसहित सिकाइ क्षमता कमजोर भएका विद्यार्थीका लागि उपचारात्मक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुहोस् ।

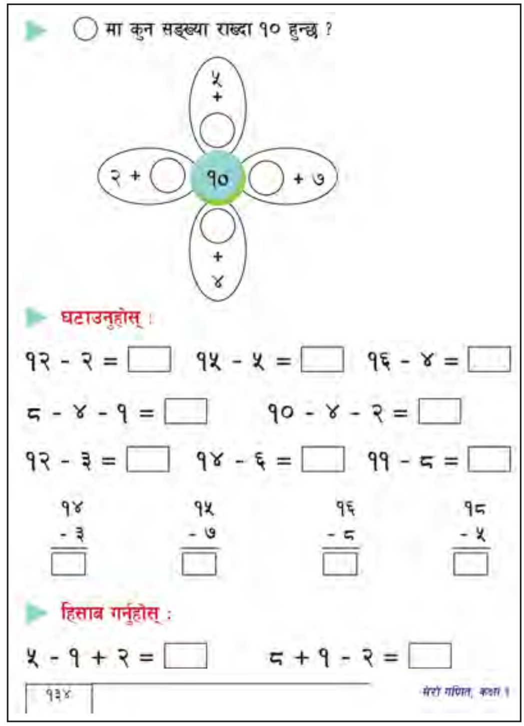

◯ मा कुन सङ्ख्या राख्दा १० हुन्छ ?

घटाउनुहोस् :

१२ - २ = ☐ १५ - ५ = ☐ १६ - ४ = ☐

८ - ४ - १ = ☐ १० - ४ - २ = ☐

१२ - ३ = ☐ १४ - ६ = ☐ ११ - ८ = ☐

१४ - ३ = ☐ १५ - ७ = ☐ १६ - ८ = ☐ १८ - ५ = ☐

हिसाब गर्नुहोस् :

५ - १ + २ = ☐ ८ + १ - २ = ☐

१३४ मेरो गणित, कक्षा १

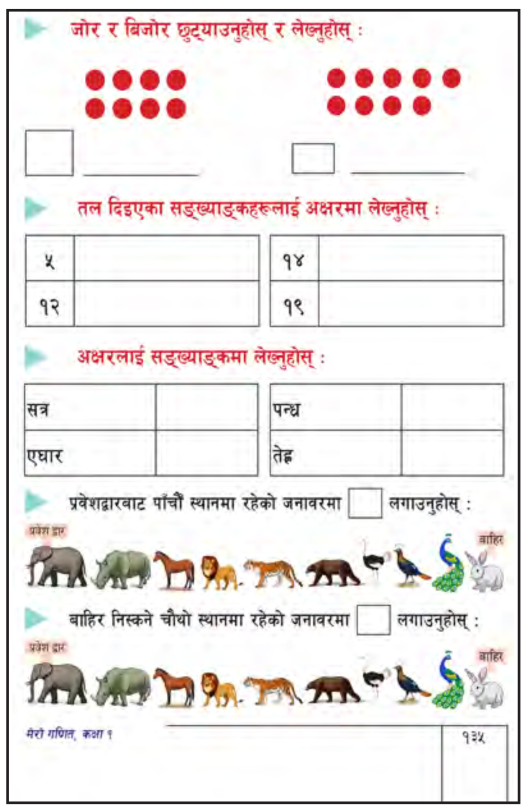

जोर र बिजोर छुट्याउनुहोस् र लेख्नुहोस् :

तल दिइएका सङ्ख्याङ्कहरूलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

५		१४	
१२		१९	

अक्षरलाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

सत्र		पन्ध्र	
एघार		तेह्र	

प्रवेशद्वारबाट पाँचौँ स्थानमा रहेको जनावरमा ☐ लगाउनुहोस् :

बाहिर निस्कने चौथो स्थानमा रहेको जनावरमा ☐ लगाउनुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ १३५

पाठ १५

२१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो समुदाय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यो पाठ २१ देखि १०० सम्मका अङ्कहरू गन्ती गर्ने, चिन्ने, पढ्ने र लेख्ने विषयवस्तुमा आधारित छ । यसमा अगिल्ला पाठमा छलफल भइसकेको १ देखि २० सम्मको गन्तीलाई आधारमानी दशका समूहहरू बनाउने, सानो ठुलो सङ्ख्या छुट्याउने, अगाडि पछाडि आउने सङ्ख्या पत्ता लगाउने जस्ता क्रियाकलापहरू गरी २१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न लगाउने कार्यहरू गरिने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- देवनागरी सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा २१ देखि १०० सम्मका अङ्कहरू पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सञ्चार सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	दश र दश गनौँ	१	१३६
२.	२१ देखि ४० सम्मका सङ्ख्याहरू	२	१३७, १३८
३.	२१ देखि ५० सम्मका सङ्ख्याहरू	२	१३९, १४०
४.	५१ देखि ६० सम्मका सङ्ख्याहरू	१	१४१, १४२
५.	६१ देखि ८० सम्मका सङ्ख्याहरू	२	१४३
६.	८१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू	१	१४४, १४५, १४६, १४७
७.	१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू	१	१४८, १४९

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. १ देखि १० सम्मका सङ्ख्या गन्तीलाई आधार मानी १० का समूहहरू, जस्तैः एउटा दशको समूह १०, २ दशको समूह २०, ३ दशको समूह ३०, गर्दै १० दशको समूह १०० हुने कुरा सिकाउनु पर्दछ ।

२. विद्यार्थीलाई यस पाठमा २ दश र १ एक २१, २ दश र २ एक बराबर २२ गर्दै ९ दश र ९ एक ९९ तथा १० दश १०० भन्ने र लेख्ने अभ्यास गराउनु पर्दछ ।

३. सङ्ख्याको गन्ती सँगसँगै अगाडि, पछाडि र बिचमा आउने सङ्ख्या पत्ता लगाउने तथा सङ्ख्याको तुलना गर्ने कार्य सँगसँगै अभ्यास गराउनु पर्दछ ।

४. यस पाठमा लेखन कार्यभन्दा गन्ती कार्य कठिन हुने हुदाँ गन्ती अभ्यासमा बढी जोड दिनुपर्ने हुन्छ ।

५. यस पाठमा विद्यार्थीहरूमा व्यवहारकुशल सिपअन्तर्गत सञ्चार सिप विकास गराउने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनु पर्दछ ।

६. गन्ती गर्न सिकाउँदा र लेख्दा आफू र समुदाय तथा सामग्रीहरूसँग सम्बन्धित रहेर सिकाइलाई सिर्जनशील बनाउनु पर्दछ ।

७. आवश्यक सामग्रीको तयारी पहिले नै गर्नुपर्ने कुरामा होसियार रहनु पर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १०/१० को फरकमा १०० सम्मका सङ्ख्याहरू चिन्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- गन्न मिल्ने ठोसवस्तुहरू, टुथ पिक्स वा सिन्काहरू, रबर ब्यान्ड

दश/दश गनौँ :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई गन्न सकिने ठोस वस्तु वा टुथ पिक्स दिई दश दशको समुह वा मुठा पार्न लगाउनुहोस् ।
- दुई मुठा देखाउदै कति दश हुन्छ ? भनी सोध्नुहोस् । त्यसपछि शिक्षकले “यो २ दश हो ।” २ दश बराबर २० एक वा २० (बिस) हुन्छ भनी बताउनुहोस् ।
- सोहीअनुसार १० मुठासम्म को अभ्यास गराउनुहोस्

मूल्याङ्कन

- के सबैले गनेर मुठा पार्न सके ?
- सामग्री देखाउदै प्रत्येकले १ मुठा बराबर १ दश वा १० एक, २ मुठा बराबर २ दश वा २० एक ......, १० मुठा बराबर १० दश वा १०० एक भन्न सके ?

जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३६ मा धर्का तानेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३६ को सबै कार्य गर्न सके ?

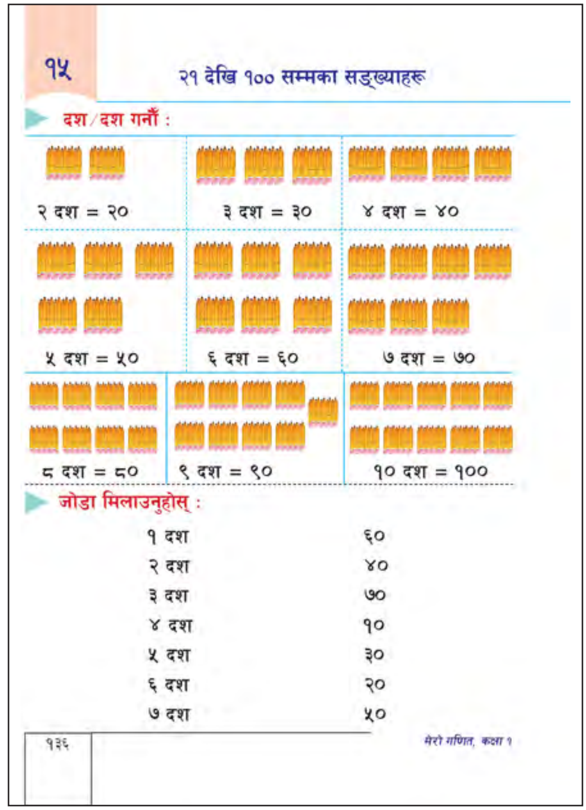

१५ २१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू

दश/दश गनौँ :

२ दश = २०
३ दश = ३०
४ दश = ४०
५ दश = ५०
६ दश = ६०
७ दश = ७०
८ दश = ८०
९ दश = ९०
१० दश = १००

जोडा मिलाउनुहोस् :

१ दश	६०
२ दश	४०
३ दश	७०
४ दश	१०
५ दश	३०
६ दश	२०
७ दश	५०

१३६ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई खेल्न मिल्ने ठाउँमा लगी प्रत्येकलाई १० को एक मुठा समाउन दिनुहोस् ।
- अब गोलो घेरामा राखेर विस्तारै घुम्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई २ दश सङ्ख्या हुने गरी जम्मा हुन निर्देश गर्नुहोस् ।
- त्यस्तै ५ दश हुने गरी र यस्तै समूह बनाउन लगाउनुहोस् ।

विद्यार्थीको आशातीत प्रतिक्रिया: शिक्षकले तोकेअनुसारको समूह बनाउने छन् ।

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २१ देखि ४० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- टुथ पिक्स वा सिन्काहरू, रबर ब्यान्ड

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- दश र दशओटाको दुई मुठा देखाउदै कति दश हुन्छ ? भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यसपछि शिक्षकले "यो २ दश हो ।" र २ दश बराबर २० एक वा २० (बिस) हुन्छ भनी बताउनुहोस् ।
- अब क्रमशः २ दशमा १ एक, २ एक, ...९ एक थपिँदा कति हुन्छ भन्दै २१ देखि ३० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३७ मा दिइएको सिसाकलमको सङ्ख्या गन्ती गरी खाली ठाउँमा भर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- दशका मुठामा सङ्ख्या थप्दा भन्न सके ?
- A देखि Z सम्म कतिओटा अक्षर छन् ?

क्रियाकलाप : ३

- दश र दशओटाको तीन तीन मुठा पार्न लगाउनुहोस् र तीन मुठा बराबर तीन दश भएको कुरा बताउनुहोस् ।
- तीन दशमा १ एक थप्दा कति हुन्छ ? भन्ने जस्ता प्रश्नहरू गर्दै क्रमशः ३ दशमा १ एक थप्दा ३१ एक, ३ दशमा २ एक थपिँदा ३२ एक भन्दै ३१ देखि ४० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् साथै भन्ने र लेख्ने तरिका पनि सँगसँगै छलफल गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- ३ दश अरू सङ्ख्या थप्दा कति हुन्छ भन्न सके ?
- क देखि ज्ञ सम्म कतिओटा अक्षर छन् ?

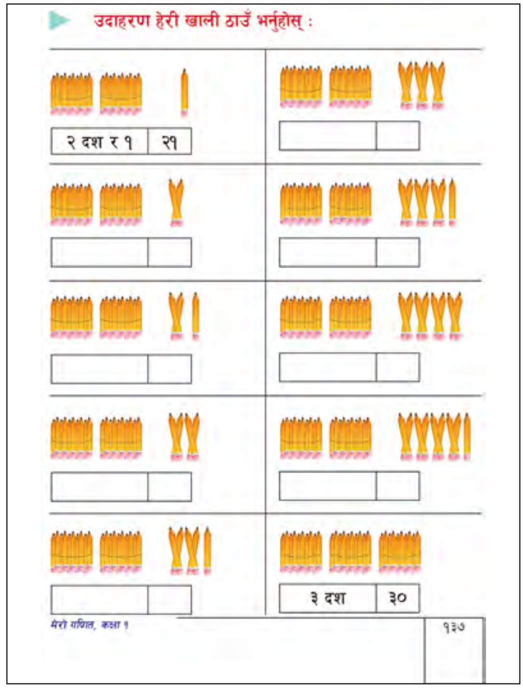

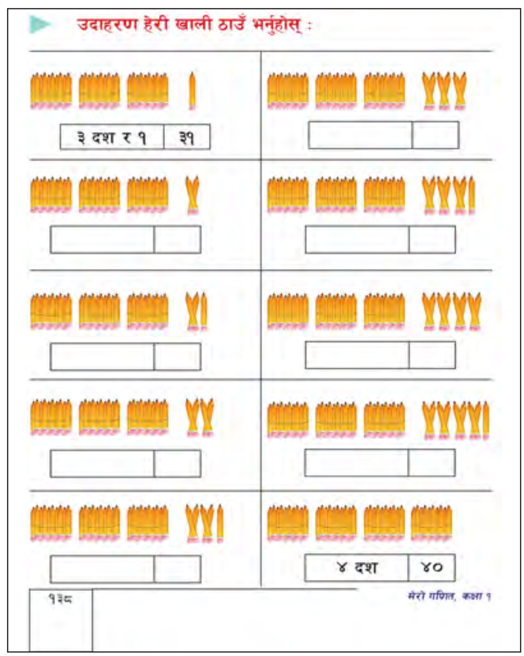

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३८ मा दशको मुठालाई दश र खुलालाई एकको रूपमा गनेर खाली ठाउँ भर्न लगाउनुहोस् ।

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २१ देखि ५० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ।

शैक्षिणिक सामग्री (Materials)

- टुथ पिक्स वा सिन्काहरू, रबर ब्यान्ड

उदाहरण हेरी खाली ठाउं भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- दशको ४ ओटा मुठा बनाउन लगाउनुहोस् र ४ दशका मुठालाई ४ दश भन्न सकिने बताउनुहोस् । ४ दशमा १ एक थप्दा ४१ एक, २ एक थप्दा ४२ एक ....भन्दै भन्दै छलफल गर्दै ४१ देखि ५० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई पाठ्यपुस्तकको पेज न. १३९ मा दिइएको दश र एकको आधारमा खाली ठाउँमा क्रियाकलाप १ मा जस्तै छलफल गरी भर्न लगाउनुहोस् । सङ्ख्या रेखा वा नम्बर चार्टको प्रयोग गरी २५ पछि कति आउँछ ? ३० को अगाडि कति आउँछ जस्ता प्रश्नहरूमा छलफल गर्दै ठिक अगाडि आउने, पछाडि आउने, सानो, ठुलो लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- थप अभ्यासका लागि विद्यार्थीलाई अगाडि, पछाडि, बिचको अङ्क भन्ने खेल खेलाउनुहोस् । यसका लागि एउटा अङ्कपत्ती देखाई त्यसको अगाडि, पछाडिका सङ्ख्या भन्न लगाउँदै यस्तो अभ्यास जोडीमा गर्न लगाउनुहोस् । दुई सङ्ख्या भनी तिनीहरू बिचको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- क्रियाकलाप ३ को अभ्यासका आधारमा अगाडि, पछाडि र बिचमा कुन सङ्ख्या पर्छ ? भनी सोध्दै पाठ्यपुस्तकको पेज न. १४० मा खाली ठाउँमा अगाडि, पछाडि, बिचमा आउने अङ्क भर्न लगाउनुहोस् ।

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

४ दश र १	४१	४ दश र २	
४ दश र ३		४ दश र ४	
४ दश र ५		४ दश र ६	
४ दश र ७		४ दश र ८	
४ दश र ९		५ दश	५०

ठिक अगाडि के आउँछ ?

	२५		३२		४८

ठिक पछाडि के आउँछ ?

२२		३९		४५	

सानो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

२१	२२	३०	२९	४५	४६

ठुलो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

२३	२४	३५	३२	४७	४९

मेरो गणित, कक्षा १ १३९

बिचको सङ्ख्या भर्नुहोस् :

२१		२३	२५		२७
३०		३२	२८		३०
४१		४३	४४		४६

अगाडि र पछाडिका सङ्ख्याहरू भर्नुहोस् :

	२४			२८	
	३३			४३	
	४९			३६	

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

२१					
	३२				
	४०				

१४० मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के सबैले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४० को क्रियाकलाप गर्न सके ?
- अगाडि पछाडि र बिचमा आउने सङ्ख्या सबैले भन्न सके सकेनन् ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ५१ देखि ६० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- टुथ पिक्स वा सिन्का वा पात, रबर ब्यान्ड

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

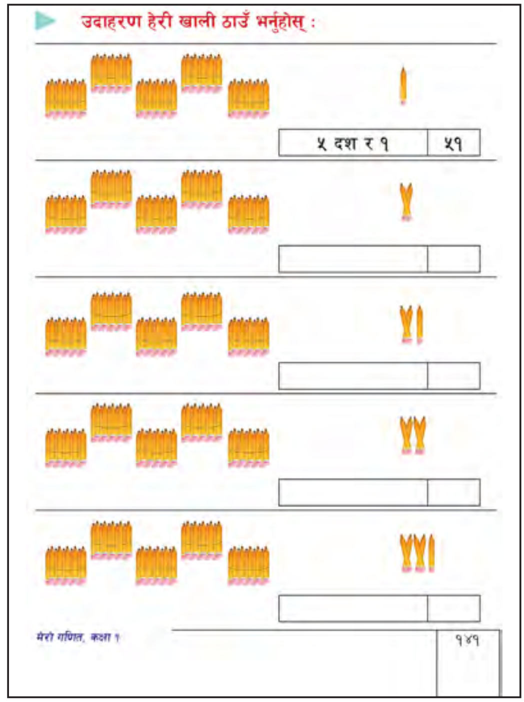

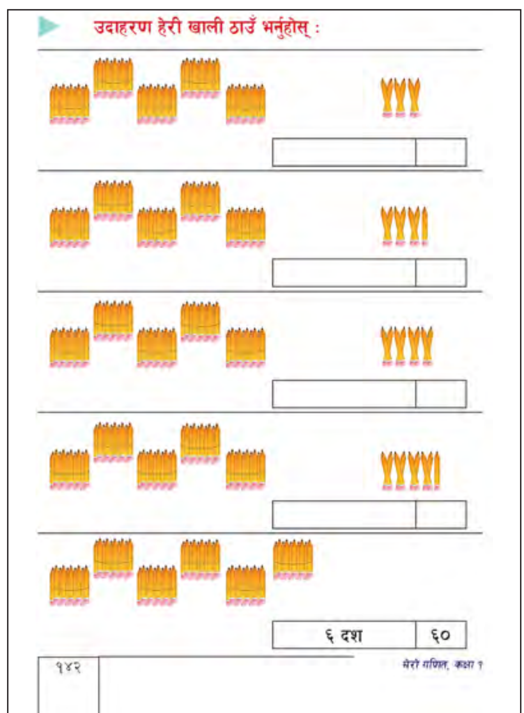

क्रियाकलाप : १

- दश/दशओटाको पाँच मुठा देखाएर कतिओटा छ ? भनी सोध्नुहोस् गनेर भन्न लगाउनुहोस् । दशको ५ मुठालाई ५ दश वा ५० एक पनि भन्न सकिने बताउनुहोस् ।
- ५ दशमा एउटा वा १ एक थप्दा कति हुन्छ ? सोधी अनुमान गर्न लगाउनुहोस् ।
- ५ दशमा १ एक थप्दा ५१ एक हुने बताउनुहोस् ।
- त्यसैगरी २ एक थप्दा कति हुन्छ ? ३, ... ९ एक थप्दा कति हुन्छ ? छलफल गर्नुहोस् ।
- ५१ देखि ६० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- भन्ने र लेख्ने अभ्यास पनि सँगसँगै गराउने ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई पाठ्यपुस्तक पेज न. १४१ र १४२ दिइएको दश र एकको आधारमा खाली ठाउँमा क्रियाकलाप १ मा जस्तै छलफल गरी भर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पालैपालो पाँच दश एक एकाउन्नदेखि ६० सम्म भन्न लगाउनुहोस् ।
- ५५ र ५७ मा कुन ठुलो वा कुन सानो ? भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- कुनै अङ्क भन्ने र त्यसको अगाडि पछाडि आउने अङ्क भन्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकका क्रियाकलापहरू गर्न सके कि सकेनन् ?
- कुनै अङ्कको अगाडि, पछाडि तथा बिचमा आउने सङ्ख्या सबैले भन्न सके ?

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ६१ देखि ८० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- टुथ पिक्स, रबर ब्यान्ड

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- ६ जना विद्यार्थीलाई अगाडि बोलाउनुहोस् र दशओटा सिन्का भएको एक एक ओटा मुठा समाउन लगाई एक जनाको एक मुठामा कतिओटा सिन्का छन् ? भनी प्रश्न सोध्नुहोस् ।
- तीन जनाको मुठा मिलाउँदा कति हुन्छ ?
- ६ मुठामा जम्मा कतिओटा सिन्का हुन्छन् ? भनी सोध्नुहोस्
- दशको छ मुठा र एउटा अथवा (६ दश र १ एक पनि सँगसँगै भन्ने) कति हुन्छ ?
- ६ दशमा २ एक, ३ एक थप्दै गन्न लगाउनुहोस् र शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्दै जानुहोस् ।
- ६१ देखि ७० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४३ मा दिइएको दश र एकको आधारमा खाली ठाउँमा क्रियाकलाप १ मा जस्तै छलफल गरी भर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- अब विद्यार्थीलाई ७ दश कति हुन्छ ?
- ७ दशमा १ एक थप्दा कति हुन्छ ? ७ दशमा २ एक थप्दा कति हुन्छ ? भन्दै सोध्दै छलफल गर्दै शैक्षणिक पाटीमा लेख्दै जानुहोस् ।

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

६ दश र १	६१	६ दश र २	
६ दश र ३		६ दश र ४	
६ दश र ५		६ दश र ६	
६ दश र ७		६ दश र ८	
६ दश र ९		७ दश	७०

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

७ दश र १	७१	७ दश र २	
७ दश र ३		७ दश र ४	
७ दश र ५		७ दश र ६	
७ दश र ७		७ दश र ८	
७ दश र ९		८ दश	८०

मेरो गणित, कक्षा १ १४३

- विद्यार्थीलाई शैक्षणिक पाटीमा लेखेको ७ दश र १ एक ७१ (एकहत्तर), ७ दश र २ एक ७२ (बहत्तर) भन्दै जानुहोस् र विद्यार्थीलाई सँगसँगै भन्न लगाउनुहोस् ।
- ७१ देखि ८० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४३ मा दिइएको दश र एकका आधारमा खाली ठाउँमा क्रियाकलाप ३ मा जस्तै छलफल गरी भर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले तोकिएका कार्यहरू गर्न सके कि सकेनन् ?
- पाठ्यपुस्तकका कार्यहरू सबैले मिलाएर गर्न सके ?
- दश दशका मुठाहरू मिलाएर सङ्ख्या भन्न सके ?

क्रियाकलाप : ५

- जोडीमा पालैपालो १ देखि ८० सम्मका सङ्ख्या गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- ६१ देखि ८० सम्मका सङ्ख्याहरू भएको सङ्ख्या रेखा वा नम्बर चार्टको प्रयोग गरी अगाडि आउने, पछाडि आउने, बिचमा आउने, सानो, ठुलो सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।
- तेस्रो/चौथो घन्टीका क्रियाकलाप ३ दिइए जस्तै जोडीमा अगाडि, पछाडि, बिचमा आउने सङ्ख्या भन्ने खेल खेलाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १३९, १४० मा दिइए जस्तै गरी ६१ देखि ८० सम्मका सङ्ख्याहरूको तुलनासम्बन्धी worksheet तयार गरी विद्यार्थीलाई वितरण गरेर अभ्यास गराउनुहोस् ।

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ८१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- टुथ पिक्स वा सिन्काहरू, रबर ब्यान्ड

उदाहरण हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- दश/दशओटा गुच्चाहरू वा गेडागुडीका दानाहरू राखिएका आठओटा थैलाहरू देखाउदै कति गुच्चाहरू छन् भनी सोध्दै-
- शैक्षणिक पाटीमा आठओटा वृत्तमा दश/ दशओटा थोप्ला बनाई गन्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसमा एउटा गुच्चा वा थोप्ला थप्दा कति हुन्छ होला ? भनी प्रश्न सोध्नुहोस् ।
- त्यसैगरी २ ओटा थप्दा, ३, ... ९ ओटा थप्दा कति हुन्छ ? भनी छलफल गराउनुहोस् । सँगसँगै ८ दशमा १ एक, २ एक...... ९ एक थपिएको प्रसङ्ग पनि जोड्दै जानुहोस् र ८१ देखि ९० सम्म गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४४ र १४५ मा दिइएका सिसाकलमहरू गनेर खाली ठाउँमा भर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पालैपालो ८ दश एक एकासी देखि ९० सम्म आफूले पहिला भन्दै सँगै भन्न लगाउनुहोस् ।
- ८३ र ८५ का बिचमा के आउँछ ?
- ८६ को अगाडिको सङ्ख्या कुन हो ?
- ८१ र ८८ मा कुन अङ्क ठुलो हो र किन ? जस्ता प्रश्नहरू गरी सङ्ख्या तुलनाको अभ्यास गर्न लगाउनुहोस् ।

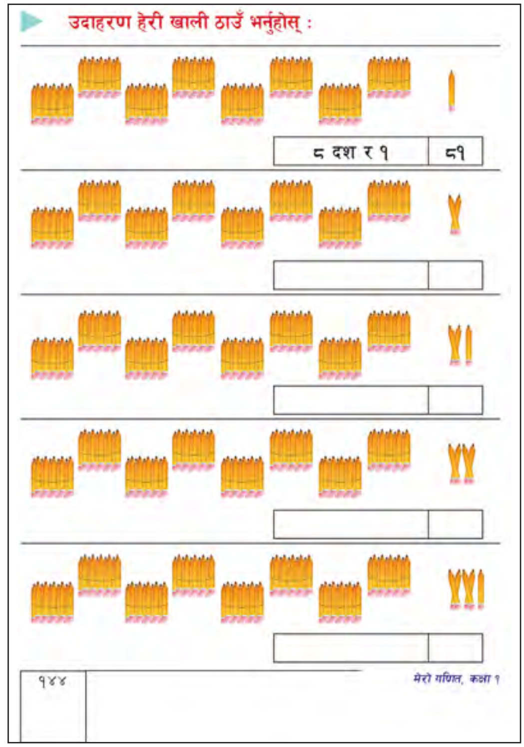

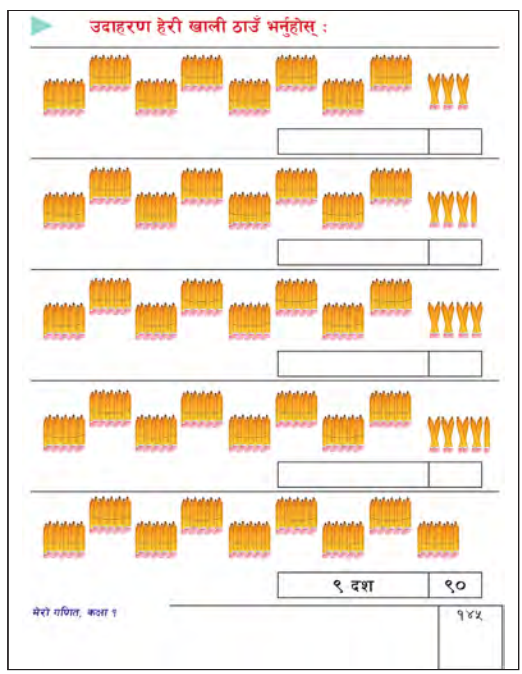

मूल्याङ्कन

- कुनै विद्यार्थीले गनेर खाली ठाउँमा लेख्न सके कि सकेनन् ?
- गन्तीका आधारमा सानो ठुलो, अगाडि पछाडि आउने सङ्ख्या भन्न सके कि सकेनन् ?

सातौं पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- १ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न र तुलना गर्न लगाउनुहोस् ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ती

अगाडि पछाडि र बिचको सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई दुई समूहमा बाँड्नुहोस् ।
- एउटा समूहबाट एक जनालाई ५१ देखि ६० सम्म गन्न लगाउनुहोस् र त्यसपछि अर्को समूहबाट ६१ देखि ७० सम्म गन्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसपछि पहिलो समूहलाई पछाडिबाट (६० बाट ५१) गन्न लगाउनुहोस् ।
- दोस्रो समूहलाई पनि गन्न लगाउनुहोस् ।
- यसरी क्रमशः १०० सम्म पालैपालो गन्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई बिचको अङ्क भन्ने खेल खेलाउनुहोस् । शिक्षकले सुरुमा भन्ने त्यस पछिको अङ्क विद्यार्थीलाई भन्न लगाउनुहोस् । साथी साथीमा पनि यो खेल खेल्न लगाई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

ठिक अगाडि के आउँछ ?

	५०
	७१
	८८

ठिक पछाडि के आउँछ ?

५३	
६४	
९२	

सानो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

५१	५२
६३	६२
७६	७८

ठूलो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

५८	६०
८३	७९
९८	९९

बिचको सङ्ख्या भर्नुहोस् :

५८		६०
७५		७७
६६		६८
८८		९०

अगाडि र पछाडिका सङ्ख्याहरू भर्नुहोस् :

	७३	
	९४	

१४८ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४८ मा दिइएका खाली ठाउँमा ठिक अगाडि आउने, पछाडि आउने, सानो, ठूलो अङ्क लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले गन्न र भन्न सके ?
- अगाडि पछाडि, सानो ठूलो छुट्याएर भन्न सके ?

▶ सबैभन्दा सानो सङ्ख्यालाई ○ लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई एक छाडेर अङ्क गन्ने खेल खेलाउनुहोस् ।
- त्यस्तै गरी २ छाडेर अङ्क गन्ने खेल पनि खेलाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १४९ मा दिइएका सङ्ख्याहरूमध्ये सानो वा ठुलो तुलना गर्न लगाई सबैभन्दा सानो वा सबैभन्दा ठुलोमा घेरा लगाउन लगाउनुहोस् ।
- त्यस्तै ७१ देखि १०० सम्म क्रमैसँग गन्ती गरी पालैपालो साथीलाई सुनाउन लगाई गन्ती गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् । कार्य तथा पाठ्य कार्यपुस्तकको पेज न. १४९ मा दिइएको खाली ठाउँ भर्ने अभ्याससमेत गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- विद्यार्थीलाई चउरमा लगी चार वा पाँच समूहमा राख्नुहोस् । (प्रत्येक समूहमा तीन वा चार जना हुने गरी) सबैलाई अङ्कपत्ती (नजिक नजिकका) वितरण गरी सबैले देख्ने गरी समाउन लगाउनुहोस् ।
- शिक्षक केही पर बसेर समूहबाट सबभन्दा सानोलाई आऊ भनी बोलाउनुहोस् ।
- त्यसैगरी सबभन्दा ठुलो पनि बोलाई क्रमैसँग बस्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले गन्न र भन्न सके ?
- अगाडि पछाडि, सानो ठुलो छुट्याएर भन्न सके ?

सबैभन्दा सानो सङ्ख्यालाई ○ लगाउनुहोस् :

५१	५२	(५०)		५९	६०	६१
५४	५६	५२		६३	६५	६२
९७	९१	९५		८८	८७	८३

सबैभन्दा ठुलो सङ्ख्यालाई ○ लगाउनुहोस् :

५२	५४	५१		६३	६४	६५
६८	७०	७२		६९	७१	७०
८४	८६	८७		९५	९८	९४

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

७१					
	८२				
	९०				

मेरो गणित, कक्षा १ 	१४९

थप सुझाव

- विद्यार्थीलाई आफ्नो घर र छिमेकको दुइओटा घरका सदस्यहरूको उमेर लेखेर ल्याउन लगाउनुहोस् ।
- सबभन्दा जेठो र सबभन्दा कान्छोको उमेर सोध्नुहोस् ।

पाठ १६

योगफल १०० सम्म आउने जोड

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो विद्यालय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यो पाठमा योगफल १०० सम्म आउने जोडसम्बन्धी विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । यस पाठमा योगफ १०० सम्म आउने १ दशदेखि ९ दशबिचका सङ्ख्याको जोड, ठोसवस्तुको प्रयोग गरी दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्या र दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याको जोड, दश र एकको तालिका प्रयोग गरी वा प्रयोग नगरी दुई अङ्कका सङ्ख्याहरूको हात लागि नआउने जोडको अभ्यास गराइने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- हात लागी नआउने र योगफल १०० सम्म आउने दुईओटा सङ्ख्याहरूको जोड गर्न ।

(ग) व्यावहारकुशल सिप (Soft Skill) : सिकाइ सिप (S1.2)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	योगफल १०० सम्म आउने १ दश देखि ९ दशबिचका सङ्ख्याको जोड	१	१५०
२.	दश र एकको समूह बनाई दुई अङ्कका सङ्ख्या र १ अङ्कको सङ्ख्याको जोड	१	१५१
३.	दश र एकको समूह बनाई एक अङ्कको सङ्ख्या र दुई अङ्कको सङ्ख्याको जोड	१	१५२
४.	ठोस वस्तुको प्रयोग गरी दुई अङ्कका सङ्ख्याहरूको हातलागी नआउने जोड	१	१५३
५.	दश र एकको तालिका बनाई दुई अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड	१	१५४
६.	दश र एकको तालिका बनाई दुई अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड	१	१५६
७.	दश र एकको तालिका नबनाई दुई अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड	१	१५७
८.	दश र एकको तालिका प्रयोग नगरी २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड	१	१५८

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. वस्तुहरूलाई एकै ठाउँमा मिसाउँदा, वस्तुको सङ्ख्या बढेमा, वस्तुहरूलाई थप्दा कति हुन्छ भन्ने जस्ता व्यावहारिक समस्या वा सोसम्बन्धी कथात्मक समस्या बनाई गणितीय वाक्यलाई सँगसँगै लगेर जोड सिकाउनु पर्छ ।

२. गन्ती गर्दा र जोड्दा ठोस तथा चित्रहरू, विद्यालय र त्यस वरपरका वस्तुहरू प्रयोग गराउनु पर्छ । ठोस वस्तु, चित्र र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई पहिला तेर्सो अनि ठाडो रूपमा राखी सरलदेखि जटिल क्रममा जोडको अभ्यास गराउनु पर्छ ।

३. जोड सिकाउँदा एकको स्थानमा दुवै addend and summand 0 भएका, जस्तै १0+५0, addend or summand मध्ये कुनै एक १ अङ्कले बनेको जस्तै १३ +५ वा ७ +१२, दुवै addend and summand दुई अङ्कले बनेका जस्तै : १५+ ३२, एकको स्थानमा 0 र एक अङ्कको addend भएको जस्तै : ४0 + ३ जस्ता फरक फरक तरिकाका जोड सरलबाट जटिलको क्रममा सिकाउनु पर्ने हुन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- योगफल १00 सम्म आउने १ दशदेखि ९ दश बिचका सङ्ख्याको जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, १0, २0,....,९0 सम्मका सङ्ख्या पत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

दुई अङ्कका सङ्ख्याको जोड गरौं :

- विद्यार्थीलाई जोडीमा छेस्का वा सिन्कालाई १0/१0 को मुठा बनाउन लगाउनुहोस् ।
- एक जनासँग भएको एउटा १0 को मुठामा अर्को विद्यार्थीसँग भएको एउटा १0 को मुठा एकै ठाउँमा राख्न लगाउनुहोस् र कति दश भयो भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रिया : २ दश
- त्यसपछि १ दशमा २ दश थप्दा कति हुन्छ ? २ दशमा ३ दश थप्दा कति हुन्छ भनी सोध्नुहोस् र सोहीअनुसारका सिन्काको दशका मुठाहरू पनि सँगसँगै देखाउँदै गन्न लगाएर भन्न लगाउनुहोस् ।

विद्यार्थी प्रतिक्रिया : ३ दश, ५ दश आदि ।

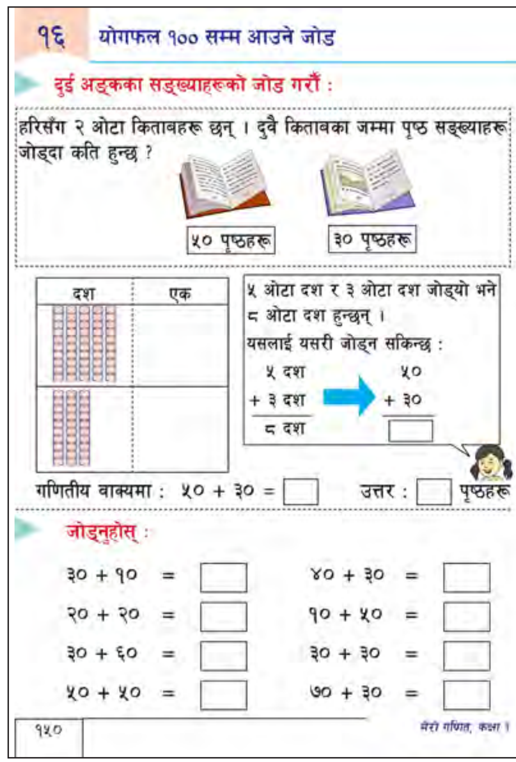
१६ योगफल १00 सम्म आउने जोड

दुई अङ्कका सङ्ख्याहरूको जोड गरौं :

हरिसँग २ ओटा किताबहरू छन् । दुवै किताबका जम्मा पृष्ठ सङ्ख्याहरू जोड्दा कति हुन्छ ?

५0 पृष्ठहरू　　३0 पृष्ठहरू

दश	एक

५ ओटा दश र ३ ओटा दश जोड्यो भने ८ ओटा दश हुन्छन् ।
यसलाई यसरी जोड्न सकिन्छ :

५ दश → ५0
+ ३ दश → + ३0
८ दश → ☐

गणितीय वाक्यमा : ५0 + ३0 = ☐　　उत्तर : ☐ पृष्ठहरू

जोड्नुहोस् :

३0 + १0 = ☐	४0 + ३0 = ☐
२0 + २0 = ☐	१0 + ५0 = ☐
३0 + ६0 = ☐	३0 + ३0 = ☐
५0 + ५0 = ☐	७0 + ३0 = ☐

१५0　　मेरो गणित, कक्षा १

- माथिको छलफलका आधारमा दशका समूहमा भएका दुईओटा सङ्ख्याहरू जोड्दा दशमा भएका अङ्कहरू जोडिने कुरा बताउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- कक्षाका सबै विद्यार्थीले दश दशका मुठा बनाएर जोड्न सके कि सकेनन् ?

क्रियाकलाप : २

- सरल तरिकाले शाब्दिक समस्या बनाई शब्दबाट सङ्ख्या बनाएर जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः ३० ओटा चकलेटमा २० ओटा चकलेट थप्दा कति हुन्छ ? यहाँ ३० भनेको कति दश र २० भनेको कति दश हो भनी सोध्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- ३ दश र २ दश जम्मा कति भयो भन्दै सोधी बार्डमा जोड गरेर देखाइदिहोस्, जस्तैः

  ३ दश + २ दश = ५ दश, ३०+२०=५० हुन्छ भनी बताउनुहोस् र आवश्यक भएमा थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५० का क्रियाकलाप छलफल गराउँदै तिनको योगफल कति भयो, बेस टेन ब्लक प्रयोग गरेर जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थी क्रियाकलापको प्रत्यक्ष अवलोकन गरी आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले योगफल १०० सम्म आउने १ दशदेखि ९ दशबिचको सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश र एकको समूह बनाई दुई अङ्कका सङ्ख्या र १ अङ्कको सङ्ख्याको जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

हिसाब गर्नुहोस्/जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई जोडीमा विभाजन गरी केही सिन्काहरू दिई दश बराबरका मुठा पार्न लगाउनुहोस् ।
- प्रत्येकसँग कतिओटा दशका मुठा र कतिओटा खुला सिन्का भए भनी सोध्नुहोस् ।
- प्रत्येकसँग भएका दशका मुठाहरू जोड्दा कति हुन्छ भनी सोध्नुहोस् ।
- पहिलो विद्यार्थीसँग भएको १ दशको मुठा र २ खुला सिन्कासँग दोस्रो विद्यार्थीसँग भएको ३ खुला सिन्का जोड्दा कति हुन्छ, भनी छलफल गराउनुहोस् ।

  अपेक्षित विद्यार्थी प्रतिक्रियाः दशको मुठा एउटा र खुला सिन्का ५ ओटा हुन्छन् ।
- यहाँ २ खुला र ३ खुला सिन्का जोड्दा ५ खुला सिन्का र १ दश गरी १ दश र ५ खुला सिन्का भएको सन्दर्भ बताउनुहोस् । अर्थात् १ दशको मुठा र २ खुला भनेको १ दश र २ एक तथा ३ खुला भनेको 0 दश र ३ एक भएको बताउदै १ दश र २ एक +0 दश र ३ एक = १ दश र ५ एक भएको भनी बताउनुहोस् । यसका लागि दशको समूहमा भएको मुठा र दशको समूहमा नभएको खुला सिन्का जनाउने दश र एकको तालिका बनाउनुहोस् । सिन्काको प्रयोग गरी तथा तालिकाको प्रयोग गरी सँगसँगै जोडेर देखाउनुहोस् ।

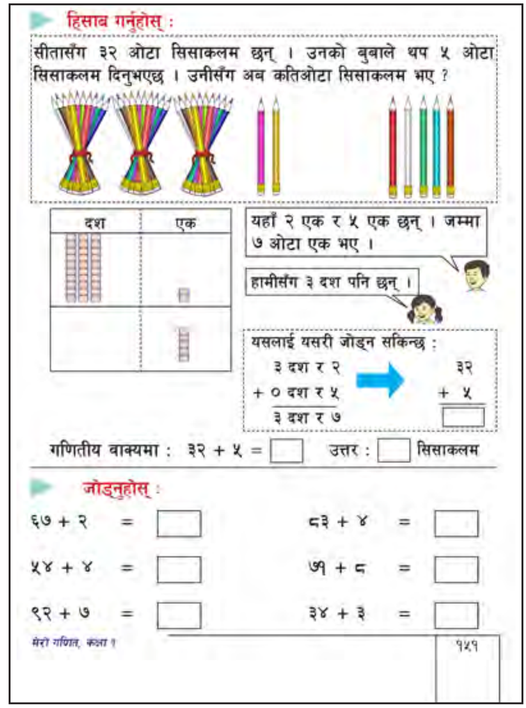

हिसाब गर्नुहोस् :

सीतासँग ३२ ओटा सिसाकलम छन् । उनको बुबाले थप ५ ओटा सिसाकलम दिनुभएछ । उनीसँग अब कतिओटा सिसाकलम भए ?

यसलाई यसरी जोड्न सकिन्छ :

३ दश र २	३२
+ ० दश र ५	+ ५
३ दश र ७	☐

गणितीय वाक्यमा : ३२ + ५ = ☐ उत्तर : ☐ सिसाकलम

जोड्नुहोस् :

६७ + २	= ☐	८३ + ४	= ☐
५४ + ४	= ☐	७१ + ८	= ☐
९२ + ७	= ☐	३४ + ३	= ☐

मेरो गणित, कक्षा १ १५१

- एकमा एक र दशमा दश जोडिने बताउनुहोस् ।यसै गरी आवश्यक भए थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- क्रियाकलाप १ मा छलफल भएका दश र एकका समूहमा भएका सङ्ख्याहरूलाई ठाडो वा तेर्सो रूपमा राखी जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५१ को worksheet मा दिइएका विषयवस्तुलाई बेस टेन ब्लक, सिन्काहरू, सिसाकलमहरू, दश र एकको समूह तालिका बनाई छलफल गराउँदै जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् र आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् । यस क्रममा साथीको पनि सहयोग लिन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले दश र एकको समूह बनाई दुई अङ्कका सङ्ख्या र १ अङ्कको सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश र एकको समूह बनाई योगफल १०० सम्म आउने १ अङ्कको सङ्ख्या र दुई अङ्कका सङ्ख्याको जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

हिसाब गर्नुहोस् /जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- एउटा हातमा ६ ओटा एकका पत्तीहरू लिनुहोस् । अर्को हातमा २ दश र ३ एकका पत्तीहरू लिनुहोस् । अब दुवै हातमा भएका पत्तीहरूलाई एकै ठाउँमा राखी जोड्दा कति हुन्छ, भनी सोध्नुहोस् ।

  अपेक्षित विद्यार्थी प्रतिक्रिया : दशको पत्ती २ ओटा र एकको पत्ती ९ ओटा हुन्छन् ।

- कसरी जोडिएको होला भनी प्रश्न गर्दै विद्यार्थीका विचारहरू लिन नभुल्नुहोस् । यस क्रममा फरक विचारको सम्मान गर्नुहोस् ।
- यहाँ ६ ओटा एकका पत्ती भनेको ० दश र ६ एक तथा २ ओटा दशका पत्ती र ३ ओटा एकका पत्ती भनेको २ दश र ३ एक भएको बताउदै ० दश र ६ एक +२ दश र ३ एक =२ दश र ९ एक भएको भनी बताउनुहोस् । यसका लागि दशको समूहमा भएका पत्तीहरूलाई दश र एकको समूहमा भएका पत्तीहरूलाई एकको ठाउँमा राखी दश र एकको तालिका बनाउनुहोस् । दशमा आधारित पत्ती प्रयोग गरी र तालिकाको सँगसँगै जोडेर देखाउनुहोस् ।
- यसै गरी अन्य थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

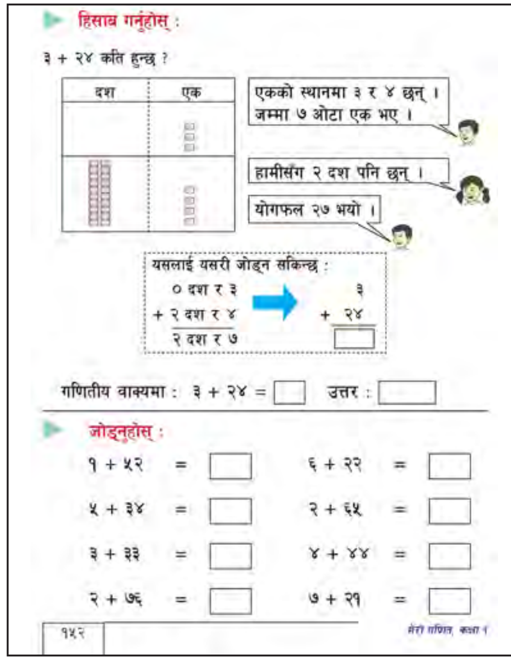
हिसाब गर्नुहोस् :

३ + २४ कति हुन्छ ?

गणितीय वाक्यमा : ३ + २४ = ☐ उत्तर : ☐

जोड्नुहोस् :

१ + ५२ = ☐		६ + २२ = ☐	
५ + ३४ = ☐		२ + ६५ = ☐	
३ + ३३ = ☐		४ + ४४ = ☐	
२ + ७६ = ☐		७ + २१ = ☐	

१५२ मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले योगफल १०० सम्म आउने १ दशदेखि ९ दशबिचको सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई फरक फरक १ अङ्कका सङ्ख्यापत्ती र २ अङ्कका सङ्ख्यापत्ती दिनुहोस् र कुन कुन सङ्ख्याहरू परे ? भनी सोध्नुहोस् ।
- दश र एकको समूह तालिका बनाएर र नबनाएर, ठाडो वा तेर्सो रूपमा राखेर जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् जहाँ हातलागी नआउने हुनुपर्छ ।

क्रियाकलाप : ३

- क्रियाकलाप १ र २ जस्तै गरी पाठ्यपुस्तकको पेज न. १५२ मा दिइएको जोड गर्न लगाउनुहोस् ।
- शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् र साथीको पनि सहयोग लिन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले दश र एकको समूह बनाई योगफल १०० सम्म आउने १ अङ्कको सङ्ख्या र दुई अङ्कको सङ्ख्याको जोड गर्न सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- ठोस वस्तुको प्रयोग गरी २ अङ्कका सङ्ख्याहरूको हातलागी नआउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, चकलेट, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् : जम्मा कति हुन्छ ?

क्रियाकलाप : १

- एक जना विद्यार्थीलाई २५ ओटा ढुङ्गाहरू र अर्कोलाई १३ ओटा ढुङ्गाहरू दिनुहोस् । अब दुवै जनालाई दश बराबरको ढुङ्गालाई एउटा कागजमा पोको बनाउन लगाउनुहोस् ।
- अब प्रत्येकसँग कतिओटा दशका पोका बाँकी रहे, भनी सोध्नुहोस् ।
- दुवै जनासँग भएका ढुङ्गालाई एकै ठाउँमा राख्दा कति पोका र कति खुला हुन्छ, भनी सोध्नुहोस् ।

  अपेक्षित विद्यार्थी प्रतिक्रिया : ३ ओटा दशका पोका र ८ ओटा खुला ढुङ्गा, ३८ ओटा ढुङ्गा आदि ।
- पोका पोका र खुला खुला जोडेको कुरा बताइदिनुहोस् । यहाँ पोकामा पोका जोडेको भनेको दशमा दश र खुलामा खुला जोडेको भनेको एकमा एक जोडेको हो भनी बताइदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- दुई अङ्कले बनेका दुई सङ्ख्याहरू आउने खालका व्यावहारिक उदाहरणहरू जस्तैः अनितासँग २३ ओटा चकलेट छन् । अनिलसँग ४१ ओटा चकलेट छन् । अब उनीहरूसँग जम्मा कतिओटा चकलेट भए, भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- जसमा २३ ओटा चकलेट + ४१ ओटा चकलेट = २ दश र ३ एक + ४ दश र १ एक = ६ दश र ४ एक = २३+४१=६४ हुन्छ भनी स्पष्ट पार्नुहोस् र थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

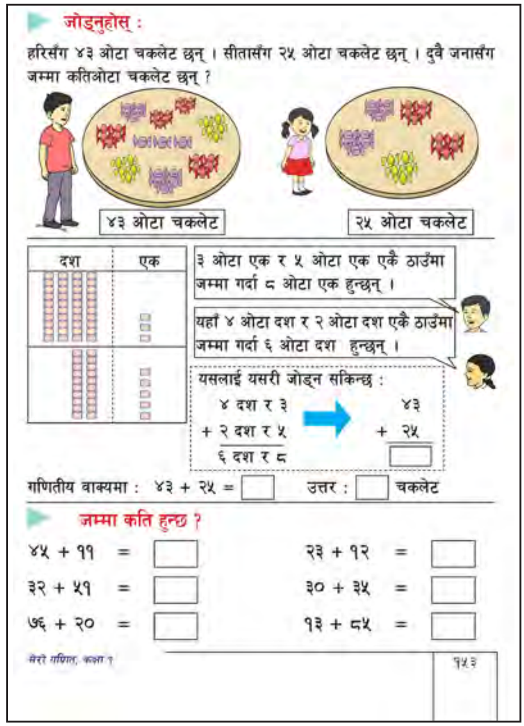
जोड्नुहोस् :

हरिसँग ४३ ओटा चकलेट छन् । सीतासँग २५ ओटा चकलेट छन् । दुवै जनासँग जम्मा कतिओटा चकलेट छन् ?

४३ ओटा चकलेट

२५ ओटा चकलेट

दश	एक

३ ओटा एक र ५ ओटा एक एकै ठाउँमा जम्मा गर्दा ८ ओटा एक हुन्छन् ।

यहाँ ४ ओटा दश र २ ओटा दश एकै ठाउँमा जम्मा गर्दा ६ ओटा दश हुन्छन् ।

यसलाई यसरी जोड्न सकिन्छ :

४ दश र ३ → ४३

\+ २ दश र ५ → + २५

६ दश र ८ → ☐

गणितीय वाक्यमा : ४३ + २५ = ☐ उत्तर : ☐ चकलेट

जम्मा कति हुन्छ ?

४५ + ११ = ☐ २३ + १२ = ☐

३२ + ५१ = ☐ ३० + ३५ = ☐

७६ + २० = ☐ १३ + ८५ = ☐

मेरो गणित, कक्षा १ १५३

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीले दुई अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूको दशसँग दश र एकसँग एक जोड गर्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५३ को जस्तै व्यावहारिक शाब्दिक समस्या बनाएर छलफल गराउनुहोस् र जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउँदै शिक्षकले पनि आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- गणितीय वाक्यमा लेखेर worksheet तयार गराउँदै जोड गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् र शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न सके ?

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश र एकको समूह बनाई २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, चकलेट, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यपत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- आमाले छोरा शिवलाई १६ ओटा र छोरी शिवानीलाई १२ ओटा चकलेट दिनुभएछ । शिव र शिवानीले आफूले पाएका चकलेटलाई एकै ठाउँमा जम्मा गरेछन् भने उनीहरूसँग जम्मा कतिओटा चकलेट भए होलान्, कसरी ? विद्यार्थीसँग छलफल गराई उनीहरूको प्रतिक्रिया लिनुहोस् ।
- विद्यार्थीका फरक फरक विचारको सम्मान गर्नुहोस् ।
- १६ वा १२ मा कति एक र कति दश छन् भन्दै दश र एकमा छुट्याउन लगाउनुहोस्, दशसँग दश र एकसँग एक जोड्ने भन्ने अगिल्लो पाठको पुनरवलोकन गराउनुहोस् ।
- अब १६ र १२ जोड्दा कति हुन्छ, भनी सोध्नुहोस् ।
- अपेक्षित विद्यार्थी प्रतिक्रिया : २८

क्रियाकलाप : २

- दुई अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरू भएका दुई फरक अङ्कपत्ती देखाई ती दुई सङ्ख्याहरूलाई कसरी जोड्ने होला, भनी

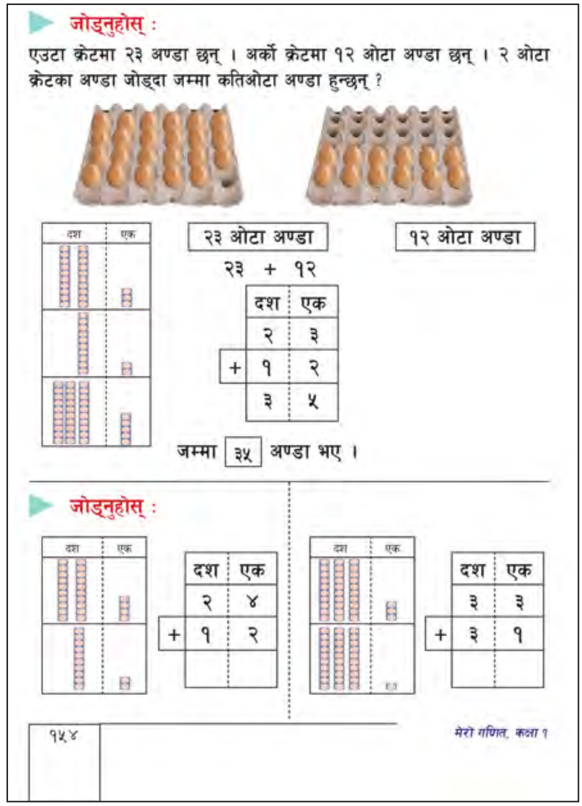

जोड्नुहोस् :

एउटा क्रेटमा २३ अण्डा छन् । अर्को क्रेटमा १२ ओटा अण्डा छन् । २ ओटा क्रेटका अण्डा जोड्दा जम्मा कतिओटा अण्डा हुन्छन् ?

२३ ओटा अण्डा

१२ ओटा अण्डा

२३ + १२

	दश	एक
	२	३
+	१	२
	३	५

जम्मा ३५ अण्डा भए ।

जोड्नुहोस् :

	दश	एक
	२	४
+	१	२

	दश	एक
	३	३
+	३	१

१५४

मेरो गणित, कक्षा १

प्रश्न गर्दै क्रियाकलाप १ कै जसरी जोड्न लगाउनुहोस् । यसरी जोड्दा बढीमा ९ सम्म मात्र आउने हुनुपर्छ ।

- सँगसँगै दश र एक लेखिएको तालिकामा अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५४ को समस्यालाई रोचक ढङ्गबाट शाब्दिक रूपमा छलफल गराउनुहोस् र जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।
- स्थानमान तालिकाको प्रयोग गरी पहिला एक एक र पछि दश दशको स्थानको सङ्ख्या जोड्ने अभ्यास गराई कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् र आफूले सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले स्थानमान प्रयोग गरी २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश र एकको तालिका प्रयोग गरी २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न ।

शैक्षिणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, चकलेट, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई ३ ओटा समूहमा विभाजन गर्नुहोस् ।
- कार्डशैक्षिणिक पाटी पेपरमा १० ओटा जति दश र एक लेखिएका तालिका बनाएर विद्यार्थीहरूले भेट्ने गरी झुन्डाउनुहोस् ।
- पहिलो समूहलाई २ ओटा 0 देखि ९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती दिई एकको स्थान र दशको स्थानमा टाँस्न लगाउनुहोस् ।
- अर्को समूहलाई हातलागी नआउने गरी त्यसकै तल कोठामा २ ओटा सङ्ख्यापत्ती टाँस्न लगाउनुहोस् र शिक्षकले आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- तेस्रो समूहलाई ती सङ्ख्याहरू जोड्न लगाउनुहोस् । पालैपालो सबैलाई यो कार्य गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई दश र एक लेखिएका तालिका बनाई worksheet तयार गरी जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जसमा हातलागी नआउने गरी सङ्ख्याहरूको छनोट गर्नुहोस् ।

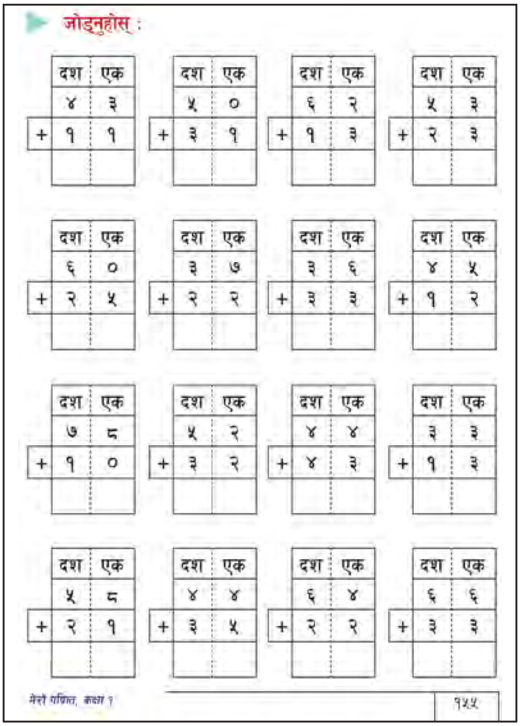

जोड्नुहोस् :

	दश	एक		दश	एक		दश	एक		दश	एक
	४	३		५	०		६	२		५	३
+	१	१	+	३	१	+	१	३	+	२	३

	दश	एक		दश	एक		दश	एक		दश	एक
	६	०		३	७		३	६		४	५
+	२	५	+	२	२	+	३	३	+	१	२

	दश	एक		दश	एक		दश	एक		दश	एक
	७	८		५	२		४	४		३	३
+	१	०	+	३	२	+	४	३	+	१	३

	दश	एक		दश	एक		दश	एक		दश	एक
	५	८		४	४		६	४		६	६
+	२	१	+	३	५	+	२	२	+	३	३

मेरो गणित, कक्षा १ १५५

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५५ को worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र दिइएको सङ्ख्याको जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् । जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- अन्य एकको स्थानमा दुवै addend and summand 0 भएका, जस्तै १0+५0, addend or summand मध्ये कुनै एक १ अङ्कले बनेको तथा दुवै addend and summand दुई अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूलाई दश र एकको तालिका राखेर जोड गर्ने सम्बन्धी worksheet बनाई जोडसम्बन्धी थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के विद्यार्थीले स्थानमान प्रयोग गरी २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न गर्न सके ?

सातौं पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, चकलेट, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई २ अङ्कको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् शिक्षकले शैक्षणिक पाटीमा लेखिदिनुहोस् ।
- फेरि अर्को २ अङ्कको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् । शिक्षकले अगाडि लेखेको सङ्ख्याको सिधा हुने गरी तल + चिह्न लेखी जोडेर देखाउनुहोस् ।
- जसमा प्रश्नोत्तर गर्दै पछाडिका २ ओटा सङ्ख्या जोड्दा कति हुन्छ, सोधेर त्यसकै ठिकमुनि लेखेर स्पष्ट पारिदिनुहोस् । फेरि अगाडिका २ ओटा सङ्ख्या जोड्दा कति हुन्छ सोधेर त्यसकैमुनि लेखेर स्पष्ट पारिदिनुहोस् र कापीमा पनि थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५६ को worksheet तयारगरी जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।

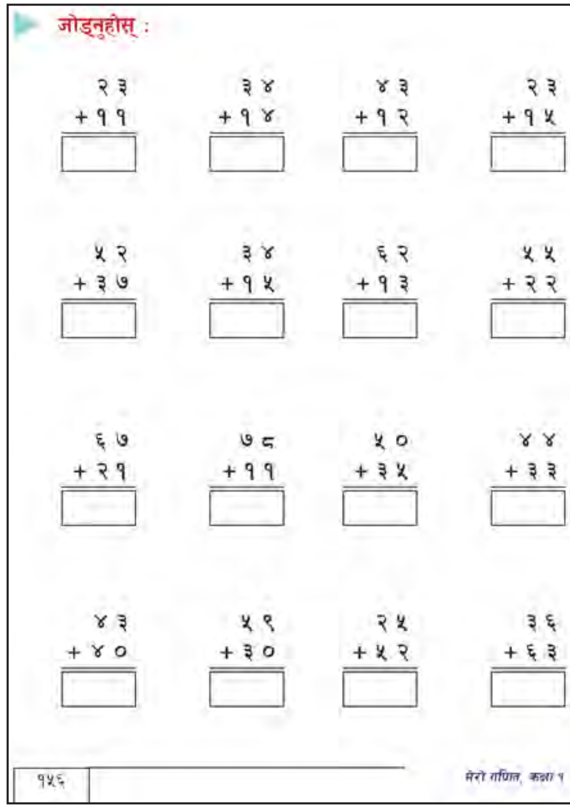

जोड्नुहोस् :

२३ + ११	३४ + १४	४३ + १२	२३ + १५
५२ + ३७	३४ + १५	६२ + १३	५५ + २२
६७ + २१	७८ + ११	५० + ३५	४४ + ३३
४३ + ४०	५९ + ३०	२५ + ५२	३६ + ६३

१५६ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- एकको स्थानमा दुवै addend and summand 0 भएका जस्तैः १0+५0, addend or summand मध्ये कुनै एक १ अङ्कले बनेको तथा दुवै addend and summand दुई अङ्कले बनेका सङ्ख्याहरूको जोड गर्नेसम्बन्धी worksheet बनाई जोडसम्बन्धी थप अभ्यास गराउनुहोस्, । जसमा हातलागी नआउने गरी सङ्ख्याहरूको छनोट गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न सके ?

आठौं पिरियड : 8th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, चकलेट, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १ देखि ६ सम्म लेखिएका घनाकार डाइस, ९९ सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, जोड तालिका आदि ।

जोड्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- अगिल्ला पाठमा ठोस वस्तु, अर्धठोस र सङ्केत प्रयोग गरी गणितीय वाक्य बनाई तेर्सो रूपमा गरेका जोडका अभ्यास पुनरवलोकन तथा थप अभ्यास गराउँदै त्यसलाई ठाडो रूपमा लेख्ने र जोड्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- यस प्रक्रियामा विद्यार्थीलाई धर्काहरू प्रयोग गरी अभ्यास गराउनुहोस् ।
- उदाहरणबाट शाब्दिक समस्याका रूपमा व्यक्त गर्ने र गणितीय वाक्यमा तेर्सो रूपमा राखेर जोड्ने र त्यसलाई ठाडो रूपमा लेखेर जोड्ने खालका थप अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः एउटा किताबमा ७८ ओटा चित्र छन्, अर्को किताबमा ११ ओटा चित्र छन्, जम्मा कति चित्र भए ?

  यहाँ, ७८+११=८९

```
   ७ ८
 + १ १
 -----
   ८९
```

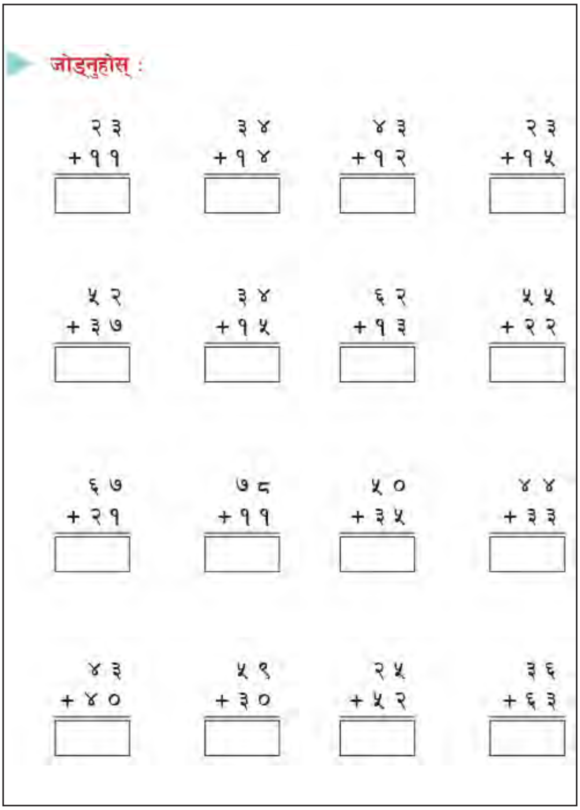

जोड्नुहोस् :

२ ३ + १ १	३ ४ + १ ४	४ ३ + १ २	२ ३ + १ ५
५ २ + ३ ७	३ ४ + १ ५	६ २ + १ ३	५ ५ + २ २
६ ७ + २ १	७ ८ + १ १	५ ० + ३ ५	४ ४ + ३ ३
४ ३ + ४ ०	५ ९ + ३ ०	२ ५ + ५ २	३ ६ + ६ ३

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५६ को जस्तै worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र दिइएका सङ्ख्याको तेर्सो र ठाडो रूपमा जोड गर्ने अभ्यास गराउनेुहोस् । अभ्यासका क्रममा साथीहरूसँग सहकार्य गरेर सिक्ने वातावरण तयार गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले २ अङ्कका २ ओटा सङ्ख्याको हातलागी नआउने जोड गर्न सके ?

पाठ १७

दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो विद्यालय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यो पाठ दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउसम्बन्धी विषयवस्तुमा आधारित छ । यस पाठमा दश दशको समूह बनाई घटाउ गर्ने, दश र एकको तालिका प्रयोग गरी घटाउ गर्ने, ठाडो र तेर्सो रूपमा घटाउ गर्ने जस्ता तरिकाहरूबाट दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको सापटी लिनु नपर्ने घटाउ गर्ने अभ्यास गराइने छ ।

(ख) **सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)**

- सापटी लिनु नपर्ने दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।

(ग) **व्यवहारकुशल सिपः रचनात्मक सोच (S1.3)**

(घ) **शिक्षण योजना (Teaching Plan)**

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	दश दशको समूह बनाई घटाउ	१	१५७
२.	दश र एकको तालिका प्रयोग गरी गरिने घटाउ	१	१५८
३.	ठाडो र तेर्सो घटाउ	१	१५९
४.	कतिले बढी छ ? कतिले कम छ ?	१	१६०
५.	स्थानमानको प्रयोग गरी गरिने घटाउ	१	१६१
६.	स्थानमानको प्रयोग गरी गरिने घटाउ	१	१६२

(ङ) **यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू**

१. एकै ठाउँमा राखिएका वस्तुहरूबाट केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू झिक्दा, केही सङ्ख्यामा वस्तुहरू हटाउँदा, वस्तुको सङ्ख्या घटेमा कति हुन्छ, भन्ने जस्ता व्यावहारिक समस्या वा सोसम्बन्धी कथा बनाई गणितीय वाक्यलाई सँगसँगै लगेर घटाउ सिकाउनुपर्छ । साथै गणितीय वाक्यलाई पहिला तेर्सो अनि ठाडो रूपमा राखी सरलदेखि जटिल क्रममा घटाउको अभ्यास गराउनु पर्छ ।

२. घटाउ सिकाउदा एकको स्थानमा दुवै subtrahend and minuend 0 भएका, जस्तैः ५0 - ३0, subtrahend को एकको स्थानमा 0 भएको जस्तैः ४३ - ३0, एकको स्थानमा 0 उत्तर आउने जस्तैः ३४-२४, दशको स्थानमा 0 उत्तर आउने जस्तैः १३-११, दुई अङ्कले बनेको जस्तै : ६५-३२, जस्ता फरक फरक तरिकाका घटाउ सरलबाट जटिलको क्रममा सिकाउनुपर्ने हुन्छ ।

३. आफ्नो वरिपरिका अन्य स्थानीय सामग्रीहरू र चित्रहरूका उदाहरणबाट धारणा बालबालिकाहरूमा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । चित्रहरू र सोको सङ्ख्यालाई अङ्कसँग सम्बन्ध स्थापित गराई २ अङ्कले बनेका हातलागी नआउने सङ्ख्याहरूको घटाउ चिह्नको प्रयोग गरी घटाउको अभ्यास गराउनु पर्छ ।

४. शाब्दिक समस्याबाट घटाउ गर्दा रोचक प्रसङ्ग वा कथावस्तु सुनाएर गणितीय वाक्य बनाउन लगाउनुपर्छ ।

५.. गीत गाउँदा गीतको भावलाई विषयवस्तुसँग सम्बन्धित गराई मनोरञ्जनबाट धारणा दिनुपर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश दशको समूह बनाई घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई १०, २०, ३०,....९० सम्मका सङ्ख्यालाई क्रमशः एक दश, दुई दश, तीन दश, ..., नौ दश भन्ने अभ्यास गराउनुहोस् । बेस टेन ब्लकको प्रयोग गरी वा सिन्काको प्रयोग गरी त्यसको मान भन्न लगाउनुहोस् ।

  जस्तैः ५० = ५ दश

दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई रोचक कथा बनाएर शाब्दिक समस्यालाई गणितीय वाक्यमा व्यावहारिक समस्याको घटाउ गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तैः आशिषसँग ७० पृष्ठको एउटा किताब छ । उनले जम्मा ३० पृष्ठ पढी सकेछन् भने अब उनले कति पृष्ठ पढ्न बाँकी छ ? बेसटेन ब्लकको प्रयोग गरी ७ ओटा दशबाट ३ ओटा दश घटाउँदा कति बाँकी रहन्छ, भनी सोध्नुहोस् ।

- यसलाई गणितीय वाक्यमा लेखी घटाउने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः ७०− ३०= ४० अथवा ७ दश− ३ दश = ४ दश

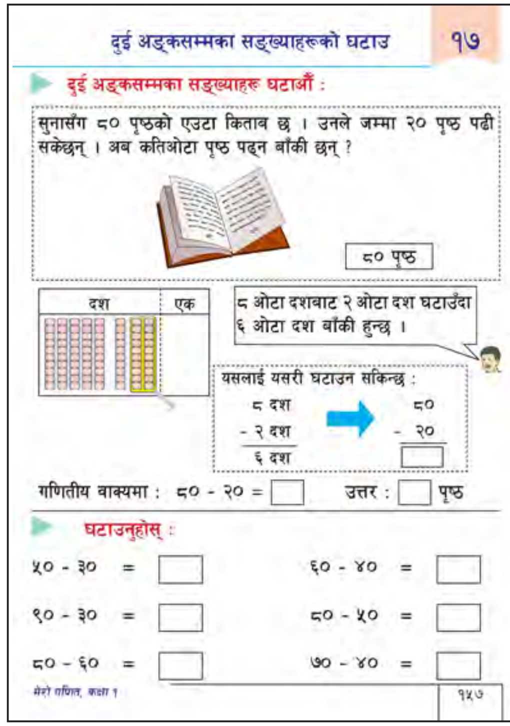
दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको घटाउ १७

दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरू घटाऔँ :

सुनासँग ८० पृष्ठको एउटा किताब छ । उनले जम्मा २० पृष्ठ पढी सकेछन् । अब कतिओटा पृष्ठ पढ्न बाँकी छन् ?

यसलाई यसरी घटाउन सकिन्छ :

८ दश − २ दश = ६ दश → ८० − २० = ☐

गणितीय वाक्यमा : ८० - २० = ☐ उत्तर : ☐ पृष्ठ

घटाउनुहोस् :

५० - ३० = ☐	६० - ४० = ☐
९० - ३० = ☐	८० - ५० = ☐
८० - ६० = ☐	७० - ४० = ☐

मेरो गणित, कक्षा १ १५७

- यस्ता धेरै अभ्यास गराउनुहोस् ।
- सोहीअनुरूप बढीमा ९० सम्म १ दश, २ दश,.........., ९ दशसम्म घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् र हिसाब बनाएर घटाउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५५ को worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र दिइएको सङ्ख्याको जोड गर्न अभ्यास गराउनुहोस् । जम्मा कति भयो भनेर प्रश्नोत्तर गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले ५० भनेको ५ दश हो भनेर बताउन सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दश र एकको समूह बनाई दुई अङ्कको सङ्ख्याबाट एक अङ्कको सङ्ख्या घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, सिन्काहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १0 सम्मका सङ्ख्यापत्ती आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई जोडीमा केही (उदाहरणका लागि २९ ओटा) सङ्ख्यामा सिन्काहरू दिई दश दशओटाको छुट्टाछुट्टै मुठा बनाउन लगाउनुहोस् ।
- प्रत्येकसँग कति दशका मुठा र कति एकका खुला सिन्का भए सोध्नुहोस् ।
- अब उक्त जम्मा सिन्काबाट तीन सिन्का झिक्दै कति बाँकी रह्यो भनी सोध्नुहोस् ।
- विद्यार्थी प्रतिक्रिया : २६ वा दुई दशको मुठा र ६ एकको खुला आदि ।
- कसरी घटाएको भनी सोधी विद्यार्थीका विचार लिनुहोस् ।
- ९ ओटा खुला सिन्का वा ९ एकबाट ३ एक झिक्दा ६ एकको खुला सिन्का बाँकी रह्यो तर २ दशको मुठा सिन्का छदै छ । त्यसैले २ दश र ६ एक गरी २६ भयो, भनी स्पष्ट पार्नुहोस् र सँगसँगै दश र एकको रूपमा निम्नानुसार पनि लेख्दै जानुहोस् । २ दश र ९ एक - 0 दश र ३ एक = २ दश र ६ एक यसका लागि ३ खुला सिन्का मात्र भन्नाले कति दश भनी सोधी दशको मुठा शून्य भएकाले 0 दश भनी बताउनुहोस् ।
- माथिको छलफलमा चित्र र सङ्केतको प्रयोग सँगसँगै गराउनुहोस् । यस्तै अन्य अभ्यास पनि गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- थप व्यावहारिक उदाहरणमा छलफल गराउनुहोस्, जस्तैः रोशनीसँग ७६ ओटा मिठाईहरू छन् । उनीले जम्मा ८ ओटा मिठाई भाइलाई दिइन् ।

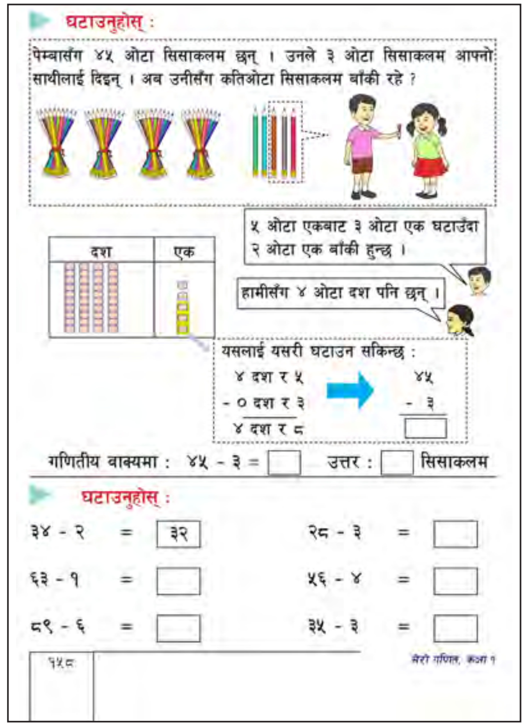

- अब उनीसँग कतिओटा मिठाई बाँकी छन् ? बेस टेन ब्लकको प्रयोग गरी ७ दश ६ एकबाट ३ एक घटाउँदा कति बाँकी रहन्छ, भनी सोध्नुहोस् ।
- यसलाई गणितीय वाक्यमा लेखी घटाउने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तै ७ दश ६ एक – 0 दश ३ एक = ७ दश ३ एक यसका आधारमा एकबाट एक र दशबाट दश घटाउनुपर्ने रहेछ भनी निष्कर्ष बताइदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५८ को क्रियाकलापहरूको अभ्यास गराउनुहोस् । गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाउनुहोस् र घटाउन लगाउनुहोस्, जस्तैः ३४ ओटा परेवामा २ ओटा परेवा उडेर जाँदा कति परेवा बाँकी रहे ? भनी प्रश्न गर्दै घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् । ३ दश र ४ एक -0 दश र २ एक वा ३४-२ = ३२

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले दश र एकको समूह बनाई दुई अङ्कका सङ्ख्याबाट एक अङ्कको सङ्ख्याको घटाउ गर्न सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कको सङ्ख्याबाट दुई अङ्कको सङ्ख्यालाई ठोडो वा तेर्सोमा राखि घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, बेस टेन ब्लकहरू, १0 सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- अङ्कहरू लेखिएका अङ्कपत्तीहरू घोप्ट्यार राख्नुहोस् र एक जना विद्यार्थीलाई दुई हातले एकै पटक दुईओटा पत्ती टिप्न भन्नुहोस् ।
- अब उसले टिपेका पत्तीमा लेखिएका अङ्कबाट बन्ने दुई अङ्कको सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस्, कुनै एक सङ्ख्या लिई त्यसमा कति दश र कति एक छन् भनी सोध्नुहोस् ।
- उसलाई सो सङ्ख्या बराबरको दशको पत्ती र एकको पत्ती लिन लगाउनुहोस्, जस्तैः (उक्त सङ्ख्या १२ भए)
- अब साथीलाई १ दश र २ एकको पत्ती दिन भन्नुहोस् । अब उसँग कति बाँकी छ भनी सोध्नुहोस् ।
- साथीलाई पत्ती कसरी बाड्यौं भनी सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रिया : विद्यार्थीलाई पटक पटक दिएको अभ्यास गराएर सो प्रतिक्रिया लिने प्रयास गर्नुहोस् ।
- यसरी एकबाट एक र दशबाट दश घटाइएको कुरा दश र एकको तालिका शैक्षणिक पाटीमा सँगसँगै प्रस्तुत गरी स्पष्ट पानुहोस् ।

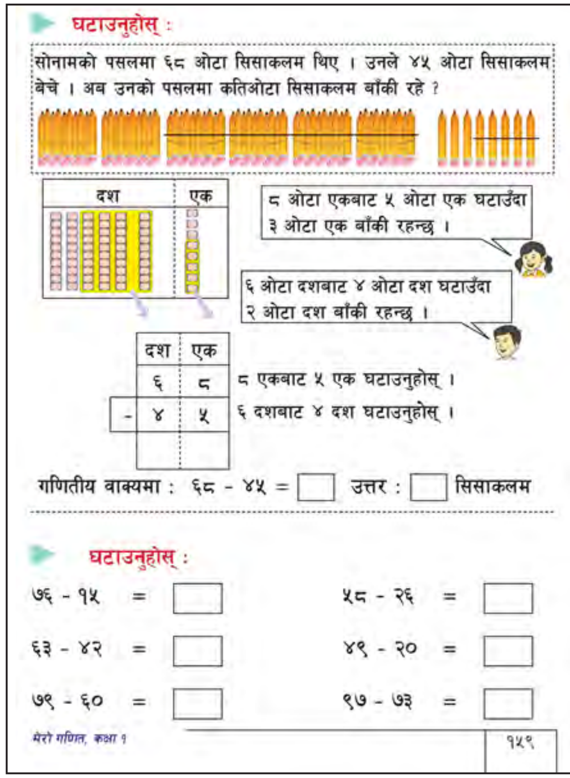
घटाउनुहोस् :

सोनामको पसलमा ६८ ओटा सिसाकलम थिए । उनले ४५ ओटा सिसाकलम बेचे । अब उनको पसलमा कतिओटा सिसाकलम बाँकी रहे ?

	दश	एक
	६	८
-	४	५

८ एकबाट ५ एक घटाउनुहोस् ।
६ दशबाट ४ दश घटाउनुहोस् ।

गणितीय वाक्यमा : ६८ - ४५ = ☐ उत्तर : ☐ सिसाकलम

घटाउनुहोस् :

७६ - १५ =	☐	५८ - २६ =	☐
६३ - ४२ =	☐	४९ - २० =	☐
७९ - ६० =	☐	९७ - ७३ =	☐

मेरो गणित, कक्षा १ 　 १५९

क्रियाकलाप : २

- सिन्काहरू, ढुङ्गाहरू प्रयोग गरी वा व्यावहारिक उदाहरणहरूबाट कथा बनाई सँगसँगै दशआधार पत्तीहरूको प्रयोग गरी दश र एकको तालिकामा घटाउ चिह्न राखेर लेख्ने र घटाउने थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

  जस्तैः ६७–२४= ४३:

  ६ दश ७ एक – २ दश ४ एक = ४ दश ३ एक

	दश	एक
	६	७
–	२	४
	४	३

- एकको स्थानबाट एकको स्थानको सङ्ख्या रहेको सङ्ख्या घटाउनेबारे स्पष्ट गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १५९ को क्रियाकलापहरूको अभ्यास गराउनुहोस् । गणितीय वाक्यमा लेख्न लगाई घटाउन पनि लगाउनुहोस् ।

  जस्तै : ७६ ओटा कापीमध्ये १५ ओटा कापी बेचिए भने कति बाँकी रहे, जस्ता प्रश्न गर्दै त्यसलाई दश र एकको रूपमा प्रस्तुत गरी एकको स्थानबाट एकको स्थानको सङ्ख्या र दशको स्थानबाट दशको स्थानमा रहेको सङ्ख्या घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याबाट दुई अङ्कको सङ्ख्या ठाडो र तेर्सो रूपमा राखेर घटाउ गर्न सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याबाट दुई अङ्कको सङ्ख्या घटाउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई रोचक कथा वा प्रसङ्ग बनाएर शाब्दिक समस्यालाई गणितीय वाक्यमा व्यावहारिक समस्याको घटाउ गर्ने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः रोनिशसँग ३७ ओटा कुखुराहरू थिए । उनले जम्मा १२ कुखुराहरू बेचे । अब कतिओटा कुखुरा बाँकी रहे ? बेस टेन ब्लकको प्रयोग गरी ३ दश ७ एकबाट १ दश २ एक घटाउँदा कति बाँकी रहन्छ, भनी सोध्नुहोस् ।
- यसलाई गणितीय वाक्यमा लेखेर देखाउनुहोस् र पालैपालो बेस टेन ब्लकको प्रयोग गरी यस्तै थप अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- स्थानमान तालिकामा घटाउ चिह्न राखेर लेख्ने र घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

जस्तै : ३७–१२=२५:

३ दश ७ एक – १ दश २ एक = २ दश ५ एक

	दश	एक
	३	७
–	१	२
	२	५

- एकबाट एक र दशबाट दश घटाउनेबारे स्पष्ट गर्नुहोस् ।

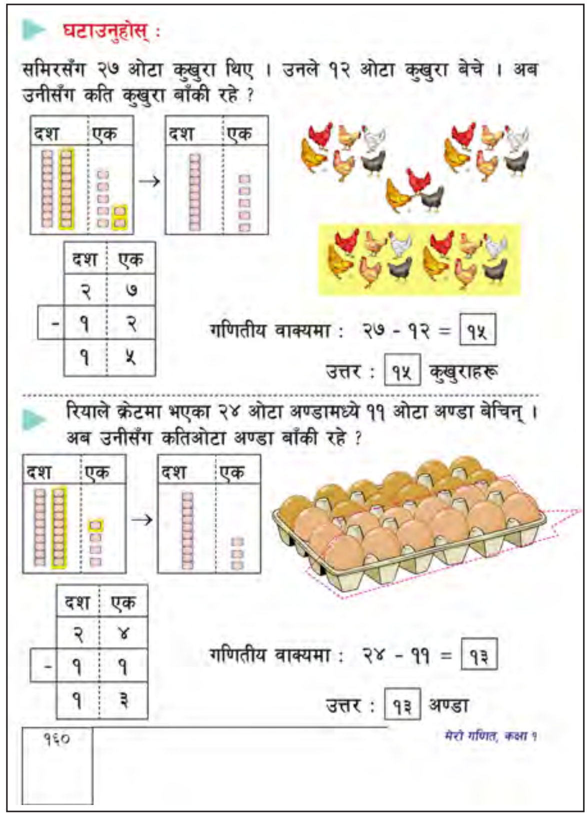
घटाउनुहोस् :

समिरसँग २७ ओटा कुखुरा थिए । उनले १२ ओटा कुखुरा बेचे । अब उनीसँग कति कुखुरा बाँकी रहे ?

	दश	एक
	२	७
-	१	२
	१	५

गणितीय वाक्यमा : २७ - १२ = १५

उत्तर : १५ कुखुराहरू

रियाले क्रेटमा भएका २४ ओटा अण्डामध्ये ११ ओटा अण्डा बेचिन् । अब उनीसँग कतिओटा अण्डा बाँकी रहे ?

	दश	एक
	२	४
-	१	१
	१	३

गणितीय वाक्यमा : २४ - ११ = १३

उत्तर : १३ अण्डा

१६०

मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६० का क्रियाकलापहरूको अभ्यास र त्यस्तै थप अभ्यास गराउनुहोस् साथै गणितीय वाक्यमा लेख्न र घटाउन पनि लगाउनुहोस् । जस्तैः रमेशले २४ ओटा अन्डामा ११ ओटा अन्डा बेचे भने कतिओटा अन्डा बाँकी रहे जस्ता प्रश्न गर्दै त्यसलाई दश र एकको रूपमा प्रस्तुत गरी एकको स्थानबाट एकको स्थानको सङ्ख्या र दशको स्थानबाट दशको स्थानमा रहेको सङ्ख्या घटाउने अभ्यास गराउनुहोस्, जस्तैः २४–११ = १३

मूल्याङ्कन

के कक्षाका सबै विद्यार्थीले सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्याबाट दुई अङ्कको सङ्ख्या बेस टेन ब्लक प्रयोग गरेर दश र एकको समूह बनाई घटाउ गर्न सके ?

पाचौँ पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन ब्लकहरू, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि ।

घटाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई ३ ओटा समूहमा विभाजन गरी प्रत्येक समूहलाई दश र एकको तालिकाको खाका दिनुहोस् वा कक्षाकोठाको स्थानमान तालिकामा दुई अङ्कको सङ्ख्या भन्न वा सङ्ख्यापत्ती टाँस्न लगाउनुहोस् ।
- ती सङ्ख्याभन्दा साना सङ्ख्या त्यसकै मुनि वा तल कोठाभित्र लेख्न वा टाँस्न लगाउनुहोस् र अगाडि घटाउ चिह्नको प्रयोग गरी घटाउन लगाई छलफल गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- बेस टेन ब्लकको प्रयोग गरी स्थानमान तालिकामा राखेर घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।
- जहाँ तल प्रयोग गरिने अङ्क माथिको कोठाको भन्दा सानो हुनुपर्ने भएकाले सोअनुसार गराउनुहोस् । जस्तै :

	दश	एक
	३	७
–	१	२
	२	५

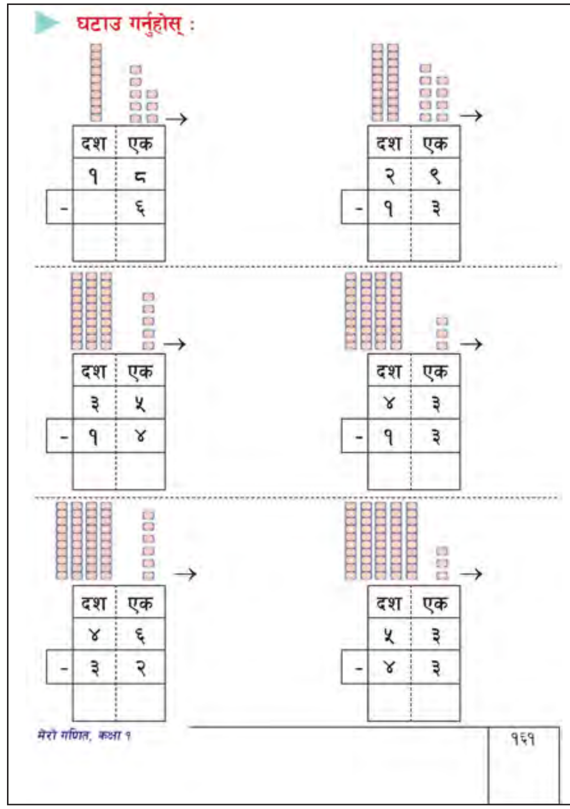
घटाउ गर्नुहोस् :

	दश	एक
	१	८
-		६

	दश	एक
	२	९
-	१	३

	दश	एक
	३	५
-	१	४

	दश	एक
	४	३
-	१	३

	दश	एक
	४	६
-	३	२

	दश	एक
	५	३
-	४	३

मेरो गणित, कक्षा १ १६१

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६१ का क्रियाकलापहरूको अभ्यास र त्यस्तै थप अभ्यास गराउनुहोस् । स्थानमान प्रयोग गरी घटाउन लगाउनुहोस् ।

एकबाट एक र दशबाट दश घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

	दश	एक
	५	३
–	४	३
	१	०

मूल्याङ्कन

के कक्षाका सबै विद्यार्थीले सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याबाट दुई अङ्कको सङ्ख्या बेस टेन ब्लक प्रयोग गरेर एक र दशका रूपमा लेखी घटाउ गर्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कसम्मका सङ्ख्याको घटाउ गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- ठोस वस्तुहरू, ढुङ्गाहरू, छेस्काहरू, कलमहरू, कापी, किताब, बेस टेन

  ब्लकहरू, १० सम्मका सङ्ख्यपत्ती, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका आदि ।

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई दुई अङ्कले बनेको एउटा सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् र सो सङ्ख्या शैक्षणिक पाटीमा लेख्नुहोस् ।
- सो सङ्ख्याबाट सापटी नलिई घट्न सक्ने दुई अङ्कको सङ्ख्या स्वयम् शिक्षकले लेख्नुहोस् ।
- उक्त सङ्ख्यालाई स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

	दश	एक
	९	६
–	३	५
	६	१

क्रियाकलाप : २

- एकको स्थानबाट एकको स्थानको सङ्ख्या घटाई एकको स्थानमै राख्नुहोस् जहाँ ६–५=१ र दशको स्थानबाट दशको स्थानमा रहेको सङ्ख्या घटाई दशकै स्थानमा राख्नुहोस् जहाँ ९–३=६
- घटाउँदा सुरुमा बेस टेन ब्लकहरू, १० सम्मका सङ्ख्यापत्ती, एबाकस, सङ्ख्या तालिका, घटाउ तालिका, स्थानमान तालिका आदि प्रयोग गराउनुपर्छ र पछि ती सामग्री प्रयोग नगरी धर्का तानेर काटी घटाउ गर्ने अभ्यास गराउनुपर्छ ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६२ का क्रियाकलापहरूको अभ्यास र त्यस्तै थप अभ्यास गराउनुहोस् । स्थानमान तालिका प्रयोग गरी घटाउन

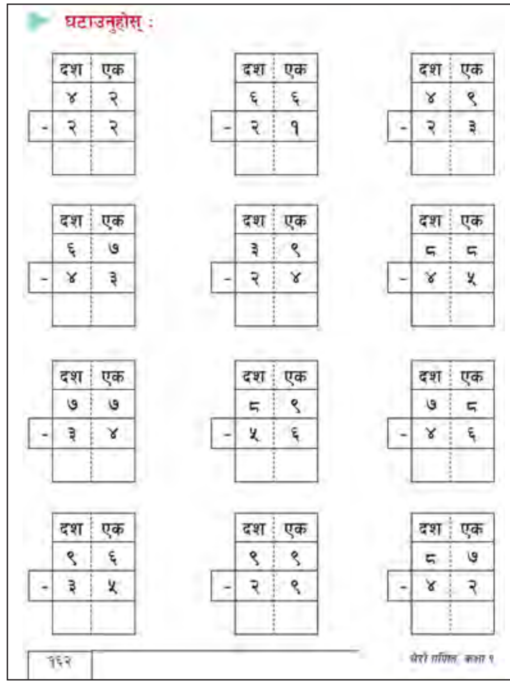

घटाउनुहोस् :

	दश	एक
	४	२
-	२	२

	दश	एक
	६	६
-	२	१

	दश	एक
	४	९
-	२	३

	दश	एक
	६	७
-	४	३

	दश	एक
	३	९
-	२	४

	दश	एक
	८	८
-	४	५

	दश	एक
	७	७
-	३	४

	दश	एक
	८	९
-	५	६

	दश	एक
	७	८
-	४	६

	दश	एक
	९	६
-	३	५

	दश	एक
	९	९
-	२	९

	दश	एक
	८	७
-	४	२

१६२ मेरो गणित, कक्षा १

लगाउनुहोस् ।

- एकको स्थानबाट एकको स्थानको सङ्ख्या र दशको स्थानबाट दशको स्थानमा रहेको सङ्ख्या घटाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

	दश	एक
	८	७
–	४	२
	४	५

मूल्याङ्कन

के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले सापटी लिन नपर्ने दुई अङ्कखसम्मको सङ्ख्याबाट दुई अङ्कको सङ्ख्या स्थानमान तालिकामा राखेर घटाउ गर्न सके ?

परियोजना कार्य

तपाईंको विद्यालयमा कक्षा १ देखि ३ सम्म वा कक्षा १ देखि ५ सम्मका जम्मा केटा र जम्मा केटीको सङ्ख्या गनेर टिपोट गर्नुहोस् । बेस टेन ब्लकको प्रयोग गरी स्थानमान तालिकामा राखेर धेरैबाट थोरै घटाएर देखाउनुहोस् र कक्षाकोठामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

(शिक्षकले बेस टेन ब्लक र स्थानमान तालिका उपलब्ध गराइदिनुहोस् ।)

पाठ १८

१00 सम्मका हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

(क) परिचय (Introduction)

"म र मेरो परिवार तथा हाम्रो समुदाय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यो पाठमा १ देखि १00 सम्मका देवनागरी अङ्कहरूलाई हिन्दु अरबिक पद्धतिमा पनि चिन्ने, पढ्ने र लेख्ने विषयवस्तुहरू समावेश गरिएका छन् । यस पाठमा आफू र आफ्नो परिवार तथा समुदायमा पाइने वस्तुहरू तथा त्यहाँ घट्ने घटनाहरूसँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू / उदाहरणहरूको प्रयोग गरी देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कबिच तुलना गर्दै दुवै पद्धतिका सङ्ख्याङ्कहरूको पहिचान गर्ने पक्षमा जोड दिइएको छ । यसका साथै ठोस वस्तुको गणना गर्ने, पढ्ने, अङ्क ट्रेस गर्ने, देवनागरीमा दिइएका सङ्ख्याङ्कलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्ने, हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क र अक्षरमा लेख्ने, सङ्ख्याङ्क र अक्षरबिच जोडा मिलाउने जस्ता मुख्य क्रियाकलापका आधारमा विषयवस्तुसँग परिचित गराउने गरी विषयवस्तु प्रस्तुत गरिएको छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १00 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न, लेख्न

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सञ्चार सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू 10 सम्म	१	१६३
२.	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू 20 सम्म	१	१६४
३	10/10 को फरकमा हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू	१	१६४, १६६
४	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क 21 देखि 40 सम्म	१	१६४
५	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू 1 देखि 50 सम्म	१	१६४, १६५
६	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू 51 देखि 80 सम्म	१	१६६
७	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू 1 देखि 100 सम्म	१	१६६, १६७
८	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा 1 देखि 5 सम्म	१	१६८
९	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा 6 देखि 10 सम्म	१	१६८
१0	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा 11 देखि 15 सम्म	१	१६९
११	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा 1 देखि 20 सम्म	१	१६९, १७0
१२	हेरौँ मैले कति सिकेँ ?	१	१७१, १७२ र १७३

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई स्वतन्त्रपूर्वक गन्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनु पर्दछ ।

२. यो पाठमा पनि विद्यार्थीहरूमा व्यवहार कुशल सिप अन्तर्गत सञ्चार सिप विकास गराउने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनु पर्दछ ।

३. गन्ती गर्न सिकाउँदा र लेख्न सिकाउँदा देवनागरीसँग तालमेल गर्दै सिकाइलाई सिर्जनशील बनाउनु पर्दछ ।

४. आवश्यक सामग्रीको तयारी पहिले नै गर्नुपर्ने कुरामा होसियार रहनु पर्दछ ।

५. लेखन कार्य गराउँदा विद्यार्थीलाई कापी कलम पनि हुनुपर्ने कुरा पहिले नै भन्नु पर्दछ ।

६. यो पाठ शिक्षणपश्चात् पाठ्य तथा कार्यपुस्तक हेरौँ, मैले कति सिकेँ ? अन्तर्गत दिइएको वा अन्य यस्तै ढाँचामा कार्यपत्र बनाएर पाठ १५, १६, १७ र १८ को तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुने गरी मूल्याङ्कन गर्नुपर्दछ । आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुपर्छ र यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनको रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 10 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्तीहरू, ठोसवस्तुहरू जस्तैः ढुङ्गाहरू, किताबहरू, पेन्सिलहरू

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई दशओटा ठोस सामग्रीहरू जस्तैः ढुङ्गाहरू, पेन्सिलहरू आदि दिएर पालैपालो देवनागरीमा गन्दै टोकरीमा राख्न लगाउनुहोस् ।
- अब विद्यार्थीलाई एउटा पेन्सिल टोकरीमा राख्न लगाउदै कति हो भनि सोध्नुहोस्, विद्यार्थीले एक भनेपछि आफूले १ भन्ने र विद्यार्थीहरूलाई पनि आफूसँगसँगै १ भन्न लगाउनुहोस् ।
- त्यस्तै गरी 2 (Two), 3 (Three) गर्दै 10 (Ten) सम्म गन्ती गर्दै टोकरीमा पेन्सिल राख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीका औंलाहरू गन्ती गर्न लगाई थप अभ्यास गराउनुहोस् । हिन्दु अरेबिक मा गन्न सहयोग गर्नुहोस् ।

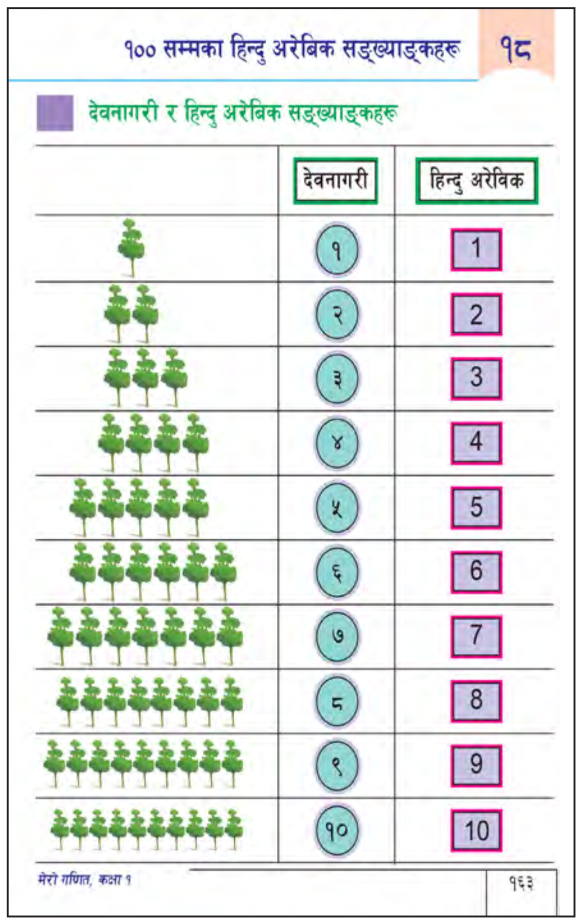

१०० सम्मका हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू १८

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

	देवनागरी	हिन्दु अरेबिक
	१	1
	२	2
	३	3
	४	4
	५	5
	६	6
	७	7
	८	8
	९	9
	१०	10

मेरो गणित, कक्षा १ १६३

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६३ मा हेर्न लगाई त्यहाँ दिइएका रुखको चित्र गन्ती गर्न लगाउनुहोस् र यसलाई कसरी लेख्न सकिन्छ भनी सोध्न र लेख्न लगाउनुहोस् ।
- अब पहिलो लाइनमा दिइएको एउटा रुखलाई १ अनि अर्को के लेखेको होला भनी सोध्ने र त्यो हिन्दु अरेबिकमा लेखिएको एक (१) 1 हो भनी बताइदिनुहोस् ।
- वान भन्ने र 1 लेखिएको अङ्कपत्ति वा कार्यपुस्तकमा 1 सँगसँगै देखाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई देखाउन लगाउनुहोस् ।
- सोही अनुसार 2 देखि 10 सम्मका सङ्याङ्कहरू देखाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा दिइएको 1 देखि 10 सम्म औंलाले देखाउँदै पढ्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले हिन्दु अरेबिकमा गन्ती गर्न पढ्न सके ?
- के सबैले देवनागरीमा दिइएका सङ्ख्याङ्कहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा देखाउन सके ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई चार चार जनाको समुहमा राख्नुहोस्
- देवनागरी र हिन्दु अरेबिकमा लेखिएका सङ्ख्यापत्ती दिने
- सङ्ख्यापत्तीहरूलाई मिलाएर राख्न लगाउने
- कुन समूहले पहिला सक्छन वा मिलाउँछन् अवलोकन गर्ने
- पहिला मिलाउनेलाई ताली बजाएर प्रोत्साहन गर्ने
- मिलाउन नसक्ने समूहलाई सहयोग गर्ने
- नेपाली भित्ते पात्रो दिएर पनि हेर्न र पढ्न लगाउने

क्रियाकलाप : ४

- 1 देखि 10 सम्म ट्रेस गर्न मिल्ने गरी लेखिएको worksheet तयार गरी विद्यार्थीहरूलाई वितरण गर्नुहोस् र 1 देखि 10 सम्म ट्रेस गरी लेख्न लगाउनुहोस् ।
- लेख्न नसक्ने विद्यार्थीहरूलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीहरूले 1,2,3............10 सम्म लेख्न सके कि सकेनन् ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 11 देखि 20 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कपत्ति, अङ्कचार्ट, पात्रो (Calender)

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई बिसओटा सिन्काहरू दिनुहोस् र गन्ती गर्दै एकै ठाउँमा जम्मा गर्न लगाउनुहोस् र जब ten पुग्ने छ त्यसलाई मुठा पार्न लगाउनुहोस् ।
- अब ten मा one थपेमा कति होला भनी सोध्नुहोस् । देवनागरीमा भन्न लगाउनुहोस् र हिन्दु अरेबिकमा eleven भनीने सन्दर्भ बताउँदै आफूसँगै भन्न लगाउनुहोस्
- सोहीअनुसार eleven मा one थपेर twelve, twelve मा one थपेर thirteen गर्दै twenty सम्म गन्ती गर्नुहोस् र विद्यार्थीहरूलाई पनि सँगसँगै गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- जोडीमा पटक पटक गन्ती अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई भित्तेपात्रोको एक एक पेज वितरण गर्नुहोस् ।
- त्यसमा देवनागरी सङ्ख्याङ्कसगै भएको अर्को सङ्ख्याङ्क हेर्न लगाउनुहोस् । कसरी लेखिएको छ, भनी सोध्नुहोस् ।
- कार्यपुस्तकको पेज न. १६४ मा 11 देखि 20 सम्मका सङ्ख्याङ्कहरू हातका औंलाले देखाउँदै गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- अब विद्यार्थीहरूलाई समूहमा बाँडी 11 देखि 20 सम्म देवनागरी तथा हिन्दु अरेबिक सङ्ख्या लेखिएका कार्डहरू दिनुहोस् । क्रमशः मिलाएर राख्न लगाउने लगाउनुहोस् ।

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

१	1	१८	18	३५	35
२	2	१९	19	३६	36
३	3	२०	20	३७	37
४	4	२१	21	३८	38
५	5	२२	22	३९	39
६	6	२३	23	४०	40
७	7	२४	24	४१	41
८	8	२५	25	४२	42
९	9	२६	26	४३	43
१०	10	२७	27	४४	44
११	11	२८	28	४५	45
१२	12	२९	29	४६	46
१३	13	३०	30	४७	47
१४	14	३१	31	४८	48
१५	15	३२	32	४९	49
१६	16	३३	33	५०	50
१७	17	३४	34		

१६४ मेरो गणित कक्षा १

- अवलोकन र सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले 11 देखि 20 सम्म गन्ती गर्न सके ?
- के सबैले 11 देखि 20 सम्म चिनेर पढ्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- 11 देखि 20 सम्म ट्रेस गर्न मिल्ने गरी लेखिएको worksheet तयार गरी विद्यार्थीहरूलाई वितरण गर्नुहोस् र 11 देखि 20 सम्म ट्रेस गरी लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेहरूलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीहरूले 11, 12, 13...........20 सम्म लेख्न सके कि सकेनन् ?

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई सामग्री दिएर पालैपालो गन्न लगाउनुहोस्
- विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो हेरेर र नहेरीकन गन्न लगाउनुहोस्
- 11 देखि 20 सम्म पढ्दै कापीमा सार्न लगाउनुहोस्
- नहेरीकन लेख्ने अभ्यास गराउनुहोस्
- एक अङ्क छोडेर भन्न लगाउनुहोस्
- अङ्कचार्टमा हेरेर पछाडिबाट अगाडि भन्न लगाउनुहोस्

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- 1 देखि 100 सम्मका हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू 10/10 को फरकमा चिनेर पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट, कार्ड, सिन्काहरू

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

क्रियाकलाप : १

- दशको एउटा मुठा सिन्का देखाउँदै कति भनी सोध्नुहोस् र त्यसमा अर्को दशको एक मुठा एकै ठाउँमा राखेर अब कति भयो भनी पुनः सोध्नुहोस् ।

  विद्यार्थी प्रतिक्रियाः सुरुमा 10 (ten) थियो त्यसमा एक दश थपेर 20 (twenty) भयो ।
- त्यसै गरी 20 (twenty) मा अर्को दशको एक मुठा बढेमा 30 (thirty) हुने बताइदिनुहोस् ।
- सँगसँगै 30 लेखिएको अङ्कपत्ती पनि देखाउँदै 30 (thirty) भन्नुहोस् र विद्यार्थीलाई पनि सँगसँगै भन्न लगाउनुहोस्
- सोहीअनुसार १० दश वा 100 (hundred) सम्म भन्न लगाउनुहोस् ।
- पटक पटक अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई 10/10 को फरकमा 10 देखि 100 सम्म लेखिएका अङ्कपत्ती बाँड्नुहोस् ।
- क्रमशः 10, 20, 30,... गर्दै शैक्षणिक पाटीमा टाँस्नुहोस् र क्रमश विद्यार्थीलाई आफूसँग भएको सङ्ख्या चिनेर उठ्ने र देखाइएको सङ्ख्या उच्चारण गरी देखाउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीले सही सङ्ख्याङ्क देखाउन र उच्चारण गर्न आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

१	1	१८	18	३५	35
२	2	१९	19	३६	36
३	3	२०	20	३७	37
४	4	२१	21	३८	38
५	5	२२	22	३९	39
६	6	२३	23	४०	40
७	7	२४	24	४१	41
८	8	२५	25	४२	42
९	9	२६	26	४३	43
१०	10	२७	27	४४	44
११	11	२८	28	४५	45
१२	12	२९	29	४६	46
१३	13	३०	30	४७	47
१४	14	३१	31	४८	48
१५	15	३२	32	४९	49
१६	16	३३	33	५०	50
१७	17	३४	34		

१६४ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६४ र १६६ मा 10, 20, 30 गर्दै 100 सम्म देखाउन र भन्न लगाउनुहोस् ।
- आआफ्नो कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेहरूलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गराई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई समूहमा १०/१० को फरकमा देवनागरी तथा हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क लेखिएका कार्डहरू दिनुहोस् ।
- क्रमशः मिलाएर राख्न लगाई अवलोकन र सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले अङ्क चिनेर पढ्न र लेख्न सके ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 21 देखि 40 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट, कार्ड, ढुङ्गाहरू

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई हिन्दु अरेबिकमा बिसओटा ढुङ्गाहरू गन्न लगाउनुहोस् ।
- अब twenty ढुङ्गामा one ओटा ढुङ्गा थपेर twenty one हुने बताउँदै twenty one भन्न लगाउनुहोस् ।
- फेरि अर्को एउटा ढुङ्गा थपेर twenty two गर्दै thirty सम्म भन्न लगाउनुहोस्
- हिन्दु अरेबिक मा 21 देखि 30 सम्म लेखिएको अङ्कचार्ट शैक्षणिक पाटीमा टाँस्नुहोस् र औँला वा सिन्काले सङ्ख्याङ्क देखाइ twenty one, twenty two, ... भन्दै आफू सँगसँगै सस्वर पढ्न लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज १६४ मा 21 देखि 30 सम्म लेखिएका सङ्ख्याङ्क देखाउदै पढ्न लगाउनुहोस् ।
- सोहीअनुसार 31 देखि 40 सम्म गन्ती गर्न

क्रियाकलाप : २

- अङ्कपत्ति देखाउदै वा लेख्दै विद्यार्थीहरूलाई चिन्न र भन्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई 21 देखि 40 सम्म लेखिएका अङ्कपत्ति बाड्नुहोस् ।
- क्रमशः 21, 22 गर्दै 40 अङ्कसम्मको पत्ती शैक्षणिक पाटीमा लेख्नुहोस् र विद्यार्थीले आफूसँग भएको अङ्कपत्ती चिनेर उच्चारण गरी उठेर देखाउन लगाउनुहोस् । आवश्यक भएमा थप सहयोग गर्नुहोस् ।

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

५१	51	६८	68	८५	85
५२	52	६९	69	८६	86
५३	53	७०	70	८७	87
५४	54	७१	71	८८	88
५५	55	७२	72	८९	89
५६	56	७३	73	९०	90
५७	57	७४	74	९१	91
५८	58	७५	75	९२	92
५९	59	७६	76	९३	93
६०	60	७७	77	९४	94
६१	61	७८	78	९५	95
६२	62	७९	79	९६	96
६३	63	८०	80	९७	97
६४	64	८१	81	९८	98
६५	65	८२	82	९९	99
६६	66	८३	83	१००	100
६७	67	८४	84		

१६६ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- कार्यपुस्तकको पेज न. १६४ मा दिइएको 21, 22, 23 गर्दै 40 सम्म अङ्क देखाउन र भन्न लगाउनुहोस्, साथै आआफ्नो कापीमा लेख्न पनि लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेहरूलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गरी थप सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले 21 देखि 40 सम्म अङ्क चिने, गन्ती गर्न र पढ्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक अङ्क जोडा मिलाउने खेल खेलाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले 21 देखि 40 सम्म लेख्न सके ?

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 1 देखि 50 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट, कार्ड, सिन्काहरू

पढ्नुहोस् र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- ५० ओटा ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू दिएर देवनागरी र हिन्दु अरेबिक दुवै पद्धतिमा ४० सम्म गन्ती गर्न लगाउनहोस् । ४१ देखि ५० सम्म गन्ती गर्न शिक्षकले सहयोग गर्नुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६४ मा 1 देखि 50 सम्म दिइएको देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू आफू सँगसँगै सस्वर वाचन गर्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई जोडीमा पालैपालो भन्न प्रेरित गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६५ मा दिइएको देवनागरी अङ्कलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्न लगाउनुहोस् । लेखाइमा समस्या भएमा शिक्षकले थप सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले 1 देखि 50 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई दायाँ दिए जस्तै तयार पारिएको worksheet मा जोडा मिलाउन र खाली ठाउँमा मिल्ने अङ्क भर्न लगाउनुहोस् । खाली ठाउँ भर्न समस्या हुने विद्यार्थीलाई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

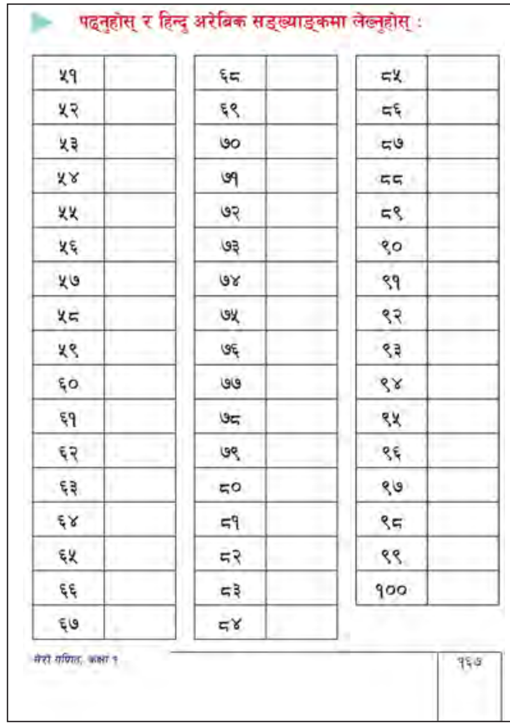

पढ्नुहोस् र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

५१		६८		८५	
५२		६९		८६	
५३		७०		८७	
५४		७१		८८	
५५		७२		८९	
५६		७३		९०	
५७		७४		९१	
५८		७५		९२	
५९		७६		९३	
६०		७७		९४	
६१		७८		९५	
६२		७९		९६	
६३		८०		९७	
६४		८१		९८	
६५		८२		९९	
६६		८३		१००	
६७		८४			

मेरो गणित, कक्षा १   १६७

धर्का तानेर जोडा मिलाउनुहोस् :

२३	३२
२९	४७
२२	४१
४७	२३
४१	२९

खालिठाउँ भर्नुहोस् :

26		27		
	32			35
36			39	
	42		44	
		48		50

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले अङ्क चिनेर पढ्दै जोडा मिलाउन र खाली ठाउँमा मिल्ने गरी भर्न सके ?

छैटौं पिरियड : 6th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 51 देखि 80 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट, ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू, worksheet

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू :

क्रियाकलाप : १

- ८० ओटा ढुङ्गाहरू वा सिन्काहरू दिएर देवनागरीमा ८० सम्म र हिन्दु अरेबिक पद्धतिमा ५० सम्म गन्ती गर्न लगाउनहोस् । विद्यार्थीलाई ५१ देखि ८० सम्म गन्ती गर्न सहयोग गर्नुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६६ मा 51 देखि 80 सम्म दिइएको देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू पेन्सिलले देखाउँदै आफू सँगसँगै सस्वर वाचन गर्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई जोडीमा पालैपालो भन्न लगाउनुहोस् ।
- हिन्दु अरेबिक मा 51 देखि 80 सम्म लेखिएको अङ्कचार्ट शैक्षणिक पाटीमा टाँस्नुहोस् र विद्यार्थीलाई एक जनाले एउटा भनेपछि अर्को अङ्क अर्कोलाई भन्न लगाउनुहोस् ।
- कुन पछि कुन अङ्क आउँछ सोध्दै जानुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६६ मा दिइएको 51, 52, 53 गर्दै 80 सम्म देखाउन र भन्न लगाई आआफ्नो कापीमा लेख्न पनि लगाउनुहोस् ।

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

५१	51	६८	68	८५	85
५२	52	६९	69	८६	86
५३	53	७०	70	८७	87
५४	54	७१	71	८८	88
५५	55	७२	72	८९	89
५६	56	७३	73	९०	90
५७	57	७४	74	९१	91
५८	58	७५	75	९२	92
५९	59	७६	76	९३	93
६०	60	७७	77	९४	94
६१	61	७८	78	९५	95
६२	62	७९	79	९६	96
६३	63	८०	80	९७	97
६४	64	८१	81	९८	98
६५	65	८२	82	९९	99
६६	66	८३	83	१००	100
६७	67	८४	84		

१६६ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- देवनागरी सङ्ख्याङ्कलाई हिन्दु अरेबिकमा लेख्ने, खाली ठाउँ भर्ने तथा धर्का तानेर जोडा मिलाउने जस्ता worksheet तयार गरेर विद्यार्थीहरूलाई वितरण गर्नुहोस् र थप अभ्यास गराउनुहोस् ।
- अगाडिबाट पछाडि र पछाडिबाट क्रमशः अगाडि सङ्ख्या भन्न लगाउनुहोस् ।

  सङ्ख्या भन्न समस्या हुने विद्यार्थीका लागि व्यक्तिगत रूपमा सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले 51 देखि 80 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न सके ?

सातौँ पिरियड : 7th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 1 देखि 100 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट, कार्ड, कार्यपत्र

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू :

क्रियाकलाप : १

- आठओटा दशका मुठा देखाउँदै eighty भन्ने र अब एउटा सिन्का थपेर देखाउदै eighty one र अर्को एउटा थपेर देखाउदै eighty two भन्दै ninety सम्म गन्ती गर्नुहोस् र सँगसँगै विद्यार्थीलाई पनि गन्ती गर्न लगाउनुहोस् । विद्यार्थीलाई समूहमा र एकल पनि पढ्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसै गरी 91 देखि 100 सम्म पनि गन्ती गर्न लगाउनुहोस् ।
- हिन्दु अरेबिकमा 81 देखि 100 सम्म लेखिएको अङ्कचार्ट शैक्षणिक पाटीमा टाँसेर सङ्ख्याङ्क देखाउँदै आफू सँगसँगै सस्वर पढ्न लगाउनुहोस् ।
- सोहीअनुसार 1 देखि 100 सम्म गन्ती गर्न र पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- हिन्दु अरेबिकमा लेखिएका अङ्कपत्तिहरू वितरण गरी देवनागरी अङ्कहरू क्रमशः देखाउँदै जानुहोस् र सोहीअनुसार विद्यार्थीलाई हिन्दु अरेबिकमा लेखिएको अङ्कपत्ती देखाउन लगाउनुहोस् ।
- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६६ मा दिइएको 81, 82, 83 गर्दै 100 सम्म देखाउन र भन्न लगाई आआफ्नो कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् । लेख्न नसक्नेहरूलाई शैक्षणिक पाटीमा पनि लेख्ने अभ्यास गर्दै आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

५१	51	६८	68	८५	85
५२	52	६९	69	८६	86
५३	53	७०	70	८७	87
५४	54	७१	71	८८	88
५५	55	७२	72	८९	89
५६	56	७३	73	९०	90
५७	57	७४	74	९१	91
५८	58	७५	75	९२	92
५९	59	७६	76	९३	93
६०	60	७७	77	९४	94
६१	61	७८	78	९५	95
६२	62	७९	79	९६	96
६३	63	८०	80	९७	97
६४	64	८१	81	९८	98
६५	65	८२	82	९९	99
६६	66	८३	83	१००	100
६७	67	८४	84		

१६६ मेरो गणित, कक्षा १

पढ्नुहोस् र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

५१		६८		८५	
५२		६९		८६	
५३		७०		८७	
५४		७१		८८	
५५		७२		८९	
५६		७३		९०	
५७		७४		९१	
५८		७५		९२	
५९		७६		९३	
६०		७७		९४	
६१		७८		९५	
६२		७९		९६	
६३		८०		९७	
६४		८१		९८	
६५		८२		९९	
६६		८३		१००	
६७		८४			

मेरो गणित, कक्षा १ १६७

मूल्याङ्कन

- के सबैले 81 देखि 100 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न सके ?

पढ्नुहोस् र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- शैक्षणिक पाटीमा 51 देखि 100 सम्म हिन्दु अरेबिकमा लेखिएको अङ्कचार्ट झुण्ड्याउनुहोस् र विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।
- कार्ड देखाएर अङ्क पहिचान गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६७ मा खाली ठाउँमा गन्दै हिन्दु अरेबिक सङ्ख्या लेख्न लगाउनुहोस् ।
- लेखाइमा समस्या हुने विद्यार्थीका लागि थप सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीहरूलाई दायाँ चित्रमा देखाए जस्तै तयार पारिएको कार्यपत्र बाँडेर धर्का तानी जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६७ मा दिइएको जस्तै गरी 1 देखि 100 सम्म लेख्न मिल्ने गरी worksheet तयार गरी विद्यार्थीहरूलाई वितरण गरी लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले 1 देखि 100 सम्म गन्ती गर्न, पढ्न र लेख्न सके ? ।

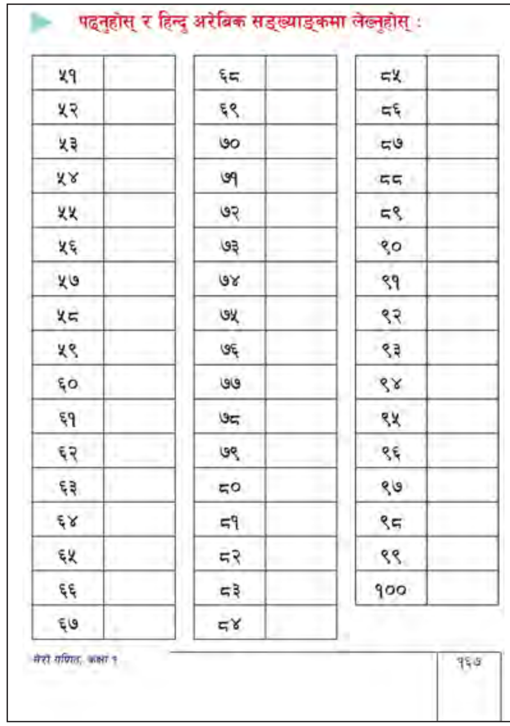

पढ्नुहोस् र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

५१		६८		८५	
५२		६९		८६	
५३		७०		८७	
५४		७१		८८	
५५		७२		८९	
५६		७३		९०	
५७		७४		९१	
५८		७५		९२	
५९		७६		९३	
६०		७७		९४	
६१		७८		९५	
६२		७९		९६	
६३		८०		९७	
६४		८१		९८	
६५		८२		९९	
६६		८३		१००	
६७		८४			

मेरो गणित, कक्षा १ १६७

धर्का तानेर जोडा मिलाउनुहोस् :

५७	74
६२	78
६६	90
७४	57
७८	62
८६	99
८८	66
९०	93
९३	86
९९	88

आठौं पिरियड : 8th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 1 देखि 5 सम्म अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- चार्ट, अक्षरपत्ती

पढ्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- यो गीतलाई चार्ट पेपरमा लेखेर शैक्षणिक पाटीमा टाँस्नुहोस् ।
- लयमा गाउनुहोस् सँगै विद्यार्थीलाई गाउन लगाउनुहोस् ।
- लयका लागि इन्टरनेटको उपयोग गरी निम्न लिखित गीत डाउनलोड गरी गाउन अभ्यास गराउनुहोस् ।

https://www.youtube.com/watch?v=lzhu3_uoQQk

One, two, Buckle my shoe;
Three, four, Knock at the door;
Five, six, Pick up sticks;
Seven, eight, Lay them straight:
Nine, ten, A big fat hen;
Eleven, twelve, Dig and delve;
Thirteen, fourteen, Maids a-courting;
Fifteen, sixteen, Maids in the kitchen;
Seventeen, eighteen, Maids in waiting
Nineteen, twenty, My plate's empty.

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई 1 लेखिएको अङ्कपत्ति देखाउँदै कति हो भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थीले one भनेपछि one लेखिएको अक्षरपत्ती देखाउनुहोस् ।
- ट्रेस गर्न मिल्ने गरी one लेखिएको अक्षरपत्ती वितरण गरी one लेख्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसै गरी two, three, four र five भन्न र लेख्न लगाउनुहोस् ।

पढ्नुहोस् :

1	One	6	Six
2	Two	7	Seven
3	Three	8	Eight
4	Four	9	Nine
5	Five	10	Ten

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

1	One	6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

१६८ मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई मकैका दानाहरू, ढुङ्गाहरू प्रयोग गरी one, two, three, four/five लेख्न लगाउनुहोस् ।
- अनुमति दिए हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले one, two, three, four र five लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६८ मा दिइए जस्तै 1 देखि 5 सम्म अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले 1 देखि 5 सम्मको हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके ?

थप क्रियाकलाप

How many nose do you have ?
How many .... ?

Expected Response One nose, two eyes ....

नवौं पिरियड : 9th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 6 देखि 10 सम्म अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- चार्ट, अक्षरपत्ती, मकैका दानाहरू वा ढुङ्गाहरू

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीहरूलाई 6 लेखिएको अङ्कपत्ती देखाउने कति हो भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थीले six भनेपछि six लेखिएको अक्षरपत्ती देखाउनुहोस् ।
- ट्रेस गर्न मिल्ने गरी six लेखिएको अक्षरपत्ती वितरण गरी six लेख्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसै गरी seven, eight, nine र ten भन्न र लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई अन्नका दानाहरू, ढुङ्गाहरू प्रयोग गरी six, seven, eight, nine र ten लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीको अनुमतिमा हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले six, seven, eight, nine र ten लेख्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न.१६८ मा दिइएको 6 देखि 10 सम्म अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले 6 देखि 10 सम्मको हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई one देखि ten सम्म लेखिएको अक्षरपत्ती दिएर क्रमैसँग मिलाएर राख्न लगाउनुहोस् ।

पढ्नुहोस् :

1	One	6	Six
2	Two	7	Seven
3	Three	8	Eight
4	Four	9	Nine
5	Five	10	Ten

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

1	One	6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

१६८ मेरो गणित, कक्षा १

- 1 देखि 10 सम्म अङ्कमा लेखिएको कार्ड शैक्षणिक पाटीमा टाँस्नुहोस् ।
- विभिन्न सङ्ख्यामा रहेका वस्तुहरूको चित्र (१ देखि १० ओटा भएको) पनि टाँस्नुहोस्
- अब विद्यार्थीहरूलाई गन्दै अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

थप क्रियाकलाप

How many nose do you have ?

How many .... ?

Expected Response One nose, two eyes ....

दशौं पिरियड : 10th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 11 देखि 15 सम्म अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट र अङ्कपत्ती

पढ्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाको भित्तामा 11 देखि 15 सम्म अक्षरमा लेखिएको चार्ट टाँसेर वा पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६९ मा हेरेर पढ्दै विद्यार्थीलाई सँगसँगै पढ्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई आवश्यकतानुसार एकल, जोडी वा समूहमा अङ्कपत्तीका अङ्क पढ्न लगाई प्रशस्त अभ्यास गराउनुहोस् ।

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीहरूलाई 11 लेखिएको अङ्कपत्ति देखाउँदै कति हो भनी सोध्नुहोस् । विद्यार्थीले eleven भनेपछि eleven लेखिएको अक्षरपत्ती देखाउनुहोस् ।
- ट्रेस गर्न मिल्ने गरी eleven लेखिएको अक्षरपत्ती वितरण गरी eleven लेख्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसै गरी twelve, thirteen, fourteen र fifteen भन्ने र लेख्ने प्रशस्त अभ्यास लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले eleven, twelve, thirteen, fourteen र fifteen लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६९ मा दिइएको 11 देखि 15 सम्म अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आवश्यकताअनुसार विद्यार्थीलाई एकल रूपमा सहयोग गर्नुहोस् ।

पढ्नुहोस् :

11	Eleven	16	Sixteen
12	Twelve	17	Seventeen
13	Thirteen	18	Eighteen
14	Fourteen	19	Nineteen
15	Fifteen	20	Twenty

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

11	Eleven	16	
12		17	
13		18	
14		19	
15		20	

१६९

मूल्याङ्कन

- के सबैले 11 देखि 15 सम्मको हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई समूहमा बाँडेर One देखि fifteen सम्म लेखिएको अक्षरपत्ती दिनुहोस् र त्यसलाई क्रमशः मिलाएर राख्न लगाउनुहोस् ।
- अक्षरपत्तीमा भएको जस्तै गरी One देखि fifteen सम्म लेख्न लगाउनुहोस् । शिक्षकले लेख्नमा समस्या भएका विद्यार्थीलाई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

एघारौँ पिरियड : 11th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा 16 देखि 20 सम्म अक्षरमा लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- अङ्कचार्ट र अङ्कपत्ती

पढ्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षाको भित्तामा 16 देखि 20 सम्म अक्षरमा लेखिएको चार्ट टाँसेर वा पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६९ मा हेरेर पढ्दै विद्यार्थीलाई सँगसँगै पढ्न लगाउनुहोस् ।
- अक्षरपत्तीमा लेखिएका विषयवस्तु विद्यार्थीलाई एकल वा समूहगत रूपमा पढ्न लगाउनुहोस् ।
- शैक्षणिक पाटीमा टाँसिएका अङ्कपत्तीका अङ्क विद्यार्थीलाई पहिचान गर्न लगाउने प्रशस्त अभ्यास गराउनुहोस् ।

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- ट्रेस गर्न मिल्ने गरी sixteen लेखिएको अक्षरपत्ती वितरण गरी sixteen लेख्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसै गरी seventeen, eighteen, nineteen/ twenty लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीले सहज मानेमा हात समातेर वा स्वतन्त्र रूपले eleven, twelve, thirteen, fourteen/fifteen लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १६९ मा दिइएको 11 देखि 15 सम्म अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् । शिक्षकले लेखाइमा समस्या हुने विद्यार्थी पहिचान गरी आवश्यकता अनुसार सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले 16 देखि 20 सम्मको हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्न सके ?

पढ्नुहोस् :

11	Eleven	16	Sixteen
12	Twelve	17	Seventeen
13	Thirteen	18	Eighteen
14	Fourteen	19	Nineteen
15	Fifteen	20	Twenty

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

11	Eleven	16	
12		17	
13		18	
14		19	
15		20	

मेरो गणित, कक्षा १ — १६९

पढ्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

१	1	One	११		
२			१२		
३			१३		
४			१४		
५			१५		
६			१६		
७			१७		
८			१८		
९			१९		
१०			२०		

१७० — मेरो गणित, कक्षा १

पढ्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७० मा दिइएको देवनागरी सङ्ख्याङ्कलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क र अक्षरमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- लेख्न समस्या भएका विद्यार्थी पहिचान गरी थप सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीहरूलाई दायाँतर्फ देखाए जस्तै worksheet तयार पारी खाली ठाउँमा लेख्न लगाउनुहोस् । लेखाइमा समस्या हुने विद्यार्थीका लागि थप सहयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले अङ्क र अक्षर दुबैमा लेख्न सके ?

खाली ठाउँमा भर्नुहोस् :

One, ..., Three, ..., ..., ...,

Six, ..., Eight, ...,

Ten, ..., ..., Thirteen, ..., Fifteen,

Sixteen, ..., ..., Nineteen, ...,

क्रियाकलाप : ५

- विद्यार्थीहरूलाई तलका प्रश्नहरू जस्तै प्रश्न गरेर अङ्क र अक्षरमा उत्तर लेख्न लगाउने ।
- तिम्रो परिवारमा कतिजना छन् ?
- तिम्र दुइओटा हातमा कतिओटा औंलाहरू छन् ?
- लेख्न नसक्नेहरूका लागि सहयोग गर्ने ।

बाह्रौं पिरियड : 12th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- पाठ १५, १६, १७ र १८ को सिकाइको Assessment का लागि

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- फोटोकपी वा Worksheet

हेरौं, मैले कति सिकें ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरूको सहज बसाइ व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा प्रत्येक विद्यार्थीलाई पुग्ने गरी हेरौं, मैले कति सिकें ? पेज न. १७१, १७२ र १७३ का क्रियाकलाप फोटोकपी गरेर वितरण गर्नुहोस् । यसका लागि पाठ्य तथा कार्यपुस्तिकाको प्रयोग पनि गराउन सकिने छ ।
- तोकिएको सिकाइ उपलब्धि प्राप्त हुनेगरी यस्तै अन्य कार्यपत्र बनाएर पनि अभ्यास गराउनुहोस् ।
- कार्य सम्पन्नपश्चात् परीक्षण गरेर विद्यार्थी सिकाइको अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनको रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीहरूले पाठ्य तथा कार्यपुस्तिकाको पेज न. १७१, १७२ र १७३ का क्रियाकलाप गर्न सके ?
- सिकाइ क्षमता कमजोर हुने विद्यार्थीका लागि उपचारात्मक शिक्षण गरी शिक्षणमा सुधार गर्नुहोस् ।

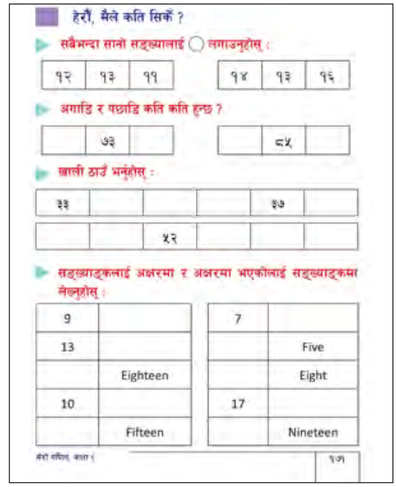
हेरौं, मैले कति सिकें ?

सबैभन्दा सानो सङ्ख्यालाई ◯ लगाउनुहोस् :

१२	१३	११	१४	१३	१६

अगाडि र पछाडि कति कति हुन्छ ?

	७३			८५	

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

३३				३७	
		५२			

सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा र अक्षरमा भएकोलाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

9		7	
13			Five
	Eighteen		Eight
10		17	
	Fifteen		Nineteen

मेरो गणित, कक्षा १   १७१

खाली ठाउँ भर :

१			४			७			१०
११		१३	१४			१७		१९	
	२२		२४		२६		२८		३०
३१	३२	३३			३६	३७		३९	४०
४१			४४	४५			४८		५०
	५२			५५	५६		५८	५९	
६१		६३	६४		६६	६७			७०
	७२			७५		७७	७८	७९	
८१			८४			८७			९०
९१	९२	९३		९५	९६			९९	१००

१७२   मेरो गणित, कक्षा १

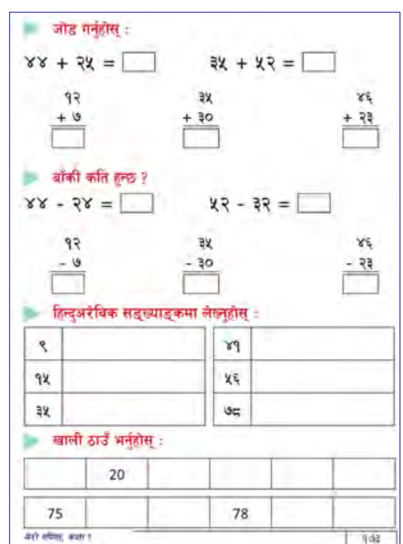
जोड गर्नुहोस् :

४४ + २५ = ☐   ३५ + ५२ = ☐

१२ + ७ = ☐   ३५ + ३० = ☐   ४६ + २३ = ☐

बाँकी कति हुन्छ ?

४४ - २४ = ☐   ५२ - ३२ = ☐

१२ - ७ = ☐   ३५ - ३० = ☐   ४६ - २३ = ☐

हिन्दुअरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

९		४१	
१५		५६	
३५		७८	

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

	20				
75			78		

मेरो गणित, कक्षा १   १७३

पाठ १९

समय

(क) परिचय (Introduction)

"मेरो दैनिक जीवन" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्ने, हप्ताका दिनहरू भन्ने र लेख्ने विषयवस्तुहरू राखिएका छन् । यसका लागि बालबालिकाहरूलाई दैनिक रूपमा बिहान, दिउँसो राती गरिने क्रियाकलापहरूमा छलफल गराउने, हप्ताका दिनहरू भन्न र लेख्न लगाउने जस्ता क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिने छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न र सात बारका नाम बताउन र लेख्न ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सञ्चार सिप (S3.1)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	कुन समयमा गरिन्छ ? छलफल गरौं	१	१७५
२.	कुन समयमा गरिन्छ, छुट्याउनुहोस्	१	१७६
३.	हप्ताका बारहरू	१	१७७
४.	हप्ताका बारहरू	१	१७८
५.	पुनरवलोकन	१	

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. विद्यार्थीका दैनिक क्रियाकलापहरूसम्बन्धी छलफलमा विद्यार्थीअनुसार उसका क्रियाकलापको समय फरक हुन सक्छ त्यसलाई ध्यानमा राखी शिक्षकले विद्यार्थीको फरक प्रतिक्रियाको सम्मान गर्नुपर्दछ ।

२. यो पाठमा विद्यार्थीहरूमा व्यवहारकुशल सिपअन्तर्गत सञ्चार सिप विकास गराउने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनु पर्दछ ।

३. समय सिकाउँदा विद्यार्थी र उसको परिवारसँग सम्बन्धित दैनिक जीवनका क्रियाकलापमा आधारित रहेर सिकाइलाई सिर्जनशील बनाउनु पर्दछ ।

४. लेखन कार्य गराउँदा विद्यार्थीलाई कापी कलम पनि हुनुपर्ने कुरा पहिले नै भन्नु पर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पोस्टर, घडी क्यालेन्डर

कुन समयमा गरिन्छ ? छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- अहिले कुन समय हो ? बिहान, दिउसो, बेलुका वा राती ।
- बिहान के के गर्छौं, भनी सबैलाई भन्न लगाउनुहोस् ।
- दिउसो, बेलुका के गर्छौं, भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- बिदाको दिन र अरू दिनमा गरिने काममा के फरक छ, भनी भन्न लगाउनुहोस् ।
- सबै विद्यार्थीलाई आफ्ना कुरा राख्ने मौका दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७४ को चित्र हेरेर कुन काम कुन समयमा गरिन्छ ? भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- यी कामसँग हामीले गर्ने काम मिल्छ कि मिल्दैन भनी शैक्षणिक पाटीमा बिहानदेखि बेलुकासम्म गर्ने कामहरूको सूची लेख्नुहोस् । विद्यार्थीसँग कुन काम कहिले गरिन्छ, बिहान र बेलुका गरिने कामका बारेमा विद्यार्थी विद्यार्थीबिच छलफल गराई लेख्न लगाउनुहोस् ।
- कुन कुन क्रियाकलाप सबैका मिल्ने रहेछन् भनी टिपोट गर्दै कक्षामा पालैपालो प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

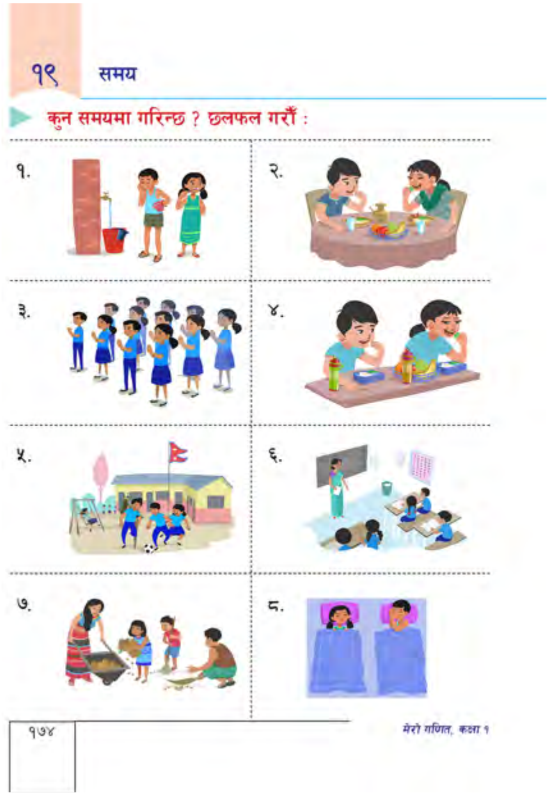

मूल्याङ्कन

- सबैले बिहानदेखि रातीसम्म गर्ने कामहरू छुट्याएर बताउन सके ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई गएको शनिबार बिहानदेखि रातीसम्म तिमीले के के कामहरू गऱ्यौ ? भनी लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई समूहमा आफूले लेखेका कुरा भन्न लगाउनुहोस् र शिक्षकले विद्यार्थीले गरेका कार्यको अवलोकन गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- तपाईंको जन्म दिनमा के के गर्नुभएको छ, लेख्नुहोस् ।

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न काम गरेका चित्रपत्तीहरू, घडी, क्यालेन्डर

कुन समयमा कुन क्रियाकलाप गरिन्छ, ठिक (√) लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षामा ठुलो टोकरीमा चित्रपत्तीहरू राख्नुहोस् । अर्को तीनओटा साना बाकसमा बिहान गर्ने काम, दिउसो गर्ने काम र राती गर्ने काम लेखेर टाँस्नुहोस् ।
- अब विद्यार्थीलाई क्रमशः बोलाउदै एउटा चित्र झिक्न लगाई कुन समयको हो भनी त्यसै बाकसमा राख्न लगाउनुहोस् ।
- यसैगरी सबै कार्ड पालैपालो झिकेर बाकसमा राख्ने खेल खेलाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७५ मा चित्र हेरेर कुन क्रियाकलाप बिहान गर्ने, कुन दिउसो गर्ने, कुन राती गर्ने (√) चिह्न लगाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले चिह्न लगाउन सके कि सकेनन ?
- सबैले बिहान गर्ने, दिउँसो गर्ने काम छुट्याउन सके ?

बिहान गर्ने क्रियाकलापमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

दिउँसो गर्ने क्रियाकलापमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

राती गर्ने क्रियाकलापमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १ १७५

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई विभिन्न समयमा गरिने कामको अभिनय गरेर देखाउँदै विद्यार्थीलाई यो काम कहिले गरिन्छ, भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई विभिन्न समयमा गरिने कामको अभिनय गर्न लगाउनुहोस् ।
- अरू साथीलाई उसले गरेको अभिनयको समय भन्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबै विद्यार्थीले अभिनयको समय बताउन सके ?
- विद्यार्थीले अभिनय गर्न सके वा सकेनन् ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- सात बारका नाम बताउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- गीत चार्ट, सात बार लेखेको कार्ड

हप्ताका बारहरू :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई तलका प्रश्नमा छलफल गराउनुहोस् :
- आज कुन बार हो ?
- हिजो कुन बार थियो ?
- भोलि कुन बार हो ?
- अब बारका नामहरू गीत गाएर सिक्ने है भनी गीत लेखेको पोस्टर टाँसेर लय मिलाएर गाएर सुनाउनुहोस् सँगसगै विद्यार्थीलाई पनि गाउन लगाउनुहोस् ।
- साथी साथी मिलेर गाउन लगाउने अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- शैक्षणिक पाटीमा सात बारका नाम लेखी टाँस्ने, विद्यार्थीका एक एक गरी जन्म बार सोध्नुहोस्, हरेक बारका मुनी विद्यार्थीको नाम लेख्दै जानुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई आफू जन्मेको बार चिन्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबैले आफू जन्मेको बार बताउन र चिन्न सके वा सकेनन् ?
- बारहरूका नाम भन्न जाने कि जानेनन् ?

क्रियाकलाप : ३

- शनिबारको भोलिपल्ट कुन बार आउँछ ?
- मङ्गलबारको अगिल्लो दिन कुन बार पर्छ, जस्ता प्रश्नहरू सोधी छलफल गर्दै विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७६ मा दिइएको खाली कोठामा लेख्न लगाउनुहोस् ।

आइतबार बिहानै घामसित उठे म
हातमुख धोएर पढ्न बसे म
सोमबार बिहानै आमासित उठे म
कापी कलम लिएर लेख्न बसें म
मङ्गलबार फूलबारीमा फूल सारे मङ्गले
त्यो फूललाई गोडें मैले आफ्नै ढङ्गले
बुधबार फूलबारीमा जब आमा जानु भयो
मेरो काम देखेर खुशी हुनु भो
बिहीबार घरमा मैले गीत गाउँदा
मेरो सानी सानिमाले चकलेट दिनु भो
शुक्रबार विद्यालयमा मैले गीत गाउँदा
खुशी भई गुरुमाले काखमा लिनु भो
शनिबार नुहाएँ हाँसे खेले रमाएँ
मिठो खाजा खाएपछि पुस्तक समाएँ
यसरी नै बिते मेरा सात बार सात दिन
भन साथी कस्ता रहे तिम्रा सात दिन ।

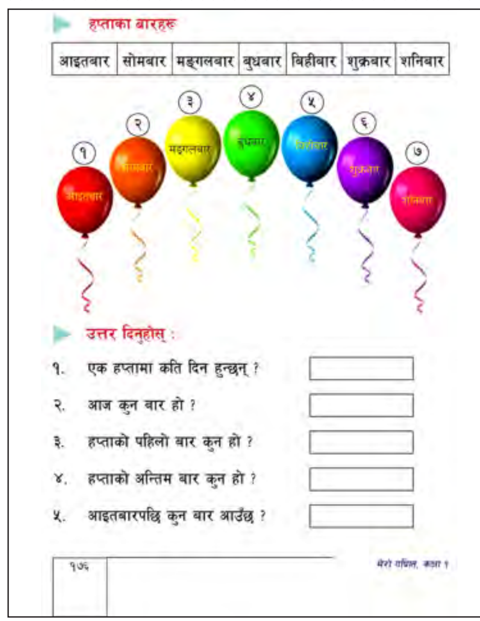
हप्ताका बारहरू

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार

उत्तर दिनुहोस् :

१. एक हप्तामा कति दिन हुन्छन् ?
२. आज कुन बार हो ?
३. हप्ताको पहिलो बार कुन हो ?
४. हप्ताको अन्तिम बार कुन हो ?
५. आइतबारपछि कुन बार आउँछ ?

१७६ मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थी सबैले पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७६ को खाली कोठामा लेख्न सके कि सकेनन् ?
- कुन बारपछि कुन बार आउँछ लेख्न सके कि सकेनन् ?

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- हप्ताका सात बारहरूको क्रमैसँग नाम बताउन र यसको क्रमाङ्क सङ्ख्या लेख्न

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- सात बार लेखेको कार्ड

हप्ताका बारहरू :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई चार चार जनाको समूहमा बाड्नुहोस् ।
- सबै समूहलाई सात बारका नाम लेखिएको कार्ड दिई क्रमैसँग मिलाउन लगाउनुहोस् ।
- कुन समूहले पहिला मिलाउन सके ? कुन दिनबाट मिलाएका छन, अवलोकन गर्नुहोस् र आवश्यक परे थप सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- शैक्षणिक पाटीमा सात बारका नाम टाँसी
- विद्यार्थीका एक एक गरी पढ्न लगाउनुहोस् ।

विद्यार्थीहरूलाई बारका नामहरू लेख्नसमेत लगाउनुहोस् ।

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७७ को माथिको भागमा बारहरू क्रमैसँग पहिलो दाम्रो गर्दै पढ्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा पाठ्यपुस्तकको पेज न. १७७ खाली ठाउँमा कुन दिन हो छुट्याएर लेख्न लगाउनुहोस् ।
- बारको क्रम सङ्ख्या लेख्न लगाउनुहोस् ।
- आजको बार हप्ताको कुन दिन हो ?
- हप्ताको पाचौं बार कुन हो, जस्ता प्रश्न गरी छलफल गराउनुहोस् ।

हप्ताका बारहरू :

आइतबार हप्ताको पहिलो बार हो ।	१	आइतबार
सोमबार हप्ताको दोस्रो बार हो ।	२	सोमबार
मङ्गलबार हप्ताको तेस्रो बार हो ।	३	मङ्गलबार
बुधबार हप्ताको चौथो बार हो ।	४	बुधबार
बिहीबार हप्ताको पाँचौं बार हो ।	५	बिहीबार
शुक्रबार हप्ताको छैटौं बार हो ।	६	शुक्रबार
शनिबार हप्ताको सातौं बार हो ।	७	शनिबार

खाली ठाउँ पूरा गर्नुहोस् :

सोमबार	दोस्रो	आइतबार	
बुधबार		शनिबार	
शुक्रबार		बिहीबार	
शनिबार			

बारको क्रमअनुसारको सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

आइतबार ☐ बिहीबार ☐ शनिबार ☐ मङ्गलबार ☐

शुक्रबार ☐ बुधबार ☐ सोमबार ☐

मेरो गणित, कक्षा १ १७७

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीले पाठ्यपुस्तकमा भएका हप्ताका दिनहरू क्रमैसँग लेख्न र भन्न सके कि सकेनन्, अवलोकन गर्नुहोस् ।
- हप्ताको कुन दिन विद्यालय बिदा हुन्छ, भन्न सके ?

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई तिम्रो घरमा गएको हप्ता के के कामहरू गरिएको थियो सम्झेर लेख भनी लेख्न लगाउनुहोस्, जस्तै : आइतबार के के काम गरिएको थियो ? सोमबार के के काम गरियो ?
- तिमिलाई गएको हप्तामा सबभन्दा रमाइलो लागेको बार कुन हो र किन ?

विद्यार्थीबाट आशातीत प्रतिक्रिया : घरमा मिठो र मनपर्ने परिकार पकाएको दिन, विशेष पाहुना आएको दिन ।

पाचौं पिरियड : 5th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न तथा सात बारका नाम बताउन र लेख्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- कार्यपत्र, क्रियाकलाप लेखिएका कार्डहरू, अभिलेख पुस्तिका

समय :

क्रियाकलाप : १

- दैनिक गरिने क्रियाकलापहरू लखेका कार्डहरू समूहमा बाँड्नुहोस् ।
- सबै समूहलाई समय लेखिएका साना बाकस दिनुहोस् र कुन काम कहिले गरिन्छ छुट्याएर बाकसमा राख्न लगाउनुहोस् ।
- सबैको सकिएपछि मिल्यो मिलेन देखाउदै भन्न लगाउनुहोस् । असहज भएमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- दायाँ भागमा देखाए जस्तै तयार पारिएको कार्यपत्र बाँडेर लेख्न लगाउनुहोस् ।

हप्ताका बारहरू :

क्रियाकलाप : ३

- कक्षाको अगाडि १, २, ३, ४, ५, ६, ७ लेखेर राख्नुहोस् ।
- सात जना विद्यार्थीलाई सात बारका नाम लेखिएका कार्ड दिनुहोस् ।
- कार्ड पढेर नबोलीकन उक्त नम्बरमा बस्न लगाउनुहोस् । मिल्यो मिलेन साथीहरूलाई जाँच्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ४

- दायाँ भागमा देखाए जस्तै तयार पारिएको कार्यपत्र बाडेर खाली ठाउँमा लेख्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई क्यालेन्डर देखाउँदै आज कति गते र के बार हो भनी पत्ता लगाउन लगाउनुहोस् ।
- यो महिनाको १० गते कुन बार हो ?

कुन काम कहिले गरिन्छ लेख्नुहोस् ?

१. सुत्ने काम	
२. विद्यालय जाने	
३. खाजा खाने	
४. साथीसँग खेल्ने	
५. दाँत माझ्ने	

पछाडि कुन बार आउँछ ? लेख्नुहोस् :

सोमबार		आइतबार	
शनिबार		बुधबार	

अगाडी कुन बार आउँछ लेख्नुहोस् :

	आइतबार		शुक्रबार
	शनिबार		मङ्गलबार

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

आइतबार, ..., मङ्गलबार, ..., ...,

शुक्रबार, ...

मूल्याङ्कन

- हप्तामा कुन बारपछि कुन बार आउँछ र कुन बार अगाडि कुन बार आउँछ भन्न र लेख्न सके कि सकेनन् ?

पाठ २०

सिक्का र नोटहरू

(क) **परिचय (Introduction)**

"सञ्चार, प्रविधि र बजार" विषयक्षेत्रअन्तर्गत चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का वा नोट पहिचानसम्बन्धी विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । मुद्रासँग सम्बन्धित गणितीय विषयवस्तुलाई वास्तविक जीवनसँग सम्बन्धित गराई यस पाठमा सिक्का र नोटहरू चिन्ने र प्रयोग गर्नेसम्बन्धी क्रियाकलापमा जोड दिइएको छ ।

(ख) **सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)**

- चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न ।

(ग) **व्यवहारकुशल सिपः सहकार्य सिप (S3.2)**

(घ) **शिक्षण योजना (Teaching Plan)**

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	सिक्काहरू	१	१७८, १७९
२.	रु.५, रु.१० र रु.२० का नोटहरू	१	१८०
३.	रु. ५० र रु.१०० का नोटहरू	१	१८१, १८२

(ङ) **यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू**

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो आफ्नो घर, पसल, छरछिमेक र विद्यालयको वातावरणसँग तालमेल गर्दै मुद्रासँग सम्बन्धित गणितीय विषयवस्तुलाई वास्तविक जीवनसँग सम्बन्धित गराई सिक्का र नोटहरू चिन्ने र प्रयोग गर्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

२. नोट र सिक्काका बारेमा जानकारी गराउन र त्यसको प्रयोग सिकाउने स्थानका रूपमा बजारमा लैजान सकिन्छ । गणितीय ज्ञान र सिपका अलावा सूचना लिने र दिने सिपको पनि विकास गराउन विद्यार्थीलाई बजारमा लगेर विभिन्न क्रियाकलापहरू गराउन सकिन्छ ।

३. आफ्नो घर तथा विद्यालय वरिपरिका पसलमा सिक्का तथा रु.१०० सम्मका नोटहरू प्रयोग गरी दैनिक प्रयोगका सामानहरू किन्ने तथा बेच्ने अभ्यास गराई उदाहरणबाट धारणा बालबालिकाहरूमा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको पनि प्रयोग गराउनुपर्छ ।

४. परियोजना कार्य दिएर विद्यार्थीहरूलाई वास्तविक समस्यासँग समायोजन गर्न लगाउनुपर्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- चलन चल्तीमा रहेका रु. १० सम्मका नेपाली सिक्का चिन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- सिक्काहरू जस्तै : ५ पैसा, १० पैसा, २५ पैसा, ५० पैसा, रु. १, रु. २, रु. ५ र रु. १० सिक्का तथा तस्बिरहरू आदि ।

छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

विद्यार्थीलाई उनीहरूले खाने सामानहरू बजारबाट किन्ने बारेमा निम्नानुसार खुला प्रश्न गर्नुहोस् :

- बिस्कुट, मिठाई, फलफूल, आदि हामीहरू केले किन्छौं ?
- तपाईंहरूले कुन कुन सिक्काहरू देख्नुभएको छ ?
- ती प्रत्येक सिक्काले के के वस्तुहरू किन्न सकिन्छ ?
- अन्तरविषयक तथा बहुविषयक विषयवस्तुमा आधारित भई समायोजन, सहकार्य, सञ्चार तथा शब्दभण्डार विकासमा जोड दिँदै यस्ता विविध प्रश्नहरूका बारेमा छलफल गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई समूहमा विभाजन गरी प्रत्येक समूहलाई एक एक सेट सिक्काहरू दिनुहोस् । एक सेट सिक्का शिक्षकले आफूसँग राखेर प्रत्येक एकओटा सिक्का देखाएर छलफलबाट मुद्राहरूको परिचय गराउनुहोस् ।
- सिक्का उपलब्ध हुन नसके चित्रबाट पनि छलफल गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले सिक्का र नोटहरूबारे बताउन सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७८ को चित्र अवलोकन गराउँदै विद्यार्थीलाई कति पैसामा कुन कुन सामान किन्नु भएको छ, भनी पालैपालो भन्न लगाउनुहोस् साथै सिक्काहरू चलाउने र हेर्न दिने र चिन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले रु. १० सम्मका सिक्काहरू चिन्न सके ?

जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

विद्यार्थीलाई समूहमा विभाजन गरी प्रत्येक समूहलाई एक एक सेट सिक्काहरू दिनुहोस् । एक सेट सिक्का शिक्षकले राखेर प्रत्येक एकओटा सिक्का देखाएर छलफलबाट मुद्राहरूको परिचय गराउँदै पालैपालो निम्नानुसारका प्रश्नमा छलफल गराउनुहोस् :

- कुन सिक्का कस्तो छ ?
- कुन सिक्कामा केको चित्र छ ?
- कुन सिक्का धेरै प्रयोग गर्नुभएको छ ?
- असहज महसुस गरेमा शिक्षकले प्रस्ट पारिदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ५

- शिक्षकले कुनै सिक्का नाम भन्नुहोस् र प्रत्येक समूहका विद्यार्थीलाई अङ्क हेरेर ती सिक्का पालैपालो देखाउन लगाउँदै स्पष्ट पारिदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १७९ को चित्र अवलोकन गराउँदै सिक्का र सङ्ख्या चिनेर जोडा मिलाउन लगाउनुहोस् र शिक्षकले आवश्यक परेमा सहयोग गर्नुहोस् ।
- अङ्क, शब्द र चित्रको तालमेल गराउने कुरामा जोड दिनुहोस् ।

जोडा मिलाउनुहोस् :

१० पैसा

रु. ५

२५ पैसा

५ पैसा

रु. १०

रु. २

रु. १

मेरो गणित, कक्षा १ — १७९

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले दिइएका सबै सिक्का चिन्न सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- चलनचल्तीमा रहेका रु. १० सम्मका नेपाली सिक्का चिन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- रु. ५, रु. १० र रु. २० नोटहरू र तस्बिर

छलफल गरौं :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई एक एक सेट चलन चल्तीका रु. ५, रु. १० र रु. २० का नोटहरू दिनुहोस् र अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् ।
- शिक्षकले कुनै नोट भन्दै प्रत्येक समूहका विद्यार्थीलाई अङ्क हेरेर ती नोटहरू पालैपालो देखाउन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले अङ्क हेरेर चलनचल्तीका रु. ५, रु. १० र रु. २० का नोटहरू चिन्न सके ?

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई रु. ५ को नोट देखाउनुहोस् । सबैलाई हेर्न लगाई त्यस नोटमा के के छन्, छलफल गर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः नोटको माथिल्लो छेउमा लेखेको अङ्क कति हो, यो कतिको नोट हो ? रु.५ को नोटबाट के के किन्न सकिन्छ ? यसमा कुन जनावरको चित्र छ ? यसको रङ कस्तो छ ?
- यसरी नै पालैपालो रु. १० र रु. २० का नोटबारे पनि छलफल गराउनुहोस् ।
- रु ५, रु १० र रु २० का नोट प्रयोग गरी सामान किन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

नोटहरू

रुपियाँ पाँच (रु. ५) अगाडिको भाग | रुपियाँ पाँच (रु. ५) पछाडिको भाग

रुपियाँ दश (रु. १०) अगाडिको भाग | रुपियाँ दश (रु. १०) पछाडिको भाग

रुपियाँ बीस (रु. २०) अगाडिको भाग | रुपियाँ बीस (रु. २०) पछाडिको भाग

१८० मेरो गणित, कक्षा १

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८० को नोटको अगाडि र पछाडिको भाग अवलोकन र छलफल गराउँदै उक्त नोटहरू चिन्नका साथै प्रयोगको अभ्यास पनि गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले चलनचल्तीका रु. ५ रु. १० र रु. २० का नोटहरू चिन्न सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- चलनचल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली नोट चिन्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- रु. ५, रु. १० र रु. २०, रु. ५० र रु. १०० का नोटहरू र तस्बिरहरू ।

नोटहरू :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई एक एक सेट चलनचल्तीका रु. ५० र रु. १०० नोटहरू दिनुहोस् र अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् ।
- शिक्षकले रु. ५० र रु. १०० का नोट प्रत्येक समूहलाई देखाई अङ्क हेरेर पहिचान गर्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले अङ्क हेरेर चलनचल्तीका रु. ५० र रु. १०० का नोटहरू चिन्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८१ को नोटको अगाडि र पछाडिको भाग अवलोकन र छलफल गराउँदै यी नोटहरू चिन्ने र प्रयोगको अभ्यास गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई रु. ५० को नोट देखाउनुहोस् । सबैलाई हेर्न लगाई त्यस नोटमा के के छन्, छलफल गर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः नोटको माथिल्लो छेउमा लेखेको अङ्क कति हो ? यो कतिको नोट हो ? रु. ५० को नोटबाट के के सामान किन्न सकिन्छ ? यसमा कुन जनावरको चित्र छ ? यसको रङ कस्तो छ ?
- यसरी नै पालैपालो रु.१०० को नोटबारे छलफल गराउनुहोस् ।

नोटहरू

रुपियाँ पचास (रु. ५०) अगाडिको भाग

रुपियाँ पचास (रु. ५०) पछाडिको भाग

रुपियाँ सय (रु. १००) अगाडिको भाग

रुपियाँ सय (रु. १००) पछाडिको भाग

मेरो गणित, कक्षा १ १८१

- रु.५० र रु.१०० का नोट प्रयोग गरी सामान किन्ने अभ्यास गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले चलन चल्तीका रु. ५० र रु. १०० का नोटहरू चिन्न सके ?

जोडा मिलाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई ३ ओटा समूह बनाएर रु. ५, रु. १0, रु. २0, रु. ५0 र रु. १00 का नोटहरू दिएर रु. २0 छुट्याउन लगाउनुहोस् र निम्न प्रश्न सोध्नुहोस् :
- सबभन्दा मन पर्ने नोट कुन हो, किन ?
- कसैले रु. १00 सम्मका कुनै एउटा नोट दिन्छु भन्दा कुन चाहिँ नोट लिनुहुन्छ, किन ?

क्रियाकलाप : ५

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८२ का नोटको तस्बिर र अङ्क अवलोकन र छलफल गराउँदै उक्त नोटहरू चिन्ने र तिनको प्रयोगको अभ्यास पनि गराउनुहोस् ।

जोडा मिलाउनुहोस् :

रु. ५०

रु. १०

रु. १००

रु. ५

रु. २०

१८२ मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीहरूले चलनचल्तीका रु. ५ देखि रु. १00 सम्मका नोटहरू चिन्न सके ?
- ती नोटहरू प्रयोग गर्न सके ?

थप सुझाव

- घरमा आफ्नो अभिभावकलाई भनेर नजिकको पसलमा सँगै जानुहोस् र चलनचल्तीमा रहेका रु. ५ देखि रु. १00 सम्मका नोटहरू र सिक्का प्रयोग गरी आवश्यक सामान किन्नुहोस् । सामान किनी बाँकी रहेको पैसा अभिभावकलाई दिनुहोस् । कति पैसामा कुन कुन सामान किन्नुभयो टिपोट गरी भोलिपल्ट कक्षाकोठामा सुनाउनुहोस् । (शिक्षकले अभिभावकलाई उक्त जानकारी अगाडि नै गराउनुहोस् ।)

पाठ २१

लम्बाइ

(क) परिचय (Introduction)

"हाम्रो समुदाय" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यस पाठमा बालबालिकाहरूलाई अप्रामाणिक नाप वस्तुको लम्बाइको नाप लिने विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । यसका लागि समुदायमा चलनमा रहेका र सामान्य रूपमा प्रयोग हुने खेल खेलाउँदै अप्रामाणिक नापो प्रयोग गर्दै विभिन्न क्रियाकलापका आधारमा लम्बाइ नापेर अग्लो, होचो, लामो, छोटो छुट्याउन सिकाइने छ । यस पाठमा यी विषयवस्तुसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप दिइएको छ ।

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	नाप, विभिन्न वस्तुहरूको लम्बाइको तुलना	१	१८३, १८४
२.	वस्तुको लम्बाइ हात, बित्ता र बाहाँ प्रयोग गरी नाप्नुहोस्	१	१८५
३.	वस्तुहरू नापेर लेखौँ	१	१८६
४.	वस्तुहरू बित्ता र हातले नापेर लामो र छोटो पत्ता लगाउनुहोस्	१	१८७

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसका आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः रचनात्मक सोच सिप (S1.3)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो समुदायमा वा खेलमा प्रयोग हुने नापोका उदाहरण र खेलबाट रमाइलो गर्दै लम्बाइसम्बन्धी सिकाइ गराउनुपर्छ ।

२. यस पाठमा विद्यार्थीहरूमा व्यवहारकुशल सिपअन्तर्गत रचनात्मक सोचाइ सिप विकास गराउने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनु पर्दछ ।

३. लम्बाइ सिकाउँदा नाप्ने सामग्रीहरूसँग सम्बन्धित रहेर सिकाइलाई सिर्जनशील बनाउनु पर्दछ ।

४. लेखन कार्य गराउँदा विद्यार्थीलाई कापी कलम पनि हुनुपर्ने कुरा पहिले नै भन्नु पर्दछ ।

४. विद्यार्थीलाई बाहिर लैजादा र खेल खेलाउँदा सुरक्षित र होसियार हुनुपर्दछ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- अप्रामाणिक नापो (डोरी) को प्रयोग गरी वस्तुहरू नापेर लम्बाइको तुलना गर्न ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- डोरी, तार, धागो

नाप

क्रियाकलाप : १

- बराबर लम्बाइको एउटा तार र एउटा डोरी लिनुहोस् र तारलाई अलि खुम्च्याउनुहोस् ।
- दुवैलाई दुई हातले झुन्डयाएर देखाउँदै र कुन लामो छ, भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- अब दुवै हातले तारलाई तन्काएर मिलाएर पुनः कुन लामो छ भनी सोध्नुहोस् ।
- एउटा लामो अर्को छोटो डोरी लिएर कुन लामो छ ? कुन छोटो छ ? भनी प्रश्न गर्दै छलफल गराउनुहोस् ।

डोरीको प्रयोग गरी विभिन्न वस्तुहरूको लम्बाइको तुलना :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई धागो वा डोरी दिएर आफूसँग भएको किताब कापी र पेन्सिल नाप्न लगाउनुहोस् र निम्नलिखित प्रश्न गर्नुहोस् :
  - कुन लामो भयो ?
  - अब एकै ठाउँमा मिलाएर हेर्न लगाउनुहोस्, कुन लामो छ ?
- पहिलेको सँग मिल्यो कि मिलेन छलफल गर्नुहोस् ।
- तपाईंको साथी र तपाईंमा को अग्लो हुनुहुन्छ ? डोरीले नापेर भन्नुहोस् । नाप्नलाई अर्को साथीको सहयोग लिन लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीहरूले निर्देशनअनुसार काम गरे वा गर्न सकेनन् ?

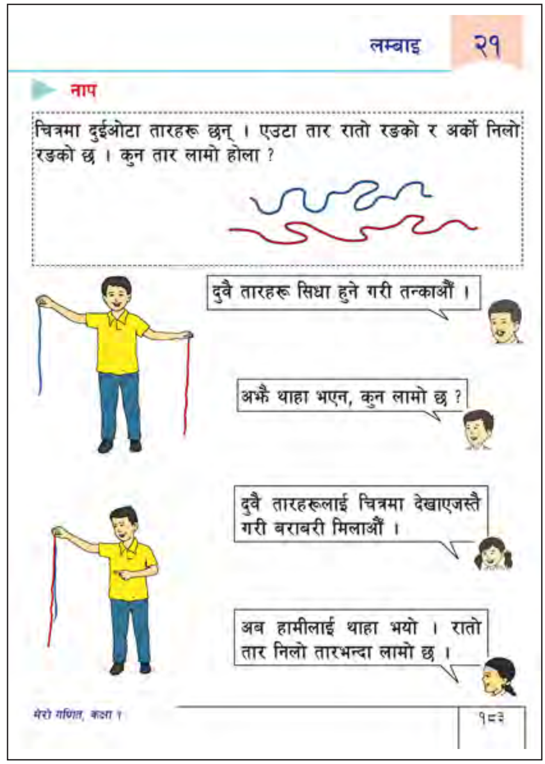

लम्बाइ २१

नाप

चित्रमा दुईओटा तारहरू छन् । एउटा तार रातो रङको र अर्को निलो रङको छ । कुन तार लामो होला ?

मेरो गणित, कक्षा १ 	१८३

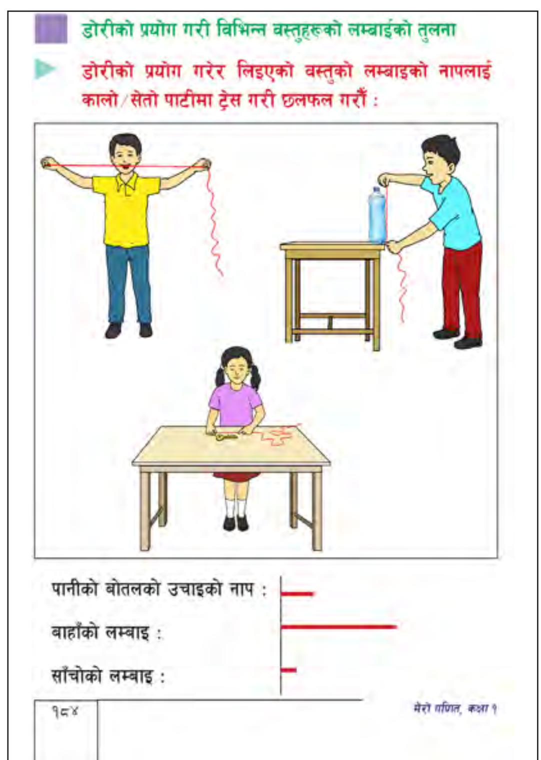

डोरीको प्रयोग गरी विभिन्न वस्तुहरूको लम्बाईको तुलना

डोरीको प्रयोग गरेर लिइएको वस्तुको लम्बाइको नापलाई कालो/सेतो पाटीमा ट्रेस गरी छलफल गरौँ :

पानीको बोतलको उचाइको नाप :

बाहाँको लम्बाइ :

साँचोको लम्बाइ :

१८४ 	मेरो गणित, कक्षा १

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- अप्रामाणिक नापो (हात, बित्ता र बाहाँ) को प्रयोग गरी वस्तुहरू नापेर लम्बाइ पत्ता लगाउनुहोस् ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न नापका सामान

कक्षाकोठाभित्र भएका वस्तुको सतहको लम्बाइ नाप्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई दुई दुई जनाको समूहमा एउटा एउटा डोरी दिनुहोस् ।
- डोरी कति लामो छ भनी नाप्न लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई बित्ताले र हातले नाप्न लगाउनुहोस् ।
- बित्ता भनेको र हात भनेको कति हो, भनी नापेर देखाइदिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- कक्षाकोठाको भित्ता नाप्न लगाउनुहोस् र कसरी नाप्छन् हेर्नुहोस् ।
- भित्ता नाप्न बित्ता वा हातले असजिलो हुन्छ त्यसैले बाहाँले नाप्ने तरिका देखाइदिनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीले बित्ता हात र बाँहा प्रयोग गरी नाप लिन जाने कि जानेनन् ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८५ मा भने जस्तै पालैसँग नापेर लेख्न लगाउनुहोस् ।
- समस्या परेकालाई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

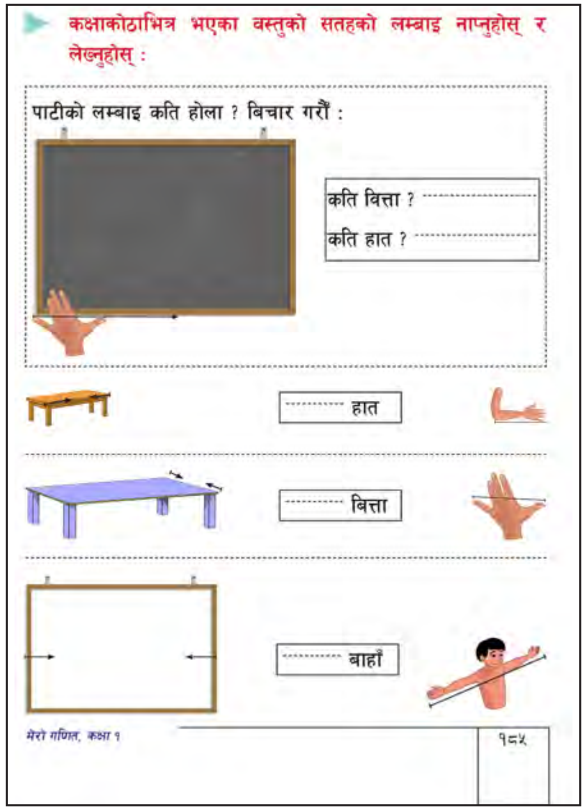

क्रियाकलाप : ४

- विद्यार्थीलाई चउरमा लगी दुई ठाउँमा चिह्न राख्नुहोस् । अब कसरी नाप्न सकिन्छ, भनी छलफल गर्दै नाप्न लगाउनुहोस् ।
- कसरी नापे अवलोकन गर्नुहोस् कसरी नाप्दा सजिलो हुन्छ छलफल गर्नुहोस् ।
- चुङ्गी खेल्दा कसरी नापिन्छ भनी पाइलाले नाप्ने अभ्यास लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीले अप्रमाणिक नापो हात, बित्ता, बाँह प्रयोग गरी नाप्न सके वा सकेनन् ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- अप्रामाणिक नाप (हात, बित्ता र बाहाँ) को प्रयोग गरी वस्तुहरू नापेर लम्बाइ पत्ता लगाउनुहोस् ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न नापका सामान

दिइएका वस्तुहरू नापेर लेखौं :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई बित्तैले विभिन्न ठाउँको नाप लिन लगाउनुहोस्, जस्तैः बेन्च, टेबुल, झ्यालको चौडाइ, ढोकाको चौडाइ ।
- त्यस्तै गरी हातले नापेर बेन्च, शैक्षणिक पाटी, भित्ताको नाप निकाल्न लगाउनुहोस् ।
- भित्ता, दराजलाई बाहाँले नापेर कति छ निकाल्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- अब विद्यार्थीलाई चउरमा लानुहोस् ।
- चउरका विभिन्न भाग पाइलाले नापेर लेख्न लगाउनुहोस् ।
- मिल्ने भए भवनको लम्बाइ पनि नाप्न लगाई लेख्न लगाउनुहोस् । किन फरक आउँछ छलफल गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के सबैले बित्ता, हात, पाइला र बाँहाले नाप्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८६ मा दिइएको खाली ठाउँमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

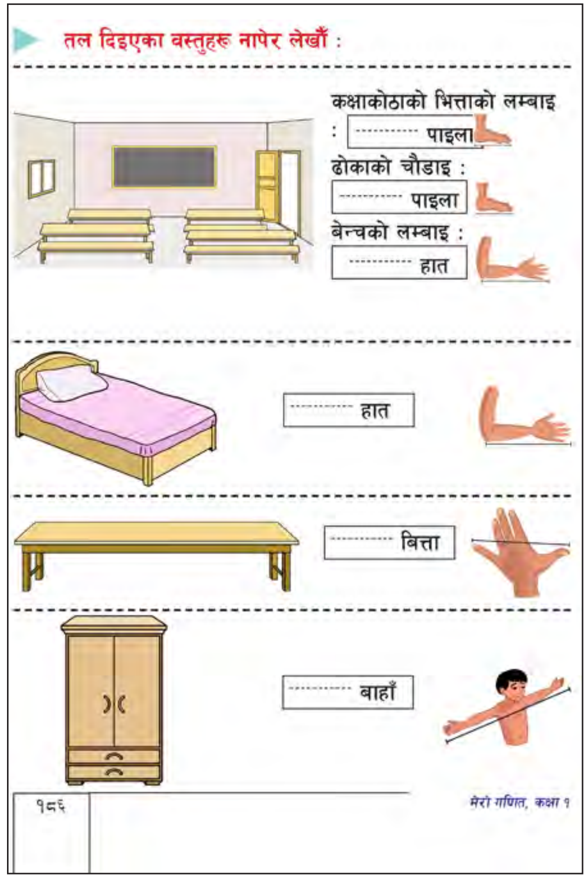
तल दिइएका वस्तुहरू नापेर लेखौं :

कक्षाकोठाको भित्ताको लम्बाइ : ---------- पाइला

ढोकाको चौडाइ : ---------- पाइला

बेन्चको लम्बाइ : ---------- हात

---------- हात

---------- बित्ता

---------- बाहाँ

१८६

मेरो गणित, कक्षा १

मूल्याङ्कन

- के सबैले अप्रमाणिक नापो (हात, बित्ता, बाँहा) प्रयोग गरी नापेर लम्बाइ पत्ता लगाउन सके ?

परियोजना कार्य

- घरमा तपाईं सुत्ने खाट वा पलङ कति बित्ता लामो छ ? नापेर हेर्न र लेखेर प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।
- तपाईं सुत्ने कोठाको लम्बाइ कति बाहाँ छ ? नापेर लेख्नुहोस् ।
- तिम्रो घरको आँगन कति पाइला लामो छ ? नाप्नुहोस् ।

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- अप्रामाणिक नापो (बित्ता र हात) को प्रयोग गरी वस्तुहरू नापेर लामो र छोटो छुट्याउन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न नापका सामान

लम्बाइ बित्ताले नापेर लामो र छोटो पत्ता लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- कक्षामा भएका विभिन्न वस्तुहरूको लम्बाइ नाप्न लगाई नापेका वस्तुहरूमा कुन छोटो र कुन लामो छ, भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- बित्ताले दुई जना साथीको उचाइ नाप्न लगाई को अग्लो र को होचो छ ? भनी छलफल गराउनुहोस् ।
- नापेका वस्तु र नापलाई कापीमा लेख्न लगाउनुहोस् ।

लम्बाइ हातले नापेर लामो र छोटो पत्ता लगाउनुहोस् :

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई डोरी, डेक्सबेन्च, कक्षाको लम्बाइ, नाप्न लगाउनुहोस् ।
- नापेका वस्तुको नाप लेख्न लगाउँदै र कुन वस्तु लामो छ वा कुन छोटो छ, भनी प्रश्नबाट छलफल गराउनुहोस् ।
- नापो किन फरक आएको होला, भनी छलफल गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- विद्यार्थीले नापो लिई लामो छोटो पत्ता लगाउन सके ?

तलका वस्तुहरूको लम्बाइ बित्ताले नापेर लामो र छोटो पत्ता लगाउनुहोस् :

तलका वस्तुहरूको लम्बाइ हातले नापेर लामो र छोटो पत्ता लगाउनुहोस् :

मेरो गणित, कक्षा १

१८७

क्रियाकलाप : ३

- विद्यार्थीलाई आफ्ना दुई जना साथीको उचाइ नाप्न लगाउनुहोस् र को होचो छ, भनी सोध्नुहोस् आवश्यकतानुसार यस्ता अभ्यास पालैपाले गराउनुहोस् ।

पाठ २२

चित्रग्राफ

(क) परिचय (Introduction)

"सञ्चार, प्रविधि र बजार" विषयक्षेत्रअन्तर्गत यो पाठमा चित्रग्राफबाट जानकारी लिने र दिने विषयवस्तु समावेश गरिएको छ । चित्र अध्ययन, तथ्याङ्क सङ्कलन तथा चित्रग्राफ अवलोकन र अध्ययन गरी सूचना लिने दिने कार्यसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप यस पाठमा जोड दिइएको छ ।

(ख) सिकाइ उपलब्धि (Learning Outcomes)

- चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन ।

(ग) व्यवहारकुशल सिपः सूचना साक्षरता सिप (S4.4)

(घ) शिक्षण योजना (Teaching Plan)

क्र.स.	विषयवस्तु	अनुमानित घन्टी	पाठ्य तथा कार्यपुस्तकमा सम्बन्धित पृष्ठसङ्ख्या
१.	चित्र अध्ययन	१	१८८
२.	चित्र अवलोकन र तथ्याङ्क सङ्कलन	१	१८९
३.	चित्र ग्राफ	१	१९० र १९१
४.	हेरौँ, मैले कति सिकेँ	१	१९२, १९३, १९४

(ङ) यस पाठ शिक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरू

१. यस पाठ शिक्षणमा विद्यार्थीलाई स्वतन्त्रपूर्वक आफ्नो आफ्नो घर, पसल, छरछिमेकमा र विद्यालय वातावरणसँग तालमेल गर्दै चित्रग्राफसँग सम्बन्धित गणितीय विषयवस्तुलाई वास्तविक जीवनसँग सम्बन्धित गराई आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र प्रयोग गर्ने वातावरण शिक्षकले मिलाउनुपर्छ ।

२. सूचना प्रविधि तथा बहुसाक्षरता सिपहरूअन्तर्गत सूचना साक्षरता सिप प्राप्तिमा जोड दिनुपर्छ र outdoor तथा indoor क्रियाकलाप गराउँदा सुरक्षित होसियारीपूर्वक अपनाउनुपर्छ ।

३. आफ्नो घर तथा विद्यालय वरिपरिका वातावरणमा रहेका वास्तविक जनावरहरू, रुख, भवनहरू, आदि प्रयोग गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र प्रयोग गर्ने अभ्यास गराई उदाहरणबाट बालबालिकाहरूमा धारणा स्पष्ट गर्न सजिलो पर्ने भएकाले सोको बढी प्रयोग गराउनुपर्छ ।

४. परियोजना कार्य दिएर विद्यार्थीलाई वास्तविक समस्यासँग समायोजन गर्न लगाउनुपर्छ ।

५. समय, सिक्का र नोटहरू, लम्बाइ र चित्रग्राफ पाठमा आधारित भई यी पाठका सिकाइ उपलब्धिको प्राप्तिको लेखाजोखा गर्न पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको हेरौं ,मैले कति सिकेँ ? मा दिइएको वा त्यस्तै प्रश्नहरू तयार गरेर मूल्याङ्कन गरी अभिलेखीकरण गर्नुपर्छ ।

पहिलो पिरियड : 1st period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- चित्र अध्ययन गरी जानकारी लिन र दिन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न जनावरका चित्रहरू, फलफूलका चित्रहरू, ठुला ठुला वर्गाकार कोठा भएको पेपर वा ग्राफ पेपर, ग्राफबोर्ड आदि ।

चित्र अध्ययन गरी प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई कक्षाकोठा बाहिर चउरमा लगी विद्यालयको वरिपरिको वातावरण अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् अनि के के देखेका छौ, भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- शिक्षकले सोअनुसार Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र गनेर भर्न लगाउनुहोस् जस्तैः

भवन	...ओटा
आँपको रुख	...ओटा
मन्दिर	...ओटा

- त्यसपछि कक्षाकोठामा लगेर पालैपालो के के देख्नुभयो ? कति कतिओटा देख्नुभयो ? भनी सोधेर प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले गनेर बताउन सके ?

क्रियाकलाप : २

- विद्यार्थीलाई कक्षाकोठा भित्रको वातावरण अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् अनि के के देख्नुभयो, भनी प्रश्न गर्नुहोस् ।
- शिक्षकले सोअनुसार Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र भर्न लगाउनुहोस् । जस्तैः

२२ चित्रग्राफ

तलको चित्र अध्ययन गरी निम्नलिखित प्रश्नहरूको उत्तर लेख्नुहोस् :

१. कतिओटा खरायो छन् ?
२. कतिओटा कुखुरा छन् ?
३. कतिओटा चरा छन् ?
४. कतिओटा बिरालो छन् ?

१८८ मेरो गणित, कक्षा १

केटा	...जना
केटी	...जना
शैक्षणिक पाटी	...ओटा

- त्यसपछि कक्षाकोठा भित्र पालैपालो के के देख्नुभयो ? कति कतिओटा देख्नुभयो, भनी सोधेर प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८८ को चित्र अवलोकन गराउँदै विद्यार्थीलाई पालैपालो के के देख्नुभयो ? कति कतिओटा देख्नुभयो ? भनी सोधेर पालैपालो भन्न लगाउनुहोस् । शिक्षकले सोअनुसार Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिनुहोस् र भर्न लगाउनुहोस् ।
- त्यसपछि पालैपालो के के देख्नुभयो ? कति कतिओटा देख्नुभयो ? भनी सोधेर प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले चित्र अध्ययन गरी प्रश्नको उत्तर दिन सके ?

दोस्रो पिरियड : 2nd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- तथ्याङ्क सङ्कलन र चित्र अध्ययन गरी जानकारी लिन र दिन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न जनावरका चित्रहरू, फलफूलका चित्रहरू, ठुला ठुला वर्गाकार कोठा भएको पेपर वा ग्राफ पेपर, ग्राफबोर्ड आदि ।

चित्र अध्ययन गरी प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- विद्यार्थीलाई विभिन्न फलफूलहरूको चित्र देखाउँदै प्रत्येकलाई तिमीलाई सबभन्दा बढी मनपर्ने फलफूलको नाम के हो ? भनी सोध्नुहोस् ।
- त्यसपछि सबैको उत्तर आइसकेपछि एउटै फलफूल मन पराउनेहरूलाई एउटै समूहमा बस्न लगाउनुहोस् र फलफूलअनुसारको नाम दिनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- शिक्षकले सोअनुसार Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिएर भर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः

अङ्गुर	...जना
स्याउ	...जना
सुन्तला	...जना
आँप	...जना

- त्यसपछि पालैपालो प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले गनेर सङ्ख्या बताउन सके ?

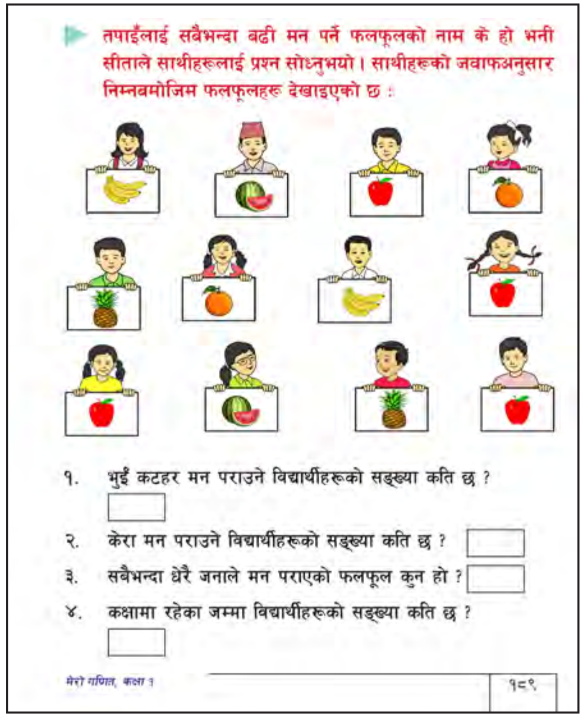

तपाईँलाई सबैभन्दा बढी मन पर्ने फलफूलको नाम के हो भनी सीताले साथीहरूलाई प्रश्न सोध्नुभयो । साथीहरूको जवाफअनुसार निम्नबमोजिम फलफूलहरू देखाइएको छ :

१. भुईं कटहर मन पराउने विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या कति छ ?

२. केरा मन पराउने विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या कति छ ?

३. सबैभन्दा धेरै जनाले मन पराएको फलफूल कुन हो ?

४. कक्षामा रहेका जम्मा विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या कति छ ?

मेरो गणित, कक्षा १ — १८९

क्रियाकलाप :३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १८९ को चित्र अवलोकन गराउँदै विद्यार्थीलाई पालैपालो कुन फलफूल देख्यौ र के के मन पर्छ ? सबैभन्दा बढी कुन फलफूल कति जनाले मन पराए टिपोट गर्नुहोस् । सोअनुसार worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिएर भर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः

भुइँकटहर मन पराउने	...ओटा
केरा मन पराउने	...ओटा
सबैभन्दा धेरै जनाले मनपराएका फलफूल	...
जम्मा विद्यार्थीहरू	...जना
मन पराउने	...ओटा

- भरेका विषयवस्तुलाई कक्षाकोठामा प्रस्तुत गर्न पनि लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले चित्र अध्ययन गरी प्रश्नको उत्तर दिन सके ?

तेस्रो पिरियड : 3rd period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- विभिन्न जनावरका चित्रहरू, फलफूलका चित्रहरू, ठुला ठुला वर्गाकार कोठा भएको पेपर वा ग्राफ पेपर, ग्राफबोर्ड आदि ।

चित्रग्राफ हेरी तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

क्रियाकलाप : १

- ठुला ठुला वर्गाकार कोठा भएको पेपर वा ग्राफपेपर लिनुहोस् र सो पेपरमा केही प्रश्नोत्तर गर्दै केही परिचित जनावर वा फलफूलको चित्र टाँस्नुहोस् ।
- यसरी टाँस्दा ठाडो लहरमा एउटै प्रकारका चित्र एक वा सोभन्दा बढी टाँस्नुपर्छ ।
- पेपरको छेउमा ठाडो लहरमा सङ्ख्या र तेर्सो पङ्क्तिमा चित्रअनुसारका फलफूल वा जनावरको नाम लेख्नुहोस् ।
- विद्यार्थीहरूलाई अवलोकन गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : २

- शिक्षकले सोअनुसार Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिएर भर्न लगाउनुहोस्, जस्तै :

अङ्गुर	...ओटा
स्याउ	...ओटा
सुन्तला	...ओटा
आँप	...ओटा
घर	...ओटा

- त्यसपछि कन फलफूल कतिओटा छन्, पालैपालो प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् । जम्मा कति प्रकारका फलफूल छन् ? कन फलफूल

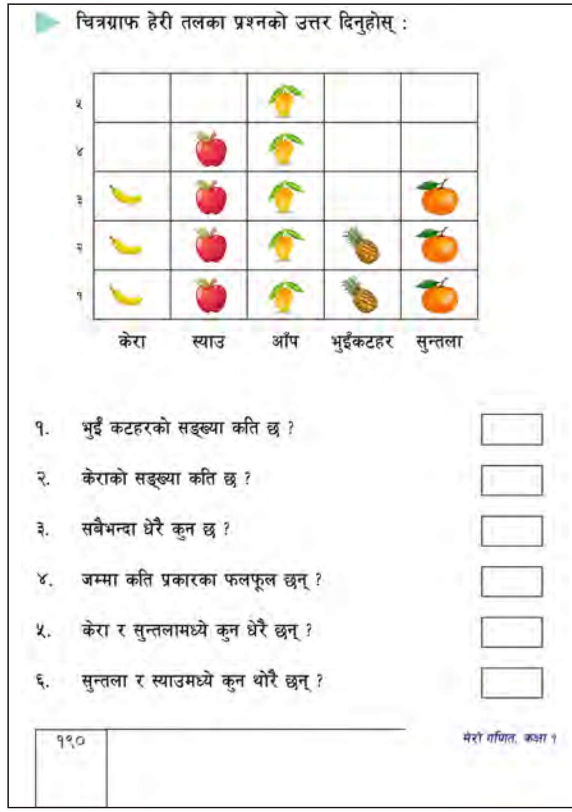

चित्रग्राफ हेरी तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. भुईं कटहरको सङ्ख्या कति छ ?

२. केराको सङ्ख्या कति छ ?

३. सबैभन्दा धेरै कुन छ ?

४. जम्मा कति प्रकारका फलफूल छन् ?

५. केरा र सुन्तलामध्ये कुन धेरै छन् ?

६. सुन्तला र स्याउमध्ये कुन थोरै छन् ?

१९०

मेरो गणित, कक्षा १

सबैभन्दा कम र सबैभन्दा बढी छन्, जस्ता प्रश्नहरू सोधी शिक्षकले स्पष्ट पार्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले गनेर तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न सके ?

क्रियाकलाप : ३

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १९० को चित्रग्राफ अवलोकन गराउँदै विद्यार्थीलाई पालैपालो कुन कुन फलफूल देख्यौ र जम्मा कतिओटा छन् जस्ता पाठ्यपुस्तकमा दिइएअनुसारका र थप त्यस्तै प्रश्नहरू सोधेर पालैपालो भन्न लगाउनुहोस् । सोअनुसार Worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिएर भर्न लगाउनुहोस्, जस्तै:

भुइँकटहर	...ओटा
केरा	...ओटा
सबैभन्दा धेरै कुन फलफूल छन् ?	...
जम्मा फलफूल	...ओटा
केरा र सुन्तलामा कुन धेरै छन् ?	...
सुन्तला र स्याउमध्ये कुन थोरै छन् ?	......

चित्रग्राफ हेरी तलका प्रश्नको उत्तर दि नुहोस् :

क्रियाकलाप : ४

- पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पेज न. १९१ को चित्रग्राफ अवलोकन गराउँदै विद्यार्थीलाई पालैपालो कुन कुन जनावर देख्यौ र जम्मा कतिओटा छन् जस्ता पाठ्य तथा कार्यपुस्तकामा दिइएअनुसारका र थप त्यस्तै प्रश्नहरू सोधेर पालैपालो भन्न लगाउनुहोस् । शिक्षकले सोअनुसार worksheet तयार गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई दिएर भर्न लगाउनुहोस्, जस्तैः

बाघ	...ओटा
हात्ती	...ओटा
सबैभन्दा धेरै कुन जनावर छन् ?	...
जम्मा जनावरहरू	...ओटा
बाँदर र गाईमध्ये कुन धेरै छन् ?	...
कुन दुईओटा जनावर बराबर छन् ?	......
सबभन्दा थोरै जनावर	....
बिरालो	... ओटा

- सङ्ख्याका आधारमा थोरैबाट धेरै जनावरको क्रम मिलाएर लेख्न लगाउनुहोस् र समस्या भएमा आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।
- यस्तै प्रकारको परियोजना कार्य लगाउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- के कक्षाका सबै विद्यार्थीले चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन सके ?

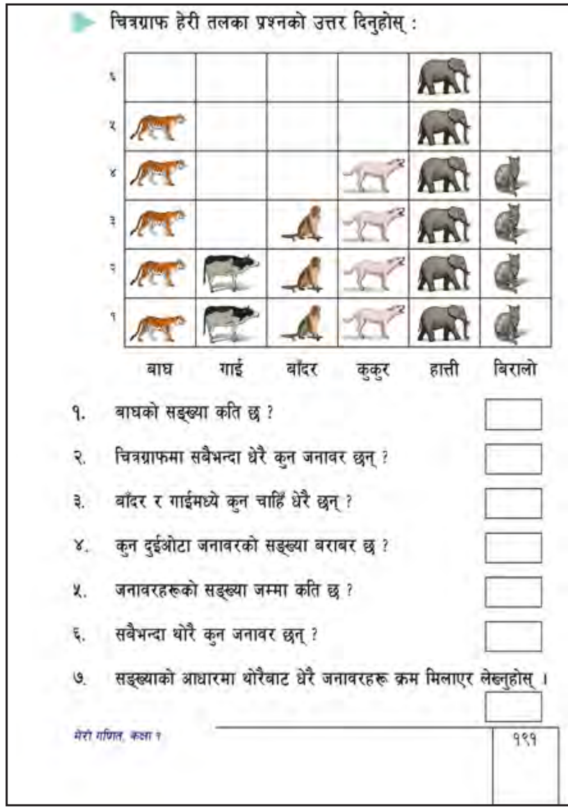
चित्रग्राफ हेरी तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. बाघको सङ्ख्या कति छ ?

२. चित्रग्राफमा सबैभन्दा धेरै कुन जनावर छन् ?

३. बाँदर र गाईमध्ये कुन चाहिँ धेरै छन् ?

४. कुन दुईओटा जनावरको सङ्ख्या बराबर छ ?

५. जनावरहरूको सङ्ख्या जम्मा कति छ ?

६. सबैभन्दा थोरै कुन जनावर छन् ?

७. सङ्ख्याको आधारमा थोरैबाट धेरै जनावरहरू क्रम मिलाएर लेख्नुहोस् ।

मेरो गणित, कक्षा १ | १९१

परियोजना कार्य

- कक्षा १ देखि ५ कक्षासम्म अवलोकन गर्नुहोस् केटा कति जना, केटी कति जना र जम्मा कति जना रहेछन्, टिपोट गरी तालिकामा भरेर कक्षाकोठामा देखाउनुहोस् । आवश्यक तालिकाको ढाँचा शिक्षकले तयार गरी सबै जनालाई दिनुहोस् र आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् ।

कक्षा	केटा	केटी	जम्मा
१			
२			
३			
जम्मा			

चौथो पिरियड : 4th period

सिकाइ उपलब्धि (Learning outcome)

- दैनिक क्रियाकलापहरूको समय भन्न ।
- हप्ताका दिनहरू भन्न र लेख्न ।
- चलन चल्तीमा रहेका रु. १०० सम्मका नेपाली सिक्का तथा नोट चिन्न ।
- अप्रामाणिक नापोको प्रयोग गरी ठोस वस्तुहरू नाप्न र त्यसका आधारमा अग्लो र होचो, लामो र छोटो छुट्याउन ।
- चित्रग्राफबाट जानकारी लिन र दिन ।

शैक्षणिक सामग्री (Materials)

- पेन्सिल, कटर, फोटोकपी पेपर, पोर्टफोलियो, अभिलेख पुस्तिका

हेरौं, मैले कति सिकें ?

क्रियाकलाप : १

- कक्षाकोठामा विद्यार्थीको सहज बसाइ व्यवस्थापन गर्नुहोस् ।
- कक्षाकोठामा विद्यार्थीहरू प्रत्येकलाई पुग्ने गरी हेरौं, मैले कति सिकें ? पेज १९२, १९३ र १९४ वर्कसिटको फोटोकपी तयार गरेर वितरण गर्नुहोस् ।
- आवश्यक निर्देशनसहित ती क्रियाकलापहरू गराई परीक्षण गरेर अभिलेख राख्नुहोस् ।
- यसलाई निरन्तर मूल्याङ्कनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कन

- सबै विद्यार्थीले तोकिएका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सके ? लेखाजोखा गरी आवश्यक पृष्ठपोषणसहित सिकाइ कमजोर हुने विद्यार्थीका लागि उपचारात्मक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुहोस् ।

हेरौं, मैले कति सिकें ?

बिहान गर्ने क्रियाकलापमा ठिक (√) लगाउनुहोस् :

जोडा मिलाउनुहोस् :

रु. ५

रु. ५०

रु. १००

रु. १०

१९२ मेरो गणित, कक्षा १

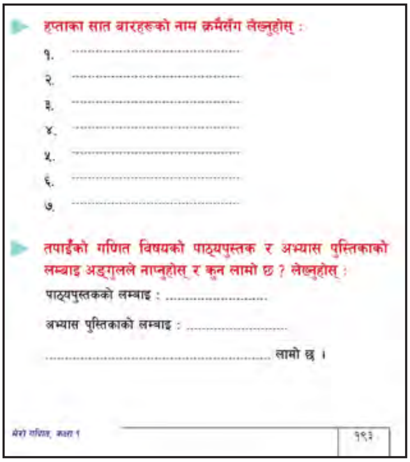
हप्ताका सात बारहरूको नाम क्रमसँग लेख्नुहोस् :

१. ....
२. ....
३. ....
४. ....
५. ....
६. ....
७. ....

तपाईंको गणित विषयको पाठ्यपुस्तक र अभ्यास पुस्तिकाको लम्बाइ अङ्गुलले नाप्नुहोस् र कुन लामो छ ? लेख्नुहोस् :

पाठ्यपुस्तकको लम्बाइ : ....

अभ्यास पुस्तिकाको लम्बाइ : ....

.... लामो छ ।

मेरो गणित, कक्षा १ १९३

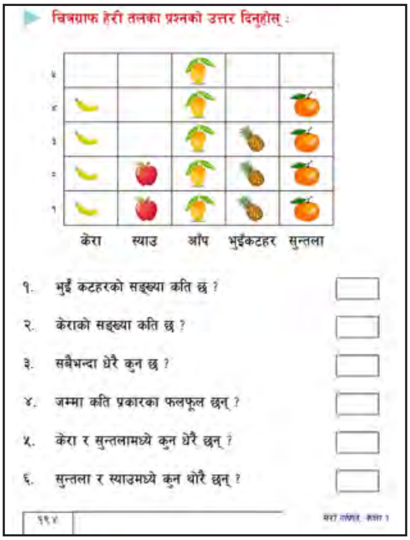
चित्रग्राफ हेरी तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. भुईं कटहरको सङ्ख्या कति छ ?

२. केराको सङ्ख्या कति छ ?

३. सबैभन्दा धेरै कुन छ ?

४. जम्मा कति प्रकारका फलफूल छन् ?

५. केरा र सुन्तलामध्ये कुन धेरै छन् ?

६. सुन्तला र स्याउमध्ये कुन थोरै छन् ?

१९४ मेरो गणित, कक्षा १